

دانشگاه شهید
عباسپور
مرکز چاپ و انتشارات

چکیده مقالات

مجموعه نویسندگان همایش ملی سومین

اسفند ماه ۱۳۹۶

شورای سیاستگذاری

دکتر کامیار ثقفی

رئیس شورای سیاستگذاری

رئیس دانشگاه شاهد

دکتر زهرا کیاسالاری

رئیس همایش

معاون پژوهش و فناوری دانشگاه شاهد

دکتر فرزاد جهان بین

رئیس دبیرخانه دائمی و دبیر علمی

استادیار دانشگاه شاهد

حجت الاسلام و المسلمین دکتر عبدالعلی توجهی

رئیس دانشکده علوم انسانی

شورای علمی

دکتر محمد رحیم عیوضی: رئیس کمیسیون آینده پژوهی

استاد گروه آینده پژوهی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

دکتر مصطفی ملکوتیان: رئیس کمیسیون سیاسی

استاد گروه علوم سیاسی دانشگاه تهران

دکتر محمد علی محقق: رئیس کمیسیون طب و سلامت

استاد دانشگاه تهران

حجت الاسلام دکتر مهدی امیدی: رئیس کمیسیون مباحث بنیادین

دانشیار موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

دکتر سید مجتبی امامی: رئیس کمیسیون مدیریت و حکمرانی

استادیار گروه مدیریت دانشگاه امام صادق (ع)

دکتر محسن فرمهینی فراهانی: رئیس کمیسیون تعلیم و تربیت

دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه شاهد

دکتر محسن ناظم بکایی: رئیس کمیسیون اقتصاد

استادیار گروه مدیریت دانشگاه شاهد

دکتر مرتضی افشاری: رئیس کمیسیون هنر و معماری

استادیار دانشکده هنر دانشگاه شاهد

کمیته اجرائی

آقای مهدی کاشانی مهر

رئیس کارگروه انتشارات

آقای عبدالخالق همتی

رئیس کارگروه تدارکات و امور مالی

آقای محمد محسن دوباشی

رئیس کارگروه تبلیغات و تشریفات

خانم رضوان نصیریان

کارشناس دبیرخانه علمی

اعضای کمیسیون اقتصادی	
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر الیاس نادران
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)	دکتر محمد جواد شریف زاده
عضو هیئت علمی دانشگاه دفاع ملی	دکتر بیژن عبدی
عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی	دکتر علیزاده
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر فرهاد رهبر
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر ابوالقاسم توحیدی نیا
	دکتر سید مهدی زریباف
اعضای کمیسیون آینده پژوهی	
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر مجتبی امیری
عضو هیئت علمی دانشکده روابط بین الملل	دکتر محمد رضا دهشیری
عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	دکتر حسین خزایی
عضو هیئت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)	دکتر حاکم قاسمی
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)	دکتر غلامرضا گودرزی
عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی	دکتر قدیر نظامی پور
اعضای کمیسیون تعلیم و تربیت	
عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی	حجت الاسلام و المسلمین دکتر سعید بهشتی
عضو هیئت علمی دانشکده روابط بین الملل	دکتر محمد رضا دهشیری
عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی	دکتر حسن ملکی
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	دکتر محسن ایمانی
عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد	دکتر محمد حسن میرزاحمدی
عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد	دکتر اکبر رهنا
اعضای کمیسیون سیاسی	
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر نورالله فیضری
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر محمد شفیع فر
عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد	دکتر زاهد غفاری
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)	دکتر جلال درخشه
عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی	دکتر محمد رضا مرندی
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر سید مهدی اسماعیلی
اعضای کمیسیون طب و سلامت	
عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران	دکتر محمد رضا شمس اردکانی
عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران	دکتر محمد مهدی اصفهانی
عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران	دکتر سید رضا مجدزاده

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد	دکتر عبدالله بهرامی
اعضای کمیسیون مباحث بنیادین	
عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	حجت الاسلام دکتر حسن خیری
عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	حجت الاسلام دکتر محمد بابایی
عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	دکتر محمد رضا بهمنی
عضو هیئت علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	حجت الاسلام دکتر مهدی ابوطالی
عضو هیئت علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	حجت الاسلام دکتر مجتبی مصباح
عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی	حجت الاسلام دکتر مصطفی جمالی
عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد	دکتر حسین زمانیا
اعضای کمیسیون مدیریت و حکمرانی	
عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد با تخصص مدیریت صنعتی	دکتر رضا عباسی
عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با تخصص مدیریت استراتژیک	دکتر وحید خاشعی
عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (ره) با تخصص مدیریت رسانه	دکتر جلال غفاری
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) با تخصص رفتار سازمانی و مطالعات نهادی	دکتر علیرضا چیت سازان
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) با تخصص مطالعات حکمرانی	دکتر محمد نعمتی
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با تخصص سیاستگذاری عمومی	دکتر محمد مهدی ذوالفقار زاده
اعضای کمیسیون هنر و معماری	
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	دکتر محمد خزایی
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر سید غلامرضا اسلامی
عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد	دکتر محسن مرانی
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر حسن بلخاری
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر حکمت الله ملاصالحی
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	دکتر اصغر فهیمی فر
عضو هیئت علمی دانشگاه صدا و سیما	دکتر محمدرضا معتمدی

بررسی مکانیسم های حصول به مولفه های عقلانی آرمان شهر انقلاب اسلامی با رویکردی بر اندیشه های سیاسی شهید بهشتی

فاطمه طاهر خانی^۱

چکیده

انقلاب اسلامی به مانند هر انقلاب دیگر، یک مدل آرمانی از حکمرانی را به پیروانش وعده داد. یکی از وجوه مهم هر آرمان شهر گزاره های عقلانی آن است به این معنا که آرمان شهر در کنار آرمان ها و احساسات، بر پایه ای از عقلانیت نیز بنا شده اند. گذر از مرحله ی انقلابی و حرکت به سمت تحقق آن آرمان شهر منوط به بسط و توسعه ی گزاره ها و کنش های عقلانی است تا آنچه را که آرمانی و ذهنی بوده است متعین سازد. تبیین وجوه عقلانی آرمان شهر ها بر عهده ی رهبران و بنیان گذاران پیشرو انقلاب است. در مورد انقلاب اسلامی، شهید محمد حسین بهشتی یکی از برجسته ترین این رهبران بوده است. هدف از نگارش این مقاله، تحقیق و بررسی طرح و بررسی مکانیسم ها و راهکارهایی است که از سوی شهید بهشتی برای رسیدن به اهداف عقلانی و عینی آرمان شهر ترسیمی در انقلاب اسلامی ارایه شده است. به این منظور تلاش بر آن است تا با استفاده از تحلیل متونی که از آن بزرگوار باقی مانده است، آرمان شهر موعود و ابعاد عقلانی آن ترسیم شود و این تلاش منتج به کشف روش ها و مکانیسم های حصول آرمان های عینی انقلاب گردد.

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی، شهید بهشتی، آرمان شهر، عقلانیت، عینیت

^۱ دکتری تخصصی علوم سیاسی

ضرورت اصلاح دیدگاه در نسبت علم و ثروت و نقش آن در تحقق تمدن نوین اسلامی

مهدی رجحانی^۱

محمد مهدی فرجیان^۲

چکیده

بسیاری صاحب‌نظران، شکل‌گیری هر تمدنی در جهان را بر سه رکن استوار دانسته‌اند؛ اقتدار فرهنگی و ایدئولوژیک، اقتدار سیاسی و اقتدار اقتصادی. از این منظر مقایسه سه گانه شکل‌گیری و بقا تمدن‌ها، میان تمدن نوین اسلامی در برابر تمدن حاکم غربی طی دهه‌های اخیر، حکایت از تزلزل فرهنگی تمدن غرب و غلبه دیرینه فکری و فرهنگی تمدن اسلامی و رشد خیره‌کننده اقتدار سیاسی تمدن نوین اسلامی دارد. از اینرو تمدن غربی جهت ممانعت از شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی، وجه تلاش خود را تضعیف اقتصادی این تمدن قرار داده است. در کنار تهاجم اقتصادی همه‌جانبه از بیرون، تمدن نوین اسلامی در داخل نیز از فقدان دیدگاه فکری و فرهنگی صحیح در حوزه اقتصاد دچار مشکل است. شکل‌گیری جهاد اقتصادی مستلزم اصلاح مبانی فکری، تبیین دقیق نسبت علم و ثروت و پرهیز از متقابل جلوه دادن آنها، ترویج معنای دقیق زهد و ثروت‌اندوزی، تبیین رسالت دانش و دانشگاه در شکل‌دهی جهاد اقتصادی می‌باشد. مقاله پیش‌رو مبتنی بر مبانی دینی و فرمایشات مقام معظم رهبری و بررسی جنبه اقتصادی تمدن غرب، به تبیین دقیق‌تر این دیدگاه می‌پردازد. بر این اساس مشخص می‌گردد، قدرت اقتصادی که لازمه آن تولید ثروت است، مورد تأیید اسلام است و از منظر الهی، سلوک معنوی و مادی انسان با عبادت و کار در کنار یکدیگر شکل می‌گیرد. در این دیدگاه علم و ثروت در تقابل با یکدیگر نیستند و علمی که منتج به اقتدار، از جمله اقتدار اقتصادی گردد، ارزشمند و مفید محسوب می‌گردد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی؛ اقتصاد مقاومتی؛ کارآفرینی؛ علم و ثروت؛ تولید ثروت؛ جهاد اقتصادی

^۱ استادیار دانشگاه شاهد

^۲ دانشجوی دکترادانشگاه تهران

فلسفه، فضا و تمدن: طرح "صحن کودکان رضوی" به مثابه یک ترجمه‌ی مکانی تعالیم فرهنگی-تربیتی شیعه

سید صالح موسوی خلخالی^۱

چکیده

"مفاهیم" بن‌مایه‌ی تحقق نظری آرمان تمدن‌ها هستند و "فلسفه" علم استخراج و آماده‌سازی مفاهیم است. با این حال، نگرش تاریخ فلسفه نسبت به "فضا و مکان"، بی‌توجهی آگاهانه بوده است. می‌توان مشاهده کرد که مکان جایی در هستی‌شناسی‌های بنیادین نمی‌یابد. نظر کلی این است که این راهبرد سنتی، جهت رو در رویی با گذشته، حال و آینده یک تمدن، به یک ایده‌آلیسم صرف می‌انجامد و به پنهانی جنبه‌های هستی‌شناسانه‌ی مکان می‌انجامد که همیشه طی یک ثانویه‌سازی فلسفی مکان تحت زمان بوده است.

نگارنده، در مسیر تلاش برای واژگونی فلسفی-عملی این سنت، در تحقیقات خود تلاش کرده، تا تحقق آرمان‌ها و زمان‌ها را از طریق "مکان" تحقیق کند و به یک فلسفه‌ی کاربردی متوجه باشد که به اهمیت هستی‌شناسانه‌ی فضا و مکان، در تحقق مادی و ملموس آرمان‌های یک تمدن آگاه است. نتیجه این "فلسفه‌ی مکانی" این نظریه است که در روند توسعه‌ی یک تمدن، تنها زمانی می‌توان به تحقق حقیقی اهداف آن امید داشت که در "ترجمه‌ی نظر به مکان" توفیق داشته باشد. بخش نخست مقاله، به بسط نظری این مورد خواهد پرداخت.

برای نمایش چگونگی روند ضروری یافتن ترجمه‌ی مکانی "مفاهیم"، نگارنده به معرفی طرحی خواهد پرداخت که به آستان قدس رضوی با "عنوان صحن کودکان رضوی" ارائه کرده است و آن را یک تحقق آرمان‌های تربیتی تمدن شیعه می‌داند. بخش دوم مقاله به معرفی، شرایط و تنگناهای اجرایی این طرح می‌پردازد.

واژگان کلیدی: فلسفه مکان - فضا - تحقق تمدن.

^۱ دکترای تخصصی

روش‌های مداوای سرطان در آثار پزشکی اسلامی از قرن سوم تا پایان صده ششم هجری

علی رضا روحی^۱

ابراهیم محمد زاده مزینان^۲

چکیده

پزشکان مسلمان در باب شناخت بیماری‌های و راه‌های درمان آن‌ها بررسی‌های بسیاری نموده و شیوه‌های جدید و نوینی را به تمدن اسلامی ارائه نمودند. سرطان از مهم‌ترین بیماری‌هایی است که پزشکان مسلمان به صورت تخصصی به بررسی آن پرداخته و راه‌های مختلفی را در باب مداوای آن ارائه نموده‌اند. مهم‌ترین راه‌های درمان این بیماری که توسط پزشکان مسلمان عرضه شده عبارت است از: احتقان (شیاف دارو)؛ استفراغ دادن (خالی کردن بدن از سموم)؛ جلوگیری از گسترش و نگه داشتن بیماری در همان اندازه؛ انواع جراحی شامل: فصد کردن (شکافتن کامل عروق اصلی برای خارج کردن مقدار معینی از خون غلیظ از اعماق بدن جهت تخلیه سموم)؛ بریدن؛ کی (داغ کردن). اهمیت مداوای سرطان باعث شده تا هر کدام از پزشکان مسلمان در یک یا چند مورد از موارد فوق‌الذکر به طور مفصل به بحث و بررسی بپردازند. در این مقاله به بررسی روش‌های مختلف در درمان بیماری سرطان با تحقیق در آثار پزشکی اسلامی پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: سرطان؛ آثار پزشکی؛ مداوا؛ جراحی؛ احتقان؛ استفراغ؛ کی.

^۱ دکترای تخصصی دانشگاه علوم اسلامی رضوی

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه علوم اسلامی رضوی

تأکیدی بر اهمیت شناخت و حضور ذی‌نفعان اصلی تأمین آب و غذای ملی در فرآیند تحقق تمدن ایرانی اسلامی

سید علی اکبر عظیمی^۱

چکیده

ذی‌نفع به افراد یا گروه‌هایی اطلاق می‌شود که با بحث گفتگو، سیاست‌گذاری، اقدام و انواع عکس‌العمل؛ بتوانند بر یک سازمان، بنگاه کسب‌وکار، تصمیم و یا سیاست تأثیر بگذارند و یا تأثیر پذیرند. امنیت آب و غذای ملی متأثر از بسیاری عوامل کلان در سطح ملی و از جمله انتظارات و اقدامات ذی‌نفعان تأمین آب و تولید کشاورزی هست. آب به‌عنوان یک کالای عمومی است که در سطح ملی، مصارف متعددی دارد و اگرچه بخش کشاورزی در جهان به‌عنوان مصرف‌کننده عمده منابع آب شناخته می‌شود اما می‌توان با ارتقای انسجام و یکپارچگی ذی‌نفعان اصلی این عرصه به شکل پایداری از منابع آب محدود برداشت نمود. در این حال به نظر می‌رسد وجود تفاوت در انتظارات ذی‌نفعان اصلی در مواردی چون: نصب کنتور چاه‌های کشاورزی، گسترش دستگاه‌های آبیاری نوین، ارائه و اجرای الگوی کشت و...؛ مانع اساسی بهره‌برداری پایدار از منابع آب و تحقق امنیت غذایی در آینده گردد. در این مقاله با توجه به اهمیت کلیدی منابع آب و تولید غذا درصدد معرفی آینده‌نگاری یکپارچه در این راستا خواهد داشت.

واژگان کلیدی: امنیت آب، امنیت غذا، ذی‌نفعان، آینده‌نگاری یکپارچه، تمدن ایرانی اسلامی

^۱ دکترای تخصصی آینده پژوهی

چالشهای همسان‌انگاری مفهوم "طب" و "سلامت" در پارادایم تفکر قرآنی

سید جواد حسینی کوهی خیلی^۱

چکیده

پس از شکل‌گیری پزشکی نوین و آلوپات که در پارادایم تفکر سکولار و در پی طرح و گسترش فلسفه دکارت از حدود دو قرن پیش شکل گرفته، مفاهیم "طب" و "سلامت" انسانی در اغلب مجامع علمی و آکادمیک، به دلایل مختلف مبنایی موجود در این تفکر، مترادف یکدیگر تلقی می‌شدند. بطوری که در این پارادایم فکری، تبادر اولیه و اصلی از لفظ "طب"، سلامت انسانی است. کما اینکه با لفظ "سلامت انسان" نیز ناخود آگاه و لامحاله در این پارادایم ذهنی، به "طب" به معنای رایج آن خواهیم رسید. اما در پارادایم تفکر قرآنی، به دلایل مختلف مبنایی، از جمله دیدگاه خاص، هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی، و انسان‌شناختی و... قرآن، موضوع اینگونه نیست، بلکه مفهوم انسان و به تبع آن "سلامت انسانی" در پارادایم تفکر قرآنی به دلایلی که ذکر شده از گستره وسیع‌تر و متفاوتی نسبت به مفهوم "طب انسانی" برخوردار است. همسان‌انگاری سهوی و یا عمدی این دو مفهوم، چالشهای جدی مبنایی و میدانی را برای اهل نظر بوجود آورده، بطوری که امروزه به نحو محسوس و نامحسوس نظام سلامت کشور را نیز تحت الشعاع خود قرار داده است. در این پژوهش با روش مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیل محتوایی، با واکاویهای هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، و معرفت‌شناختی موضوع، در آیات قرآنی و روایات اسلامی و متون دینی و آکادمیک به این موضوع مهم و اثبات تفاوت معنا دار این دو مفهوم در پارادایم تفکر قرآنی پرداخته شده است.

کلیدواژه‌گان: کلید واژه‌ها: پارادایم، سلامت، طب، پارادایم قرآنی، پارادایم سکولار

^۱ دکترای تخصصی قرآن و علوم با گرایش بهداشت و سلامت

مبانی و قواعد «استنباط الگوی پیشرفت» از قرآن و حدیث

ابراهیم رضایی آدریانی^۱

چکیده

قرآن کریم یادگار نبی گرامی اسلام، و هدایتگر امت اسلامی تا قیامت است. لذا هر فعالیت فردی و اجتماعی مسلمانان باید منطبق با قرآن باشد و از آموزه های انسان ساز آن سرچشمه بگیرد. «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» قرار است اساسنامه ای باشد که اجرای آن، جامعه اسلامی ما را از هر جهت، رشد و تعالی بخشد و پیشرفت همه جانبه را برای ما به ارمغان آورد. ریشه های چنین اساسنامه جامعی را باید در کلام وحی جستجو کرد و از قرآن کریم استنباط نمود. بدون شک این استنباط، مبتنی بر مبانی و قواعدی است که پژوهشگر را از لغزش در استنباط مصون می دارد. در این مقاله کوشیده ایم مهم ترین مبانی و قواعد استنباط الگوی پیشرفت از قرآن کریم را تبیین نماییم. ابتدا به فهرستی از این مبانی (مانند جاودانگی و جامعیت قرآن، تحریف ناپذیری قرآن، بطن داشتن قرآن، و ...) ذکر شده، و در ادامه چند مورد از آنها (مانند مرجعیت علمی پیامبر □ و ائمه □، و مشروعیت اجتهاد روشمند) را به تفصیل مورد بحث قرار داده ایم. در ادامه نیز پاره ای از قواعد حاکم بر «استنباط الگوی پیشرفت از قرآن» مانند تنقیح مناط، جری و تطبیق، و ... را شرح داده ایم.

واژگان کلیدی: قرآن، روش شناسی، استنباط، الگوی پیشرفت، مبانی و قواعد.

^۱ دکترای تخصصی جامعه المصطفی العالمیه اصفهان

آینده نگاری دولت سازی در فرایند تحقق تمدن اسلامی (با تکیه بر دیدگاه مقام معظم رهبری)

محمد رحیم عیوضی^۱

محمد ایوب میگونی^۲

احمد رضا میرزایی^۳

چکیده

تمدن نوپای اسلامی که با بعثت رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) شکل گرفت، در طول قرن‌ها با وجود آسیب‌ها و تحولات بسیاری که تجربه کرده و مسیری طولانی که پیموده، امروز به برکت انقلاب اسلامی جان تازه‌ای یافته است. با تکیه بر این تجربه تاریخی سترگ و بر مبنای آموزه‌های غنی اسلام، رهبری معظم انقلاب اسلامی نظریه "تمدن نوین اسلامی" را پایه‌ریزی کرده‌اند که فرآیند شکل‌گیری این تمدن از زبان ایشان شامل پنج مرحله "انقلاب اسلامی"، "نظام اسلامی"، "دولت اسلامی"، "کشور اسلامی"، و "تمدن اسلامی" است. برای نیل به تمدن اسلامی مرحله کنونی کشف، تبیین و تحقق نظریه دولت اسلامی می‌باشد. فرایند انقلاب اسلامی در حال حاضر با عبور از دو مرحله اول در جریان تشکیل دولت اسلامی یا در اصطلاح مرحله دولت‌سازی قرار دارد. برای تبیین دولت می‌توان ارکان و اجزایی برشمرد که با آن ارکان و اجزا اصولاً دولت اسلامی از سایر دولت‌ها متمایز خواهد شد. پژوهش حاضر با رویکردی آینده‌نگارانه، در فرایندی سیستماتیک و مشارکتی ادراکات، ابتدا ارکان و اجزای دولت را مدیران، اهداف، نظامات و کادرها معرفی می‌کند و در ادامه چشم‌اندازها و مسیرهای منتهی به آینده مطلوب تشکیل دولت اسلامی را گردآوری کرده و مدلی کاربردی برای تشکیل دولت اسلامی را ارائه می‌دهد.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، انقلاب اسلامی، دولت سازی، آینده نگاری

^۱ استاد دانشگاه شاهد

^۲ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

^۳ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

نارسایی‌ها موجود و ضرورت‌های ارائه مدل مطلوب رسانه‌ای تمدن نوین اسلامی براساس دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی

رضا واعظی^۱

چکیده

رسانه در قرن حاضر، عامل زیربنایی و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تلقی می‌شود به نحوی که آن را دست‌راست تمدن نامیده‌اند. این پدیده، محصول تمدن جدید غرب، اقتضای جهان سرمایه‌سالاری و درک ویژه‌ی غرب جدید از نیازهای انسان و جامعه است. با توجه به اهمیت و کارکرد رسانه در انتقال، تثبیت و ارتباط بین ملت‌ها، فرهنگ سازی و در نتیجه تمدن سازی می‌توان رسانه را از مهمترین عناصر تاثیرگذار دانست. نگارنده معتقد است با توجه به اینکه علوم و نظریه‌های رسانه و در نتیجه خود رسانه همچون علوم انسانی مبنای غربی دارند و اصولاً سکولارند و نظر به اینکه پایه اصلی تمدن نوین اسلامی، دین اسلام و ارزشها و باورهای اسلامی است و در نتیجه تمدن نوین اسلامی، تمدنی دین بنیاد و حق گراست به نحوی که اگر حقیقت اسلام را از این تمدن بگیریم، این تمدن پوچ خواهد بود، به نظر می‌رسد با نظریه‌ها و مدل‌های رایج در حوزه وسایل ارتباط جمعی، نمی‌توان مدل مطلوب رسانه‌ای تمدن نوین اسلامی داشت و به نحو مطلوب شاهد ظهور و بروز و در نتیجه تحقق تمدن نوین اسلامی بود، بلکه لازمه این امر- با عنایت به نقش محوری دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی در تحقق تمدن نوین اسلامی- وجود رسانه‌ای مطلوب براساس دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی به عنوان بنیانگذاران تمدن نوین اسلامی است. رسانه‌ای که براساس نظریه‌ای اسلامی و مبتنی بر مبنای دینی شکل گرفته و مدل مطلوب آن تبیین گردد.

واژگان کلیدی: رسانه . تمدن نوین اسلامی . انقلاب اسلامی . رهبران انقلاب . علوم انسانی

^۱ استادیار مدرسی انقلاب اسلامی

مطالعه‌ای بر کردارگرایی و رویکردهای معاصر هنرهای تجسمی

مونس بسکابادی^۱

چکیده

در گرایش‌های معاصر هنری، هنرمندان با درهم شکستن مرز میان هنرها و قالب‌های سنتی، همواره تلاش کرده‌اند به بیانی متفاوت دست یابند و پیام خود را به مخاطب به شیوه‌های نوینی منتقل نمایند. گرایش‌های نوینی چون هنر اجرا، هنر خیابانی، رویداد و شیوه‌های بیانی دیگری در هنر معاصر، به هنرمندان این امکان را بخشیده‌اند تا با فراتر رفتن از ایده و پیام و پند و اندرز و آموزش در حوزه‌ی اقدام و عمل نقش اجتماعی خود را ایفا نمایند. این شیوه‌های نوین هنری هنرمند را قادر می‌سازد پیام آگاهی بخش خود را از طریق کردار و عمل به مخاطب منتقل نماید.

در این گفتار تلاش بر این است، قابلیت بیانی گرایش‌های نوین هنری در جهت کردارگرایی و پیامدهای این دسته از آثار در جامعه مورد مطالعه قرار گیرد. به نظر می‌آید قالب‌های نوین هنری، بستری جدید برای هنرمندان معاصر فراهم می‌آورد تا با روش‌های مؤثرتری نقش اجتماعی و انسان ساز خود را در جهان امروز ایفا نمایند و آثار هنری به شکل نوین می‌تواند حرکتی در جهت فراتر رفتن از اندیشه و به کار بستن عقیده و تفکر در حوزه عمل و کردار از سوی هنرمندان و انتقال این پیام به مردم جامعه باشد.

واژگان کلیدی: هنر معاصر، هنر اجرا، کردارگرایی، گرایش‌های هنری

^۱ دکترای تخصصی دانشگاه هنر

ادبیات شیعی در چهارچوب تمدنی (با تکیه بر دیدگاههای استاد دکتر محمدعلی آذرشب)

رضا عرب بافرانی^۱

حیب یوسفوند^۲

چکیده

ادبیات شیعی گونه‌ای از ادبیات رسالی است که رنگ طائفه‌ای به خود نمی‌گیرد. این نوع از ادبیات در مقابل ادبیات سنی قرار نمی‌گیرد. استاد دکتر محمدعلی آذرشب از نظریه پردازان و شخصیت‌های بزرگ معاصر است که با نظرات و آثار خود نقش برجسته‌ای در معرفی ادبیات شیعی با تفسیر مذکور داشته است. ما در این مقاله با تکیه بر آثار و دیدگاه‌های استاد آذرشب و با شیوه توصیفی-تحلیلی به بررسی و تبیین جایگاه ادبیات شیعی و نقشی که در چهارچوب تمدنی از ابتدا تا کنون داشته است پرداخته‌ایم. بی‌شک، ادبیات شیعی از جایگاه مردمی برجسته‌ای در تمامی ادوار تاریخ ادبیات و خصوصاً دوره‌های تاریک آن برخوردار بوده است. ادبیات شیعی با روح انقلابی و ظلم ستیزی و نقش رسالی خود توانسته است با الهام‌گیری از تفکرات مکتب ائمه معصومین علیهم السلام به مبارزه با ظالمان و مستبدان و دفاع از حقوق مظلومان برخیزد. استاد آذرشب توانسته‌اند با نگاه نقادانه خود جایگاه ادبیات شیعی را در تمدن اسلامی به خوبی تبیین نمایند، و ترسیم‌کننده نقشه راهی برای جویندگان این گونه از ادبیات رسالی باشند.

واژگان کلیدی: ادبیات شیعی، چهارچوب تمدنی، استاد محمدعلی آذرشب، تاریخ ادبیات شیعه

^۱ استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی

^۲ کارشناسی ارشد دانشگاه علوم اسلامی رضوی

نقش و مدیریت حکومت محلی در تداوم و پویایی تمدن نوین اسلامی

مصطفی مظاهری^۱

چکیده

مسلم است آنچه روند توسعه و گسترش یک تمدن را فراهم می سازد که آن تمدن، ظرفیت لازم را برای تمدن سازی داشته و گفتمان مسلط خودش را در کشور و در بین جوامع احیاء و نهادینه کرده باشد. لذا تحقق این امر، نیازمند بسترهای مناسب و موثر در زمینه های مختلف می باشد. جایگاه حکومتها و نحوه مدیریت و حکمرانی آنها در توسعه و پیشرفت تمدن ها، از جمله عوامل مهم در این زمینه هستند. در این میان، در کشوری مانند ایران، با توجه به تکرر فرهنگی موجود در آن، حکومت محلی در کنار حکومت مرکزی، نقش قابل توجه و مهمی می تواند در حفظ و بالندگی تمدن نوین اسلامی ایفاء کند. لزوماً یک تمدن، مانند تمدن نوین اسلامی برای حفظ و پویایی خودش، باید از روش ها و تاکتیک های مناسبی برای پیشبرد اهداف تعیین شده خودش، استفاده کند در این بین، حکومت محلی با اثر بخشی مفید خودش، می تواند مکمل خوبی برای حکومت مرکزی در راستای اهداف مورد نظر باشد. با توجه به چنین نکاتی، نوشتار حاضر بر این موضوع تمرکز دارد که جایگاه و مدیریت حکومت محلی در تداوم و توسعه تمدن نوین اسلامی به چه صورتی است و اصولاً حکومت محلی از چه مکانیزم هایی می تواند در زمینه حکمرانی و پویایی تمدن نوین اسلامی، استفاده کند؟

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، ایران، حکومت مرکزی، حکومت محلی.

^۱ دکترای تخصصی دانشگاه تهران

علائم پیدایش تمدن نوین اسلامی؛ هشدار برای ایجاد و تقویت سازمان‌های تمدن‌ساز

علیرضا کیقبادی^۱

رضا مقیسه^۲

عبدالرحیم پدرام^۳

چکیده

هدف مقاله حاضر شناسایی و ارائه نشانه‌ها و علائم تمدن نوین اسلامی با روش تحلیل مضامین می‌باشد؛ تمدن نوین اسلامی یک پدیده اسلامی است و نیازمند مفروضات و روش اسلامی برای آینده پژوهی آن می‌باشیم. شناسایی علائم تغییر یکی از روش‌های دیده‌بانی در علم آینده پژوهی است. در آینده پژوهی اسلامی علاوه بر توجه به مشهودات بایستی به سایر عوامل اثرگذار بر زندگی بشر معتقد بود و از همه مهمتر وعده‌های الهی را باور داشت.

تمدن‌سازی نوین اسلامی هر چند هنوز به صورت یک روند کاملاً آشکار در نیامده است، اما علائم و نشانه‌هایی دارد که احتمال وقوع آن در آینده از منظر صاحب‌نظران خیلی زیاد است. بیشترین کسانی که بر تمدن‌سازی نوین اسلامی تأکید دارند، رهبران انقلاب اسلامی هستند و ایشان هستند که جهت‌گیری‌های انقلاب اسلامی را هم به لحاظ نظری و هم به لحاظ عملی به این سو سوق می‌دهند؛ بنابراین نشانه‌های تشکیل تمدن نوین اسلامی را با تحقیق و مطالعه می‌توان در منویات و اندیشه ولایت مشاهده و استنباط کرد.

شناسایی درست علائم تغییر، مسئولین و مدیران نهادها و سازمان‌های کشور و نظام را در هدایت امور به سمت آینده مطلوب کمک می‌کند. وقتی تمدن‌سازی نوین اسلامی در حال شکل‌گیری است، نهادها و سازمان‌های کشورهای مختلف بایستی توان رقابت و فعالیت در سطح تمدن را داشته باشند و به عبارتی خودشان را تمدنی بسازند.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، آینده پژوهی، نشانه‌های تغییر، سازمان‌های تمدن‌ساز

^۱ دکترای تخصصی پژوهشگر صداوسیما

^۲ دانشجوی دکترای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

^۳ دکترای تخصصی وزارت دفاع

نقش فراموشی راهبردی در عملکرد و پیشرفت نهادها و سازمان‌های تمدن‌ساز

علیرضا کیتبادی^۱

چکیده

هدف مقاله حاضر بررسی نقش فراموشی راهبردی برای پیشرفت عملکردی نهادها و سازمان‌های تمدن‌ساز با روش تحلیل مضامین منویات حضرت امام خامنه‌ای مدظله‌العالی می‌باشد. وقتی انقلاب اسلامی در حال تحول و پیشرفت به سوی تمدن نوین اسلامی است، نهادها و سازمان‌های وابسته به آن باید همگام و همراه با انقلاب اسلامی و بلکه بیشتر و فراتر از آن متحول و در حال تغییر و پیشرفت باشند تا بتوانند حرکت تحولی انقلاب اسلامی را برای ساختن تمدن نوین اسلامی تضمین و مطمئن کنند. از یک سو ماهیت تمدن، فرهنگی، اندیشه‌ای و علمی است و از سویی دیگر عامل اصلی قدرت در عصر حاضر دانش بنیان شدن است؛ لذا برای هم تقویت تمدن‌سازی و هم برای تقویت قدرت علمی یادگیری راهبردی لازم است و هم فراموشی هدفمند؛ به عبارتی برای یادگیری بیشتر باید خیلی از آموخته‌ها را فراموش کرد. فراموشی هدفمند یا راهبردی نقش زیادی در تحول و پیشرفت افراد و نهادهای انقلابی دارد.

فراموشی هدفمند یا راهبردی صرف نظر کردن از کسب دانش و ابداعات غیر ضروری و فراموشی دانشی است که تحولات سازمانی و مأموریتی را مشکل یا ایجاد مانع می‌کند. در حقیقت فراموشی سازمانی هدفمند قلب و مرکز مدیریت راهبردی در سازمان یادگیرنده است و البته فراموشی هدفمند یا راهبردی امری ساده و سهل نیست.

نهادهای تمدن‌ساز برای تعمیق و توسعه پیشرفت همه‌جانبه انقلاب اسلامی نیازمند فراموشی راهبردی برخی داشته‌ها و سرمایه‌های دانشی و فنی خود هستند.

واژگان کلیدی: فراموشی راهبردی، عملکرد و پیشرفت، نهادهای و سازمان‌ها

^۱ دکترای تخصصی پژوهشگر صداوسیما

ابعاد گسترده تقابل تمدن نوین اسلامی با تمدن غرب

رحیم امرایی^۱

چکیده

بیداری اسلامی بنیاد و اعتلایی عمیق از نظام سیاسی اسلام را در قالب مردم سالاری دینی آشکار ساخت که بر اثر غلبه «ساحت غربی» ده ها سال مستور مانده بود. با رفع این مستوری، ابعاد «چند ساحتی» اندیشه اسلامی همچون لزوم رفع استبداد و استعمار و لزوم توجه به معنویت و مذهب و اسلامی بودن الگوی حکومتی و بازخوانی این اصول در جهان اسلام، بیش از گذشته در جهان اسلام نفوذ و رسوخ کرد. جهان اسلام از حاشیه و ضمیمه تمدن مادی و تک ساحتی غرب فاصله یافته و در مسیر ورود به متن تمدنی اصیل قرار گرفته است. تمدن نوین اسلامی تقابلی فراگیر به ویژه در تاثیر گذاری دین و اخلاقیات با اصول تمدن غرب دارد؛ تفاوت مذکور، اصول متفاوت فراوانی همچون سبک زندگی دینی، استقرار حکومت دینی، استقلال جوامع اسلامی، پرهیز از تجزیه طلبی و حفظ وحدت و لزوم ستیز با استبداد و استعمار غربی را در دل خود پرورانده است که از اساس با تمدن غربی ناسازگار هستند و تقابل ذاتی با تمدن غربی دارند. تحوّل سیاسی مردم در بیداری اسلامی دهه های اخیر، شکل گیری جنبش های سیاسی فراگیر، میل به استقرار مردم سالاری دینی، مقابله با اهرم های فشار غربی از جمله سلطنت های وابسته عربی و جریانات تکفیری مویدی بر این فرضیه است که زایش اندیشه های نو از دل اسلام، پتانسیل فراوانی را برای ایجاد نظام های تمدن ساز در جهان اسلام ایجاد کرده و داعیه «جهانی بودن» و تفوق نظام غربی را برای پایان تاریخ به چالش کشیده است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، تمدن غربی، تقابل، دین، سبک زندگی، سیاست دینی

^۱ دکترای تخصصی دانشگاه پیام نور

جستاری در مطالبات تمدن نوین اسلامی

رضا رستمی زاده^۱

چکیده

مهمترین دغدغه خاطر پیروان دلسوز دین اسلام در هر زمان، دفاع از باورهای دینی و حمایت از اصول و فروع دین اسلام در زبان و عمل است. هر اندازه این پیروان با هم فکری و با تکیه به قرآن و منابع اصیل اسلامی در جهت اصلاح نقاط ضعف پیشینیان هم پیمان شوند، حرمت دین اسلام در عین سرافرازی حفظ می گردد و در صورت ثبات و دوام مستمر آن، منجر به شکل گیری تمدن نوین اسلامی می شود. برای این تمدن نوین اسلامی مطالباتی مطرح می گردد تا آنجا که می توان از آنها به عنوان الزامات تمدن نوین اسلامی یاد کرد.

از این مطالبات و الزامات می توان اصل عدل و دادگری، احسان و نیکوکاری و تقدم مصالح معنوی بر منافع مادی را نام برد. این اصول در جامعه ای که افرادش یکدل و یک زبان برای رسیدن به امنیت اقتصادی، عاطفی و معنوی می کوشند معنا و مفهوم متعالی پیدا می کند تا آن حد که می توان با قاطعیت گفت تنها راه شکوفایی تمدن نوین اسلامی در گرو تحقق این موارد است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، الزامات، عدل، امنیت، اقتصادی، معنوی.

^۱ استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان

بررسی گفتگوی متون در تاریخ نگاری ابوعلی مسکویه و دلالت آن برای پویایی تمدن اسلامی

عیسی عبدی^۱

چکیده

تمدن اسلامی در عصر زرین تاریخی متن های خلاق زیادی آفریده است. در این میان می توان با تاکید بر گفتگوی متون یا اصطلاحاً بینامتنیت های خلاق به نقش سازنده و پیش برنده آن در شکل گیری متون تمدن اسلامی در قرن چهارم پی برد. در واقع تاریخ نگاری ابوعلی مسکویه به عنوان یک متن-الگو که در بستر تمدن اسلامی شکل گرفته، از این نظر دارای سازه های فرهنگی برآمده از گفتگوی متون ایرانی، اسلامی و یونانیست. چگونگی تاثیر متقابل این متون که به تاریخ نگاری مسکویه جهت بخشیده و آن را به اثری ماندگار در تاریخ نگاری بدل ساخته، برای زایش متون نوین تمدن اسلامی معنی دار است. مقاله حاضر با تحلیل و خوانش فرهنگی متن تاریخ نگاری مسکویه می کوشد تا امر «گفتگوی متون» را با این مصداق تاریخی، به عنوان یکی از شالوده های زیای تمدن نوین اسلامی، معرفی کند. یافته های متنی به صورت داده های تاریخی این امکان را می دهد که در دنیای کنونی نیز به بازتعریف گفتگوی متون در بستر تمدن اسلامی اهمیت داده شود

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی؛ ابوعلی مسکویه؛ قرن چهارم؛ گفتگوی متون

^۱ دکتری تخصصی تاریخ

بازمهندسی نظام علمی - پژوهشی با رویکرد فرهنگی در راستای تمدن سازی نوین اسلامی - ایرانی

حسین علی رضانی^۱

چکیده

درک درست از پدیده‌های پیرامونی برای یافتن قواعد و ضوابط حاکم بین آنها نیاز به پژوهش دارد. پژوهش اساس درک مجهول در راستای رسیدن به معلومات جدید است. اگر مسیر پژوهش در کشوری درست ترسیم شود راه رسیدن به اهداف در تمام عرصه‌های متصور قابل دسترسی خواهد بود. داشتن افرادی متخصص و متعهد در یافتن سوالات و نیازمندی‌های پیش روی کشور و ارائه توصیف‌ها و تبیین‌های علمی از آنها در جهت ساده‌سازی پدیده‌ها و در ادامه فرآیند حل مسأله با ارائه راه‌حل‌های بدیل و قابل اجرا جزء ضروریات نظام پژوهشی می‌باشد. رسیدن به الگوی بهینه نظام پژوهشی در سایه مهندسی فرهنگی امکان‌پذیر است. تعیین مفاهیم بنیادی، ترسیم روابط صحیح بین مفاهیم جهت یافتن قواعد و ضوابط منطقی بین اجزاء، ساختار و سازمان و تعریف وظایف و تعیین حدود کارکردی آنها تا رسیدن به عرصه نمادها و نمودها از جمله فرایندهای درک نظام پژوهش فرهنگی کشور خواهد بود که در این نوشتار سعی خواهیم نمود با بهره‌گیری از اصل تحلیل وضع موجود و ترسیم وضع مطلوب به مهندسی نظام پژوهشی کشور پردازیم.

واژگان کلیدی: سیستم، پژوهش، نظام پژوهشی، مهندسی فرهنگی

^۱ استادیار مهندسی سیستم‌های فرهنگی

الگوی سبک زندگی اسلامی در دوره پهلوی دوم (مطالعه موردی زندگی امام خمینی (ره))

زینب احمدوند^۱

چکیده

سبک زندگی در اصطلاح ابعاد متفاوتی از جمله در حوزه فردی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، علمی، اعتقادی و غیره را شامل می‌شود. زندگی اسلامی نیز برگرفته از همین ساختار، منطبق بر رفتارهایی است که با قوانین و مقررات اسلامی سختی داشته باشد. نمونه عملی و کامل آن را در دوره صدر اسلام را میتوان در سبک زندگی پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع) مشاهده نمود.

در دوره معاصر نیز بخصوص در دوره حکومت پهلوی دوم با ساختارهای اجتماعی و فرهنگی خاص آن زمان، یعنی رویکرد ضد دینی و سکولار این حاکمیت و محدود کردن نقش دین در جامعه و زندگی افراد و همچنین محدودیت‌هایی از این دست که برای افراد و طبقات مذهبی جامعه وجود داشت، ولیکن افراد فراوانی را میتوان به عنوان مثالهایی از این دست برشمرد که زندگی خود را منطبق با الگوی اسلامی هماهنگ نموده بودند. به طور مشخص زندگی امام خمینی (ره) در دوره حکومت پهلوی دوم و حیات سیاسی و اجتماعی ایشان، سیره عملی و رفتاری ایشان تا حد بسیار زیادی به سبک زندگی اسلامی نزدیک می‌باشد و به عنوان نمونه عملی در این دوره قابل تامل و بررسی است. روحیه انقلابی و مبارزاتی امام خمینی که در نهایت در جایگاه رهبری انقلابی عظیم در دوره معاصر توانست بساط حکومت مستبدانه شاهنشاهی را در کشور ایران برچیند و سبک زندگی ایشان از مولفه‌هایی چون دین، عقلانیت، علم و اخلاق برخوردار بود.

روش پژوهش حاضر به شکل توصیفی-تحلیلی با تکیه بر منابع اسنادی، کتب خاطرات و تاریخ

شفاهی و کتابخانه‌ای است

واژگان کلیدی: سبک زندگی، امام خمینی (ره)، انقلاب اسلامی، اخلاق اسلامی.

^۱ دکترای تخصصی تاریخ دانشگاه اصفهان

بررسی نقش زنان در پیشرفت تمدن اسلامی در گذشته و امروز

زهره سادات موسوی^۱

چکیده

امروزه سیاست عمومی جهانی بر اساس برابری جنسیتی به عنوان یک چارچوب اساسی برای همه برنامه‌های سیاسی اقتصادی و فرهنگی در موافقت نامه‌های مختلف بین‌المللی قرار گرفته است. در این راستا، با توجه به مفهوم جنسیت و توسعه (GAD) در دهه ۱۹۹۰ با ریشه گرفتن از فمینیسم سوسیالیستی و انسان‌شناسی فمینیستی، تمام سیاست‌ها و برنامه‌های ملی با موضوع گسترش اقتصادی و توانمندسازی زنان در جامعه امروز روبرو شده است لذا در این میان، ارائه و تبیین مفهوم حقیقی توسعه و بررسی دقیق وضعیت زنان در تمدن اسلامی موضوع مهمی است و اکنون که بعضی از محققان تلاش می‌کنند از فرهنگ و اقتصاد پاک، سالم و سبز دیرین دفاع کنند، به ویژه در دوران پسامدرنیسم فرصت مناسبی است که عناصر فرهنگی نظام وحیانی اسلام نیز مورد معرفی جهانی قرار گیرد تا عناصر این فرهنگ متعالی ارزشیابی شده و عزت و شوکت واقعی خود را به نمایش بگذارد. در اسلام مردان و زنان در انسانیت برابرند، اما حقوق مشابهی ندارند و وظایف جنسیتی آنها یکسان نیست. برخلاف تلقیات فمینیستی از قوانین اسلامی، تحلیل‌های دقیق نشان می‌دهد که هیچ ارتباط خاصی بین اسلام و سرکوب زنان وجود ندارد. این مقاله تلاش کرده است نقش زنان مسلمان را در توسعه تمدن اسلامی بررسی کند. نقش زنان در شکوفایی تمدن اسلامی به عنوان همسران و مادران در پرورش و آموزش نسل بعد و نیز رشد استعدادها و مهارت‌های فردی که گامی در راه رفاه خانواده و کشور است قابل توجه می‌باشد.

واژگان کلیدی: نقش زنان، توسعه، تمدن اسلامی

^۱ دکترای تخصصی دانشگاه آزاد اسلامی

تأملی در منطق ساختاری و پیوند دیالکتیکی نظریه و الگوی پیشرفت (در راستای تحقق تمدن نوین اسلامی)

علیرضا کیقبادی^۱

چکیده

مقاله حاضر، با ابتنا بر این درک که لازمه خیزش نوین تمدن اسلامی، پیشرفت در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است، سعی دارد درکی روشمند و منضبط از مراتب نظری، ارزشی و راهبردی تحقق پیشرفت در راستای تمدن نوین اسلامی ارائه دهد. از این رو، پس از تمایز گذاری میان ابعاد فلسفی و مطالعاتی پیشرفت، چگونگی اتکای ابعاد الگویی پیشرفت را بر نظریه اسلامی پیشرفت تبیین نموده است. در این جهت، ویژگی‌های اساسی پیوند متقابل و دیالکتیکی نظریه بایه اسلامی پیشرفت و الگوی پیشرفت اسلامی-ایرانی مورد ملاحظه قرار گرفته است. در ادامه، سه مقطع اساسی مفهوم سازی، نظریه پردازی و گفتمان سازی را به عنوان مراتب تحقق پیشرفت در ساحت عمومی شناسایی نموده است؛ سپس تبیین نموده است که بسط ارزش‌های اسلامی در حوزه‌های نظری، راهبردی و عملیاتی، از طریق مدیریت خلاق شبکه‌ای بنیادی‌ترین راهکار پیشرفت است. در خاتمه، مهمترین اصول و بایستگی‌های لازم برای نیل به سوی افق تمدن نوین اسلامی را از مجرای پیشرفت در ابعاد مختلف، به اختصار، ارائه نموده است.

واژگان کلیدی: نظریه پیشرفت، گفتمان پیشرفت، راهبردی‌های پیشرفت، تمدن نوین اسلامی

^۱ دکترای تخصصی آینده پژوهی پژوهشگر صدا و سیما

حکومت علوی، الگوی تمدن سازی اسلامی با ابزار مردم سالاری دینی

علیرضا کیقبادی^۱

چکیده

مطالعه و بررسی تاریخ گذشته تا به امروز، مارا به نقش، اهمیت و تاثیر گذاری مدیریت در ارتقاء و زوال دولت ها و نابودی ملت ها آشنا می سازد. چه بسیارند دولت هایی که با داشتن امکانات مادی فراوان و زمینه های فکری و فرهنگی مساعد نتوانستند به رشد جامعه در جهت تمدنی انسان ساز گام بردارند. در مقابل ملت هایی بوده اند با ظهور انسانی فرزانه و شایسته و با مدیریت الهی، رهبری آنها را بر عهده گرفته است؛ و با کمترین امکانات توانستند، مدام به درجات والای انسانی و همچنین به پی ریزی تمدنی انسان ساز دست بزنند. گویا ترین دلیل در این زمینه مدیریت موثر پیامبر اسلام (ص) به عنوان اسوه و الگو در ایجاد تمدن انسان ساز و رساندن اعراب جاهلی به پیشرفت و افتخارات فراوان در مدت زمانی کوتاه می باشد. بدین سان در این نوشتار بر اساس آموزه های حکومت علوی به شاخصه های مردمی بودن حکومت اسلامی و چگونگی رفتار مدیر با مردم در پرتوی هم گونی با مردم، وفای به تعهدات، قانون گرایی و فروتنی مدیران مورد بررسی قرار گرفته است

واژگان کلیدی: مردم سالاری دینی، کارگزاران اسلامی، اخلاق اسلامی، قانون گرایی، مردم

^۱ دکترای تخصصی آینده پژوهی پژوهشگر صدا و سیما

جستاری بر مسئله توسعه در اندیشه امام خمینی - رحمت الله علیه -

علیرضا کیقبادی^۱

سعید قربانی^۲

چکیده

پیشرفت در ابعاد گوناگون زندگی بشر، امری مطلوب و معقول است. تلاش انسان در زندگی، برای بهبود وضعیت خویش و دستیابی به وضع مطلوب می باشد، علاوه بر معقول بودن پیشرفت، منابع دینی نیز بر ضرورت سیر به سوی کمال و پیشرفت انسان تأکید دارند، به گونه ای ایستایی و عدم تحرک در ابعاد گوناگون زندگی را مورد نکوهش قرار داده اند. مطالعه ی در سیر زندگی بشر نیز انسان را به این امر رهنمون خواهد نمود که پیشرفت های گسترده ای در ابعاد مختلف زندگی انسان حاصل شده است. جایگاه پیشرفت در نگاه امام خمینی (ره) فراتر از تعاریف نظری پیشرفت می باشد که غالباً معطوف به مفاهیم اقتصادی و بعضاً سیاسی است، نگرش امام به پیشرفت و توسعه متأثر از دیدگاه مذهبی ایشان می باشد که نشأت گرفته از جهان بینی دینی است در اندیشه امام (ره) توسعه و پیشرفت باید در ابعاد مختلف خود می بایستی اهداف بلند و متعالی برآورده سازد که آن اهداف از درون اندیشه دینی ناشی می شود. روش به کار گرفته توسط امام خمینی (ره) روش تجربی شهودی می باشد. امام در مسیر توسعه تک بعدی نبودند بلکه هم به روش تجربه و هم به روش شهود معتقد بودند که باید باهم به کار گرفته شوند. نویسنده در صدد است که با استفاده از روش اسنادی، توسعه را از منظر امام خمینی (ره) مورد بررسی قرار دهد

واژگان کلیدی: توسعه، امام خمینی، اسلام

^۱ دکترای تخصصی آینده پژوهی پژوهشگر صدا و سیما

^۲ دکترای تخصصی

پیش نیاز تدوین الگو در شرایط فعلی کشور

علیرضا کیقبادی^۱

سیدمحمدحسن مصطفوی^۲

چکیده

در سند چشم انداز تأکید شده که می باید کشور در سال منتهی به ۱۴۰۴ هجری شمسی، جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه و دارای تعامل مؤثر و سازنده در روابط بین الملل باشد. این سند به نتیجه مطلوب نرسید. همچنین و تدوین برخی سیاست ها، سندها و برنامه ها مانند قانون برنامه پنجم (الگوی پیشرفت اسلامی-ایرانی)، به اهداف خود دست نیافت.

در مورد الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت می باید بسیار مراقب بود؛ که چه از نظر احصاء ایده آل ها بدون توجه به امکانات و چه از نظر اینکه آیا تمدن ها و پیشرفت ها در سایه تدوین الگو به پیشرفت نایل شده اند، بررسی جدی می طلبد. در کشوری که در برخی شاخص های مهم همچون فساد، رتبه بندی گردد که در سالهای اخیر جزو کشورهای فاسد دسته بندی شده، آیا نمی باید تمام تلاش پژوهشگران معطوف به تأمین پیش نیازها و بالاخص کنترل فساد شود؟ تا پس از آن، به مراحل بعدی مانند طراحی و تدوین الگو برسیم؛ زیرا در فساد گسترده، هیچ طرحی از این دست به نتیجه نمی رسد.

مقاله حاضر که با استفاده از داده های کتابخانه ای و اسنادی و به روش توصیفی، تحلیلی نگارش یافته، نشان می دهد که بیماری فساد، علاوه بر اقتصاد، دیگر عرصه های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را نیز به شدت تحت تأثیرات منفی خود قرار می دهد و در پایان، ضمن جمع بندی و نتیجه گیری، پیشنهاداتی از یافته های مقاله ارائه شده است.

واژگان کلیدی: سند چشم انداز، قانون برنامه پنجم، تمدن اسلامی، فساد مالی و اقتصادی

^۱ دکترای تخصصی آینده پژوهی پژوهشگر صدا و سیما

^۲ دکترای تخصصی

نقش الگویی پیامبر اعظم (ص) و ائمه معصومین (ع) در ورزش

اسماعیل نصیری^۱

علی صمدی^۲

چکیده

ورزش به عنوان یک پدیده اجتماعی در همه جوامع محسوب شده و هرروزه تعداد بی شماری از افراد به صورت حرفه‌ای، تفریحی یا بخشی از برنامه سلامت روزانه خود به انواع ورزش‌ها می‌پردازند. برخلاف باورهای افراطی، اسلام هر عملی را که به آدمی در راه رسیدن به کمال کمک کند، ارج می‌نهد و بر این باور است که ورزش می‌تواند یکی از راه‌های رسیدن به کمال باشد. امروزه رویدادها و مسابقات ورزشی زیادی در سطح جهانی برگزار می‌گردد که تأثیر قابل توجهی بر جنبه‌های مختلف زندگی مردم کشورها دارند و مهم‌ترین عامل اثرگذار ورزشکاران رشته‌های ورزشی هستند که افراد هر جامعه را مجذوب خود می‌کنند. با توجه به اهمیت تبیین مؤلفه‌های ورزش اسلامی و تأثیر آن در سبک زندگی اسلامی-ایرانی، تبیین نقش الگویی و دیدگاه پیامبر اسلام (ص) و ائمه معصومین (ع) نسبت به ورزش، ورزشکار و ویژگی‌های اخلاقی آن‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد. لذا این مقاله با بررسی اهمیت ورزش از جنبه‌های گوناگون و همچنین نقش الگویی پیام اعظم (ص)، ائمه معصومین (ع) و رهبران دینی در ورزش با هدف تعیین ویژگی‌های شاخص یک ورزشکار مسلمان به این نتیجه رسید که با توجه به رفتار و منش این بزرگواران آمادگی بدنی، نیرومندی و قدرت یک مزیت و ارزش است اما هدف نیست و یک ورزشکار مسلمان برای رسیدن به هدف علاوه بر اینکه باید به مسائل اخلاقی پایبند بوده و از رذایل اخلاقی پرهیز نماید، باید دارای شاخص‌های؛ ایمان، تقوا، گذشت، جوانمردی، باشد و نیروی خویش را فدای دین و مذهب‌اش کرده و سفیر کشورش و انقلاب اسلامی در میدان‌های ورزشی باشند.

کلمات کلیدی: ائمه معصومین (ع)، پیامبر اعظم (ص)، ورزش

^۱ استادیار دانشگاه شاهد

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

آینده تمدن نوین اسلامی در افق جهانی. راهبردها و سیاستها

غلامرضا گودرزی^۱

چکیده

یکی از مهمترین مباحثی که در آینده پژوهی تمدن نوین اسلامی مطرح است، افق و چشم انداز مناسب این تمدن است. در حقیقت سوالات بنیادین این است که اولاً در تمدن نوین اسلامی چه افق و چشم اندازی را باید در نظر گرفت. ثانیاً این افق چگونه میتواند برای همه مخاطبان در سطح جهانی کارایی داشته باشد و ثالثاً چه سیاستها و راهبردهایی برای نیل به چنین افقی متصور است. در پاسخ به این سوالات، گزینه‌های متعددی گفته شده و می‌شود، اما به نظر می‌رسد یکی از اصلی‌ترین جوابها تمرکز بر تفکر مهدویت به عنوان خمیر مایه و اساس حرکت انقلابی امام خمینی (ره) باشد. مروری کلی بر ادبیات موجود در این زمینه نشان می‌دهد که با استناد به ادله عقلی و قرآنی و روایی و شواهد تجربی متعدد و تصحیح نگرش به جامعه آرمانی آخرالزمانی میتوان هم به تصویر دقیقتری رسید و هم بر اساس مدل افق جهانی که یک مدل راهبردی موعودگرایانه است، به تدوین راهبردها و سیاستهای ترویجی و تحقق بخش آن پرداخت.

واژگان کلیدی: تفکر مهدویت، جامعه منتظران، تمدن نوین اسلامی، جامعه آرمانی، افق جهانی

^۱ دانشیار دانشگاه امام صادق (ع)

روش‌شناسی آینده‌نگاری و اهمیت کاربرد آن در مطالعات تمدن نوین اسلامی

محمد رحیم عیوضی^۱

چکیده

آینده‌پژوهی در ابتدا کار خود را با پیش‌بینی آغاز کرد. پیش‌بینی شامل یک مجموعه فرایند خبره محور است که با حدس و گمانه زنی در باره‌ی آینده بحث می‌کند امروزه پیش‌بینی، همچنان یکی از حوزه‌های مهم و کلیدی آینده‌پژوهی است اما از دهه‌ی ۷۰ میلادی آینده‌نگاری به سنت حاکم بر آینده‌پژوهی تبدیل شد. آینده‌نگاری از پیش‌بینی محض فراتر می‌رود و به طراحی و معماری آینده‌ی مطلوب معطوف است. در این‌جا آینده‌پژوهان به دنبال تغییر در آینده و برپایی هوشمندانه و تاحدی دلخواه آینده هستند. آینده‌نگاری راهبردی ابزاری برای درک آینده‌های محتمل، آمادگی بهتر برای رویارویی با آینده و تصمیم‌سازی برای نیل به آینده‌ای مطلوب است. بنابراین آینده‌نگاری نوعی مدیریت و مهندسی جامع آینده و ایجاد فرصت برای ساختن آینده‌ی مطلوب است که فراتر از مجموعه‌ای از روش‌ها، فرایندی از مشاوره و تعامل بین جامعه‌ی علمی، ذی‌نفعان دستاوردهای تحقیقاتی و سیاست‌گذاران است. این فرایند منظم و مستمر در پی خلق آینده‌ای مطلوب در آینده است. مهم‌ترین هدف آینده‌نگاری، تصویرسازی، خلق و ترسیم چشم‌انداز (آینده مطلوب) است. مسأله تمدن‌سازی اسلامی یک غایت - اقتضایی است که پیوند بین گذشته مطلوب ما را با آینده آرمانی پیوند خواهد بود. اما دستیابی به این هدف نیاز به طرح و پاسخ به این سوال دارد که: برای ساخت آینده مطلوب تمدن نوین اسلامی و شناسایی چالش‌ها، فرصت‌ها، و تهدیدها پیش‌روی آن اهمیت و کاربرد روش‌شناسی آینده‌نگاری راهبردی چیست؟

^۱ استاد دانشگاه شاهد

ضرورت و جایگاه فلسفه «شدن» در مهندسی تمدن نوین اسلامی

مصطفی جمالی^۱

چکیده

انقلاب اسلامی در عصری محقق شده، که دنیای مغرب زمین با ادعای تمدن پایان تاریخ در پی ساماندهی و مدیریت همه شئون اجتماعی و تمدنی بشر امروز است و شکل گیری تمدن را تنها یک پروسه نمی داند بلکه با تعریف پروژه‌های مختلف در حوزه های مختلف تمدنی به دنبال مهندسی و مدیریت شکل دهی تمدن خاص خود (مدیریت شدن) با تمام لوازم تمدنی آن مبتنی بر مبانی، اهداف و آموزه های مکتب فکری خود می باشد.

جامعه پردازی و تمدن سازی در عصر حاضر با نگاهی جامع و کل نگر صورت می گیرد و توسعه هماهنگ تمامی شئون حیات اجتماعی - تمدنی اصل اساسی در مهندسی تمدن می باشد و بالاتر از آن مهندسی تمدن تنها با نگاه ایستائی (استاتیک) صورت نمی گیرد بلکه تمدن به عنوان یک کل متغیر و به شکل پویائی (دینامیک) مد نظر قرار می گیرد. بر همین اساس مسئله شبکه علوم دنیای امروز به عنوان زیرساخت تمدن مادی، ارائه مدل تغییر تمامی پدیده های عالم اجتماعی و طبیعی و هماهنگی تمامی این مدل های تغییر ذیل مدل تغییر عام می باشد که از آن می توان به فلسفه شدن تعبیر نمود.

حال در مقابل کفر پیچیده دنیای امروز و برای ساخت تمدن نوین اسلامی با تمامی لوازم تمدنی آن و احراز جریان حجیت در تمامی ارکان تمدن اسلامی تنها نمی توان از طریق مبدا و معاد این تمدن (ارائه مبانی تمدن اسلامی) به هدایت و مهندسی تمدن اسلامی پرداخت بلکه برای استنباط فقه تمدنی - اجتماعی و برای تولید شبکه علوم اسلامی و برای ارائه نظام الگوی ایرانی - اسلامی نیازمند شکل گیری عقلانیتی می باشیم که بتواند تمدن اسلامی را به عنوان یک کل متغیر مورد شناسی قرار دهد و در ساحت تولید روش تحقیق در « فقه حکومتی، علوم اسلامی و الگوی پیشرفت » و هماهنگی این سه حوزه از دانش های مورد نیاز در مهندسی تمدن اسلامی نقش آفرینی کند. این ظرفیت از عقلانیت که از آن به «فلسفه شدن» تعبیر می شود ضرورتی اجتناب ناپذیر در مهندسی تمدن اسلامی می باشد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، فلسفه شدن، کل متغیر، فقه تمدنی، علوم اسلامی، الگوی پیشرفت

^۱ استادیار فرهنگستان علوم اسلامی

نقش تربیت کارآفرین و خلاق در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی

دکتر محسن ایمانی^۱

چکیده

فرهنگ جنبه نرم افزاری دارد و تمدن جنبه سخت افزاری. تمدن را جنبه مادی فرهنگ می‌دانند و فرهنگ را شامل باورداشت‌ها و آداب و رسوم اخلاقیات و علوم و فنون دانسته‌اند. هم‌چنین در تعریف فرهنگ گفته‌اند که شامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نظم اجتماعی و ابزارها و تکنیک‌هاست که ابزارها در این تعریف دال بر جنبه تمدنی فرهنگ می‌باشد. پس باید اذعان نمود که هر فرهنگی دارای تمدن خاصی است و تمدن‌ها با داشتن خصیصه‌های ویژه‌ای که دارند، موجبات تمیز خود را از فرهنگ دیگری فراهم می‌نمایند و تعلق خود را به فرهنگی ویژه مشخص می‌کنند. این امر در مورد تمدن اسلامی نیز مصداق دارد و لذا آثار تمدنی اسلامی بیانگر فرهنگ غنی اسلامی است. با توجه به این که جامعه انقلابی ما که بخشی از امت اسلامی است، به دلیل تحریم‌ها و محدودیت‌های بیرونی و برخی از مشکلات درونی نیازمند به کار و خلاقیت فراوانی است، لذا برای شکوفائی هرچه بیشتر تمدن اسلامی و برای ارتقای آثار بالنده آن، تربیت و نیز نظام تعلیم و تربیت باید به گونه‌ای سامان یابد که میل به کارآفرینی و خلاقیت را در حد امکان در وجود متریان اعم از دانش‌آموزان و دانشجویان نهادینه کند. تا هر یک از آنان به فراخور استعداد خویش تلاش‌های جدی و درخور توجهی در این راستا به عمل آورند. **هدف** از این مقاله تحقق بخشیدن به این مهم است. و به منظور نگارش آن از **روش** توصیف-تحلیلی و انتقادی و استنباطی استفاده شده است. **یافته‌های تحقیق** حکایت از آن دارد که برای تحقق این امر نخست باید اهمیت کار و معنای کارآفرینی برای دانش‌آموزان روشن بشود و با افزایش سنین شاگردان و ورود آنان به دانشگاه این معانی تعمیق یابند و محیط‌های آموزشی با ارائه محتوای مناسب فرهنگ کار و کارآفرینی را عرضه نمایند و سپس با فراهم نمودن زمینه‌های لازم برای ایجاد انگیزه آنان را به یادگیری

^۱ دانشیار دانشگاه تربیت مدرس

ترغیب نموده و با تقویت این رفتارها، درک خوبی از مبانی تئوریک کار و کارآفرینی پدید آورده و از سوی دیگر زمینه های لازم را از جمله تغییراتی در فضای آموزشگاه و نیز دانشگاه فراهم آید تا آن ها نیز متناسب با کارآفرینی کارگاه های مناسبی را ایجاد نمایند تا دست دانش آموزان و دانشجویان با کار آشنا شده و با داشتن درک بهتری از کار، رغبت بیشتری به کارهای عملی نشان بدهند. و با دعوت از کارآفرینان گوناگون در این فضاها و نیز اعلام نیازهای بازار کار، موجب فزونی کارآئی آنان را فراهم نمایند. در خاتمه نیز به بیان ویژگی های تربیت کارآفرین و خلاق پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: تربیت کارآفرین، کار، خلاق، تمدن نوین اسلامی

نظام شایسته فقر زدایی در تمدن نوین اسلامی

سید احمد حبیب نژاد^۱

چکیده

اگر تمدن را مجموعه‌ای از ارزش‌ها و باورهای مشخص به همراه وجود سازمان‌ها و نهادهایی با هدف وصول به پیشرفت مادی و معنوی انسان در یک چارچوب منظم معرفتی و فکری بدانیم، از آسیب‌های جدی اجتماعی که هم ایجاد یک تمدن را با مشکل مواجه می‌سازد و هم یک تمدن به وجود آمده را از درون مورد خدشه قرار می‌دهد فقر است.

فقر زدایی هم مقدمه‌ای واجب برای ایجاد تمدن اسلامی است و هم از نتایج و غایات آن و بدون رفع فقر و با حضور محرومیت و ناداری بعید است تمدن‌سازی مسیر درست خود را پی‌بگیرد. هم در مرحله تضمین عزت دنیوی شهروندان و هم در مرحله وصول به سعادت اخروی آنان، دسترسی شهروندان به حداقل‌های معیشتی و مقابله با فقر و محرومیت در کنار کمک به اقشار ضعیف و مستمند، امری لابدی است و با وجود مردمانی نیازمند و محتاج، تمدن‌سازی دست‌نیافتنی.

این مقاله بر آن است که فقر زدایی در حکومت اسلامی را در ساحت تمدن اسلامی مورد بررسی و کنکاش قرار دهد و بر این موضوع پافشارد که لوازم و مقتضیات فقر زدایی - چه در بعد سخت‌افزاری و چه نرم‌افزاری - از لوازم اصلی تاسیس تمدنی نوین است و از سنجه‌های حقیقی بودن - و نه مصنوعی بودن - تمدن نوین آن است که در کنار مفاهیم متعالی دیگری که مربوط به بعد روحانی انسان می‌باشد، توجه به فقر و فقر زدایی می‌باشد. بنابراین فرضیه این مقاله آن است که فقر زدایی هم مقدمه ایجاد تمدن نوین اسلامی است و هم از نتایج آن و هم به عنوان سنجه ارزیابی حقیقی و راستین بودن تمدن کارکردی حیاتی دارد.

واژگان کلیدی: فقر، حکومت اسلامی، تمدن اسلامی،

^۱ استادیار پردیس فارابی دانشگاه تهران

عقلانیت اسلامی بنیان تمدن نوین

محمد مهدی اسماعیلی^۱

چکیده

در پژوهش‌های تاریخ تمدن گفته می‌شود که عقلانیت هسته اصلی هر تمدنی به شمار می‌آید. هر تمدنی بر مدار عقلانیت می‌چرخد و با نابودی آن دچار انحطاط می‌شود. البته هر تمدنی، با توجه به ارزش‌ها و منبع دانش خود، بر عقلانیت خاصی تکیه می‌کند و بر مبنای آن تمدن مختص به خود را پی‌ریزی می‌کند.

از عقلانیت اسلامی می‌توان به عنوان مبادی و قواعدی یاد کرد که اصول آن منبعث از قرآن و سنت است. عقلانیت اسلامی برگرفته از نگرش اسلامی و دینی است و بیشترین وجوه اشتراک را با دین و نگرش‌های دینی دارد و البته با حذف مؤلفه دین از این نوع عقلانیت نمی‌توان هویتی برای آن متصور شد. دین‌محوری، آزادی‌خواهی، ظلم‌ستیزی، استکبارستیزی، استبدادستیزی، عدالت‌طلبی، فضیلت‌محوری، علم‌دوستی، و سعادت‌طلبی از ویژگی‌های عقلانیت اسلامی است.

بررسی تاریخ اندیشه سیاسی در ایران و اسلام آشکار می‌سازد که مؤلفه مهم و تاثیرگذار در شکل‌گیری تمدن اسلامی، تفوق سنت عقلانی است که تاثیر بسزایی در رشد و تعالی جهان اسلام و تمدن اسلامی داشته است. دوره طلایی تاریخ تمدن اسلامی در طی قرون سوم تا پنجم، و شکوفایی سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ایران در قرون دهم و یازدهم، محصول حاکمیت اندیشه عقلانیت دین‌محور بوده است. در ادامه، پیروزی انقلاب اسلامی در ایران نیز مبتنی بر عقلانیت اسلامی، می‌تواند حرکت به سمت دوره شکوفایی جدید تمدنی در ایران و جهان اسلام را به دنبال داشته باشد.

واژگان کلیدی: اندیشه سیاسی، تمدن، تمدن اسلامی، عقلانیت اسلامی، ایران

^۱ هیئت علمی دانشگاه تهران

ویژگی های حقوق بشر در تمدن نوین اسلامی

حامد کرمی^۱

چکیده

حقوق بشر به معنای امروزی خود در ۱۹۴۸ به وسیله اعلامیه جهانی حقوق بشر متولد شد و از آن پس حقوق بشر زبان مشترک غالب سیاستمداران و حاکمان در انواع حکومت ها شد. دولتهای اسلامی نیز در این میان مستثنی نبوده و نهایتاً توانستند در ۱۹۹۱ به اعلامیه حقوق بشر اسلامی دست یابند اما باید اذعان کرد که غرب به عنوان خاستگاه حقوق بشر در مفهوم نوین خود به هیچ وجه نتوانست نگاه خاص جوامع دیگر خصوصاً جوامع اسلامی که با مفاد موجود در اعلامیه ۱۹۴۸ تفاوت های مهمی دارد، را دریابد. در واقع حقوق بشر در جریان تمدن ساز اسلام منتقد طرز فکر و دیدگاهی است که حقوق بشر را تنها واجد یک نسخه معرفی می کند؛ دیدگاهی که به سان یک قانون تکوینی، انسانی متفاوت از مفاهیم تمامی مسلمانان ارائه می کند و در نتیجه عدم پذیرش این تلقی از حقوق بشر است که اسلام محکوم به عدم رعایت حقوق بنیادین بشری می شود. حال فارغ از نگاه دنیای غرب، اسلام به مثابه یک نظام تمدن ساز، مدعی حقوق بشری است که زاینده مبانی قدسی و ماورایی خود است؛ حقوق بشری که ضمن اشتراک با برخی اصول اعلامیه جهانی حقوق بشر اما طبیعتاً واجد افتراقاتی مهم و حیاتی با آن نیز هست که پای فشاری بر ذره ذره این افتراقات را بخشی از هستی غیرقابل انفکاک خویش می داند. در این نگاه همانگونه که حقوق بشر توسط مفهوم شهروندی از اطلاق خارج شده و به قیودات فرهنگی، جغرافیایی و بومی مقید می شود، به همین سان حق های بشری می تواند توسط دین قیوداتی را بپذیرد بدون آنکه به هدف و غایت مجموعه این حق ها خللی وارد آید.

واژگان کلیدی: حقوق بشر، اسلام، حقوق شهروندی، حقوق طبیعی، تمدن.

^۱ استادیار گروه حقوق دانشگاه شاهد

ضرورت و چیستی فلسفه شدن در مهندسی تمدن نوین اسلامی

مصطفی جمالی^۱

چکیده

انقلاب اسلامی در عصری محقق شد که دنیای مغرب زمین با ادعای تمدن پایان تاریخ در پی ساماندهی و مدیریت همه شئون اجتماعی و تمدنی بشر امروز می باشد و شکل گیری تمدن را تنها یک پروسه نمی داند بلکه با تعریف پروژه‌های مختلف در حوزه های مختلف تمدنی به دنبال مهندسی و مدیریت شکل دهی تمدن خاص خود (مدیریت شدن) با تمام لوازم تمدنی آن مبتنی بر مبانی، اهداف و آموزه های مکتب فکری خود می باشد.

جامعه پردازی و تمدن سازی در عصر حاضر با نگاهی جامع و کل نگر صورت می گیرد و توسعه هماهنگ تمامی شئون حیات اجتماعی - تمدنی اصل اساسی در مهندسی تمدن می باشد و بالاتر از آن مهندسی تمدن تنها با نگاه ایستائی (استاتیک) صورت نمی گیرد بلکه تمدن به عنوان یک کل متغیر و به شکل پویائی (دینامیک) مد نظر قرار می گیرد. بر همین اساس مسئله شبکه علوم دنیای امروز به عنوان زیرساخت تمدن مادی، ارائه مدل تغییر تمامی پدیده های عالم اجتماعی و عالم طبیعی و هماهنگی تمامی این مدل های تغییر ذیل مدل تغییر عام می باشد که از آن می توان به فلسفه شدن تعبیر نمود.

حال در مقابل کفر پیچیده دنیای امروز و برای ساخت تمدن نوین اسلامی با تمامی لوازم تمدنی آن و احراز جریان حجیت در تمامی ارکان تمدن اسلامی تنها نمی توان از طریق مبدا و معاد این تمدن (ارائه مبانی تمدن اسلامی) به هدایت و مهندسی تمدن اسلامی پرداخت بلکه برای استنباط فقه تمدنی - اجتماعی و برای تولید شبکه علوم اسلامی و برای ارائه نظام الگوی ایرانی - اسلامی نیازمند شکل گیری عقلانیتی می باشیم که بتواند تمدن اسلامی را به عنوان یک کل متغیر مورد شناسی قرار دهد و در ساحت تولید روش تحقیق در « فقه حکومتی، علوم اسلامی و الگوی پیشرفت » و هماهنگی این سه حوزه از دانش های مورد نیاز در مهندسی تمدن اسلامی نقش آفرینی کند. این ظرفیت از عقلانیت که از آن به فلسفه شدن تعبیر می شود ضرورتی اجتناب ناپذیر در مهندسی تمدن اسلامی می باشد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، فلسفه شدن، کل متغیر، فقه تمدنی، علوم اسلامی، الگوی پیشرفت

^۱ استاد یار فرهنگستان علوم اسلامی

نقش و جایگاه اقتصاد دانش بنیان در پویایی تمدن نوین اسلامی با رویکرد رهبری الکترونیک

محسن بکائی^۱

حمید نایب پور

چکیده

نظام جمهوری اسلامی ایران با تحریم های گوناگون و یک جانبه ی استکبار جهانی به ویژه در ابعاد مختلف اقتصادی مواجه گردیده و یکی از مؤثرترین راهکار مقابله با آن راه اندازی و گسترش شرکت های دانش بنیان در چارچوب سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی از سوی رهبری معظم انقلاب است. این راهکار در بستر راهبرد مدیریت جهادی، مقوم پایه های اساسی ابعاد اقتصادی تمدن نوین اسلامی می باشد.

پارادایم حاکم بر شرکت ها و سازمان های نوپایی که در فضای کسب و کار محور تجارت بین الملل قرار می گیرند، از منظر منیتر برگ تا سال ۲۰۳۰ موضوع فناوری ارتباطات است و ویژگی اصلی این جریان رویکرد جدیدی است که هدایت و مدیریت آن با الگوی رهبری الکترونیک میسر می شود. مدل رهبری الکترونیک در این نوع سازمان های مجازی به شدت هزینه ها را کاهش و بهره وری را افزایش می دهد و موجب مزیت رقابتی منحصر به فرد برای شرکت های دانش بنیان می گردد. با فرایند سازی الگوی رهبری الکترونیک در شرکت های دانش بنیان و پیاده سازی آن می توان از یکسو به رشد اقتصادی مطلوب در شرایط تحریم دست یافت و از سوی دیگر پویایی یک تمدن جدید اسلامی را تضمین نمود. **واژگان کلیدی:** اقتصاد دانش بنیان، شرکت های دانش بنیان، رهبری الکترونیک، سازمان مجازی، پویایی تمدن نوین اسلامی

^۱ استادیار دانشگاه شاهد

تحلیل اقتضائات تمدنی ساختار سیاسی جمهوری اسلامی بر اساس نظریه وحدت در عین کثرت

مهدی امیدی^۱

چکیده

وحدت و کثرت از مقولات هستی‌شناختی فلسفی و از مباحث حکمت نظری است. هر یک نیز شامل دو سنخ حقیقی و اعتباری است. وحدت و کثرت اعتباری در حکمت عملی و بسیاری از دانش‌های اسلامی کاربرد دارد. با استفاده از این چارچوب نظری، می‌توان به تحلیل ساختار مردمسالاری اسلامی به عنوان الگوی ساختار سیاسی در تمدن نوین اسلامی پرداخت. ساختار مردمسالاری اسلامی نه صرفاً بر مبنای وحدت گروهی و نه بر پایه کثرت‌گرایی بنا شده است بلکه با رویکردی تلفیقی، در عین نظر به وحدت ساختار قدرت، به تکثر معقول آن نیز توجه دارد. مردمسالاری اسلامی از حیث شکلی مرادف جمهوریت و از حیث محتوا، اسلامی است و در مجموع نظامی برپایه «ولایت الهی و تولی مردمی» است. از اینرو در شکل و محتوا متمایز از نظام‌های سلطنتی، فاشیستی، امپراطوری، تئوکراتیک و دموکراسی غربی است. علاوه بر این امتیاز، شاخصه‌های این نظام نیز متمایز است به نحوی که در مناسبات داخلی، افزون بر تمرکز قدرت به توزیع مناصب قدرت نیز می‌پردازد، منافع فردی را با مصالح جمعی قرین می‌سازد، آزادی را در کنار الزامات قانونی پاس می‌دارد، اهداف بلند و متکثر را با غایتی معین (سعادت مادی و معنوی) همسو می‌نماید، مدارای سیاسی را در چارچوب قانون رعایت می‌کند، به مشارکت فعال شهروندان در تعیین سرنوشت خود احترام می‌گذارد و بسترهای لازم را برای ایجاد رقابت سالم و افزایش مشارکت مدنی فراهم می‌سازد. این نظام روابط خارجی خود را بر «حکمت و عزت و مصلحت» بنا می‌نهد که افزون بر حفظ استقلال و حاکمیت ملی بر روابط و تعامل حسنه با ملت‌ها و دولت‌ها بویژه ائتلاف با ملت‌های مسلمان تأکید دارد. اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی از جمله قانون اساسی، ساختار نظام مردمسالاری اسلامی را به گونه‌ای ترسیم کرده است که هم معطوف به «وحدت امت» و شکل‌گیری «اتحادیه امت اسلامی» است و هم ناظر به نیازمندی‌های متکثر ملی و مسائل سرزمینی است. از اینرو به رغم وجود برخی کاستی‌ها، از انعطاف ساختاری لازم برای ایجاد تمدن نوین اسلامی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: وحدت، کثرت، سیاست، ساختار سیاسی، مردم‌سالاری اسلامی، تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشیار موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)

انسان شناختی قرآنی؛ رویکردی به الزامات تمدن سازی نوین اسلامی

نوراله قیصری^۱

چکیده

تمدن به مثابه مجموعه دست آفریده‌های انسان که نشانگر حیات مدنی اوست، در پیدایش و شکل‌گیری الزامات و لوازمی دارد. اگر مقرر باشد که به صورت هدفمند و سازمان‌یافته بر اساس نقشه‌ی راهی از پیش مشخص شده، اقدام به تاسیس یا شکل دادن به تمدن به عنوان پدیده‌ای انسانی شود، پرسش این است که بنیان مطمئن و خطوط راهنما در ترسیم مختصات این نقشه چه باید باشد و این مختصات بر اساس چه ضابطه‌هایی مشخص و تعریف گردد.

تاکنون الگوها و انواع مختلفی از تمدن‌ها توسط انسان پدیدار شده ولیکن سرنوشت هر یک متفاوت بوده است. تمدن مدرن با ایدئولوژی‌ها و اندیشه‌های مقوم آن یکی از مدل‌های کم‌نظیر و بسیار پیچیده‌ای که انسان توانسته است به آن شکل و سامان دهد. این تمدن اما با وجود استیلا، رقبای نوظهوری دارد. تمدن نوین اسلامی یکی از رقبای این تمدن است. این مقاله تلاشی برای بدست دادن ضابطه و معیاری برای ترسیم نقشه‌ی راه این تمدن با اتکای به مختصات انسان شناختی قرآنی و الگوهای تمدن در قرآن در مراحل مختلف از شکل‌گیری تا تاسیس و حتی شرایط ناپایداری و زوال تمدن نوین اسلامی در بررسی مقایسه با تمدن مدرن است. مفروض مقاله این است تعریف و مختصات انسان نقطه آغازین در ابتدای هر گونه تاسیس و از الزامات پایدارسازی آن در فضا - زمان است و پایداری تاسیسات تمدنی و شکوفایی و بالندگی آن در ابتدای سازه و ساختار تمدن بر مختصات انسان شناختی حاصل می‌شود. انسان شناسی قرآنی تبیینی مطمئن از حیث ابعاد و جزئیات از مختصات و ساحات وجودی انسان بدست می‌دهد که نظر داشت به آن در ترسیم خطوط راهنمای حرکت به سوی شکل دادن به تمدن نوین اسلامی می‌تواند راهگشا باشد که در این مقاله مورد بررسی قرار می‌گیرد.

^۱ استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

تبیین رابطه ساختارهای نظام اجتماعی و فقه نظام و نقش آن در تکوین تمدن نوین اسلامی

دکتر امین رضا عابدی نژاد^۱

چکیده

ساختارها و سازمان‌های نظام اجتماعی نقش موثری در تعیین هویت و اهداف تمدنی هر نظام اجتماعی ایفاء می‌کنند. در واقع تنوع میان نظام‌های اجتماعی تا حد زیادی وابسته به کارکردها اهداف و شاکله ساختارهای نظام اجتماعی است. در تمدن نوین اسلامی نیز اهداف نظام اسلامی با هر گونه ساختاری تامین نخواهد شد. در واقع برای تحقق تمدن نوین اسلامی باید به ساختارهایی اندیشید که متناسب با اهداف مبانی و اصول تمدن نوین اسلامی باشند. سوالی که این مقاله پاسخ می‌دهد این است که چه رابطه‌ای میان رویکرد فقه نظام و هندسه و شاکله ساختارهای نظام اجتماعی وجود دارد؟ بر اساس تحلیل معنا شناختی که از مفهوم حکم شرعی و ساختارهای نظام اجتماعی ارائه می‌شود، معلوم می‌شود که ساختارهای نظام اجتماعی صورت پیچیده‌ای از اعتبارات اجتماعی هستند که در نظام اسلامی می‌توان آن را بر مفهوم حکم شرعی منطبق دانست. در واقع ساختارهای نظام اجتماعی یک خرده نظام هستند که از مولفه‌هایی مانند اهداف قواعد و احکام تشکیل شده‌اند و به نحوی مدیریت شده با ساختارهای مغایر خود دارای مرز هستند. بر این اساس می‌توان گفت که ساختارهای نظام اجتماعی اسلام در زمره احکام ضمنی و ارتباطی قرار دارند و از این جهت اموری استنباطی و از جمله مسائل فقه نظام به شمار می‌روند. در این مقاله ضمن تبیین ماهیت ساختارهای نظام اجتماعی نسبت میان ساختارهای نظام اجتماعی و فقه نظام به عنوان فقه اداره کننده تمدن نوین اسلامی تبیین خواهد شد.

^۱ محقق و پژوهشگر

سیاست‌ورزی در تمدن اسلامی و پدیده تفسیرهای سیاست‌زده از دین

بیژن پیروز^۱

چکیده

ناگفته پیداست که وقتی امثال عبدالعزیز بن عبدالله آل شیخ التمیمی در فتوهای مذهبی خود شیعیان را کافر، نبرد علیه اسرائیل را حرام، برگزاری تظاهرات در دفاع از مسجدالاقصی را جنجال و جنبش حماس را تروریست اعلام می‌کند، برای همه ما خیلی راحت است که این گونه اظهار نظرها نه فتوهای شرعی که موضعگیری‌های غیر مذهبی دولتی قلمداد نماییم اما در پانزدهم مهرماه سال جاری، تفسیر جالبی نه فقط از آیه ۵۶م سوره انفال که از بخش مهمی از تاریخ اسلام توسط یکی از سیاسیون ارشد جمهوری اسلامی ایران در حمله به منتقدین یکی از تصمیمات سیاست خارجه دولت ارائه گردید، که مشابه قبلی برای آن نیز فقط از سوی خود او و باز در حمله به منتقدین همان تصمیم با استفاده از حماسه عاشورا به ثبت رسیده بود.

هدف از نگارش این مقاله به هیچ وجه بحث کردن در رد یا قبول این موضوع نیست که آیا آنچه مسلمانان از خواندن جملاتی مثل: "بی تردید، بدترین جنبنندگان نزد خدا، کسانی هستند که کافر شدند و ایمان نمی‌آورند، همان کسانی که با آن‌ها پیمان بستنی ولی هر بار عهد و پیمان خود را می‌شکنند؛ و (از پیمان شکنی و خیانت)، پرهیز ندارند. اگر بر آن‌ها را در میدان جنگ دست بیابی، چنان به آن‌ها حمله کن که جمعیت‌هایی که پشت سر آن‌ها هستند، پراکنده شوند تا شاید متذکر گردند و اگر (طبق شواهد) بیم از خیانت (و عهد شکنی) قومی داری، پیمان‌شان به سویشان پرت کن زیرا خداوند، خائنان را دوست ندارد" در آیات ۵۵ تا ۵۸ سوره انفال از قرآن فرامی‌گیرند می‌بایست انتقاد نکردن (یا استقبال کردن) از سیاست ورود به توافق‌هایی باشد که دست‌کم به تصریح طرف غربی "نوعی توافق سیاسی برای خلع سلاح جمهوری ایران" به شمار می‌رود یا برعکس پرت کردن چنین توافق‌هایی به سوی کسانی که بارها و بارها

^۱ هیئت علمی روابط بین‌الملل دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

در اجرای تعهدات خود در همان "توافق سیاسی برای خلع سلاح جمهوری ایران" هم عهدشکنی کرده- اند.

این نوشته همچنین در پی ارزیابی ادعاهایی از این دست که آیا امام حسین (ع) که هنگام خروج از مکه با جملات محکمی مثل: (وَقَدْ وَجِبَ عَلَيَّ الْمَسِيرُ لِقِتَالِ أَعْدَاءِ اللَّهِ) به ابن عباس ها و در روز عاشورا با جملات جاودانه‌ای مثل: (أَلَا إِنَّ الدَّعِيَّ ابْنَ الدَّعِيِّ قَدْ رَكَزَ بَيْنَ اثْنَيْنِ بَيْنَ السَّلَّةِ وَالذَّلَّةِ وَ هَيْهَاتَ مِنَ الذَّلَّةِ) هدف از قیام خود را بی هیچ ابهامی مشخص نمودند، در تلاش بودند تا از طریق شهادت خود و ۷۲ تن از یاران و نزدیکانشان در روز عاشورا، درس مذاکره به معنی امروزی به کسی داده باشند یا گفتگوهای امام حسین (ع) با امثال عمر بن سعد مثل گفتگوهای حضرت علی (ع) با امثال زبیر، هدفی غیر از تلاش برای رسیدن به نوعی برنامه جامع اقدام مشترک با یزید و ابن زیاد داشت.

این مقاله تلاش خواهد کرد تا نشان دهد که وقتی یک سیاستمدار دارای اجتهاد به دفعات مورد تایید قرار گرفته توسط شورای محترم نگهبان (دست کم برای کاندید شدن در انتخابات مجلس خبرگان) آنچه به اخذ یک تصمیم درست یا نادرست در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران منجر گردیده را به استناد درک خود از دستور مستقیم خداوند به رسول اکرم در کلام وحی و یا فهم خود از قیام امام سوم شیعیان در عاشورا اساساً "غیر قابل نقد" قلمداد می‌کند، لازم است چنین پدیده‌ای چنان دقیق در فرایند سیاست‌ورزی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد که از تکرار اشتباهات کاملاً قابل اجتنابی که تقریباً از بلافاصله پس از رحلت پیامبر اسلام (ص) به آفت اصلی برای شکل‌گیری تمدن عظیم اسلامی بدل گردید تا حد امکان پیش‌گیری شود.

نقش آینده پژوهی در تمدن نوین اسلامی

حسین خزایی^۱

چکیده

یکی از پدیده‌هایی که در جهان وجود دارد این است که انسان در حالی که توجه به نقش انسان در گذشته دارد به آگاهی در مورد آینده می‌پردازد.

شناخت آینده برای کم کردن ابهامات و توجه به نقش انسان در شکل دهی آینده جزء خصوصیات ذاتی انسان است چنانچه در قرآن کریم آمده است انسان همواره سعی دارد که موانع جلوی راهش را برداشته و بیشتر بداند.

سوال اصلی این مقاله نقش آینده پژوهی در تمدن نوین اسلامی چیست؟ و سوالات فرعی ۱_ چه تفاوتی بین تمدن نوین اسلامی با تمدن بشری وجود دارد؟ ۲_ چگونه میتوان به تمدن نوین اسلامی دست پیدا کرد؟ سعی در این است که با روش تحلیل روند ها در این مقاله کار شود.

بشر بر اساس کشش درونی شیفته کشف آینده و رمز گشایی از آن بوده است که بر اساس به کارگیری این موارد آینده پژوهی امور انسانی پس از جنگ جهانی دوم مورد بررسی قرار گرفت بنابراین آینده پژوهی فرآیندی است که از طریق ارتباط، هم اندیشی و همگرایی با دانشمندان ارشد علمی، دینی، سازمانها و نهادهای جامعه مشخص شده و به سیاستگذاری و تصمیم سازان اعلام می‌شود تا برنامه‌ها و موضع ساخت آینده برای انسان در جامعه مشخص می‌کند بنابراین در این اینجا ما به نقش آینده پژوهی در تمدن نوین اسلامی که شامل موارد ذیل است می‌پردازیم: ۱_ کاربرد آینده پژوهی پس از جنگ جهانی دوم ۲_ تهیه نقش دین در آینده پژوهی ۳_ نقش تعهد و اخلاق دینی در آینده ۴_ انتخاب دینی و نگرش جهانی در آینده پژوهی ۵_ اختیار انسان در بیان باور های دینی ۶_ اندیشیدن در باور و مقدمات مدلول ۷_ تجدید نظر در مقدمات باور ۸_ نقش آینده پژوهی در آینده نگری از گذشته تا آینده

واژگان کلیدی: آینده پژوهی، تمدن نوین، روش شناسی، اخلاق دینی

^۱ دکترای آینده پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

گسترش مراودات علمی بین‌المللی و آینده تمدن اسلامی

محمد حسینی مقدم^۱

چکیده

در طول تاریخ تمدن اسلامی عوامل متفاوت و متعددی در گسترش همگرایی یا واگرایی کشورهای اسلامی نقش آفرین بوده و این موضوع به یکی از عوامل اصلی تعیین کننده سرنوشت تمدن اسلامی تبدیل شده است. گسترش مراودات علمی میان کشورهای اسلامی از یک سو و همکاری میان کشورهای اسلامی و غیراسلامی از سوی دیگر بر چگونگی شکوفایی علمی و فناوریانه در حوزه تمدن اسلامی تأثیرگذار بوده است. در این مقاله تلاش شده است از منظر آینده‌نگری و با نگاه به کلان‌روندهای تاریخی موضوع چگونگی تحقق آینده مطلوب تمدن اسلامی برپایه گسترش مراودات علمی بین‌المللی مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

ادعای اصلی مطرح شده در این اثر آن است که همکاری‌های علمی بین‌المللی زمینه مناسبی برای دستیابی به فهم میان‌فرهنگی را در فضای تعامل کشورهای اسلامی بایکدیگر مهیا می‌سازد. این شیوه فهم و شناخت بر تعمیق و گسترش روابط میان کشورهای اسلامی تأثیرگذار بوده و این موضوع تعیین‌بخش چگونگی دستیابی به سرنوشت مطلوب تمدن اسلامی است.

روش‌های استفاده شده در این اثر عبارتند از: بهره‌مندی از کلان‌نگری تاریخی (Macro historian) به منظور بررسی کلان‌روندهای تاریخی همکاری‌های علمی در تمدن اسلامی، تحلیل روند به منظور بررسی وضعیت کنونی همکاری‌های علمی کشورهای اسلامی و سناریونگاری به منظور ارائه تصویری از آینده‌های بدیل پیش‌روی تمدن اسلامی در سایه همکاری‌های علمی بین‌المللی.

نتایج اصلی حاصل از این مطالعه عبارتند از: وجود مزیت‌های نسبی بسیار برای گسترش و تعمیق همکاری‌های علمی بین‌المللی میان کشورهای اسلامی؛ واگرایی شدید میان کشورهای اسلامی در عرصه همکاری‌های علمی بین‌المللی؛ غرب‌گرایی و داشتن اسطوره غرب مدینه فاصله در میان اندیشمندان، محققان و متخصصان کشورهای اسلامی؛ لزوم تقویت درگاه‌های (Hub) همکاری‌های علمی میان کشورهای اسلامی؛ لزوم انعقاد پیمان‌های بین‌المللی در عرصه همکاری‌های آموزشی، پژوهشی و فناوریانه میان کشورهای اسلامی.

واژگان کلیدی: آینده‌نگری، تمدن اسلامی، کلان‌نگری تاریخی، تحلیل روند، همکاری‌های علمی بین‌المللی، بین‌المللی شدن، فهم بین‌فرهنگی

^۱ استادیار پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی

طبقات اجتماعی و آینده تمدنی جامعه اسلامی ایرانی

دکتر مسعود مطلبی^۱

چکیده

هرچند در طول تاریخ ملت ایران، با کم‌ها و کاستی‌ها اما با اراده همیشه در تفکر تغییر سرنوشت خود برای بهبود اوضاع بودند اما تاکیدات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) بر امر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ تلنگری و جهادی نو در عرصه‌ی این روحیه‌ی بهبودخواهی ملت ایران بشمار می‌آید. فی الواقع مساله تمدن‌سازی به عنوان یک هدف کلان در جامعه اسلامی مصادف با وقوع انقلاب اسلامی تبدیل به یک چشم‌انداز اصلی شده است که این چشم‌انداز کلان و اصیل موجب شده تا تمام برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های شایسته و بایسته معطوف و در راستای این هدف اصیل باشند. حال در نوشتار حاضر که با بهره‌گیری از رویکرد آینده‌پژوهی و مبتنی بر روش توصیفی - تحلیلی به رشته تحریر در آمده است این سوالات مطرح می‌شوند که: در میان طبقات اجتماعی در جامعه ایرانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کدام طبقه اجتماعی نقشی اساسی در فرایند بستر سازی، تحقق و نهادینه سازی الگوی تمدنی اسلامی - ایرانی ایفا می‌نماید؟ و چرا در میان طبقات اجتماعی این طبقه متوسط جدید/شهری است که می‌تواند این فرایند را عملیاتی نماید؟. در پاسخ به این سوال این فرضیه مطرح می‌شود که بنظر می‌رسد طبقه متوسط شهری به دلیل تاکید بر مولفه‌های چون دغدغه توسعه و پیشرفت، خردورزی، عقلانیت ابزاری و تفاهمی منتج از دین، فهم تاریخی از تحولات سیاسی - اجتماعی، اجتهاد و پاسخگویی به نیازهای نوین بشر، پرهیز از تحجر و ارتجاع و نیز بدعت و التقات، عدالت خواهی و اعتدای شایسته به آسیب‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و نیز چاره‌اندیشی برای مقابله با آن‌ها در میان طبقات اجتماعی بیشترین نقش را در فرایند بستر سازی، تحقق و نهادینه سازی الگوی تمدنی اسلامی - ایرانی خواهد داشت.

واژگان کلیدی: طبقات اجتماعی، طبقه متوسط شهری، آینده‌پژوهی، تمدن نوین اسلامی، الگوی

تمدنی اسلامی - ایرانی

^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی گلستان

آینده‌پژوهی و تمدن‌سازی نوین اسلامی

امیر هوشنگ حیدری^۱

چکیده

آغاز شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی از اجتماع بدوی عربستان آغاز شد. رشد و بالندگی این تمدن از فراز و نشیب زیادی برخوردار بوده است به طوری که در قرن چهارم هجری دوران طلایی خود را سپری کرده است. این تمدن از چنان گستره فرهنگی برخوردار است که شاید نتوان برای آن شاهد مثال دیگری را بیان کرد. در این تمدن تنوع دیدگاه‌ها و فرهنگ‌ها کالبدی بی‌همتا را شکل داده و روح اسلامی به این کالبد را محیاء ساخته است. استمرار و گسترش این تمدن عظیم و احیای آن همواره مورد توجه کشورهای اسلامی و در راس آن ایران اسلامی بوده است. انقلاب اسلامی ایران نیز تحقق و نیل به تمدن اسلامی را سرلوحه امور و غایت خود می‌داند و بی‌شک تحقق این تمدن در تعامل با تمدن نوین جهانی که بیشتر مبتنی بر اصول توسعه و مدرنیته است؛ در تعامل هم‌سو نیست و نخواهد بود. بی‌شک انقلاب اسلامی ایران و موج بیداری اسلامی در برخی از کشورهای عربی بیانگر دگراندیشی تمدن اسلامی در مقابل تمدن غربی و استعماری بوده است. تمدن نوین اسلامی و باورها و ارزش‌های کالبدی آن باید در نهادهای اجتماعی و سیاسی عملیاتی شده و به اجرا درآید تا شاهد کمترین تضاد بین تمدن نوین اسلامی و تمدن نوین جهانی باشیم. تنها در چنین وضعیتی است که در تعامل با دنیای نوین در جایگاهی خاص و برتر و چه بسا تاثیرگذار قرار خواهیم گرفت. در غیر این صورت تنها تاثیراتی کوروکورانه را از آن باید بپذیریم با این توجیح که خواهان پیشرفت، توسعه و هم‌سو شدن با فرایند جهانی شدن هستیم و گریزی جز قبول بی‌چون و چرا آن را نداریم! این مهم محقق نخواهد شد مگر اینکه از ابزارها و مهارت‌های روز استعانت بگیریم و با رویکردی مناسب ضمن اشراف بر وضعیت فعلی، در فضایی متکی بر اجماع و وفاق به بازآفرینی علوم نوین پرداخته و آن‌ها را در راستای پیشرفت و گسترش هر چه بیشتر تمدن اسلامی به

^۱ هیات علمی مرکز تحقیقات سیاست کشور

کار گیریم. نهادینه شدن این نگرش ضمن توانمندساز کردن ما در حوزه علوم نو؛ باعث تاثیرگذاری جهانی ما نیز خواهد شد. جهاد علمی در پیشبرد تمدن نوین اسلامی حائز اهمیت است زیرا ما بر این باوریم که ایمان بر چهار پایه صبر، یقین، عدل و جهاد استوار است و این اجزا هر یک در استمرار تمدن نوین اسلامی اهمیت خواهند داشت. پیشرو بودن در حوزه مطالعات علوم اجتماعی و بالخصوص آینده پژوهی نقش بزرگی را ایفا می کند. توجه به ویژگی مشارکت در برنامه ریزی؛ توجه خاص به ارزش-ها و هنجارهای اجتماعی؛ توجه به تغییرات محیط پیرامونی و بیرونی؛ توجه به آینده های بدیل؛ توجه به نقش کنشگری انسان؛ اهمیت دادن توأم به سه بعد گذشته، حال و آینده؛ بافتارنگری به منظور درک تمایلات، آرمان ها و باورهای نهفته در جوامع؛ توجه به ادراک و خرد جمعی، توجه به دیدگاه های بین الاذهانی و هوشمندی توزیع شده در جامعه؛ آزادی عمل در تعامل با ارزیابی مستمر اقدامات؛ توجه به دانش ضمنی خبرگان اجتماعی؛ جامع نگری و کل نگری؛ نگاهت نهادی؛ توجه به افق زمانی بلندمدت و ... مواردی هستند که علم و هنر آینده پژوهی در نظام مند سازی تمدن نوین اسلامی به ما یاری خواهد رساند و بهره گیری از این دانش نوین همچون ابرازی توانمند در حصول و تسری این تمدن، ابزاری کارآمد خواهد بود. این مقاله کاربردی توسعه ای بوده و در فضایی کیفی از روش ترکیبی تحلیل و بررسی مستندات بهره خواهد گرفت. نگارنده ضمن بررسی ابعاد مختلف تمدن نوین اسلامی به این مهم خواهد پرداخت که در مسیر ایجاد و گسترش تمدن نوین اسلامی آینده پژوهی چگونه نقش خطیر خود را ایفا خواهد کرد؟ آیا با استعانت از آینده پژوهی قادر خواهیم بود بستری شایسته برای استمرار تمدن نوین اسلامی فراهم سازیم و ریشه های اسلام گریزی و اسلام هراسی را در جهان بخشکانیم؟

کلید واژگان: آینده پژوهی، تمدن نوین اسلامی، برنامه ریزی، شاخص های آینده پژوهی.

ظرفیت های تئوریک نظریه ولایت فقیه در ساخت تمدن نوین اسلامی

مهدی قربانی^۱

چکیده

ساخت تمدن نوین اسلامی دارای یک بعد نرم‌افزاری و دانشی است که بدون آن، تحقق تمدن نوین اسلامی غیر ممکن خواهد بود. در این بعد، نظریه سیاسی حاکم بر تعاملات سیاسی درون تمدنی و برون تمدنی از اهمیت بسزایی برخوردار است. حال سؤال اساسی این است که آیا نظریه ولایت فقیه به‌عنوان نظریه سیاسی حاکم بر جمهوری اسلامی ایران از ظرفیت لازم و کافی برای پاسخ‌گویی به دغدغه‌های سیاسی انسان معاصر و در نتیجه، برای ایفای نقش در ساخت تمدن نوین اسلامی برخوردار است؟ به نظر می‌رسد این نظریه به دلیل ظرفیت‌های موجود در آن، از هر نظریه معاصر دیگری برای ساخت تمدنی نوین بر مبنای آموزه‌های اسلامی مستعدتر است. با توجه به نقیصه‌های نظری و عملی موجود در نظریه‌های رقیب، امکان ساخت تمدنی جدید بر معیار اصول و ارزش‌های الهی - انسانی با نظریه‌های سیاسی رقیب ولایت فقیه دست‌نیافتنی می‌نماید. نظریه ولایت فقیه با توجه به ظرفیت‌های آن در پاسخ به نیازها و دغدغه‌های مدرن انسان معاصر، با لحاظ اصول و ارزش‌های الهی - انسانی، چشم‌انداز روشنی را برای رسیدن به تمدنی در طراز شأن انسانی افراد عرضه می‌نماید. بخشی از ظرفیت‌های منحصر به فرد در نظریه ولایت با بهره‌گیری از روش تحلیل تفسیری برای ساخت تمدنی نوین عبارت‌اند از: تعادل میان تمرکز و توزیع قدرت، تألیف میان منافع جمعی و فردی، تمرکز بر آزادی‌های سیاسی، تأکید توأمان بر وحدت و کثرت، توجه به عرصه‌های تساهل در زندگی مدنی، پذیرش رقابت مثبت، تأکید بر کارکرد مثبت حزب و ارائه راهکارهای لازم برای مشارکت سیاسی فعال.

^۱ دکترای علوم سیاسی موسسه امام خمینی

رویکرد آینده پژوهانه به امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی بستری برای تحقق و تمدن نوین ایرانی اسلامی

دکتر توحید محرمی^۱

چکیده

امنیت بستر ظهور و ناامنی آغاز افول تمدنهاست، و رمز ماندگاری و توسعه و گسترش تمدنها در حفظ و ارتقای امنیت فرهنگی آنهاست. با مطالعه تاریخ تمدن بشری می توان دریافت که کارایی، قدرت نفوذ و اشاعه عناصر فرهنگی به جوامع دیگر از ویژگی های مهمی بوده است که موجبات امنیت مقتدرانه را فراهم می آورند. در دنیای امروز نیز نظام های تحول گرا برای بقا و مانایی در میدان رقابت بین الملل نیازمند ترسیم افقی روشن برای آینده می باشند افقی که امنیت فرهنگی و به معنای دقیق تر هویت جامعه در حال خیزش تمدنی را حفظ و ارتقا می ببخشد. لذا در این مقاله ما با تبیین چستی امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی به؛ شناسایی چالش هایی که چه بسا قابلیت تبدیل شدن به فرصت و یا تهدید ناشی از تحولات فرهنگی را دارند خواهیم پرداخت؟ و از آنجا که مطالعه و بررسی چالش های هویت پایه امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی با رویکرد آینده پژوهانه صورت می گیرد. فرضیه مقاله این خواهد بود که؛ برخی از چالش های موجود قابلیت تبدیل شدن به تهدید را در آینده دارند و برخی دیگر در همان سطح بالقوه باقی خواهند ماند. نوع تحقیق کاربردی- توسعه ای بوده و از روش آن اسنادی و کتابخانه ای می باشد.

واژگان کلیدی: آینده، امنیت فرهنگی، جمهوری اسلامی، تمدن نوین ایرانی اسلامی

^۱ استادیار پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات

ولایت الهی و مقبولیت مردمی دو شاخصه ساختاری تمدن نوین اسلامی

احمد محمدی احمدآبادی^۱

چکیده

پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تشکیل نظام جمهوری اسلامی به رهبری حکیم الهی حضرت امام خمینی (ره)، در برهه ای از تاریخ شکل گرفت که تمدن مادی با ادعای دموکراسی و حق حاکمیت انسان بر سرنوشت خویش، جوامع بشری را به فروغلتیدن در مادیت سوق می داد، این نظام مقدس با ایده تشکیل تمدن نوین اسلامی، چشم اندازی مادی-معنوی بر پایه اراده آزاد ملت ها فراروی روشنفکران و اندیشمندان جهان اسلام قرار داد و آنان را بیش از پیش به دستاوردهای نظری و عملی نظام اسلامی امیدوار ساخت.

جمهوری اسلامی نظامی متمایز از تئوکراسی، دموکراسی، سلطنتی، استبدادی و دیگر ساختارهای سیاسی است. از اینرو چگونگی جمع بین پذیرش ولایت الهی و حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش در تمدن نوین اسلامی می تواند پرسشی مهم در جهت تشریح طرح تحول مناسب در جهان اسلام تلقی شود که این مقاله با بهره گیری از روش مقایسه ای در صدد تبیین آن است.

باورمندی و پشتوانه مردمی، تعیین و تضمین کننده شکل گیری و حفظ هر تمدنی است. نخستین گام در ایجاد تمدن نوین اسلامی بعد از تبیین مبانی حرکت تمدنی توسط ایدئولوگ و معمار نظام سیاسی، پذیرش مردمی آن مبانی در مقام عمل است. و از آنجا که انسانها از نظر اعتقاد و عمل موجودی انتخابگر و مختارند باید راهی جست که آنها به نحوی تربیت شوند که به اراده آگاهانه و موثر خویش به تحقق تمدن نوین اسلامی همت گمارند. امام صادق (ع) با بیان «کونوا دعاة الناس بغير السنتکم» به حق، معرف این طریقند. با الگو شدن رهبران نظام در عرصه عمل، مردم به اراده خویش به دعوت حق آنان، لبیک خواهند گفت. التزام عملی مسئولان نظام اسلامی به الهی بودن ولایت و جایگاه والای مردم در آن، اثر گزار ترین عامل در ایجاد انسجام اجتماعی در راستای تحقق تمدن نوین اسلامی است.

^۱ استادیار و عضو هیأت علمی موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)

تحلیلی انتقادی بر رویکرد جدا انگاری اسلامی سازی علوم و تکنولوژی در مهندسی تمدن اسلامی

محمد رضا خاکی قراملکی^۱

چکیده

امروز اسلامی کردن علوم و یا تمدن سازی از جمله موضوعاتی است که برای عبور نظام اسلامی از وضعیت موجود و تحقق تکامل اجتماعی دین، به دغدغه نخبگان جامعه تبدیل شده است. اما در این میان نخبگان برخی ضرورت چنین مساله ای را در ذیل چنین عنوانی دنبال نمیکنند، بلکه خلاء جامعه دینی را فقدان تکنولوژی بومی میدانند. از جمله شخصیت های مخالف بارویکرد اسلامی کردن دینی سازی علوم، دکتر «علی پایا» است و به زعم وی علم دینی نه امری ممکن است و نه مطلوب. اما آنچه نظر وی را از دیگران متمایز میکند این است که علی رغم مخالفت با علم دینی، با جهتدار بودن تکنولوژی و بردینی سازی آن تاکید میکند. نظریه وی در مخالفت با اسلامی سازی علوم ازدو رکن اصلی تشکیل شده است، رکن اول امتناع ذات علم از پذیرش قید دینی و بومی، رکن دوم؛ آن عدم مطلوبیت چنین تمنای و طلبی از علوم.

رکن اول نظریه؛ یعنی عدم امکان ذاتی علم دینی مبتنی بر دلایل زیر است: اولاً؛ صبغه دینی بخشیدن به علوم و معرفت بشری موجب ایدئولوژیک شدن علم میگردد و شأن معرفت بخشی گزاره هارا تضعیف میکند. ثانیاً؛ در سیر تاریخ علم بشری تلاش های که برای تولید علم بومی برداشته است، موفق نبوده و محکوم به شکست بوده است. ثالثاً؛ معرفت علمی در مسیر کشف واقع از منابع دینی و متافیزیکی و اسطوره ای استفاده میکند. اگر دین نسبت به واقعیت، آموزه های مشخص و معینی ارائه کند، این ادعا بایستی بوسیله تجربه نقد پذیر باشد و الا به آموزه ای پوچ تبدیل خواهد شد و ارزش معرفتی ندارد. یعنی صرف اینکه منبع الهام نظریه علمی، آموزه های دینی باشد، دلیلی بردینی بودن علم نمیگردد. رابعاً؛ ذات علم به دلیل واقع نمائی و کشف تطابقی، تعلق پذیر نمیشد. یعنی ساختار علم به دلیل خصلت انعکاسی نمیتواند متمایل به هیچ جهت خاصی باشد. برخلاف تکنولوژی که به دلیل خصلت کار کردی و پراگماتیستی اش، نمیتواند بدون تعلق به جهت خاصی باشد. به این ترتیب دیندار بودن دانشمند دلیلی بردینی بودن علم نمی باشد. اصرار بر تولید «علوم انسانی اسلامی»، ناشی از عدم توجه به تفاوت های است که میان علم و تکنولوژی برقرار است، این تلاش راه به جایی نمیرد. به این دلیل ساده که اتصاف

^۱ دانش آموخته مرکز تخصصی کلام، عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی

یافته های علمی به وصف «علمی» بودن، اگر به با ارجاع به واقعیت صورت گیرد، تبعاً واقعیت نیز اولو، واقعیت های بر ساخته اجتماع، به توضیحی که عقلگرایان نقاد میدهند {مستقل از اراده و خواست تک تک افراد است، به این اعتبار، آنچه که درباره آنها یافت میشود، میتواند به نحو عینی مورد ارزیابی دیگر ناظران واقع شود و در صورت احراز صحت مورد استفاده آنان قرار گیرد. در این حال، خواه یک مسلمان به کشف این جنبه خاص در مورد واقعیت (خواه طبیعی و خواه بر ساخته اجتماعی) نائل شده باشد و خواه یک غیر مسلمان، نتیجه تکاپوی معرفتی او، امری عینی است که از خواست، میل، گرایش و نظام ارزشی افراد جدا است. اما تکنولوژی به اعتبار آنکه با خواست، میل، اراده، گرایش و نظام ارزشی افراد ارتباط دارد، میتواند از سوی مسلمانان و در پاسخ به نیازهای خاص آنان تولید شود. به این ترتیب علوم تجربی با صبغه اسلامی، بر اساس تعریف دقیقی که عقلگرایان نقاد از مفهوم علم مطرح میکنند، امری بی معنا است. چرا که اگر دانشمند مسلمان آنچه در باره واقعیت ارائه میکند، با واقعیت انطباق داشته باشد، در آن صورت دقیقاً به همین اعتبار، و نه به اعتبار دین و مذهب و مشرب و نظام ارزشی گوینده آن، در زمره دعاوی معرفتی موقتاً پذیرفته شده، جای داده میشود. اگر با واقعیت انطباق نداشته باشد به همین اعتبار، و نه به اعتبار آن که گوینده مسلمان است، به عنوان یک دعوی معرفتی درباره واقعیت پذیرفته نمیشود. از همین رو عقلگرایان نقاد تلاش "طالبان علوم تجربی اسلامی" را پیشاپیش ناکام دانسته، طلب چنین علومی را بی ثمر و مصداق اتلاف عمر و هدر دادن منابع با ارزش به شمار میآورند.

اما رکن دوم؛ نظریه که از عدم مطلوبیت آن سخن میگوید مبتنی بر دلایل زیر است: اولاً: نظریه های علمی اگر بر آمده از باورهای دینی باشد، با سایر ادیان فرق خواهد کرد. فضای ذهنی ایجاد شده از دو باور دینی متفاوت قابل مقایسه نخواهد بود. لذا اصرار بر تولید علوم دینی، منجر به پارادایم های قیاس ناپذیر میگردد. ثانیاً: در رویکرد متکی به تولید علوم دینی به دلیل تاکید بر پارادایم های معرفتی متفاوت، از یک نسبی گرایی معرفتی پنهان برخوردار است که میتواند زمینه ساز خشونت میان طرفداران آن گردد. ثالثاً: در صورت اصرار بر تولید علوم دینی، بایستی آموزه های دینی در قالب گزاره های علمی ارائه شود که این نیز در معرض سایر گزاره های علمی قرار گرفته و موجب ابطال میگردد و این امر نیز به وهن دین و آموزه های دین منجر میشود. رابعاً: نظریه های علمی بر آمده از آموزه های دینی، پس از صورتبندی در نسبت با واقعیت عینی، از منشاء الهام خود جدا شده به عنوان یک گمانه صادق درباره واقعیت مورد استفاده همگان قرار میگیرد، دیگر به مومن و غیر مومن اختصاص ندارد. به این اعتبار محصول تولید شده دینی تلقی نمیشود.

واژگان کلیدی: علم دینی، تکنولوژی بومی، عقل نقاد، ایدئولوژی، نسبییت فهم، رئالیسم انتقادی، انطباق پذیری، ذاتمندی، عینیت، ذهنیت

تحلیل وضعیت تاریخی و تبیین نظام آموزشی امامیه با تأکید بر ویژگی‌ها و شاخصه‌های

محمدجواد یآوری سرتختی^۱

چکیده

آموزش و پرورش از جمله نهادهای اجتماعی است که بر اثر نیاز انسان در رابطه با یکدیگر و در سیر تحولات اجتماعی به وجود آمده است. هیچ جامعه‌ای نیست که در تداوم خود وابسته به آن نباشد. هر نظام فکری برای ماندگاری، باید مجموعه‌ای از ارزش‌ها، رفتارها و اندیشه‌ها را در فرآیند آموزشی به مخاطبان خود منتقل کند. می‌توان گفت، شیعیان امامیه نیز برای ماندگاری، حفظ هویت و دست‌یابی به اهداف خویش، دارای یک نظام آموزشی کارآمد با ویژگی‌های خاص و متمایز بوده و از تمام توان خود برای انتقال آموزه‌ها بهره برده است. برای تبیین این موضوع لازم است تا به این پرسش پاسخ داده شود که ویژگی‌ها یا شاخصه‌های آموزشی امامیه با تأکید بر پنج قرن نخست هجری چیست؟

باتوجه به هدف پژوهش، در بررسی تعریف نظام آموزشی و تحلیل تاریخی کارکردهای آن، این نتیجه حاصل گردید که نظام آموزشی امامیه بر مرجعیت و علم اهل بیت^ع، مبانی، محتوا و روش آموزشی خاص تأکید دارد. بنابراین، با تجزیه و تحلیل تاریخی فعالیت‌های آموزشی آنان، تمامی ویژگی‌های نظام آموزشی امامیه در پنج قرن نخست شناسایی و ضمن برشماری آن‌ها، تمایز و استقلال نظام آموزشی امامیه اثبات گردید.

^۱ دکترای تاریخ تشیع اثناعشری مؤسسه امام خمینی

نقش سازمان همکاری اسلامی به عنوان یک پیشران تأثیرگذار در آینده تمدن نوین اسلامی

محمد رحیم عیوضی^۱

مهسا فلاح حسینی^۲

چکیده

سازمان همکاری اسلامی به عنوان صدای جمعی جهان اسلام تلقی می‌شود که به عنوان دومین سازمان بین دولتی پس از سازمان ملل متحد است که تضمینی برای حفاظت و حمایت از منافع جهان اسلام تلقی می‌شود که به عنوان یک پیشران نقش تأثیرگذاری در آینده تمدن نوین اسلامی دارد. با توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های جهان اسلام برای شکل دادن به تمدن نوین اسلامی، فرصت‌ها و تهدیدهایی پیش روی آن قرار دارد. با اشاره به محیط بین‌المللی به عنوان محیطی که جهان اسلام در آن قرار دارد و از آن تأثیر می‌پذیرد در محیط خارج از آن می‌توان شرایطی را ایجاد کرد که فرصت‌های زیادی را برای تمدن‌سازی در اختیار کشورهای اسلامی قرار دهد. سازمان کنفرانس اسلامی به عنوان یک سازمان بین‌دولتی می‌تواند نقش بسزایی در روند شکوفایی تمدن اسلامی داشته باشد. استفاده از دستاوردهای علمی موجود در جهان و گسترش خط و زبان و فرهنگ را به عنوان راهکاری برای استفاده از فرصت‌های بین‌المللی در جهت تمدن‌سازی معرفی کرد. در کنار این ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها، اختلافات و منازعات میان کشورهای اسلامی و اعضای سازمان کنفرانس اسلامی می‌تواند مانعی بر سر راه شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی دانست. لذا هدف از این پژوهش این است که به این پرسش پاسخ دهد که سازمان همکاری اسلامی به عنوان یک پیشران چه نقشی در آینده تمدن نوین اسلامی ایفا می‌کند و چه فرصت‌ها و تهدیدهایی پیش روی این تمدن نوین اسلامی قرار دارد.

واژگان کلیدی: سازمان همکاری اسلامی، پیشران، تمدن نوین اسلامی

^۱ استاد دانشگاه شاهد

^۲ کارشناسی ارشد دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

بررسی تاثیر پارادایم های روش شناسی وحدت گرا و کثرت گرا بر فراز و فرود تمدن اسلامی (بین قرون دوم تا هفتم هجری شمسی)

مسعود مطهری نسب^۱

چکیده

یکی از عوامل مهم در ظهور یا افول تمدن ها، نقش پارادایم های روش شناسی حاکم بر ساختار علم و فناوری در هر تمدن است. وحدت گرایی و کثرت گرایی دو الگوی کلان در قلمرو روش شناسی است که به کارگیری هر یک تبعات متفاوتی را به دنبال خواهد داشت. در این پژوهش تلاش شده است دو ساختار روش شناسی وحدت گرا و کثرت گرا در تفکر و تمدن اسلامی در بین قرون دوم تا هفتم هجری با استفاده از روش تحلیلی و مدل سازی مفهومی بررسی شده و همچنین اثرات هر یک از این دو پارادایم نیز بر فراز و فرود تمدن اسلامی مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. یافته های پژوهش حاکی از آن است که در تمدن اسلامی به هر میزان که جامعه علمی به سمت کثرت گرایی روش شناختی سوق پیدا کرده، یعنی از همه روش های عقلی - تجربی - نقلی و شهودی به نحو جامع استفاده شده است موجب تکامل و شکوفایی تمدنی شده و به هر میزان که جامعه علمی به سوی وحدت گرایی روش شناختی حرکت نموده، یعنی استفاده از یک روش محوری به نحو تقلیل گرایانه، تمدن اسلامی رو به افول گزارده است.

واژگان کلیدی: وحدت گرایی، کثرت گرایی، پارادایم، روش شناسی، تمدن اسلامی

^۱ دکترای تخصصی علوم سیاسی

شهروندی در تمدن اسلامی

محمدحسین خلوصی^۱

چکیده

رویکرد تمدنی به اسلام نیازمند بررسی از ساختارها و تأسیساتی است که جامعه سیاسی را مدیریت می‌نماید. شهروندی اگرچه یک مسئله مدرن شناخته می‌شود؛ اما به‌عنوان ساختاری از رسمیت دهی به حقوق متقابل شهروندان و دولت، همواره در تمدن‌های بزرگ وجود داشته است. تعامل فرد و جامعه از دیرباز به‌عنوان یک مسئله مهم مورد توجه فقها و فلاسفه بوده است. پاسخ‌گویی به چگونگی این رابطه و بررسی مسائل نهفته در درون آن، ذیل عنوان شهروندی قرار می‌گیرد. شهروندی در حوزه سیاست و جامعه، می‌کوشد رابطه فرد و دولت را در یک موقعیت نهادینه و رسمی تعریف نماید تا شهروند و دولت در قبال هم از حقوق و مسئولیت‌های خود آگاه بوده و نسبت به هم این رابطه را حفظ نمایند. در پرتو این رابطه رسمی و نهادینه است که زمینه‌های تعارض و ستیز از میان برداشته می‌شود. در تمدن اسلامی از سه جهت؛ الف) تاریخ حیات سیاسی و اجتماعی امت اسلامی، ب) متون دینی و منابع اصیل فقه سیاسی، ج) فلسفه سیاسی (حکمت سیاسی)، می‌شود شهروندی و مسائل مربوط به آن را بررسی نمود. در این پژوهش، متعاقب این بررسی به‌عنوان یک داده تاریخی، تلاش صورت گرفته نقاط قوت و ضعف آن شناسایی گردد و در تمدن نوین اسلامی الزاماتی برای شهروندی مشخص گردد که موجبات پیشرفت و بالندگی تمدنی را فراهم نماید. این مهم با بررسی تاریخی و استفاده از روش‌های تحلیل عقلی و نقلی انجام شده است. افزون بر آن، در این بررسی، در مواردی از رویکردهای تطبیقی و مقایسه‌ای همراه با نگرش انتقادی نیز استفاده شده است.

واژگان کلیدی: شهروندی، رعیت، امت، مدینه فاضله، تمدن اسلامی.

^۱ دکترای تخصصی فلسفه سیاسی

علم (ساینس) اسلامی شرط گذر از حاکمیت تمدن ماتریالیستی به تمدن

نوین اسلامی

محمد رحمانی^۱

حسین ردایی^۲

غفار برجساز^۲

چکیده

از آنجایی که قرآن کریم بهترین کرامت الهی برای انسان‌ها و کامل‌ترین کتاب برای هدایت مردم است، همین کتاب بهترین وسیله و جامع‌ترین رهنمود برای تحقق جهان‌بینی الهی و تمدن نوین اسلامی است؛ ولی در حیات انسان‌ها دو فایده‌ی بنیادی و غرض اصلی آفرینش فراموش شده. یکی، بنیان‌سازی حرکت انسان بر محور اصل معرفت‌شناسی توحیدی که خدای سبحان به رسول (ص) امر می‌فرماید: *فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ* (محمد/۱۹) و دیگری، تمسک به کتاب الهی - هم قرآن صامت و هم قرآن ناطق - که هر دو ذکر و مذکر انسان به مذکور حقیقی‌اند و بسیار تصفی‌فیه‌ی فکر و عمل نیاز دارد تا انسان به اصل خویش بازگردد و به همین دلیل می‌فرماید: *وَاسْتَعْفِرْ لِدُنْيَاكَ*...؛ بر این اساس، تحقق تمدن اسلامی پیش از هر امری نیازمند نگرش جدی به مایه‌ها و علوم توحیدی در تعلیم و تربیت نفوس انسانی در دانشگاه‌هاست و بدون توجه به این هدف اصلی تلاش‌های ما مخاطب *أَيْنَ تَذْهَبُونَ* قرآن کریم خواهد بود و از تمدن نوین اسلامی مرضی بهره‌ای نخواهیم برد؛ به سخن دیگر، فارق اصلی میان اسلام و مکاتب دیگر ظهور و بروز رنگ توحیدی در نیات و افعال موحدان است و با توجه به آیه‌ی شریفه *"صِبْغَةَ اللَّهِ..."* باید در مظاهر حیات به ویژه آثار فکری مسلمین جلوه‌ی بهتری داشته باشد و اگر این هدف محقق شود به غایت آفرینش که *"وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ"* است نزدیک خواهیم شد. نتیجه آنکه، تدوین روش علم (ساینس) اسلامی بر پایه‌ی مبانی و اصول توحیدی، یکی از ضروریات بنیادی تحقق تمدن نوین اسلامی است.

واژگان کلیدی: علم (ساینس) اسلامی، تمدن نوین اسلامی، تمدن ماتریالیستی

^۱ استادیار دانشگاه شاهد

^۲ استادیار

جنبه های عقلانی و جهانی تمدن اسلامی

عباسعلی براتی^۱

چکیده

با الهام از قرآن کریم به ویژه سوره مبارکه "یوسف" (ع)، مسلمانان با آن که در دنیا در اقلیت هستند (تقریباً یک چهارم جمعیت بشر در روی کره زمین)، با رفتار درست و انسانی و عمل به آموزه های الهی انبیا به ویژه خاتم پیامبران حضرت محمد مصطفی (ص) و خاندان پاک او، می توانند به یک نوع همزیستی با ملل دنیا برسند که در آن احترام متقابل و تعاون و تبادل نظر و هم افزایی صورت گیرد و در ضمن پیشرفت علوم و تمدن بشری و ارشاد نا آگاهان و تعلیم جاهلان و کمک به نیازمندان نیز که از اهداف اصلی ادیان الهی است انجام پذیرد. رفتار احترام آمیز یوسف با ملت مصر و قوانین و آداب و سنن آنها و قدر شناسی نسبت به محبت های عزیز و امانتداری و پاکدامنی در برابر وسوسه ها و رفتار انسانی او با آن دو یار همزنجیر و سپس در اختیار گذاشتن نبوغ خود برای نجات ملت مصر و ملل همجوار از قحطی و گرسنگی اور شایسته آن ساخت که مورد اعتماد ملت و دولت قرار گیرد و به عالیترین مقامات سیاسی و فرهنگی برسد و حتی بتواند به خانواده خود کمک کند و از خطای برادران نیز چشم پوشی کرد و بدی آنان را با نیکی پاسخ داد تا الگوی اخلاقی و سیرت کریمانه قرار گیرد و پیامبر ما نیز در سیره خویش همین روش را دنبال فرمود.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی جهانی پیشرفت توسعه پایدار اخلاق عدالت دانش صلح همزیستی

ملل مصر یوسف قرآن

^۱ استادیار جامعه المصطفی

سبک زندگی الهی مالک اشتر نخعی از منظر امام علی(ع)

علیرضا حیدری نسب^۱

حسین خاکپور^۲

راضیه چهکندی^۳

غلامرضا رضوی دوست^۳

چکیده

سبک زندگی الهی پیامبران و امامان(ع) و افراد مورد تأیید آنان مملو از درس بندگی و یکتاپرستی است. مالک اشتر نخعی، یار با وفای امام علی(ع) ویژگی‌های شخصیتی خاصی داشته است که معرفی شایسته او می‌تواند در الگودهی به افراد جامعه به ویژه جوانان تحول ایجاد نماید. این خصوصیات آن‌گاه که از زبان امیر مؤمنان(ع) بیان شود ارزش و جایگاه خاصی دارد. امام(ع) در مواضع متعدد از خصائص برتر مالک اشتر سخن گفته است. این پژوهش که به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است، در صدد بیان سبک زندگی الهی مالک اشتر بر اساس بیانات امام علی(ع) می‌باشد. بیانات حضرت(ع) نشان می‌دهد مالک در مسیر بندگی و اطاعت پروردگار، بصیرت، استقامت و شخصیتی منحصر به فرد داشت، آن‌گونه که در چارچوب شریعت زندگی کرد و رضایت امام علی(ع) را کسب نمود. به این جهت امام(ع) با شنیدن خبر شهادتش گریست. او خیرخواه و معتمد مردم و برخوردار از ویژگی‌هایی نظیر شجاعت، هوشیاری و جدیت بود.

واژگان کلیدی: امام علی(ع)، سبک زندگی، زندگی الهی مالک، اسوه دینی، مالک اشتر نخعی

^۱ استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان

^۲ دانشیار دانشگاه سیستان و بلوچستان

^۳ کارشناسی ارشد دانشگاه سیستان و بلوچستان

بررسی ویژگی های خلقت خداوند در راستای ارتقا کیفی معماری بر اساس آیات قران کریم

اسماعیل ضرغامی^۱

فائزه دادرس^۲

مهری حسینی یکتا^۳

چکیده

با توجه به جایگاه قران به عنوان کتاب هدایت و حیات و اصلی ترین حقیقت و منبع واحد از سوی خداوند برای گریز از نا بسامانی و بی هویتی در معماری و ساخته های انسان به نظر می رسد می بایست به دنبال الگوگیری از مبانی قرانی به عنوان مرجعی جامع و قابل اتکا باشیم. خلق، فعل خداوند و خلاقیت و خالقیت هم صفات اوست. از آنجایی که خداوند از روح خود در انسان دمیده انسان به واسطه خلیفه الله بودن باید متصف به صفات پروردگار باشد. با رجوع به آیات قران و برداشت تمامی آیاتی که در آنها از کلمه "خلق و خالق" استفاده شده، کلیه صفاتی که به طور مستقیم برای خلقت خداوند در نظر گرفته شده بود استخراج شدند. هماهنگی، اندازه مقرر، مرحله به مرحله بودن خلقت، حسن در مخلوقات، عدل، سودمندی، دانایی خالق، تنوع در مخلوقات و خلقت بدون اختلاف به عنوان ۱۰ ویژگی مستخرج از مجموع ۲۱۶ آیه بررسی شده هستند که نمود هر یک از آنها در معماری مورد توجه قرار گرفته است. توجه به ویژگی های ذکر شده در قران برای خلقت آفرینش و الگوبرداری از آنها به عنوان مبانی و اصول، می تواند روشنگر راه معماران و طراحان باشد.

واژگان کلیدی: آیات قران - معماری - خلق - خالق

^۱ استادیار دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

^۲ دانشجوی دکترادانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

^۳ کارشناسی ارشد جامعه الزهرا قم

انقلاب اسلامی ایران، نقشه راه جهان گرایی در اندیشه سیاسی امام خمینی(ره)

احمد یوسف پور^۱

چکیده

در اندیشه امام خمینی(ره)، با توسعه حوزه مسئولیت‌های نظام اسلامی، هدف از تأسیس چنین نظامی در سه سطح ملی، منطقه‌ای (اسلامی) و جهانی تعریف می‌شود. لذا رویکرد جامع ایشان به نظام سیاسی اسلام در دوران عدم قیادت امام معصوم، از نوع برون‌گرا و جهان‌گرایانه است. یعنی ایشان تلاش در جهت توسعه نفوذ اسلام در دنیا را مسئولیت اصیل دولت اسلامی در ورای مرزهای ملی می‌داند. در منظر امام، راه موفقیت چنین رویکرد جهان‌گرایانه اسلامی، در صدور انقلابی است که به تحقق یک حکومت اسلامی کارآمد انجامیده است. اندیشه صدور، آرمان مشترک اغلب انقلاب‌هاست که البته نوع و ماهیت چنین اقدامی در انواع آن‌ها متفاوت است. در اندیشه و سیره سیاسی امام خمینی مبتنی بر مبانی دینی، صدور دارای مختصات خاص خود است. در این رویکرد آرمان‌گرایی واقع‌بینانه، صدور انقلاب اسلامی یک راهبرد با دو وجه راهبردی است که بر اساس نفع طرفین، به تأمین منافع ملی توأمان با پیگیری مسئولیت‌های فراملی می‌انجامد.

سؤال اصلی این است که در اندیشه امام خمینی، دولت اسلامی جهت تحقق جهان‌گرایی اسلامی، چگونه باید گام بردارد و این مجموعه مسئولیت فراملی دولت اسلامی، چه نسبتی با منافع ملی برقرار می‌کند؟

واژگان کلیدی: انقلاب، جهان‌گرایی، امام خمینی، راهبرد، منافع ملی.

^۱ مدرس دانشگاه علمی کاربردی

تحلیل ژئوپلیتیکی شیعیان الحوثی در انقلاب کشور یمن (۲۰۰۱-۲۰۱۲)

احمد یوسف پور^۱

چکیده

این مقاله با مینا قرار دادن عوامل و عناصر تاثیرگذار در شکل گیری جنبش های مردمی شیعیان ، در پی دست یابی به ماهیت آنها به ویژه پس از انقلابهای اخیر در منطقه خاور میانه است. جنبش شیعیان در یمن یکی از نهضت های آزادی بخش است که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران سبب الگو گیری و بیداری اسلامی در میان شیعیان زیدیه در این کشور شد. رهبران شیعه یمن با آشنایی با امام خمینی (ره) با تشکیل هسته مقاومت در یمن و پایه گذاری آن بیداری ایجاد شده متأثر از اندیشه های اسلامی را در یمن گسترش دهند که در مقابل نفوذ استعماری عربستان در یمن و تبعیض شدید مذهبی و سیاسی حکومت یمن علیه شیعیان ایستادگی فرهنگی می کردند. بر این پایه این مقاله با هدف تحلیل ژئوپلیتیکی شیعیان یمن در بیداری اسلامی کشور یمن و در راستای بررسی دگرگونی سیاسی در این منطقه شمال آفریقا که جزئی از منطقه خاورمیانه به شمار می رود ، می پردازد. چرا که گمان دارد دست یابی به عوامل زیر ساختی ایجاد اعتراض های شیعیان در این کشور و شناخت ماهیت این جنبش ها ، امری مهم برای پیش بینی تحولات بعدی منطقه است.

واژگان کلیدی: ژئوپلیتیک ، شیعیان ، الحوثی ، انقلاب ، یمن

^۱ مدرس دانشگاه علمی کاربردی

بررسی هژمونیک فضای مجازی و تاثیر آن در اسلام‌هراسی

احمد یوسف پور^۱

چکیده

تحقیقات اخیر نشان داده‌اند که ایجاد، شدت و میزان حملات اسلام‌هراسانه در کوتاه‌مدت، با وقوع یک یا مجموعه‌ای از حوادث در ارتباط هستند. محققان به طور ویژه حوادث تروریستی را به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل ایجاد شکل‌گیری احساسات اسلام‌هراسانه و وقوع تنش و ایجاد فضای مناسب برای گسترش عقاید خصومت‌آمیز و شکل‌گیری سلسله‌ای از اقدامات خشونت‌بار قلمداد می‌کنند. این اقدامات، نسبت به گروه‌هایی صورت می‌گیرند که در ظاهر عقاید مشابهی با تروریست‌ها دارند.

پرداختن به یکی از پدیده‌های عصر پست مدرن، یعنی مرزهای مجازی و سایبرنتیک است که با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، مفهوم پیدا کرده است. این مقاله، با رویکردی توصیفی-تحلیلی به مسئله‌ی فوق توجه کرده و به این نتیجه رسیده است که فناوری اطلاعات و ارتباطات مخصوصاً فضای مجازی در پیشبرد اهداف اسلام‌هراسانه بسیار موفق بوده است.

پس از حملات تروریستی در فرانسه، رهبر معظم انقلاب در نخستین نامه خود به جوانان غربی، بر لزوم شناخت مستقیم و بی‌واسطه از دین اسلام تأکید کرده و از آنان خواستند که اجازه ندهند مقامات کشورهای غربی، تروریست‌های تحت استخدام خود را به عنوان نمایندگان اسلام به آنان معرفی کرده، به این بهانه، بر آتش اسلام‌هراسی بدمند. در این مقاله، قصد داریم با بررسی دو حادثه تروریستی صورت گرفته در اروپا و آمریکا، نشان دهیم همان‌طور که رهبر معظم انقلاب بیان کردند، میان این گونه حملات و ایجاد اسلام‌هراسی، نوعی همبستگی وجود دارد. تمرکز اصلی مقاله حاضر، بر نشان دادن همبستگی میان وقوع حملات تروریستی و ایجاد اسلام‌هراسی در فضای مجازی است.

واژگان کلیدی: هژمونی، فضای مجازی، اسلام‌هراسی، فناوری اطلاعات و ارتباطات.

^۱ مدرس دانشگاه علمی کاربردی

تبیین علم مدنی فارابی و نقش تربیتی آن در شکل گیری تمدن اسلامی

محمد حسن میرزامحمدی^۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تبیین علم مدنی فارابی، و استنتاج استلزامات تربیتی آن برای شکل گیری تمدن نوین اسلامی به انجام رسیده است. برای تحقق هدف فوق، در این تحقیق از روش های تحلیل مفهومی، و استنتاج استفاده شده است. بر این اساس، در ابتدا جایگاه فارابی در احصاء علوم در میان اندیشمندان مسلمان مشخص شده، در ادامه ویژگی ها، مبادی و غایات علم مدنی معلم ثانی مورد تحلیل و تبیین قرار گرفته، و ان گاه نقش تعلیم و تربیت در علم مدنی فارابی برای تاسیس تمدن اسلامی، استنتاج و معرفی شده است. یافته های تحقیق به طور کلی نشان می دهد که از دیدگاه فارابی، تدبیر مدینه فاضله بدون علم اموزی ممکن نمی باشد. مولفه اساسی برای تاسیس و دوام تمدن در اسلام، تعلیم و تربیت است. در تحقیق حاضر، میان سه مولفه مدنیت (تمدن)، تربیت، و سعادت از منظر فارابی رابطه منطقی تعریف شده است. بر این اساس این فرضیه طرح، تعقیب، و به انجام رسیده است که تاسیس تمدن نوین اسلامی نیز از طریق علم اموزی انجام پذیر خواهد بود و عرصه این عمل، تعلیم و تربیت است.

واژگان کلیدی: علم مدنی، تعلیم و تربیت، تمدن اسلامی، علم اموزی، فارابی

^۱ دانشیار دانشگاه شاهد

تأثیر دین در تحقق بازاریابی سبز بر پایه اقتصاد اسلامی

ناصر یزدانی^۱

فاطمه گلی^۲

چکیده

پیشرفت‌های روزمره علم و تکنولوژی معایب و مزایایی دارد که غالباً و فور مزایای آن موجب چشم پوشی از مضرات آن می‌شود. آلودگی‌های زیست محیطی از جمله این مضرات است. که با توجه به افزایش رقابت، بازاریابی این ضعف را به فرصتی برای سازمان‌ها مبدل کرده است؛ سازمانی که کمترین زیان زیست محیطی را ایجاد کند توانسته است از این فرصت بهره بجوید. تحقیقات نشان داده‌اند گردانندگان اصلی چرخه‌ی این سازمان‌ها یعنی مصرف‌کننده‌ها به سازمان‌هایی که به محیط زیست اهمیت بیشتری می‌دهند گرایش دارند. اما بحث دین داری و اعتقادات در رابطه با بازاریابی در ایران کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

مکتب حیات بخش اسلام دینی جامع و کامل می‌باشد و برای تمام مسائل زندگی افراد توصیه‌هایی دارد. طبق دستورات اسلام آلوده کردن آب حرام و از گناهان بزرگ است و کفران نعمت محسوب می‌شود. در فقه اسلامی نیز قوانینی وجود دارد که مردم را از تصرف در اموال عمومی دور می‌کند که از آن استنباط می‌شود تخریب و از بین بردن هر آن چه سرمایه ملی و عمومی است مشروع نیست. در این تحقیق قصد خرید محصولات سبز با استفاده از نمونه‌گیری از بین دانشجویان دانشگاه شاهد با تعداد ۳۸۶ نفر بررسی شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که دین داری بر قصد خرید محصولات سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد.

واژگان کلیدی: دین، بازاریابی سبز، دین اسلام، فقه اسلامی، اقتصاد اسلامی

^۱ استادیار مدیریت بازرگانی

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد

آرمان شهر تمدن اسلامی

قنبرعلی صمدی^۱

چکیده

آرمان شهر تمدن اسلامی، ناظر به مرحله شکوفایی تمدن اسلامی در آینده تاریخ است. در اندیشه اسلامی، تمدن نبوی، ریشه و سرآغاز حرکت تمدنی اسلام است. این حرکت، محصور در گذشته نیست بلکه سنگ بنای یک حرکت مستمر، بالنده و پویاست. حرکت تمدنی اسلام، دارای مبدأ و منتهاست. از حیث مبدأ، تمدن اسلامی ریشه در تمدن نبوی دارد اما از جهت رویکرد به آینده، جلوه کامل و نقطه عطف دوران شکوفایی آن در تمدن آخرالزمانی مهدوی، نمود پیدا می‌کند. از این نظر اسلام با توجه به رسالت فراگیر و ماندگار خویش، پایه گذار تمدنی است که بر اساس فطرت و عقلانیت انسان پایه گذاری شده و در هر دوره‌ای با توجه به شرایط متفاوت زمانی و مکانی، پاسخگوی نیازهای تمدنی حیات بشری است. تمدن آرمانی اسلام متناسب با رشد و بلوغ تدریجی قابلیت‌های اجتماعی و تمدنی بشر، مراحل ترقی و تکامل خویش را طی می‌کند و جلوه‌ای کامل تمدن اسلامی، در تمدن جهانی مهدوی عصر ظهور، تبلور می‌یابد. آرمان شهر تمدن اسلامی، عقل‌گرا، علم‌محور، جامع‌نگر و معطوف به همه وجوه مادی و معنوی نیازهای جوامع انسانی است.

واژگان کلیدی: آرمان شهر، تمدن نوین اسلامی، تمدن نبوی، تمدن مهدوی، مدینه فاضله

^۱ دکترای تخصصی مهدویت

آینده‌پژوهی و تمدن‌سازی نوین اسلامی

امیر هوشنگ حیدری^۱

چکیده

آغاز شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی از اجتماع بدوی عربستان آغاز شد. رشد و بالندگی این تمدن از فراز و نشیب زیادی برخوردار بوده است به طوری که در قرن چهارم هجری دوران طلایی خود را سپری کرده است. این تمدن از چنان گستره فرهنگی برخوردار است که شاید نتوان برای آن شاهد مثال دیگری را بیان کرد. در این تمدن تنوع دیدگاه‌ها و فرهنگ‌ها کالبدی بی‌همتا را شکل داده و روح اسلامی به این کالبد را محیاء ساخته است. انقلاب اسلامی ایران نیز تحقق و نیل به تمدن اسلامی را سرلوحه امور و غایت خود می‌داند و بی‌شک تحقق این تمدن در تعامل با تمدن نوین جهانی که بیشتر مبتنی بر اصول توسعه و مدرنیته است؛ در تعامل هم‌سو نیست و نخواهد بود. بی‌شک انقلاب اسلامی ایران و موج بیداری اسلامی در برخی از کشورهای عربی بیانگر دگراندیشی تمدن اسلامی در مقابل تمدن غربی و استعماری بوده است. تمدن نوین اسلامی و باورها و ارزش‌های کالبدی آن باید در نهادهای اجتماعی و سیاسی عملیاتی شده و به اجرا درآید تا شاهد کمترین تضاد بین تمدن نوین اسلامی و تمدن نوین جهانی باشیم. نگارنده ضمن بررسی ابعاد مختلف تمدن نوین اسلامی به این مهم خواهد پرداخت که در مسیر ایجاد و گسترش تمدن نوین اسلامی آینده‌پژوهی چگونه نقش خطیر خود را ایفا خواهد کرد؟ آیا با استعانت از آینده‌پژوهی قادر خواهیم بود بستری شایسته برای استمرار تمدن نوین اسلامی فراهم سازیم و ریشه‌های اسلام‌گریزی و اسلام‌هراسی را در جهان بخشکانیم؟

واژگان کلیدی: آینده‌پژوهی، تمدن نوین اسلامی، برنامه‌ریزی، شاخص‌های آینده‌پژوهی

^۱ استادیار آینده‌پژوهی

نقش نظام مردم سالاری دینی در شکل گیری تمدن نوین اسلامی

بتول یوسفی^۱

سید علی امامی مرتضوی^۲

چکیده

مردم سالاری دینی، ناظر به مدلی از حکومت است که بر مشروعیت الهی و مقبولیت مردم و در چارچوب مقررات الهی استوار است که برخاسته از آموزه ها و اعتقادات اسلامی است که مبتنی بر اصول و ملاک هایی از جمله رضایتمندی مردم، ارزش مداری، حق مداری و قانون محوری است. مسئله اصلی این پژوهش الزامات تکامل نظام مردم سالاری دینی و نحوه ی اثرگذاری بر تمدن سازی، می باشد. لذا این پژوهش بر آن است که تأثیر نظام مردم سالاری دینی (متغیر مستقل) بر شکل گیری تمدن اسلامی (متغیر وابسته) را بررسی نماید. تمدن نوین اسلامی در جریان انقلاب اسلامی و براساس اهداف و آرمان های قابل قبول و مستندی بوجود آمد در واقع نظام جمهوری اسلامی ایران، یکی از ابعاد و جلوه های تمدن ایرانی-اسلامی است که توانسته در کنار دولت های ایدئولوژیک و دولت های سکولار اعم از راست گرا یا چپ گرای آن، نوعی از دولت اسلامی را در تاریخ تمدن خود تعریف و به منصفه ظهور برساند و سیر حرکت جامعه ایرانی و نوع بشر را به سوی تکامل و تعالی و گسترش روحیه خدا جویی سرعت بخشد. با تشکیل حکومت اسلامی نوسازی تمدن اسلامی تا حدودی جنبه عملی پیدا کرد. نتایج تحقیق نشان می دهد که تمدن نوین اسلامی و نظام مردم سالاری دینی دارای نسبت مستقیم، همسوی می باشد.

واژگان کلیدی: مردم سالاری دینی، تمدن نوین اسلامی، انقلاب اسلامی

^۱ دکترای تخصصی دانشگاه الزهرا (س)

^۲ دکترای تخصصی سازمان اوقاف و امور خیریه

تأملی بر نقش «گردشگری» در احیای تمدن نوین اسلامی

محمد خطیب^۱

رضا چنانی^۲

چکیده

با ظهور اسلام و پیشرفت و گسترش آن، به تدریج تمدنی پدید آمد، که امروزه بنام تمدن اسلامی یا تمدن مسلمانان مشهور است. ناگفته پیداست مدنیت و تمدن در روح اسلام جاری است و این دین آن گاه که ظاهر شد مدنیت خویش را در مدینه و سپس در اطراف و اکناف جهان آشکار ساخت. در واقع، تمدن نوین اسلامی همان احیای تمدن اسلامی است که اوج شکوفایی آن در سده چهارم هجری بود و با عنوان «رنسانس اسلامی» شناخته می شود. در این راستا، بررسی ابعاد نظری گفتمان در حال شکل گیری تمدن نوین اسلامی و استخراج الگوهای مبتنی بر عقلانیت، علاوه بر تقویت پشتوانه ی نظری و کمک به گفتمان سازی، برای نمایش گذراندن آن در معرض اندیشه ها، امری مهم و در خور توجه است، که «گردشگری اسلامی» به عنوان «ایده قوام بخش» و مورد اهتمام تحقیق حاضر، می تواند راهبردی کاربردی برای تحقق این امر باشد.

نتیجه تحقیق، اذعان دارد تمدن نوین اسلامی بر آن است تا با بهره گیری از آموزه های دینی و همچنین بهره مندی از دستاوردهای تمدن بشری، به ایجاد تمدنی نوین پردازد که بتواند تمامی جنبه های تمدن مدنی را برداشته باشد، لذا بدیهی است راهبرد اولیه در این راستا آشنایی با ذات تمدن اسلامی است و رهگذر «گردشگری اسلامی» عملیاتی ترین ایده و اهرم نتیجه بخش و هدفمند آن به شمار می آید.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، احیاء، گردشگری، ایده ها، راهبردها

^۱ استاد دانشگاه شهید چمران اهواز ایران

^۲ رئیس دانشکده باستان شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

مؤلفه ها و پیشران های آینده نگاری تحقق تمدن نوین اسلامی از منظر امام خمینی ره

عین الله کشاورز ترک^۱

مجتبی تسنیمی^۲

چکیده

انقلاب اسلامی تاثیر مهم و به سزایی در احیای امت اسلامی داشته و دارد. نقش غیر قابل انکار انقلاب اسلامی در تمدن سازی اسلامی تمدن اسلامی با فرصت ها و تحولات عصر جدید به اوج خود رسیده و تحقق تمدن نوین اسلامی از جمله مهم ترین چالش های امروز جهان اسلام تبدیل شده است. روش آینده پژوهی با رویکردی سه جانبه به وضعیت فعلی، آینده مطلوب و مسیر حرکتی تحقق جامعه مطلوب به بررسی تحولات مهم می پردازد که موضوع مورد نظر آن در این مقاله تمدن نوین اسلامی است. رویکرد آینده پژوهی به این موضوع، با بحث ما از گذشته که در آن باورها و ارزش های مبتنی بر جهان بینی ها و استعاره ها در جامعه اسلامی نهادینه شده، آغاز می شود تا در زمان حال حرکت هایی را شکل دهد. سپس به سوی آینده که همان تحقق تمدن نوین اسلامی است، حرکت می کند. امام خمینی ره از همان ابتدا با نقد تفکر غرب به امتداد و آینده انقلاب اسلامی توجهی ویژه داشته اند تا براین اساس می توان بیان کرد، که نظام فکری ایشان نیز با نگاه به آینده، یعنی تحقق تمدن اسلامی آمیخته بوده و اصولی را در فواصل زمانی مختلف بیان نموده اند، آنچه در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است، دسته بندی مهم ترین مؤلفه ها و پیشرانهای آینده نگاری تحقق تمدن نوین اسلامی از منظر امام خمینی ره است.

واژگان کلیدی: پیشران، آینده نگاری، تمدن نوین اسلامی

^۱ استادیار آینده پژوهی دانشگاه امام خمینی (ره)

^۲ پژوهشگر حوزه علمیه

تحلیل سیره ی معاشرتی امام صادق(ع) با اهل سنت در راستای ارتقاء فرهنگ اسلامی

صفرعلی قانونی^۱

چکیده

سیره معاشرتی امام صادق(ع) با دیگران و از جمله اهل سنت از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا دوران امامت امام صادق(ع) (۱۱۴-۱۴۸ق) به گونه ای بود که علاوه بر شیعیان و اصحاب خاص ایشان، اهل سنت نیز تحت فشارهای سیاسی-اجتماعی قرار داشتند، همین امر موجب عدم ارتقاء فرهنگ اسلامی می گردید، به همین جهت امام(ع)، از آسیب های اهل سنت صرف نظر ننموده و با سیره ی معاشرتی خود در مسیر ارتقاء فرهنگ اسلامی به شناسایی آسیب ها و سپس راهکارها اقدام نموده است. از این رو شناسایی آسیب های سیره معاشرتی اهل سنت با امام صادق(ع) با روش حدیثی-تاریخی، از جمله اهداف این نوشتار است. در بررسی و تحلیل سیره معاشرتی امام صادق(ع) دستاوردهای به دست آمده عبارتند از: فرقه گرایی و عدم وحدت بین مسلمانان، عدم ظرفیت اهل سنت جهت شنیدن معارف اصیل، اختلاف فقهی و نشر احادیث کاذب در میان آنان، که امام(ع) برای رفع هرآسیب به راهکارهای آن اقدام نموده است.

واژگان کلیدی: امام صادق(ع)، سیره معاشرتی، اهل سنت، ارتقاء فرهنگ اسلامی

^۱استاد

رابطه سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی

علی اخترشهر^۱

چکیده

حضرت آیت الله خامنه ای ۲۰ شهریورماه جاری در دیدار با کارآفرینان عرصه های مختلف به مساله تحریم ها اشاره کرده و فرمودند: دشمنان تلاش می کنند مردم را با فشارهای اقتصادی به ستوه بیاورند تا مردم این فشارها را ناشی از عملکرد دولت بدانند و رابطه دولت و ملت قطع شود. ایشان افزودند: لذا برای مقابله با تحریم ها باید «اقتصاد مقاومتی واقعی» به وجود بیاوریم. ایشان واردات بی رویه و بی منطق را «ضرر و خطری بزرگ» توصیف کرده و از مسوولان ذی ربط خواستند با توجه به اهداف و نیازهای واقعی کشور واردات را مدیریت کنند. سوال اصلی: پیش شرط رسیدن به اقتصاد مقاومتی برچه عنصری استواراست؟ فرضیه: جهت رسیدن به اقتصاد مقاومتی باید سبک زندگی الگوی مصرف در عرصه اقتصادی را عوض کرد.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، الگوی مصرف، مدیریت مصرف، اسلام و سبک زندگی

^۱ استادیار علوم سیاسی

گفتمان ملی‌گرایی و امکان تحقق تمدن نوین اسلامی

سید علیرضا عالمی^۱

چکیده

تمدن اسلامی پیشینه‌ی هزار و چهار صد ساله دارد اما در دوره معاصر با هژمون شدن تمدن غرب، کیان و هویت تمدن اسلامی با چالش جدی مواجه شده است. به گونه‌ای که احیای تمدن اسلامی در حد و اندازه‌های پیشین به مسئله‌ای اساسی نزد اندیشمندان اسلامی بدل شده است. این نوشتار به شیوه‌ی گفتمانی به این نتیجه رسیده است که ملی‌گرایی از منظر معرفتی، ساختاری و زیستی یکی از مهمترین موانع در مسیر احیای تمدن اسلامی یا تحقق تمدن نوین اسلامی است. چرا که گفتمان «ملی‌گرایی» نشانه‌ها و مولفه‌های معرفتی، ساختاری و زیستی متفاوتی را در غیریت با نشانه‌های هویت اسلامی در تمدن اسلامی حاکم کرده است؛ این تحول باعث واگرایی دامنه‌داری در ابعاد گوناگون تمدن اسلامی شده، هژمون بودن ملی‌گرایی در سطح جهان؛ در کنار چالش ملی‌سازی مذهب؛ تاکنون سبب عقیم ماندن هرگونه تلاش برای زدودن این واگرایی و شکل‌دهی به تمدن نوین اسلامی بوده است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، گفتمان ملی‌گرایی، تمدن اسلامی، گفتمان، مذهب، هویت ملی

^۱ استادیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

تبیین رویکرد تمدنی آینده‌پژوهی اسلامی در امنیت پایدار جمهوری اسلامی

علیرضا کیقبادی^۱

چکیده

بر اساس اندیشه‌ها و گفتمان امام خمینی (رحمت‌الله علیه) اسلام پیشرفته‌ترین حکومت را دارد و حکومت اسلام با تمدن مخالفتی ندارد و خود از پایه‌گذاران تمدن بزرگ در جهان بوده است و هدف عمده از تمدن اسلامی و آینده‌پژوهی اسلامی عبارت از ساختن کشوری نمونه که در آن رفاه مادی همراه با عدالت اجتماعی و توأم با روحیه و آرمان انقلابی با برخورداری از ارزش‌های اخلاقی - اسلامی تأمین شود. به تعبیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) هم در حیات طیبه اسلامی صفای معنوی هست، رفاه عادی هم هست، امنیت روحی هم هست، یعنی علم و سواد و دانش و بینش و تحقیق هست تعبد خلوص و توجه به خدا و عبادت هم هست.

لذا مقاله حاضر ضمن واکاوی ادبیات تحقیق و پرداختن به مولفه‌های آینده‌پژوهی اسلامی، امنیت پایدار و رویکرد تمدنی، بر اساس روش توصیفی - تحلیلی و با مطالعه منابع و اسناد مکتوب و تکیه بر منابع و مستندات موجود به تحلیل رویکرد تمدنی آینده‌پژوهی اسلامی پرداخته و نقش آن را در این قلمرو تبیین نموده است.

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد آنجا که تمدن اسلامی ویژگی‌های انسان تکامل یافته را مبتنی بر مطالعات آینده‌پژوهی تأمین می‌نماید تقابل تمدن اسلامی در جمهوری اسلامی و لیبرال دموکراسی در غرب منجر به غلبه تمدن اسلامی که دربرگیرنده نقطه تکامل بشر و عزیمت او به سیر الی الله است که البته این تکامل در چارچوب قضا و قدر و اختیارات انسان‌ها و منوط به حس کمال‌خواهی و ترقی اراده‌های انسانی است و در نهایت منجر به تأمین امنیت پایدار کشور می‌گردد.

واژگان کلیدی: رویکرد تمدنی، امنیت پایدار، آینده‌پژوهی اسلامی، هویت

^۱ دکترای تخصصی پژوهشگر صدا و سیما

جهان آینده و سناریوهای آینده پژوهان مسلمان درباره تمدن نوین اسلامی

علیرضا کیقبادی^۱

چکیده

تمدن‌سازی هدف و غایت همه مکاتب اجتماعی در طول تاریخ بشریت بوده و هست. به طوریکه تمامی مکاتب تلاش دارند با عبور از مرزهای خاستگاه پیدایش خود تمدنی جهان شمول با شاخص‌های مکتبی خود بر پا کنند. تمدن‌ها همواره با فراز و فرود رو به رو بوده و به تبع آن در معرض پیچ تاریخ قرار داشته‌اند. هنر تمدن متعالی نیز این بوده است که با توجه به برخی مولفه‌های مهم، توانسته از این پیچ به سلامت بگذرد و حتی مسیر تاریخ را عوض کند. اسلام نیز به عنوان یکی از مکاتب ریشه‌دار و گسترده در پهنه جهان که در تمامی مسائل فردی و اجتماعی نظر دارد از همان ابتدای ظهورش به دنبال تمدن‌سازی بوده است. دین اسلام پس از استقرار، به سرعت توانست بنیان‌گذار تمدن شگرفی در جهان شود؛ به گونه‌ای که تمدن‌های دیگر، از جمله تمدن غربی را و مدار خود نماید. اینکه آیا اسلام می‌تواند دوباره تمدن‌سازی کند یا نه موضوعی مناقشه‌انگیز در عصر حاضر است که در میان آینده‌پژوهان موافقین و مخالفینی دارد. این پژوهش سعی دارد افکار و آرای آینده‌پژوهان معاصر و مطرح جهان که به حوزه آینده‌تمدن اسلامی پرداخته‌اند از جمله عنایت الله، المانجرا، سردار را با رویکرد فرتحلیل بررسی نماید

واژگان کلیدی: اسلام، آینده پژوهی، تمدن اسلامی، جهان آینده

^۱ دکترای تخصصی پژوهشگر صدا و سیما

آینده امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی و تحقق تمدن نوین ایرانی اسلامی

توحید محرمی^۱

چکیده

امنیت بستر ظهور و ناامنی آغاز افول تمدنهاست، و رمز ماندگاری و توسعه و گسترش تمدنها در حفظ و ارتقای امنیت فرهنگی آنهاست. با مطالعه تاریخ تمدن بشری می توان دریافت که کارایی، قدرت نفوذ و اشاعه عناصر فرهنگی به جوامع دیگر از جمله ویژگی های مهم امنیت مقتدرانه بوده است که بوجود آمدن تمدنهای بزرگ را رقم زده است. در دنیای امروز نیز نظام های تحول گرا برای بقا و مانایی در میدان رقابت بین الملل نیازمند ترسیم افقی روشن برای آینده می باشند افقی که امنیت فرهنگی و به معنای دقیق تر؛ هویت جامعه در حال خیزش تمدنی را حفظ و ارتقا می بخشد. لذا در این مقاله ما با تبیین چستی امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی به؛ شناسایی چالش هایی که چه بسا قابلیت تبدیل شدن به فرصت و یا تهدید ناشی از تحولات فرهنگی را دارند خواهیم پرداخت؟ و از آنجا که مطالعه و بررسی چالش های هویت پایه امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی با رویکرد آینده پژوهانه صورت می گیرد، فرضیه مقاله این خواهد بود که؛ برخی از چالش های موجود قابلیت تبدیل شدن به تهدید را در آینده دارند و برخی دیگر در همان سطح بالقوه باقی خواهند ماند. نوع تحقیق کاربردی- توسعه ایی بوده و از روش آن اسنادی و کتابخانه ایی می باشد.

واژگان کلیدی: جمهوری اسلامی، آینده، امنیت فرهنگی، تمدن نوین ایرانی اسلامی

^۱ استادیار پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات

مطالعه ای بر بنیان های معرفتی فقه اسلامی

محمد رضا پنداشته پور^۱

چکیده

فقه اسلامی - اعم از فقه عامه و فقه امامیه - به عنوان برساخت تفکر اسلامی خود از منابع مختلف معرفتی و هستی شناختی بهره می گیرد به نحوی که تغییرات در مبانی معرفت شناختی یا هستی شناختی می تواند تأثیرات مختلف در فهم مقوله‌ی فقه داشته باشد. بنای مطالعات معرفت شناختی بررسی روشمند یافته های فقهاست. در واقع مطالعات معرفت شناختی می کوشد تا با بررسی فقه از زاویه‌ی مبانی هستی شناختی و معرفت شناختی در پی فهم نظریات فقها بر آید. اساساً نظریات فقها در طول سال ها، ساخته شده‌ی مبانی فکری فقهاست. نگرش به فقه به عنوان یک علم مقدس شاید در مدی سال های دراز مانع از آن شده است که از این منظر به فقه و نظریات فقها نگریسته شود. این مطالعه در پی تبیین برخی مبانی معرفتی فقه اسلامی است. مبانی معرفتی همچون خبر و ارزش آن، اجتهاد و مبانی آن و برخی پیش فرض های کلامی فقه همچون نقش باور به تخطئه یا تصویب در نظرات فقها.

واژگان کلیدی: فقه؛ مطالعه پسینی؛ رای؛ خبر واحد و متواتر؛ اجتهاد؛ هستی شناسی؛ معرفت شناسی

^۱ مدرس دانشگاه شاهرود

پذیرش هنجارهای حقوق بشر اسلامی در نظم حقوقی بین المللی: چشم اندازها و دشواریها

سیامک کرم زاده^۱

مسعود علیزاده^۲

چکیده

ارتباط میان قواعد حقوق بشری و فقه اسلامی همواره یکی از موضوعات مورد بحث در سطح بین المللی بوده است. این بحث از دو جهت می تواند مورد توجه حقوقدانان قرار گیرد: یکی از جهت حقوق داخلی، به ویژه در کشورهایی که حقوق داخلی دولتهابه نحوی تحت تأثیر قواعد اسلامی قرار دارد. و دیگر از جهت حقوق بینالملل و آن اینکه تا چه مقدار میان هنجارهای حقوق بشری و فقه اسلامی هماهنگی یا احیاناً تناقض وجود دارد. مقاله حاضر با نگاهی تاریخی به موضوع، به این نکته پردازد که اگرچه حقوق بینالملل در آغاز به عنوان تلاشی برای جدایی دین از سیاست مطرح گردید، ولی این حقیقت تاریخی نمیتواند مانعی برای سازش نظری میان هنجارهای دینی و حقوق بشر باشد. بررسی محتوایی میان هنجارهای خاص حقوق بشری در حقوق بین الملل نشان می دهد که میان این هنجارها بیش از نود درصد همگرایی وجود دارد. با این حال در مواردی شاهد نوعی اختلاف میان این دو دسته قواعد هستیم. وجود مبانی متفاوت میان اسلام و نظمی به نام نظم حاکم بر جامعه بینالمللی وجود این تفاوت حداقلی را ناگزیر ساخته است. آنچه می تواند در آینده از میزان این اختلاف یا دو سوی کم کند، ضرورت وجود یک گفتگوی پایدار میان علمای فقه اسلامی و اندیشمندان و حقوقدانان بینالمللی می باشد.

واژگان کلیدی: اعلامیه قاهره ، حقوق بشر اسلامی، حقوق بین الملل ، حقوق فردی، کرامت انسانی

^۱ استادیار حقوق بین الملل دانشگاه شاهد

^۲ دکترای تخصصی

نقش تقیه در سیره معاشرتی امام صادق(ع) در راستای ارتقاء فرهنگ اسلامی

صفرعلی قانونی^۱

چکیده

اواخر دوران امامت امام صادق(ع)(۱۲۸-۱۵۸ق) به نحوی بوده، که حضرت تحت فشارهای سیاسی-اجتماعی قرار داشته و به راحتی قادر به برقراری ارتباط معاشرتی با دیگران و از جمله با اصحاب نبوده و از طرفی امام از آسیب‌هایی که فرهنگ اسلامی را تهدید می‌کرده صرف نظر ننموده است، به همین جهت حضرت با راهبرد تقیه که در بخشی از سیره ی معاشرتی ایشان بوده، به شناسایی آسیب‌ها و بایسته‌ها و راهکارها و پیامد این آسیب‌ها در جهت ارتقاء فرهنگ اسلامی پرداخته است. از این رو بررسی نقش تقیه در سیره معاشرتی امام صادق(ع) در راستای ارتقاء فرهنگ اسلامی، با روش حدیثی-تاریخی، از جمله اهداف این نوشتار است. در بررسی و تحلیل روایات باب تقیه، کتمان سر و اذاعه از کتاب و وسائل الشیعه شیخ حر عاملی(۱۱۰۴ق) دستاوردهای به دست آمده عبارتند از: عدم وحدت و همزیستی مسالمت آمیز بین مسلمانان، عدم ظرفیت اصحاب، عدم رازداری اصحاب، که امام با راهبرد تقیه به رفع آسیب‌ها و بایسته‌ها و راهکارها و سپس به پیامدهای آن در مسیر ارتقاء فرهنگ اسلامی اقدام نموده است.

واژگان کلیدی: امام صادق(ع)، روایات تقیه، سیره معاشرتی، تقیه اجتماعی، فرهنگ اسلامی

^۱استاد دکتری تخصصی

نهضت ترجمه؛ تمدن سازی یا تمدن سوزی

صفرعلی قانونی^۱

چکیده

تاریخ تمدن اسلامی دارای محدوده های گوناگونی بوده، یکی از این محدوده ها عصر خلفای عباسی (۱۳۲ تا ۶۵۶ هجری) بوده است، در این دوران نهضت ترجمه رخ نمود و تمدن اسلامی را تحت تأثیر خود قرار داد، به همین جهت برخی از نویسندگان تاریخ تمدن اسلامی همچون ابن خلدون و جرجی زیدان و غیره معتقدند که نهضت ترجمه عامل تمدن سازی اسلامی گردید و در مقابل عده ای مثل اصحاب مکتب تفکیک قائل شدند که نهضت ترجمه عامل تمدن سوزی اسلامی شد. از این رو حل نزاع بین این دو نظریه و ارائه ی قول مختار با روش تاریخی- تحلیلی از جمله اهداف این پژوهش است. گر چه دستاورد به دست آمده این است که نمی توان هر دو نظریه را رد کرد، زیرا بر اساس نظریه تمدن سازی نمی توان تأثیرات نهضت ترجمه را بر شکوفایی تمدن اسلامی انکار کرد و از طرفی بر اساس نظریه تمدن سوزی نیز نمی توان اهداف خلفاء از نهضت ترجمه که دور کردن مردم از اهل بیت بوده را انکار نمود، بلکه باید بین دو نظریه جمع نمود و قول مختار نیز همین است، بدین معنا که مبنای نظریه تمدن سازی، نتیجه ی نهضت ترجمه بوده و اهداف مد نظر نیست و از سوی دیگر مبنای نظریه ی تمدن سوزی، اهداف خلفاء و تفکیک علوم همچون فلسفه و علوم عقلی از علوم وحیانی بوده است.

واژگان کلیدی: نهضت ترجمه، تمدن سازی، تمدن سوزی، تمدن اسلامی، خلفای عباسی

^۱ استاد دکترای تخصصی

نقش آینده پژوهی فرهنگی در تمدن نوین اسلامی (نگرش شیعی)

علیرضا کیقبادی^۱

چکیده

یکی از پدیده‌هایی که در جهان وجود دارد این است که انسان درحالی که توجه به نقش انسان در گذشته دارد به آگاهی در مورد آینده می‌پردازد. فرهنگ اسلامی دارای دارای ظرفیت وسیع و عمیق است که امکان ناسیس تمدن رفیع و بی‌بدیل اسلامی را فراهم می‌سازد. بنا بر این شناخت فرهنگ اسلامی و ابزارهای آینده آن یکی بحس‌های اساسی در تمدن نوین اسلامی است. که در این مقاله به برخی از مباحث این محور از جمله مواردی اشاره شده است / دین و آینده پژوهی، معناشناسی تمدن نوین اسلامی، علوم انسانی و تمدن نوین اسلامی، دولت اسلامی و تمدن نوین اسلامی، نظام‌سازی و نهاد سازی در تمدن نوین اسلامی، جامعه‌ی اسلامی و سبک زندگی در تمدن نوین اسلامی، شناخت الگوهای رقیب و تمدن نوین اسلامی، بیداری اسلامی و جایگاه علم در تمدن نوین اسلامی آینده‌نگری می‌کوشد تا معرفت و اندیشه آینده‌نگرانه را در میان بخش‌های دولتی، تجاری و نهاد‌های دانش برای درک فرصت‌ها و تهدیدهای محتمل در ده تا صدسال آینده در عرصه‌ی علم، فناوری و اقتصاد مبتنی بر دانش ایجاد کند و آنها را با تقویت همکاری میان این سه بخش به جهت دهی فعالیت‌های آنها در راستای ایجاد مزیت رقابتی بهبود کیفیت زندگی و تامین فعالیت‌های آنها را در انسان ایجاد نماید. سوال این مقاله این است که: آینده پژوهی فرهنگی در تمدن سازی نوین اسلامی با تاکید بر نگرش شیعی چگونه است؟

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، علوم انسانی، تمدن نوین اسلامی، دولت اسلامی، نظام‌سازی، نهاد سازی

^۱ دکترای تخصصی پژوهشگر صدا و سیما

نظریه گذار تمدنی به مثابه راهبردی برای تحقق تمدن نوین اسلامی با تاکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مدظله)

علیرضا کیقبادی^۱

هادی عبدالملکی^۲

چکیده

تمدن محصول باورها، نگرش‌ها، احساسات و رفتارهای انسان است، مطابق رویکرد تحلیل لایه‌ای علت‌ها آشکارترین وجوه تمدن رفتارها و نمادهایی هستند که توسط نهادها و ساختارهای برآمده از جهانیابی‌ها و یا جهان‌نگری‌ها پشتیبانی می‌شوند، علاوه بر این در لایه‌های زیرین تمدن استعاره‌ها و استوره‌ها مقوم کنش‌ها و کنشگران حوزه تمدن با چارچوب‌های شناختی-هنجاری متعهد به نگه‌داری تمدن قرار دارند که مقوم نگرش‌ها و رفتارهای تمدن سازاست. بر همین قاعده در مقایسه دو دسته عوامل سخت افزاری و نرم افزاری تمدن ساز می‌توان گفت عوامل و مولفه‌های نرم افزاری نقش بنیادی‌تر و آگاهانه‌تری در ساخت تمدن خصوصا در افق آینده دارند. بنابراین تحقق آن مستلزم گذار تمدنی (گذر از تمدن مختلط، متناقض کنونی) و تمرکز بر مولفه‌های تمدن ساز در قواره جهان‌بینی و جهان‌نگری اسلامی و مسلمانی است.

این مقاله با هدف تبیین ابعاد و مولفه‌های تمدن‌ساز در افق تمدن نوین اسلامی با تاکید بر مراحل پنجگانه تمدن سازی در دیدگاه‌های مقام معظم رهبری و با روش ترکیبی؛ تحلیل گفتمان و تحلیل لایه‌ای علت‌ها (CLA) انجام شده است.

نتایج این بررسی نشان داد تمدن‌های کنونی اسیر نگاه تک بعدی و سطحی به انسان و جهان هستند لذا گذر از وضعیت کنونی مستلزم نگاه تمدنی به جهان و توجه به دوگانه‌های مختلف وجود انسان است. از دیدگاه مقام معظم رهبری نیز تمدن اسلامی به عنوان محصول تعالیم انبیاء الهی و خصوصا پیامبر عظیم‌الشان اسلام و ائمه اطهار (ع) مرهون نگاه جامع و چند بُعدی به جهان و انسان است،

واژگان کلیدی: نظریه، گذار تمدنی، راهبرد، تمدن نوین اسلامی

^۱ دکترا تخصصی پژوهشگر صدا و سیما

^۲ دانشجوی دکتری آینده پژوهی دانشگاه عالی دفاع ملی

آینده هنر اسلامی در تراز تمدن نوین اسلامی از منظر حکمت

ناصر مقدم پور^۱

چکیده

فرهنگ، از بنیان‌های مهم تمدن است. هنر به عنوان بخشی از فرهنگ، این اهمیت و ارزش را در سطوح مختلف اجتماعی نشان می‌دهد و حضور آن، فرصت‌های ارزشمندی برای پیشبرد برنامه‌ها و اهداف یک تمدن فراهم می‌کند. تحقق این اهداف، نیازمند تدوین بنیادهای نظری مربوط به هنر مطلوب است. با توجه به ساختار کلی تمدن نوین اسلامی، هنر مطلوب، قطعاً در سایه اعتقادات دینی، و بر مدار جهان‌بینی موعود شکل می‌گیرد. از این رو شناخت مبانی، خصوصیات و کارکردهای این هنر بسیار مهم است. این موضوع مشروط به تشخیص الزامات و شرایط در آینده است. در واقع تعیین مختصات هنر آینده اسلامی ضمن آنکه نیازمند شناسایی هنر مطلوب است، نیازمند آینده‌نگری نیز هست؛ حال آنکه صاحب‌نظران حوزه هنر اسلامی، توجه اصلی خود را به مباحث چستی هنر اسلامی معطوف کرده و به کاربرد، هدف و مسئولیت آن به طور جدی وارد نشده‌اند.

این متن با هدف طرح مبانی و مبادی هنر موعود اسلامی، ارائه شده است. و تاکید دارد هنر مطلوب و موعود اسلامی، از منظر معرفت دینی و با توجه به اصول اعتقادی خصوصاً جهان موعود مهدوی، قابل شناسایی و تعریف است. تحقق این امر با استفاده از حکمت، امکان‌پذیر است و حکمت، گذشته از تعیین خصوصیات، رویکردی آینده‌نگرانه، نظام‌ساز و کاربردی به هنر اسلامی آینده دارد. حکمت، در عین حال از قابلیت‌های سایر دیدگاه‌ها در بررسی هنر اسلامی، از قبیل نگرش «فلسفی»، «عرفانی»، و «آینده‌پژوهی» برخوردار است.

این تحقیق به روش توصیفی-تحلیلی، روش تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت کیفی و در حوزه هنر اسلامی و آینده آن، انجام شده است.

واژگان کلیدی: هنر اسلامی آینده، تمدن نوین اسلامی، حکمت هنر، آینده‌نگری، نظام‌سازی

^۱ عضو هیئت علمی پژوهش هنر

نگرشی تحلیلی به مفهوم و ارکان تمدن نوین اسلامی

دکتر سید مهدی سلطانی رنانی^۱

چکیده

بی تردید تمدن اسلامی، یکی از با ارزش ترین و شکوهمندترین تمدن های تاریخ بشریت است. پشتوانه معرفتی این تمدن که غنی ترین و ماندگارترین معارف را به انسان ها ارزانی داشته، عامل اساسی در ماندگاری آن محسوب می شود. این تمدن در سده های نه چندان دور، در تمام زمینه های مادی و معنوی سرآمد بوده است و با نوعی نظم اجتماعی و فرهنگ نوین همراه بوده و سرافرازی خود را نمایان ساخته است. ارکان تمدن نوین اسلامی را با توجه به ملاحظات قرآنی و با نظر به آیات شریفه این کتاب آسمانی می توان چنین بر شمرد: قوانین دینی، نگرش توحیدی، عامل خردورزی، علم آموزی و دانش اندوزی، مراعات حقوق مستضعفین و مظلومین، هجرت، و تسامح و تساهل. نگارنده در این مقاله به روش اسنادی و با رویکردی توصیفی-تحلیلی، تمدن نوین اسلامی را تعریف نموده و به مفهوم شناسی تحلیلی آن می پردازد. سپس با بیان ارکان این تمدن، به بحث و بررسی آن ها مبادرت می ورزد.

براساس یافته های این مقاله، تمدن نوین اسلامی ضمن توجه به ابعاد مادی زندگی انسانی، بعد معنوی را برای توسعه آن و نیز دست یابی جامعه انسانی به کمال و سعادت ابدی ضروری دانسته و از این تمدن به مثابه جامع ترین و کامل ترین تمدن ها یاد می نماید که دارای روحی سرشار از ایمان است و در تمامی ارکان آن جریان دارد. وجه معنوی و توان انسان سازی تمدن نوین اسلامی به عنوان مهم ترین پایه و بنیاد آن محسوب می شود، که در سبک زندگی انسانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

واژگان کلیدی: تمدن، تمدن اسلامی، تمدن نوین اسلامی، ارکان تمدن نوین اسلامی، معنویت، دین، فرهنگ اسلامی.

^۱ دکترای معارف اسلامی

بررسی نقش زنان در پیشرفت تمدن اسلامی در گذشته و امروز

زهرة سادات موسوی^۱

محمد علی شکوهی^۲

چکیده

در پی عملیاتی کردن اهداف فمینیستی و گسترش دیدگاه "WID"؛ "زنان در توسعه" توسط فمینیستهای لیبرال آمریکایی در دهه ۱۹۶۰ و "WAD" "زنان و توسعه" در دهه ۱۹۷۰، ایجاد سیاست عمومی جهانی بر اساس برابری جنسیتی به عنوان یک چارچوب اساسی برای همه برنامه های سیاسی اقتصادی و فرهنگی در موافقت نامه های مختلف بین المللی قرار گرفته است. سپس با توجه به مفهوم جنسیت و توسعه (GAD) در دهه ۱۹۹۰ با ریشه گرفتن از فمینیسم سوسیالیستی و انسان شناسی فمینیستی، تمام سیاست ها و برنامه های ملی با موضوع گسترش اقتصادی و توانمند سازی زنان در جامعه امروز روبرو شده است لذا در این میان، ارائه و تبیین مفهوم حقیقی توسعه و بررسی دقیق وضعیت زنان در تمدن اسلامی موضوع مهمی است و اکنون که بعضی از محققان تلاش می کنند از فرهنگ و اقتصاد پاک، سالم و سبز دیرین دفاع کنند، به ویژه در دوران پسامدرنیسم فرصت مناسبی است که عناصر فرهنگی نظام وحیانی اسلام نیز مورد معرفی جهانی قرار گیرد تا عناصر این فرهنگ متعالی ارزشیابی شده و عزت و شوکت واقعی خود را به نمایش بگذارد. در اسلام مردان و زنان در انسانیت برابرند، اما حقوق مشابهی ندارند و وظایف جنسیتی آنها یکسان نیست. برخلاف تلقیاتی فمینیستی از قوانین اسلامی، تحلیل های دقیق نشان می دهد که هیچ ارتباط خاصی بین اسلام و سرکوب زنان وجود ندارد. این مقاله تلاش کرده است نقش زنان مسلمان را در توسعه تمدن اسلامی بررسی کند. نقش زنان در شکوفایی تمدن اسلامی به عنوان همسران و مادران در پرورش و آموزش نسل بعد و نیز رشد استعدادها و مهارت های فردی که گامی در راه رفاه خانواده و کشور است قابل توجه می باشد.

واژگان کلیدی: زنان، جنسیت، توسعه، فرهنگ

^۱ دکترای مطالعات اسلامی

^۲ دانشجوی دکترای تاریخ و تمدن اسلامی

شهروندی در تمدن اسلامی

محمدحسین خلوصی^۱

چکیده

رویکرد تمدنی به اسلام نیازمند بررسی از ساختارها و تأسیساتی است که جامعه سیاسی را مدیریت می‌نماید. شهروندی اگرچه یک مسئله مدرن شناخته می‌شود؛ اما به‌عنوان ساختاری از رسمیت دهی به حقوق متقابل شهروندان و دولت، همواره در تمدن‌های بزرگ وجود داشته است. تعامل فرد و جامعه از دیرباز به‌عنوان یک مسئله مهم مورد توجه فقها و فلاسفه بوده است. پاسخ‌گویی به چگونگی این رابطه و بررسی مسائل نهفته در درون آن، ذیل عنوان شهروندی قرار می‌گیرد. شهروندی در حوزه سیاست و جامعه، می‌کوشد رابطه فرد و دولت را در یک موقعیت نهادینه و رسمی تعریف نماید تا شهروند و دولت در قبال هم از حقوق و مسئولیت‌های خود آگاه بوده و نسبت به هم این رابطه را حفظ نمایند. در پرتو این رابطه رسمی و نهادینه است که زمینه‌های تعارض و ستیز از میان برداشته می‌شود. در تمدن اسلامی از سه جهت؛ الف) تاریخ حیات سیاسی و اجتماعی امت اسلامی، ب) متون دینی و منابع اصیل فقه سیاسی، ج) فلسفه سیاسی (حکمت سیاسی)، می‌شود شهروندی و مسائل مربوط به آن را بررسی نمود. در این پژوهش، متعاقب این بررسی به‌عنوان یک داده تاریخی، تلاش صورت گرفته نقاط قوت و ضعف آن شناسایی گردد و در تمدن نوین اسلامی الزاماتی برای شهروندی مشخص گردد که موجبات پیشرفت و بالندگی تمدنی را فراهم نماید. این مهم با بررسی تاریخی و استفاده از روش‌های تحلیل عقلی و نقلی انجام شده است. افزون بر آن، در این بررسی، در مواردی از رویکردهای تطبیقی و مقایسه‌ای همراه با نگرش انتقادی نیز استفاده شده است.

واژگان کلیدی: شهروندی، رعیت، امت، مدینه فاضله، تمدن اسلامی

^۱ دکتر تخصصی فلسفه سیاسی

تأثیر «همای رحمت» بر قدرت و استقامت عضلانی و نقش آن در تمدن نوین اسلامی

ثمن ناز علی پور^۱

دکتر محمد رحمانی^۲

دکتر حسین ردایی^۲

چکیده

یکی از خسارت‌های اساسی در حیات بشری استفاده از قدرت مادی خویش و ابزار مادی ساخته بشری بدون توجه به حرکت ارادی و هدف‌دار توحیدی است. قدرت و استقامت عضلانی یکی از عوامل مهم آمادگی جسمانی مبتنی بر تندرستی است که دست‌آویزی برای واردات و تجویز انواع راهکارهایی شده است که بر پایه شواهد در عرصه چندان موفق نبوده‌اند. هدف از مطالعه حاضر:

۱- معرفی زمینه‌ی فعالیت بومی است که نه تنها در افزایش قدرت و استقامت؛ بلکه با تکیه بر جهان‌بینی و حیانی (وَ مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) در راستای تمدن نوین اسلامی - که مبتنی بر فعالیت‌بخشی قوای اعطایی الهی است که «الْأَنسُ مَعَادِنُ كَمَعَادِنِ الْذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ» می‌باشد - نقش موثر خواهد داشت؛

۲- تبیین هدف عالی در آفرینش انسان با نگاهی مبتنی بر اصل حرکت رحمانی خدای سبحان است که اولاً و بالذات، موجب حفظ ارتباط میان خالق و مخلوق، و ثانیاً و بالعرض، سبب حفظ و افزایش صحت جسمانی و ترمیم اعضای فعال تحت قوای نفس خواهد شد. ترویج این فرهنگ در جامعه و جهان، می‌تواند نقش بسزایی در تحقق تمدن نوین اسلامی داشته باشد.

بر پایه‌ی تحلیل تطبیقی، مناجات چندبُعدی (قلبی، گویشی و حرکتی) «همای رحمت» می‌تواند به بهبود و افزایش قدرت و استقامت عضلات گوناگون بدن کمک کند و نتیجه‌ی مطالعه‌ی نیمه تجربی بیانگر تفاوت معنی‌دار ($P = 0/000$) قدرت و استقامت افزوده‌ی بیناگروهی است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، مناجات «همای رحمت»، قدرت و استقامت عضلانی

^۱ کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی گرایش فیزیولوژی ورزشی

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

کرامت مبنای حقوق انسانی تمدن نوین اسلامی با توجه به ظرفیت تمدنی ایران اسلامی

محسن اصغری^۱

چکیده

لحاظ کرامت انسانی در الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی در ساحت های مادی و معنوی ، استعداد های فطری ، طبیعی و غریزی انسان بایسته است . در این الگو رفاه مادی ، ثروت ، قدرت ، لذت جنبه ابزاری داشته و رفاه مبتنی بر مناسبات انسانی کریمانه فقط با استعانت از عقل و وحی انسان شناس میسر است و ویژگی های ایرانی مانند غیرت دینی ، خردورزی ، حق طلبی ، انسجام ملی ، منابع طبیعی و انسانی ، موقعیت استراتژیکی جهانی ، منطقه ای بستر ساز پیشرفت بوده ، مؤلفه های آن خرد محوری ، اخلاق محوری ، عدالت محوری ، استکبار ستیزی و امنیت محوری بوده شاخص های آن در قداست نهاد فقاقت ، نهاد خانواده ، قداست جهاد و شهادت ، استقرار حاکمیت دینی ، صلح گرایی ، حقوق بشر و حقوق بشر دوستانه در حوزه بین الملل می باشد .

واژگان کلیدی: پیشرفت ، توسعه ، اسلامی ، ایرانی ، تمدن ، الگو ، کرامت ، عزت .

^۱ استاد حوزه علمیه قم

نقش آینده پژوهی فرهنگی در تمدن نوین اسلامی (نگرش شیعی)

حسین خزایی^۱

چکیده

یکی از پدیده‌هایی که در جهان وجود دارد این است که انسان درحالی که توجه به نقش انسان در گذشته دارد به آگاهی در مورد آینده می‌پردازد. فرهنگ اسلامی دارای دارای ظرفیت وسیع و عمیق است که امکان ناسیس تمدن رفیع و بی‌بدیل اسلامی را فراهم می‌سازد. در نگاه غربیان (ادوارد کربن) از سنت شیعه یویا که تا کنون یویا و یایدارشده است از شیعه ایرانی و معنویت اش برای باز شناسی سنت مسیحی غرب را فراهم می‌آورد و دیگر این که شناخت آینده برای کم کردن ابهامات و توجه به نقش انسان در شکل دهی آینده جزء خصوصیات ذاتی انسان است چنانچه در قرآن کریم آمده است انسان همواره سعی دارد که موانع جلوی راهش را برداشته و بیشتر بداند. بنا بر این شناخت فرهنگ اسلامی و ابزارهای آینده آن یکی بحسب‌های اساسی در تمدن نوین اسلامی است. که در این مقاله به برخی از مباحث این محور از جمله مواردی اشاره شده است / دین و آینده پژوهی، معناشناسی تمدن نوین اسلامی، علوم انسانی و تمدن نوین اسلامی، دولت اسلامی و تمدن نوین اسلامی، نظام‌سازی و نهادسازی در تمدن نوین اسلامی، جامعه‌ی اسلامی و سبک زندگی در تمدن نوین اسلامی، شناخت الگوهای رقیب و تمدن نوین اسلامی، بیداری اسلامی و جایگاه علم در تمدن نوین اسلامی آینده‌نگری می‌کوشد تا معرفت و اندیشه آینده‌نگرانه را در میان بخش‌های دولتی، تجاری و نهاد‌های دانش برای درک فرصت‌ها و تهدیدهای محتمل در ده تا صدسال آینده در عرصه‌ی علم، فناوری و اقتصاد مبتنی بر دانش ایجاد کند و آنها را با تقویت همکاری میان این سه بخش به جهت دهی فعالیت‌های آنها در راستای ایجاد مزیت رقابتی بهبود کیفیت زندگی و تامین فعالیت‌های آنها را در انسان ایجاد نماید. سوال این مقاله این است که: آینده پژوهی فرهنگی در تمدن‌سازی نوین اسلامی با تاکید بر نگرش شیعی چگونه است؟

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، علوم انسانی، تمدن نوین اسلامی، دولت اسلامی، نظام‌سازی، نهاد

سازی

^۱ هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

بررسی جایگاه سنت و تجدد در الگوی تمدن ساز اسلامی و الگوی غربی

رحیم امرایی^۱

چکیده

در قرون اخیر، پیشرفت مادی و صنعتی و تجدد در قالب زندگی ماشینی در الگوی تمدنی غرب، جوامع و سبک زندگی غربی را به سوی مادی شدن زندگی سوق داد. فلسفه حیات و جهان بینی مادی گرای غرب در تکمیل حرکت انسان غربی به سوی اومانیسم و قالب تک ساحتی مادی گرا، جوامع توسعه یافته را به میزان بیشتری در مسیر تجدد و تهی شدن از معنویات سوق داد. متفکران مسلمان دارای نوع نگاه غربی، دین را مانعی در برابر اقتباس سبک زندگی غربی می دانند و دین را مانع توسعه و پیشرفت مادی و مانع ایجاد تمدن معرفی می کنند. این در حالی است که دین به شدت بر علم و پیشرفت مادی در کنار پیشرفت معنوی تاکید دارد. با توجه به نظرات متفکران مسلمان دارای رویکرد اسلامی که مساله سنت و تجدد را به صورت دقیق مورد بررسی قرار داده اند در مقام جواب به این سوال که تجدد و مدرنیسم چه نسبتی با الگوی تمدن ساز اسلامی خواهد داشت؟ به دنبال طرح این فرضیه هستیم که سنت و آیین اسلامی نه مانع پیشرفت و توسعه، بلکه محرک، معیار و شاخصی اصیل و دقیق در مسیر توسعه یافتگی هستند که در تحقق آینده ی توسعه یافته در تمدن آتی جهان اسلام می بایست به نحو احسن مورد بهره برداری قرار گیرند؛ به نحوی که تجدد غربی در برنامه توسعه یافتگی و پیشرفت مادی اسلامی و در مسیر ایجاد تمدن نوین با هر قلد و قواره و چارچوب ناهمگونی بر جامعه اسلامی سایه نیفکند

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، الگوی اسلامی، الگوی غربی، سنت، تجدد، مدرنیسم

^۱ دکترای تخصصی دانشگاه پیام نور

واکاوی جایگاه و ضرورت برنامه درسی میان‌رشته‌ای در کاهش چالش‌های نظام دانشگاهی در تمدن نوین اسلامی

دکتر سولماز نورآبادی^۱

چکیده

نقش نظام آموزش عالی کشور در رشد و شکوفایی استعدادهای جوانان، غیرقابل انکار است. عواملی چون رشد روزافزون دانش، محدودیت زمان آموزش، مشابه و تکراری بودن محتوای دروس مختلف، توجه به بازننگری برنامه درسی نظام دانشگاهی را ضروری ساخته است. افزون بر این، بسیاری از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی بعد از گذراندن واحدهای نظری و عملی متعدد در رشته تخصصی مربوطه نمی‌توانند از مهارت‌ها و توانایی‌های خود در عرصه‌های مختلف اشتغال استفاده کنند و بالطبع به افرادی با کارایی پایین تبدیل می‌شوند. با توجه به فرمایشات رهبر معظم انقلاب درباره جوانان و جایگاه و نقش نسل جوان جامعه در رشد و توسعه کشور و تمدن نوین اسلامی، اهمیت نظام دانشگاهی ملموس‌تر می‌شود. با توجه به مسائل فوق، تمرکز این مقاله بر فرایند تغییر و بهبود برنامه درسی با رویکردی موسوم به رویکرد میان‌رشته‌ای است که منجر به تلفیق عمده دانش، مهارت‌ها و ارزش‌ها در دروس مختلف می‌گردد. در این راستا به روش توصیفی-تحلیلی به واکاوی جایگاه و ضرورت برنامه درسی میان‌رشته‌ای در کاهش چالش‌های نظام آموزش عالی ایران در تمدن نوین اسلامی پرداخته شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که: بهره‌مندی از برنامه درسی میان‌رشته‌ای در نظام دانشگاهی، بسترسازی لازم را فراهم می‌آورد تا ضمن کاهش چالش‌های نظام آموزش عالی در ابعاد مختلف، آموزش با محوریت تعالیم اسلامی به فرایندی فعال، پویا و مؤثر تبدیل شود و رابطه میان‌رشته‌ای هم در حوزه‌های نظری و هم در حوزه‌های عملی تعلیم و تربیت دانشگاهی در تمدن نوین اسلامی می‌تواند وجود داشته باشد.

واژگان کلیدی: برنامه درسی - نظام دانشگاهی - برنامه درسی میان‌رشته‌ای - تمدن نوین اسلامی.

^۱ استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه شاهد

«فقه تعاملات اجتماعی»؛ نگاهی نو به روش، هدف و گستره موضوعی

اقتصاد اسلامی

مهدی موحدی بکنظر

محمد نعمتی

محمد جواد رضائی

چکیده

تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت کشور به عنوان مصداقی از تحقق عملی دولت اسلامی می‌تواند یکی از امور زمینه‌ساز و نویدبخش تحقق تمدن نوین اسلامی باشد. اما هر گاه بحث از الگو و تدوین آن به عنوان بحثی مقدم بر تحقق پیش می‌آید، ابهام موجود در ماهیت علمی چون «اقتصاد اسلامی» به عنوان دانش‌های مؤثر و معین در ترسیم و تدوین این الگوی حرکت، موانعی را پدید خواهد آورد. بنابراین لازم می‌آید تا با گذر از پیش‌فرض‌های فلسفی و بنیادین -علی‌رغم تکیه بر آنها- به تعریفی عملیاتی‌تر از اقتصاد اسلامی پردازیم. در ارائه تعریفی جدید از اقتصاد اسلامی به مثابه فقه تعاملات اجتماعی، از آن به دانش طراحی سازوکارهای بهره‌مندی عادلانه جامعه از مواهب و خیرات یاد شده است. در واقع متناسب با مسأله تولید، استخراج، بهره‌برداری، دسترسی، خلق، توزیع، تخصیص و یا بهره‌مندی هر موهبت موجود در اجتماع، به تناظر مکاتب مختلف با سازوکارهای متفاوتی از مبادله بسته‌های حقوق مالکیت بین افراد جامعه مواجه هستیم. از این رو هر گاه بحث از اتصاف صفت اسلامی برای سازوکاری پیش می‌آید، باید دید سازوکار مطلوب و عادلانه متخذ از شرع برای مبادله بسته‌های حقوق مالکیت این مواهب که طبیعتاً شامل تعریف و تحدید حقوق مالکیت‌ها نیز می‌شود، چگونه سازوکاری است. این تعریف از «فقه تعاملات اجتماعی» به نوعی بازگوکننده روش، هدف و گستره موضوعی اقتصاد اسلامی خواهد بود؛ هر چند به نظر می‌رسد جعل عنوان «فقه تعاملات اجتماعی» برای این دانش با توجه به دلایل تاریخی، فلسفی و معناشناختی بهتر از نام قدیمی‌تر آن یعنی «اقتصاد اسلامی» است.

واژگان کلیدی: فقه تعاملات اجتماعی، اقتصاد اسلامی، بسته‌های حقوق مالکیت، نهاد مالکیت، سازوکار عادلانه.

ظرفیت‌های اخلاق فتوت برای حل چالش‌های تمدن مدرن

محمد محمودی^۱

چکیده

اخلاق فتوت که بخشی از دست‌آوردهای سنت اسلامی است در طول حیات اسلامی رشد نموده و در دوره‌هایی رونق خاصی داشته است. این اخلاق بر مدار ارزش‌هایی شکل گرفته که فطرت آدمی بر حُسن آنها گواهی می‌دهد. ارزش‌هایی چون ایثار و از خود گذشتگی، وفاداری، یاری دیگران بدون هیچ چشم‌داشت، پرهیز از آزار دیگران، دوری از حسادت و طمع آن‌هم در سازوکاری تشکیلاتی و توأم با معنویت عارفانه برای اخلاق فتوت این ظرفیت را رقم زده است که می‌تواند در عرصه جهانی مطرح شود. در تمدن امروز غرب و در فضای مدرنیسم جای خالی بسیاری از ارزش‌های اخلاقی کاملاً محسوس است، ارزش‌هایی که بتواند جامعه را به سوی وحدت و همدلی سوق دهد و نیز بی‌بهبانه در پی خدمت به خلق باشد. این نوشتار با برشمردن برخی از مهمترین ارزش‌های فتوت در صدد بیان این است که این ارزش‌ها توان حل بسیاری از چالش‌های اخلاقی است که تمدن غرب آن را برای پدید آورده است.

واژگان کلیدی: اخلاق فتوت، تصوف، چالش‌های اخلاقی، تمدن مدرن

^۱ دانشجوی دکتری عرفان اسلامی

بررسی جایگاه تمدن نوین اسلامی در نقشه مهندسی فرهنگی کشور

امین توحیدی^۱

چکیده

با توجه به اینکه مباحث مرتبط با تمدن نوین اسلامی تا کنون در حد تئوری باقی مانده اند، در این مقاله به کمبود تلاش های عملیاتی برای نگاشت مفاهیم نظری در حوزه عمل پرداخته شده است. یکی از مراحل آغازین در راه عملیاتی شدن تمدن نوین اسلامی بازنویسی اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران با دیدگاه تمدن نوین اسلامی می باشد تا مسئولین براساس این اسناد نقشه راه رسیدن به تمدن نوین اسلامی را پایه ریزی نمایند.

به این منظور در این مقاله ابتدا تمدن نوین اسلامی از دیدگاه امام خمینی ره و مقام معظم رهبری معرفی گردیده تا تصویر روشنی از مولفه های اصلی تمدن نوین اسلامی از دیدگاه دو رهبر جمهوری اسلامی ایران بدست آید. پس از آن برای درک بهتر چشم اندازهای عملیاتی در حوزه تمدن نوین اسلامی، از میان اسناد بالادستی متعدد مفهوم تمدن نوین اسلامی در نقشه مهندسی فرهنگی کشور بررسی گردیده است. زیرا این نقشه نسبت به سایر اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران از اهمیت بیشتری در ارتباط با موضوع تمدن نوین اسلامی برخوردار است.

نویسنده با اریه شاهد مثالهایی اثبات نموده است که تمرکز این نقشه در بخش عملیاتی بیشتر بر سیاست های افزایش جمعیت بوده و این نقشه برنامه دقیقی در جهت پیشبرد مفاهیم ذیل تمدن سازی نوین اسلامی ندارد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، نگاشت عملی حوزه های نظری، نقشه مهندسی فرهنگی کشور

^۱ دانشجوی دکتران ژئومکانیک نفت، مکانیک سنگ

شناسایی عوامل تحول در مسیر تحقق نظام اداری مورد انتظار جمهوری اسلامی ایران

مهدی و کیل پور^۱

سید احمد حسینی گل افشانی^۲

چکیده

در قانون اساسی تاکید ویژه ای بر نقش قوه مجریه در رابطه با اجرای احکام و مقررات اسلامی و زمینه ساز ایجاد جامعه اسلامی شده است. ضرورت اصلاح و تحول در نظام اداری کشور به عنوان ابزار تحقق اهداف نظام جمهوری اسلامی از مواردی است که پس از انقلاب اسلامی مورد توجه دولت ها بوده و در قوانین برنامه های اول تا ششم توسعه، ایجاد یک نظام اداری مطلوب در ابعاد نیروی انسانی، مدیریت، تشکیلات، سازماندهی و روش ها مورد توجه سیاست گزاران نظام اداری بوده است. در مدیریت دولتی تحول با مفاهیم گوناگونی مطرح شده که از بهبود و اصلاح مختصر تا مهندسی مجدد نظام اداری در چارچوب تحقق هدف های گوناگون از اثربخش سازی نظام اداری تا ارتقاء کارایی و سرعت عمل در خدمت رسانی عمومی تا انقلاب اداری در راستای انقلاب یا تحولات عمده اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و حقوقی را می تواند شامل شود. نقطه مطلوب نظام اداری جمهوری اسلامی در اسناد بالادستی از جمله قانون اساسی، سند چشم انداز، سیاست های ابلاغی مقام معظم رهبری، برنامه های توسعه پنجساله و ... ترسیم شده که نظام اداری جمهوری اسلامی باید سازمانی انسانی، اسلامی، کارآمد، عدالت محور، چابک و چالاک، نوآور، خدمتگزار به مردم، مسئولیت پذیر و پاسخگو شود و از سرمایه انسانی مومن، متعهد، توانمند، اثربخش، کارآمد، بادانش و بصیرت، خلاق، با وجدان کار و انضباط اجتماعی بالا برخوردار باشد. این تحقیق با بهره گیری از روش تحلیل مضمون به عنوان یکی از روش های تحلیل کیفی متون تلاش نموده است تا عوامل تحول اثرگذار بر تحقق نظام اداری مطلوب جمهوری اسلامی ایران را به منظور ابزاری در راستای تمدن نوین اسلامی شناسایی نماید.

کلیدواژگان: نظام اداری مطلوب جمهوری اسلامی ایران، عوامل تحول، عامل فرهنگ، عامل منابع انسانی، تحلیل مضمون

^۱ دانشجوی دکترا مدیریت دولتی گرایش خط مشی گذاری

^۲ استادیار علمی دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

علوم انسانی توحیدمحور خاستگاه تمدن نوین اسلامی

سید محمود موسوی درچه^۱

چکیده

تمدن نوین اسلامی یکی از بنیادی ترین آرمان‌هایی است که اسلام آن را مبتنی بر تفکر توحیدی به صورت جامع و جهانی ارائه کرده است، که متناسب با همه ی شئون و نیازها و ظرفیت‌های امروز بشر می‌باشد. از آنجایی ابعاد وجودی انسان منحصر است در شئون ثلاثه عقلانیه و نفسانیه و جسمانیه، تمدنی پاسخگوی تمام نیازهای انسان است که برای اعتلای همه ابعاد انسان نقشه‌ای نظام مند ترسیم نماید. برای دستیابی به جایگاه تمدن مطلوب اسلام، باید بدون تقلید از تمدن منحط و فرهنگ مهاجم و نابودکننده غرب، نظام آن را طوری طراحی کنیم که بر پایه شئون ثلاثه انسان بر مبنای علوم نافع این سه شأن گام برداریم.

این علوم به تحلیل به توحید برمی‌گردد که مطابق با اصل فطرت است و به تجزیه به احکام تفصیلیه فقهیه برمیگردد، که همان فرقان توحید است. مطابق این مقامات ثلاثه انسان، علم اعتقادات برای بعد عقلانی و علم اخلاق برای بعد نفسانی و علم فقه برای بعد جسمانی انسان وضع شده است. از شاخصه‌های اصلی این تمدن، بهره‌مندی همه ی انسان‌ها و پاسخگو بودن به همه ظرفیت‌های مادی و معنوی بشر به صورت یکپارچه و نظام مند است که بنمایه‌های این تمدن دارای ارتباط تنگاتنگ در کمال و نقص و متأثر از هم در تمام شئون و ابعاد انسان و علوم مربوط به این شئون می‌باشد و هدف نهایی تمدن اسلامی سوق دادن انسان و جامعه به وادی توحید ناب است.

واژگان کلیدی: علوم انسانی توحیدمحور، تمدن نوین اسلامی، جامعیت، نظام مند

^۱ دانشجوی دکترا طلبه حوزه علمیه قم

تمدن نوین اسلامی بر پایه عقلانیت و معنویت

عزیز طالبی^۱

چکیده

شکل‌گیری هر تمدنی و به طور کلی هر خروجی عینی‌ای در جامعه انسانی بر خواسته از اندیشه‌ای نظری است. این اندیشه‌های نظری را می‌تواند به صورت طیفی نگریست. یک سر طیف اندیشه‌های رهن که در واقع موجب انحطاط جامعه می‌شوند حتی در بعد تمدنی آن و سر دیگر طیف اندیشه‌های واصب و مطابق با واقع می‌توانند در سریع‌ترین، امن‌ترین و کاراترین حالت ممکن ما را به سوی یک تمدن نوین و برتر راهبری کند.

ما در این نوشتار در صدد آن هستیم که تمام تلاش خود را برای رسیدن به یک نظریه واصب و مطابق با واقع برای رسیدن به یک تمدن اسلامی نوین؛ بنماییم و عناصر شکل‌دهنده آن را ترسیم کنیم. آنچه که ما به دنبال آن هستیم تمدنی است که بر پایه عقلانیت و معنویت شکل می‌گیرد. تمدنی که از فطرت بشر برخاسته است و سعادت او را در عالی‌ترین وجه آن تامین می‌کند.

واژگان کلیدی: تمدن؛ اسلامی؛ عقلانیت؛ معنویت

^۱ دانشجوی دکترا

نحوه مناسبات نظام‌های اقتصادی رقیب با نظام اقتصادی اسلامی در افق تمدن نوین اسلامی

مولود سعوه^۱

چکیده

اقتصاد از گذشته و طی قرون و اعصار مختلف همواره مورد توجه اندیشمندان و متفکران اسلامی بوده و در جهت پیشرفت و اعتلای آن گام‌های مؤثر و تصمیمات منطقی اتخاذ گردیده است. تحول در عرصه‌های علم و فناوری، ضرورت تحول در فرایندهای فعالیت‌های اقتصادی و رویکردهای نوین را پیش روی جهانیان قرار داده است. اقتصاد در دنیای امروز مفهومی متفاوت و پیچیده تر با گذشته دارد. یکی از نظام‌های اقتصادی جهان، نظام اقتصادی نئولیبرالیسم می‌باشد که حاکی از تجدید نظر در برخی از اصول لیبرالیسم کلاسیک بود که عمده‌ترین آنها عبارتند از: ۱- قائل شدن به نقش بیشتر برای دولت در جهت کنترل کارتل‌ها و تراست‌ها و ۲- تاکید بر ارزش‌های انسانی و اجتماعی در برابر رقابت جویی خودمحور که منجر به رواج اصطلاح "اقتصاد اجتماعی بازار" گردید. از سوی دیگر شهید مطهری نیز به عنوان یک اندیشمند اسلامی در باب بنیان‌های اقتصادی اسلامی دیدگاهی منحصر به فرد دارد. بنابراین یکی از ضروری‌ترین تحولات در نظام‌های اقتصادی، باید تحول در نگرش‌ها و پای بندی به اصول متکی بر ارزش‌های اسلامی باشد. هدف اساسی این مقاله نیز شناخت و معرفی روش‌های اقتصادی است که اسلام توصیه و پیشنهاد می‌کند. روش تحقیق این مقاله از نوع تحلیلی-استنتاجی می‌باشد.

واژگان کلیدی: نظام‌های اقتصادی، نظام اقتصادی اسلامی، نئولیبرالیسم تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه بوعلی سینا

حاکمیت و سیطره امپریالیسم در آموزش

مجید دارابی^۱

چکیده

استعمار در طول زمان بصورت هدفمند با نهادینه کردن احساس کم ارزش بودن در بعد آموزش، مسیر سلطه در ابعاد دیگر (نظامی، اقتصادی، سیاسی و ...) را فراهم کرده است؛ واقعیت این است که ضرر آموزش به شکلی که الان حکمفرماست بسیار و منافع و سود آن برای جامعه محدود و حداقل است. جامعه باید دنبال انتقال و گسترش دانش مفید، اصیل و بومی باشد. آموزش موجود تار و پود اجتماعی، معنوی، فرهنگی جامعه را از هم گسسته و تنها به سود شخصی محدودی از افرادی که از آموزش بهره می برند می پردازد. نظام آموزش ما رونوشت هایی از فرهنگ اروپایی را تحویل جامعه می دهد که در دنیای خیالی خود سیر میکند و به جامعه و ریشه خود بی اعتنا و دانش غربی را تنها راه پیشرفت به شمار می آورند. نیاز است با دیدی متفاوت به آموزش نگاه کرد؛ آموزشی که مفید و موثر، اصیل و مبتنی بر فرهنگ و تاریخ و مذهب خودمان و نه غرب باشد، احساس ارزشمندی عزتمندی را نه در تعداد محدودی از افراد، که در اغلب افراد جامعه ایجاد کند. احساس کم ارزش بودنی که در جامعه رخنه کرده از نمره و عددی است که برای ارزش گذاری بر انسان ها و تاکید بر ضعف ها و کمبودها نشات می گیرد این مقاله با بررسی تحلیلی و تبیینی منابع علمی، اثرات نفوذ استعمار، در آموزش را رصد و تعیین می کند.

واژگان کلیدی: امپریالیسم، سیطره، آموزش، بومی سازی

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

تحلیل و تبیین نقش بنیادی معرفت و ایمان در تقابل با حربه‌های سه‌گانه نفوذ و سیطره مکتب مادی تمدن غرب در آیات قرآن

علیرضا قدیمی ماهانی^۱

سید محسن میرباقری^۲

سعید عربگری^۳

محبوبه کرمی^۴

چکیده

دین و مذهب؛ عقل و اندیشه؛ سنت و شخصیت ملی، سه عامل و مانع مهم‌اند که تمدن غرب در برنامه‌های وسیع خود بتدریج از مردم جوامع مسلمان جدا ساخته، بستر نفوذ و سیطره بر فرهنگ و تمدن اسلامی را فراهم می‌آورد. در این مقاله ابتدا زمینه‌های تقابل تمدن اسلامی و تمدن غرب در قرن اخیر بررسی شده، سپس حربه‌های: جداسازی دین و مذهب؛ عقل و اندیشه؛ سنت و شخصیت ملی از جوامع مسلمان، توسط فرهنگ مهاجم غرب به صورت جداگانه معرفی، تحلیل و کارکرد هر کدام تشریح شده است. در جوامع اسلامی بی‌تفاوتی به دین و مذهب منجر به پشت کردن به مذهب اصیل اسلام و پذیرش مکاتب جدید اومانستی، لیبرالیستی و ... می‌شود. همچنین با تضعیف نیروی عقل و اندیشه بوسیله تحریک‌گرایی، افراد سطحی‌شده و اسیر لذت‌ها و هوس‌ها می‌شوند. سرانجام دور شدن از سنت و شخصیت ملی جوامعی مقلد، غرب‌زده و مصرف‌گرا بار می‌آورد. متقابلاً در تمدن نوین اسلامی می‌توان راهکارهایی پیشنهاد کرد. روشی اساسی برای استقامت مسلمین و جلوگیری از ایجاد انسان‌های سطحی، مکتب‌زده، خودباخته و مصرف‌گرا، ایجاد معرفت دینی، تقویت ایمان و تقواست. نقش و کارکرد راهکار مذکور در خنثی‌سازی حربه‌ها، بر اساس آیات قرآن بررسی و ارائه شده است. معرفت اصیل دینی، عظمت خداوند را مقابل قدرت ظاهری غرب و عظمت آخرت را برابر حقارت دنیا به پیش چشم انسان گشوده و از خودباختگی جدا می‌سازد. در نتیجه نقطه اتکاء و توجه انسان مؤمن از غرب به سوی آسمان می‌چرخد، از سرسپردگی تمدن غرب آزاد و به جای تقلید به رقابت و جبران روی می‌آورد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، تمدن غرب، حربه‌های نفوذ، مکتب مادی، معرفت دینی، تقابل تمدن‌ها، آیات قرآن

^۱ دانشجوی دکترا دانشکده اصول دین تهران

^۲ دکترای تخصصی دانشکده تربیت دبیر شهید رجایی

^۳ کارشناسی ارشد دانشگاه قرآن و حدیث

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه قرآن و حدیث

جایگاه علم داروشناسی در تمدن اسلامی (با تأکید بر کتاب ذخیره خوارزمشاهی)

سینا میرشاهی^۱

فرزاد میرشاهی^۲

سعیده قره چاهی^۲

چکیده

بیماری از چالش‌های سلامت و بهداشت هر جامعه‌ای به شمار می‌آید و برای درمان آن روش‌های مختلفی از جمله استفاده از گیاهان دارویی و شیوه‌های مختلف درمانی توسط بشر صورت می‌گیرد. آشنایی مسلمانان با آثاری مرتبط با داروشناسی، به نهضت ترجمه بازمی‌گردد اما مسلمانان نیز همانند دیگر جوامع با طب و داروهای گیاهی آشنا بودند. آثار ترجمه شده در حوزه پزشکی و داروشناسی، آگاهی مسلمانان را گسترش داد و طبیبان و دانشمندان مسلمان با گیاهان دارویی جدید آشنا شدند. بسیاری از دانشمندان جهان اسلام به شناخت داروهای گیاهی و تاثیر آنها بر بیماری‌ها پرداختند و نهضت داروشناسی به اندازه‌ای در میان مسلمانان رواج یافت که آثار حوزه پزشکی و داروشناسی مسلمانان تا قرن‌ها مورد توجه مراکز علمی و آموزشی غرب قرار گرفت. از مهمترین کتاب‌های داروشناسی به زبان فارسی، کتاب ذخیره خوارزمشاهی سید اسماعیل جرجانی است. این کتاب یکی از مهمترین آثار حوزه پزشکی و دارویی دوران میانه تاریخ ایران اسلامی به شمار می‌آید. جرجانی در ذخیره خوارزمشاهی دیدگاه‌های یک اندیشمند مسلمان را در مورد جایگاه داروشناسی در تمدن اسلامی نشان می‌دهد. با عنایت به مطالب فوق توجه به داروشناسی در میان مسلمانان و تالیف آثار در زمینه گیاهان دارویی و درمان بیماری‌ها باعث رونق علم پزشکی در تمدن اسلامی و پدید آمدن آثار مهمی چون ذخیره خوارزمشاهی شده است. لذا با تأکید بر آموزه‌های دینی و اخلاق اسلامی در زمینه علم داروشناسی اسلامی، می‌توان به پیشرفتهای مهم در درمان بیماری‌ها در تمدن نوین اسلامی نائل آمد. روش تحقیق در این پژوهش به شیوه توصیفی و تحلیلی است.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، داروشناسی، سید اسماعیل جرجانی، ذخیره خوارزمشاهی.

^۱ دانشجوی دکترا تاریخ اسلام

^۲ کارشناسی ارشد

نقش قرآن در تمدن از منظر مستشرقان

محمدحسن فیاض^۱

چکیده

تمدن به عنوان مجموعه دستاوردها و اندوخته‌های مادی و معنوی بشر؛ دارای ویژگی‌های نظام‌مندی، پویایی و همبستگی است. نظام‌مندی اشاره به این واقعیت دارد که بین نیازهای مادی و معنوی هماهنگی وجود دارد و در عین حال لازم است از پویایی مناسب برخوردار باشد تا نیازهای متفاوت انسان‌ها را پاسخگو باشد و بدون تردید حالت ایستایی نمی‌تواند فرایند یک تمدن رو به پیشرفت را در عرصه زندگی جوابگو باشد. ویژگی مهم دیگر همبستگی و ارتباط بین گروه‌ها و مردم یک جامعه است؛ اگر هماهنگی لازم بین آنان وجود نداشته باشد، تمدن موجود با مشکل روبرو خواهد شد.

واژه مستشرقان به معنای شرق‌شناسی و خاورشناسی از ترجمه اورینتالیسم گرفته شده و مجموعه تلاش‌های عالمانه غربیان نسبت به شرایط، رخدادها و پدیده‌های شرقی یا غیر غربی است. منشأ و آغاز مستشرقان طولانی است حداقل به درازای پیدایش عمر اسلام سابقه دارد. مستشرقان نسبت به نقش قرآن کریم در تمدن بشری به دو دیدگاه مهم تقسیم می‌شود: ۱. دیدگاه غیرواقعی‌بینانه؛ این دیدگاه بیشتر در صدد این است که نقش قرآن کریم را نسبت به پیشرفت و تأثیر آن در تمدن جدید و نوین اسلامی، کم‌رنگ جلوه دهد و اگر هم تأثیر داشته به اندازه ایده‌های بشری پیش نیست لذا قرآن را محصول دست‌نوشته‌های بشر می‌داند. ۲. دیدگاه واقعی‌بینانه؛ براساس این دیدگاه نقش قرآن کریم نسبت به پیشرفت تمدن اسلامی و بشری برجسته است. بسیاری از مستشرقان شاخص‌های دینی، ارزشی، علمی و تأمین نیازهای جامعه را مطرح می‌کنند که در قرآن کریم به خوبی تبیین گردیده است.

واژگان کلیدی: قرآن، تمدن، دیدگاه و مستشرقان

^۱ دانشجوی دکترا

تحلیل رابطه «فرهنگی – تمدنی» و نسبت آن با هنر نقاشی در مسیر احیای تمدن اسلامی

علیرضا کریمی^۱

مرتضی افشاری^۲

چکیده

همواره بین «فرهنگ» و «تمدن» رابطه ای دوسویه برقرار بوده است. برای به وجود آمدن هر تمدنی، می بایست از منزل فرهنگ عبور کرد. به عبارت بهتر، فرهنگ مقدمه ایجاد هر تمدن است و بدون تعیین ابعاد آن، نمی توان مختصات یک تمدن را ترسیم نمود. با این توضیح «تمدن اسلامی» در طول تاریخ حیات خود نیز از این رابطه مستثنی نبوده و نیست. از سوی دیگر هر تمدن بشری، دارای تجلیات متنوعی است که دائماً در حال ظهور و بروز می باشد. از جمله این تجلیات، اقسام هنر خاصه «هنر نقاشی» است که در طول تاریخ تمدنها – و اینجا به صورت مشخص تمدن اسلامی – به عنوان رسانه ای بلیغ و به زبان تصویر، رسانای پیام فرهنگ این تمدن بزرگ بوده است. حال جای پرسش است که در دنیای معاصر، و از دریچه ایجاد تمدنی نو در جامعه اسلامی، زبان هنر با تأکید بر نقاشی چگونه می تواند نقش آفرینی نماید؟ به عبارت دیگر «نقاشی» می بایست دارای چه ویژگی هایی در صورت و معنا باشد تا «احیای تمدن اسلامی» در دوره معاصر را یاری رساند؟ و اساساً رابطه آن با کلمه محوری «فرهنگی – تمدنی» کدام است؟ این پژوهش با تبیین و تعریف بجا و صحیح از واژگان نامبرده، سعی دارد به مدد از استدلال عقلی و منطقی پاسخگوی این پرسشها باشد.

واژگان کلیدی: فرهنگ، تمدن، تمدن اسلامی، هنر، نقاشی

^۱ دانشجوی دکترا مؤسسه آموزش عالی فردوس

^۲ دکترای تخصصی دانشکده هنر دانشگاه شاهد

تحلیل دیدگاه‌های «امام خمینی (ره)» و «امام خامنه‌ای مدظله العالی» پیرامون نقش «هنر» و «هنرمند» در پیکره تمدن اسلامی

علیرضا کریمی^۱

مرتضی افشاری^۲

چکیده

با علم به اینکه در دوران معاصر، وقوع انقلاب اسلامی ایران، به عنوان مقدمه‌ای برای ظهور تمدنی نو در جامعه اسلامی تلقی شده و می‌شود. بررسی و تحلیل آراء و اندیشه‌های رهبران این نهضت دین‌محور - همچون «امام خمینی (ره)» و «امام خامنه‌ای مدظله العالی» - پیرامون جایگاه و نقش «هنر» و «هنرمند» به مثابه عاملان تجلی بسیاری از مفاهیم ناب اسلام و انقلاب اسلامی، در ابعاد داخلی و بین‌المللی، حائز اهمیت است. چراکه بدون مطالعه این دیدگاه‌ها - که همواره تعیین‌کننده سیاست‌ها و خط‌مشی‌های نظام اسلامی از گذشته تا کنون بوده است - نمیتوان تحقق آنها را با آنچه در عمل به وقوع پیوسته مورد تطبیق و فاصله «وضعیت موجود» با «وضعیت مطلوب» را مورد سنجش و ارزیابی قرار داد. آنچه محل پرسش است این بوده که شخصیت دو مؤلفه «هنر» و «هنرمند» از منظر رهبران انقلاب اسلامی دارای چه خصوصیات و ویژگی‌هایی هستند؟ تا بتوان با دنبال نمودن آن خصایص و یا فراهم آوردن شرایط تحقق آنها، بسترهای احیای تمدنی نو در جامعه اسلامی را رقم زد. به عبارت دیگر این دو، قرار است با خصایص کشف شده، چگونه در میدان مربوط به خویش در جامعه نوین اسلامی نقش آفرینی نمایند؟ پرداختن به این مهم در تحقیق پیش رو به مدد استدلال‌های عقلی و منطقی صورت خواهد پذیرفت.

واژگان کلیدی: امام خمینی (ره)، امام خامنه‌ای مدظله العالی، هنر، هنرمند، تمدن اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا مؤسسه آموزش عالی فردوس

^۲ دکترای تخصصی دانشکده هنر دانشگاه شاهد

طراحی الگوی راهبردی _ تعاملی خانواده مطلوب، متناسب با ظرفیت‌های اسناد بالادستی کشور

حمید دهقانیان^۱

حیدر نجفی رستاقی^۲

چکیده

نهاد خانواده به عنوان یکی از ارکان مهم جامعه، چه از حیث وجودی و چه کارکردی دارای تأثیر کم‌نظیری در جهت ثبات و تحول تکاملی جامعه و شکوفایی تمدن‌های بشری ایفا نموده است به طوری که صاحب‌نظران معتقدند که سعادت و زوال یک تمدن در گرو پیشرفت و تکامل این نهاد می‌باشد. برهم خوردن ساخت سنتی جوامع و استقرار نظم مدرن ذیل گفتمان توسعه اقتصادی آثار شگرفی در ساخت و روابط درون/برون نهادی خانواده در دنیا گذاشت. حاکمیت انگاره‌های اقتصادمحور در الگوی توسعه غربی و فروکاهش خانواده به نهادی میانجی در تحقق رشد اقتصادی آسیب‌ها فراوان اجتماعی را تولید و تشدید نموده است. نگاهی به آسیب‌های نهاد خانواده و همچنین کیفیت جامعه‌پذیری بین‌نسلی موجود در نهادینه کردن ارزش‌های دینی و فرهنگی در کشور ما نیز مؤید این موضوع است. توجه به این وضعیت، یکی از دلایل مهم ضرورت نقد و بازاندیشی برنامه‌های توسعه موجود و طرح الگوی بومی پیشرفت، تناسب برقرار نمودن بین شاخص‌های پیامدی آن با ارزش‌ها و مقتضیات دینی و بومی، آثار و کارکرد برجای مانده از این برنامه‌ها در تغییرات صورت پذیرفته نهاد خانواده ایرانی است. از این رو بدیهی است جهت تحقق بگهشت اجتماعی، هرگونه سیاست‌گذاری و مداخله در عرصه‌های مختلف جامعه می‌بایست نسبت خود را با تحقق شاخص‌های خانواده مطلوب در اسناد بالادستی تعیین نماید. این پژوهش سعی دارد با بررسی تحلیلی ظرفیت‌های اسناد بالادستی الگوی راهبردی نهاد خانواده مطلوب را در تعامل با سایر عرصه‌های دخیل طراحی نماید.

واژگان کلیدی: اسناد بالادستی، الگوی پیشرفت، خانواده، سیاست‌گذاری.

^۱ دانشجوی دکترا پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

^۲ کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس

نقش آفرینی اخلاق در فرآیند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی با رویکردی بر بیانات آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

سعید قربانی^۱

چکیده

دین اسلام، محور اساسی در حیات مسلمانان را، تشکیل حکومتی می‌داند که پایه‌های آن بر اساس ارزش‌های اخلاقی اسلام بنا شده باشد. در سیر تحقق چنین فرآیندی از جوامع اسلامی خواسته است که حضرت محمد(ص) را در تمامی جوانب زندگی خود به‌عنوان اُسوه قرار دهند، تا با پیشرفت و رشد مادی و معنوی به سمت ایجاد تمدنی برتر حرکت کنند. تمدن‌سازی اسلامی، با سرچشمه‌گیری از ارزش‌های اسلامی ظهور پیدا می‌کند، لذا تمدن حاصل، اقتباس شده از قرآن کریم و سیره و سنت پیامبر(ص)، پیشوایان معصوم و بیانات و رفتار آن‌هاست. براین مبنای، منظور از تمدن‌سازی اسلامی ایجاد نظام همه‌جانبه فرهنگی-اجتماعی که ارکان و شاخص‌های آن برگرفته از مبانی اسلامی باشد. این موضوع به صورت خاص در نگاه مقام معظم رهبری مورد توجه قرار گرفته است. لذا در پژوهش حاضر هدف نگارنده این است که با توجه دیدگاه وی، نقش اخلاق در فرآیند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی را با استفاده از روش متن‌پژوهی مورد بررسی قرار دهد. بر این اساس، سؤال اصلی این است اخلاق در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی با توجه به بیانات آیت‌الله خامنه‌ای چه نقشی دارد؟ یافته‌های پژوهشی بیانگر این است که محور و راهبردهای فرهنگی که مهم‌ترین عامل تمدن‌سازی نوین اسلامی است دارای ارکان چهارگانه دین، عقلانیت، اخلاق و علم می‌باشد و از هر یک از این ارکان نیز شاخص‌هایی متناسب و هماهنگ اتخاذ می‌گردد. اخلاق در فرآیند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی نقش زیربنایی دارد.

واژگان کلیدی: آیت‌الله سید علی خامنه‌ای، تمدن، تمدن اسلامی، تمدن‌سازی اسلامی، اخلاق

اسلامی

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه شاهد

بررسی نقش رسانه‌های مدرن در شکل بخشی به تمدن نوین اسلامی

الهه شاکری داریانی^۱

اصغر فهیمی فر^۲

چکیده

منظور از تمدن نوین اسلامی در حقیقت بازتولید تمدن اسلام در بطن شرایط جدید است. در این مسیر باید از دانش جهان و ابزارهای موجود به نحو احسن استفاده کنیم. تمدن نوین اسلامی دو بخش دارد: بخش ابزاری (مانند شناسایی رسانه‌های مدرن، رسانه‌های مدرن ابزارهای تمدن سازی هستند) و بخش دیگر که اصلی و اساسی است و نتیجه بکارگیری ابزارهای نوین تمدنی است: سبک زندگی جدید است. از آنجا که نظام تمدن نوین اسلامی ارتباطات دوسویه را پشتیبانی می‌کند و تبدیل مونولوگ به دیالوگ را ارزش می‌داند لذا تلویزیون‌های تعاملی می‌تواند نقش اساسی در شکل بخشی به ارتباطات اسلامی را داشته باشد.

لحن این نوع تلویزیون لحن خطابه‌ای نیست و فکر و ذهن تماشاگر را درگیر تولید پیام می‌کند. به نظر می‌رسد این الگوی تکنیکالی در تلویزیون‌های آینده می‌تواند در شکل بخشی به نظام فرهنگی در تمدن نوین اسلامی نقش موثری ایفا کند.

مقاله را در ابتدا با مفهوم تعامل آغاز می‌کنیم. پس از آن به بحث در مورد گنجاندن تعامل در مدل تلویزیون و بررسی ساختار ارتباطات در آن می‌پردازیم. در پایان ویژگی فرهنگی و ایدئولوژیک تلویزیون تعاملی را مورد تحلیل قرار می‌دهیم.

سوالات این پژوهش عبارتند از:

^۱ دانشجوی دکترا پژوهش هنر- مطالعات رسانه های مدرن

^۲ دکترای تخصصی دانشگاه تربیت مدرس

۱. سوال اصلی این مقاله اینست چگونه از رسانه‌های مدرن برای ایجاد تمدن نوین اسلامی بهره ببریم؟
 ۲. تلویزیون تعاملی چیست و تفاوت‌های آن با تلویزیون سنتی کدام است؟
 ۳. ظرفیت‌های فرهنگی و ارتباطی رسانه‌ها مدرن که می‌تواند در خدمت سبک زندگی در تمدن نوین اسلامی قرار گیرد، کدامند؟
- روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی-تحلیلی است که از منابع جدید کتابخانه‌ای و رجوع به برنامه‌های تعاملی ساخته شده صورت می‌گیرد.

واژگان کلیدی: تلویزیون تعاملی - تعامل - تمدن نوین اسلامی - رسانه‌های مدرن - سبک زندگی

بررسی جایگاه نظام تعلیم و تربیت اسلامی در ایجاد تمدن نوین اسلامی

حسین مرادی^۱

بابک شمشیری^۲

چکیده

تمدن و مدنیت در اصطلاح، نوع خاصی از توسعه مادی و معنوی است که در جامعه ویژه رخ می‌نماید. نقش آفرینان تولید فکر، باید توانایی هدایت افکار و همچنین پرورش انسانها و تقویت نیروی ایمان در آنها را داشته باشند چرا که تنها با حضور آحاد مردم و پرورش روح ایمان آنهاست که مسیر برای تحقق تمدن نوین اسلامی هموار می‌گردد. از اهداف مهم نظام جمهوری اسلامی ایران، زمینه‌سازی در راستای تحقق اهداف متعالی دین اسلام و فرهنگ اصیل ایرانی و تشکیل تمدن نوین اسلامی - ایرانی است. از اهم نهادهای اساسی و زمینه‌ساز در این مسیر، نظام تعلیم و تربیت است. از این رو در پژوهش صورت گرفته جایگاه نظام تعلیم و تربیت در ایجاد تمدن نوین اسلامی بررسی می‌شود که به صورت مروری بر متون نظری مرتبط با موضوع انجام گردید. نظر به این که تمدن، نتیجه دانش و اعتلای فرهنگی است و شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی، مستلزم اجرای همه‌جانبه‌ی اسلام در قالب فرایند نوسازی جامعه از مجرای آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش از طریق تبیین اهداف فردی و اجتماعی در جامعه بر اساس موازین شریعت اسلام، ایجاد آگاهی و گرایش نسبت به اسلام، انتقال ارزش‌ها و آداب اسلامی، ترویج سبک زندگی اسلامی و ایرانی، تربیت اخلاقی، فردی و اجتماعی، تولید علم و فناوری و زمینه‌سازی جهت دستیابی به رفاه نسبی، زمینه‌ی لازم جهت شکل‌گیری تمدنی نوین با توجه به آموزه‌های اسلامی و ملی را فراهم می‌نماید.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، تربیت، نظام تعلیم و تربیت.

^۱ دانشجوی دکترا

^۲ دکترای تخصصی دانشگاه شیراز

تمدن اسلامی در اندیشه و آثار مهندس بازرگان

اکرم گلی^۱

چکیده

با شکل‌گیری جریان مبارزات اسلامی، اندیشمندان و بویژه روشنفکرانی که در راس این جریان قرار داشتند، تلاش کردند تا مبانی اسلامی را جایگزین مبانی غربی نمایند و در این مسیر به واکاوی تمدن اسلامی و بازیابی مولفه‌های آن در راستای تعالی اهداف اسلامی پرداختند. مهندس مهدی بازرگان که پدر روشنفکری دینی لقب گرفته است؛ با تدوین آثار، تالیفات و همچنین سخنرانی‌هایی درباره این موضوع، ضمن آسیب‌شناسی این مسأله، تلاش نموده است تا تاثیر تمدن اسلامی و بازنمایی آن در تحولات انقلاب اسلامی را مورد تعمق و واکاوی قرار دهد. مطالعه دیدگاه‌ها و اندیشه‌های مهندس بازرگان از جهت مورد توجه واقع شده، که وی زندگی در هر دو جامعه ایرانی و اروپایی را تجربه کرده و همواره با دیدگاهی نقادانه مسائل مذهبی، علمی و اجتماعی را دنبال کرده است. حال این مسأله از این بعد قابل تأمل است که در اندیشه‌های مهندس بازرگان چه مولفه‌ها و شاخص‌هایی در حوزه تمدن نوین اسلامی وجود دارد و چگونه و تا چه میزان در انقلاب اسلامی اهمیت یافته است، تفاوت تمدن غربی و تمدن اسلامی چیست، چگونه می‌توان در جهت بازنمایی و تعالی تمدن اسلامی گام برداشت و چه آسیب‌هایی فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی را تهدید می‌کند؟

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، الگوها و شاخص‌ها، انقلاب اسلامی، مهندس بازرگان

^۱ دانشجوی دکترا تاریخ پردیس دانشگاه فردوسی

نقش تقوای کارگزاران سیاسی در تحقق تمدن نوین اسلامی

همایون رهبران^۱

چکیده

تمدن اسلامی با بعثت پیامبر اسلام(ص) در مکه متولد و با شکل گیری حکومت اسلامی در مدینه النبیه به کار خود ادامه داد و در سده های سوم تا پنجم هجری به اوج شکوفایی خود رسید پس از آن بود که به دلایلی چون فاصله گرفتن از مبانی اسلام، استعمار خارجی، تفرقه، استبداد داخلی و مذاهب جعلی دچار رکود و ایستایی گردید. با وقوع انقلاب اسلامی در ایران حرکت تازه ای در کالبد تمدن اسلامی دمیده شد و تمدن نوینی که همان احیای تمدن مدینه النبیه بر پایه تشکیل حکومت اسلامی مبتنی بر عقلانیت، علم و دانش، عزت و عدالت و نفی تبعیض را نوید می دهد، بدیهی است که نقش کارگزاران سیاسی در تحقق تمدن نوین اسلامی از جایگاه خطیری برخوردار است. این تحقیق به این سوال جواب می دهد تقوای کارگزاران سیاسی در تحقق تمدن نوین اسلامی چه نقشی می تواند داشته باشد. بر اساس فرضیه تحقیق؛ کارگزار متقی بر اساس عمل، رفتار و سیره خود می تواند باعث احیا مولفه های تمدن اسلامی شود.

واژگان کلیدی: تقوا، کارگزاران سیاسی، تمدن، تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا علوم سیاسی

گونه شناسی مبادی اسلامی مسئله پول

سید محسن نبوی لاریمی^۱

عادل پیغامی^۲

چکیده

امروزه پول در همه زوایای زندگی فردی و اجتماعی انسان نفوذ کرده و کارکرد بسیار پیچیده و گسترده‌ای یافته است. بنابراین اگر شناخت مناسب و صحیحی از مسئله پول صورت نگیرد، ممکن است احکام فقهی و شرعی استوار بر دامنه عملکرد و وظایف آنها در اقتصاد به دقت تعیین نگردد. اساساً مفهوم پول در اسلام کاملاً متفاوت از اقتصاد متعارف می‌باشد به دلیل اینکه اصول اسلامی بر اساس شریعت (قوانین خالق) است. از اصول اساسی که اسلام بر آن استوار است و جای هیچ شک و شبهه‌ای در آن نیست، اصل و قانون عدالت است. لذا در این مقاله سعی شده است که کارکردهای مختلف پول بر اساس این اصل سنجیده گردد. در کارکرد واسطه مبادله بودن، پول اختلال و نقصان در معاملات را رفع می‌کند و باعث کاهش هزینه مبادلاتی می‌گردد. در کارکرد معیار محاسبه، پول به عنوان یک معیار و مقیاس است که تغییر حجم و تغییر ارزش آن آشفته‌گی را در اقتصاد به وجود خواهد آورد و موجب برهم خوردن نظام اطلاع‌رسانی و تمام نظام تخصیص قیمت و بالطبع آن نظام متریک یا محاسبه مردم خواهد شد که خودبخود موجب به هم زدن عدالت در کل سیستم خواهد شد. این تغییرات خودبخود به کارکرد حافظ ارزش ارزش یا انتقال بین زمانی پول منتقل شده و آنرا از اعتدال خارج می‌کند.

واژگان کلیدی: نظام پولی اسلامی، خلق پول، عدالت اجتماعی، کارکردهای پول، بانک تجاری

^۱ دانشجوی دکترا پژوهشکده انقلاب اسلامی

^۲ دکترای تخصصی دانشگاه امام صادق

گونه شناسی مبادی اسلامی مسئله پول

سید محسن نبوی لاریمی^۱

عادل پیغامی^۲

چکیده

امروزه پول در همه زوایای زندگی فردی و اجتماعی انسان نفوذ کرده و کارکرد بسیار پیچیده و گسترده‌ای یافته است. بنابراین اگر شناخت مناسب و صحیحی از مسئله پول صورت نگیرد، ممکن است احکام فقهی و شرعی استوار بر دامنه عملکرد و وظایف آنها در اقتصاد به دقت تعیین نگردد. اساساً مفهوم پول در اسلام کاملاً متفاوت از اقتصاد متعارف می‌باشد به دلیل اینکه اصول اسلامی بر اساس شریعت (قوانین خالق) است. از اصول اساسی که اسلام بر آن استوار است و جای هیچ شک و شبهه‌ای در آن نیست، اصل و قانون عدالت است. لذا در این مقاله سعی شده است که کارکردهای مختلف پول بر اساس این اصل سنجیده گردد. در کارکرد واسطه مبادله بودن، پول اختلال و نقصان در معاملات را رفع می‌کند و باعث کاهش هزینه مبادلاتی می‌گردد. در کارکرد معیار محاسبه، پول به عنوان یک معیار و مقیاس است که تغییر حجم و تغییر ارزش آن آشفته‌گی را در اقتصاد به وجود خواهد آورد و موجب برهم خوردن نظام اطلاع‌رسانی و تمام نظام تخصیص قیمت و بالطبع آن نظام متریک یا محاسبه مردم خواهد شد که خودبخود موجب به هم زدن عدالت در کل سیستم خواهد شد. این تغییرات خودبخود به کارکرد حافظ ارزش ارزش یا انتقال بین زمانی پول منتقل شده و آنرا از اعتدال خارج می‌کند.

واژگان کلیدی: نظام پولی اسلامی، خلق پول، عدالت اجتماعی، کارکردهای پول، بانک تجاری

^۱ دانشجوی دکترا پژوهشکده انقلاب اسلامی

^۲ دکترای تخصصی دانشگاه امام صادق

آیا تمدن نوین اسلامی ممکن است؟ چگونه؟

امیرحسین خواجوی^۱

چکیده

بررسی امکان تحقق هر پدیده انسانی به صورت ابژکتیو، نیازمند بررسی ذهنی آن پدیده در عالم مفاهیم است. این بررسی باید به صورت ما تقدم باشد. این بررسی اگر به صورت صحیح صورت پذیرد ذهن را از اسارت در دام عقاید جزمی رها می‌سازد. بررسی دقیق چگونگی امکان تحقق تمدن نوین اسلامی از دو جهت لازم و ضروری است. در وهله نخست این بررسی عقلی می‌تواند ما را از طلب کردن امر محال باز دارد. امر محالی که اگر به درستی تحلیل شود در بسیاری از شئون زندگی امروز ما تسلط پیدا کرده است و ذهن پرسشگر فلسفی همواره با این امور محال واقع نما در ستیزه است. از سوی دیگر اگر مفهوم تمدن نوین اسلامی بتواند پس از بررسی دقیق از آزمون تحلیل عقل محض سربلند خارج شود آنچنان بنای استواری ساخته خواهد شد که هیچ تند باد فکری توانایی تخریب آن را نخواهد داشت. و در پرتو این بنای عقلی می‌توان خانه امن و آسایش علوم اسلامی را ساخت. بررسی امکان عینی مفهوم تمدن نوین اسلامی و از آن مهمتر چگونگی این تحقق ارکان اصلی این مقاله را به خود اختصاص می‌دهد.

کلیدواژگان: امکان تحقق تمدن نوین، علوم اسلامی، جزمیت، عقل محض

^۱ دانشجوی دکترای فلسفه

آسیب شناسی عوامل بازدارنده ظهور تمدن نوین اسلامی و راههای مقابله با آن

رحمن غریبی کانی پان^۱

چکیده

نگارش پیش رو تحت عنوان «آسیب شناسی عوامل بازدارنده ظهور تمدن نوین اسلامی و راههای مقابله با آن» به این سوال می‌خواهد پاسخ دهد، که در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی چه آسیب‌هایی می‌تواند آن را از روند رو به رشد خود بازدارد، تدوین شده و در یک مطالعه اسنادی، با روش توصیفی و تحلیلی به نتایج ذیل دست‌یازیده است: تفسیر و تحول تمدن نوین اسلامی با توجه به پویایی دین اسلام همچنان در حال رشد و نوشدن می‌باشد، و نقطه آغازین هر تحول سازنده در تمدن نوین اسلامی شناخت آسیب‌های در پیش روی آن از عوامل سیاسی و اجتماعی می‌باشد که هر کدام خود دارای زیربخشهای مربوط به سرفصل‌های مذکور می‌باشند.

که برای بررسی این آسیب‌ها در شرایط زمانی و جهانی کنونی می‌توان با تکیه بر ظرفیت‌های تمدن ساز در جهان اسلام تقاضا و میل فزاینده موجود در جهان اسلام به سوی تمدن نوین اسلامی را تقویت، تامین و تحکیم نماید.

کلیدواژگان: تمدن، اسلام، نوین، آسیب شناسی، ظهور

^۱ دانشجوی دکترافقه و مبانی

مبانی فلسفی تمدن سازی اسلامی بر اساس علل اربعه ارسطویی

زهره اسماعیلی راد^۱

حسین مهدوی منش^۲

چکیده

برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی لازم است که از چهار مرحله انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی و جامعه اسلامی گذر کنیم. این سیر منطقی گذر از انقلاب تا تمدن که در طول هم هستند نیازمند حرکتی نظام مند و سلسله وار بر اساس چهار اصل مهم دین، عقل، علم و اخلاق می باشد. حرکت برای تمدن سازی صرفاً از زمان وقوع انقلاب شروع نشده است بلکه از قرون اولیه اسلامی با وجود اندیشمندانی همچون ابن سینا، ابوریحان و حتی قبل از ایشان توسط ائمه اطهار (ع) خصوصاً امام صادق (ع) بسترهای اولیه آن شکل گرفت.

روش تحقیق در این نوشتار تحلیل محتوای کیفی است و سعی دارد با استفاده از اصول و مبانی فلسفی متقدم و متاخر و به طور خاص بکارگیری علل اربعه ارسطو و ابن سینا مسیر تحقق تمدن نوین اسلامی را تشریح و تبیین کند. منظور از تمدن، صورت مطلق آن نیست بلکه تمدن مضاف و به عبارت دیگر تمدن اسلامی مدنظر رهبر معظم انقلاب اسلامی می باشد. از بین مراحل پنجگانه ذکر شده برخی نقش علت فاعلی و برخی نیز نقش علت متدی و صوری را ایفا می کنند. ضمن اینکه اصل تحقق تمدن اسلامی نیز به عنوان علت غایی این حرکت شناخته می شود.

واژگان کلیدی: تمدن سازی، علل اربعه، تمدن مضاف، علت غایی،

^۱ دانشجوی دکترا فلسفه و کلام اسلامی

^۲ دانشجوی دکترا

ولی فقیه شرط امکان احیاء امر سیاسی

علیرضا بلخ^۱

چکیده

سرمايه‌داري در مقاطع متعددی از حیات تاریخی خویش درگیر بحران‌های ذاتی خویش بوده است و هر بار با درانداختن طرحی تازه آنها را رفع کرده است. در شرایطی که این نظام در آخرین نقاط تمامیت‌یافتگی با طرحی دیگر برای رفع بحران کنونی خویش به دنبال شکل خاصی از یکپارچه‌سازی جهانی است مهم‌ترین پرسش این است بر اساس کدامین الگوی حکمرانی می‌توان از ادغام در چنین ایده‌ای پیش‌گیری کرد و بنایی برای استقلال و حفظ هویت ملی استوار کرد؟ ایده جهانی‌سازی/شدن مستلزم غلبه امر اجتماعی بر امر سیاسی است. پس لاجرم درانداختن طرحی از استقلال ملی باید متکی به نحوی از احیاء امر سیاسی باشد. برای هیچ ملت و هیچ فرهنگی که به دنبال چنین قدرتی باشد این امر ممکن نیست مگر با فهم از امکان تاریخی خویش. امکانی تاریخی که حاصل پرسشی است که برآمده از هم آنها نسبت به آینده است اما برای پاسخ به آن باید بر اساس آن پرسش به بازاندیشی سنت خویش دست بزنند.

این مقاله بر آن است تا پس از توضیح مفاهیمی چون امر اجتماعی، امر سیاسی، ایده جهانی‌سازی/شدن و نتایج آن در رابطه با ملت‌ها و فرهنگ‌های مختلف نشان دهد که چگونه ولایت فقیه می‌تواند به مثابه یک الگوی حکمرانی به عنوان یک امکان تاریخی که از سرچشمه سنت ایرانی - اسلامی جوشیده زمینه احیاء امر سیاسی برای جمهوری اسلامی و مقدمه‌ای برای حرکت به سوی افق تمدن نوین اسلامی باشد. پس از تشریح ایده اشاره‌ای به نقاط قوت و بحران‌هایی که آن را تهدید می‌کند نیز خواهیم نمود.

واژگان کلیدی: ولی فقیه، امر اجتماعی، امر سیاسی، جهانی‌سازی/شدن، امکان تاریخی

^۱ دانشجوی دکترا فلسفه علم و فناوری

رشته های دانشگاهی غیر بومی؛ محدودیتی عمده در راستاری حرکت به سمت تمدن نوین اسلامی

مجید دارابی^۱

چکیده

غرب رشته های دانشگاهی را در کشورهای مختلف جهان چنان شکل داده که هر دخالت فکری، اجتماعی، فرهنگی یا اقتصادی که خارج از ساختار دانش مدرن غرب باشد، را عقب مانده، محدود، بدوی و بیهوده به حساب می آورد. این سیطره به حدی رسیده که امروزه برخی سخن گفتن از علوم انسانی ایرانی اسلامی را بی نتیجه می پندارند و با طعنه ها و بحث و مقاله و سمینارها آنرا نقد و رد می کنند اما نظریه ها و دانش غربی مورد استقبال قرار می گیرد. باید دانست رشته های دانشگاهی در شکل حاضر در عین تظاهر به ترویج آزادی، همواره طناب ظلم را تنگ تر می کند و در کشورهای جهان سوم باعث ناامیدی مردم شده لذا مشاهده می کنیم که در بیشتر دانشگاه های جهان سوم، تقریباً در همه رشته های دانشگاهی مسیر یکسان طی می شود؛ در ابتدا به سمت شناختن نظریه پردازان غربی در هر یک از حوزه ها و سپس اعمال نظریه ها و عملکردهای آنان به مثابه دستورالعملی مقدس و جهانی و در عین حال بی اعتنایی و تضعیف علم بومی. بررسی و شناسایی ابعاد از رشته های دانشگاهی که تحت سیطره غرب قرار گرفته و بررسی علل و عواملی که منجر به استقبال از نظریه ها و دانش غربی می شود و جستجوی راهکارهایی برای هدایت و جهت دهی رشته های دانشگاهی به سمت مسائل بومی جامعه خودی از اهداف این مقاله است که با بررسی تحلیلی و تفسیری منابع موجود در این زمینه انجام می شود

واژگان کلیدی: رشته های دانشگاهی، امپریالیسم، علوم بومی، تمدن نوین اسلامی، محدودیت

^۱ دانشجوی دکترا مدیریت آموزشی دانشگاه شاهد

ضرورت تغییر نگاه در رشته های علوم اجتماعی؛ در راستای تمدن نوین اسلامی

مجید دارابی^۱

چکیده

آیا می توان تصور کرد که بدون دانش علوم اجتماعی غرب، این دانش در کشور ما بتواند ادامه حیات پیدا کند؟ امروزه استعمار غرب با القای برتری و جهان شمولی علم، اجازه تفکر به تحصیل کردگان ما نمی دهد؛ در جامعه علمی ما و نیز تمام جوامع زیر سلطه یا مستعمره، انبوهی از تحصیل کرده ها به بی ارزشی خود و تمدنشان ایمان آورده و اجازه می دهند همه تمدنشان به یغما برود؛ محتوای دانش دانشگاهی ما چیزی بیش از جهان بینی امپریالیسم غربی نیست؛ امپریالیسم بخش ذاتی نظام علمی دنیا شده در حالی که در علوم اجتماعی، ارائه نظریه ها و راهکارهای جهان شمول و کلی نادرست و غیر منطقی است. تداوم آموزش علوم اجتماعی در چارچوب هایی هم که توسط متفکران غربی ارائه شده به معنی تقویت هر چه بیشتر نظام حاکم شده قبلی و به زیان نظام جدید است، ما در خیابانی یکطرفه در حال حرکتیم و دانش مسلط جهانی روز به روز فراگیر تر می شود و تقریباً تمام دانشگاه های دنیا خواسته یا ناخواسته در برابر اهداف و روش شناسی علوم اجتماعی حاکم در محافل دانشگاهی غربی سر تعظیم فرود می آورند. بررسی و شناسایی علل و عواملی که منجر به سلطه علوم اجتماعی غربی شده و ارائه راهکارهایی که منجر به تدوین چارچوب علوم اجتماعی غیر اروپامحور شده تدریجاً به جایگزینی سنت ها قابل اطمینان خودمان به جای سنت های علمی غربی می شود از اهداف این مقاله است که با بررسی تحلیلی و تفسیری منابع موجود در این زمینه انجام می شود.

واژگان کلیدی: ضرورت، تغییر، رشته های علوم اجتماعی، تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا مدیریت آموزشی دانشگاه تهران

نظام مردم سالاری دینی به مثابه الگوی سیاسی تمدن نوین اسلامی

مهدی سعیدی^۱

چکیده

در سال‌های اخیر نظریه‌ای با عنوان «مردم سالاری دینی» مطرح گردیده است که در مقام تبیین مقوله ماهیت، ابعاد و ساختار حکومت در نظام جمهوری اسلامی است و تلاش دارد تا چگونگی توزیع قدرت در نظام اسلامی را شرح و تبیین نموده و به سوالات و ابهامات متعدد در باب حکومت اسلامی پاسخ ارائه دهد. خاستگاه این نظریه را باید در فقه سیاسی شیعه جستجو کرد که توسط فقها و صاحب نظرانی از جمله حضرت امام خمینی (ره) و آیت الله خامنه‌ای در طول این سال‌ها مطرح و تشریح گردیده است. این نظریه با هدف نظام سازی و ارائه الگویی از نظام سیاسی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی ارائه شده و هدف کلی خود را «رسیدن به تمدن اسلامی» معرفی می‌کند و در این میان از پنج مرحله فرآیند تشکیل تمدن اسلامی به این ترتیب یاد می‌کنند: ۱. تشکیل انقلاب اسلامی، ۲. تشکیل نظام اسلامی، ۳. تشکیل دولت اسلامی، ۴. تشکیل کشور اسلامی، ۵. دنیای اسلامی. متفکر و نظریه پرداز محوری این نظریه معتقد است که برای تحقق فرآیند پنج گانه مذکور باید الگوی پیشرفت داشت که از آن با عنوان «الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت» یاد شده است.

تبیین چیستی و ماهیت، ابعاد و مولفه های نظریه مردم سالاری دینی و مرزها و تمایزات آن با دیگر قرائت ها از حکومت اسلامی موضوعی است که در این مقاله بدان پرداخته خواهد شد.

^۱ دانشجوی دکترا علوم سیاسی

بررسی نقش رسانه‌های مدرن در شکل بخشی به تمدن نوین اسلامی

الهه شاکری داریانی^۱

دکتر اصغر فهیمی فر

چکیده

منظور از تشکیل تمدن نوین اسلامی در حقیقت بازتولید تمدن اسلام در بطن شرایط جدید است. در این مسیر باید از دانش جهان و ابزارهای موجود جهانی به نحو احسن استفاده کنیم و آسیب‌های احتمالی تکنولوژی های مدرن را حتی امکان تقلیل دهیم. تمدن نوین اسلامی دو بخش دارد: یک بخش ابزاری است (مانند شناسایی رسانه‌های مدرن، رسانه‌های مدرن ابزارهای تمدن سازی هستند) و بخش دیگر، بخش اصلی و اساسی است که نتیجه بکارگیری ابزارهای نوین تمدنی است من جمله سبک زندگی جدید که از طریق رسانه های نوین منتقل می‌شود. با پیشرفت تکنولوژی و پیدایش رسانه‌های مدرن، متعاقب آن الگوهای نوینی از ارتباطات شکل گرفت و در امتداد آن صورت‌بندی‌های اجتماعی-فرهنگی جدیدی ایجاد شد. شناخت تخصصی و عمیق از ماهیت و اساس این رسانه‌ها ضروری است تا با نحوه‌ی اثرگذاری بر مخاطبین در شکل بخشی به فرهنگ جدید، توانا تر عمل کنیم و بتوانیم همزمان با این تغییرات (تغییراتی همچون پایان عصر رسانه‌های واگرا، تغییر از مخاطب منفعل به مخاطب فعال و از سلطه‌ی نهادها و سازمان‌ها به سمت گروه‌های همسطح و برابر با مردم)، الگوهای نوینی از ارتباطات مبتنی بر اصول و عقاید اسلامی را شکل دهیم. در تلویزیون سنتی اصل بر ارسال پیام از سوی یک فرستنده و دریافت آن از سوی مخاطب بوده است. اما در تلویزیون نسل جدید مدل ارسال یکسویه پیام از سوی فرستنده به گیرنده - مبدل به الگوی نوینی شده که هم فرستنده و هم گیرنده توأم در تولید پیام مشارکت و نقش دارند که به آن‌ها تلویزیون‌های تعاملی گفته می‌شود. به مدد پیشرفت تکنولوژی معادله سنتی فرستنده رسانه و گیرنده دچار تحول عمیقی شده به گونه‌ای که در تلویزیون تعاملی عامل «کاربر» همزمان جای تماشاگر و تولید کننده را گرفته است. لحن این نوع تلویزیون بر خلاف گذشته لحن خطابه‌ای نیست و فکر و ذهن تماشاگر را درگیر تولید پیام می‌کند. به نظر

^۱ دانشجوی دکترا پژوهش هنر - مطالعات رسانه های مدرن

می‌رسد این الگوی تکنیکالی در تلویزیون‌های آینده می‌تواند در شکل بخشی به به نظام فرهنگی در تمدن نوین اسلامی نقش موثری ایفا کند. کوتاه اینکه تلویزیون تعاملی، گونه‌ای از تلویزیون است که بیش از تلویزیون‌های متعارف کارایی دارد و نقش‌های اجتماعی و فرهنگی خطرتری را می‌تواند عهده‌دار شود. این نوع از تلویزیون نسخه‌ی پایه‌ای سیستم جامع ارتباط خانگی است. از بسیاری جهات می‌توان تلویزیون تعاملی را واکنشی مشترک به «همگرایی رسانه‌ها» قلمداد کرد، الگوی مفهومی جدیدی که با توسعه‌ی فناوری‌های دیجیتال آغاز شد و می‌رود تا به یک مدل ارتباطی نوین بیانجامد.

مقاله را پیرامون تلویزیون تعاملی در ابتدا با مفهوم تعامل آغاز می‌کنیم. پس از آن به بحث در مورد گنجانیدن تعامل در مدل تلویزیون و بررسی ساختار ارتباطات در شبکه‌های تلویزیون تعاملی می‌پردازیم. در پایان ویژگی فرهنگی و ایدئولوژیک تلویزیون تعاملی را مورد تحلیل قرار می‌دهیم. لذا این پژوهش می‌کوشد تا با بیان قابلیت‌های فنی و تکنولوژیک تلویزیون‌های آینده (تلویزیون تعاملی) و تبیین و معرفی الگوهای تعاملی در این گونه تلویزیون‌ها و ظرفیت‌های بالقوه آن را که می‌تواند در خدمت فکر اسلامی قرار گیرد بیان کند.

در ضمن این مقاله به دنبال بررسی تاثیر ماهیت رسانه‌های مدرن و الگوهای نظام ارتباطی آن در شکل بخشی به فرهنگ و سبک زندگی ایرانی- اسلامی نیز هست. از آنجا که نظام تمدن نوین اسلامی ارتباطات دوسویه را پشتیبانی می‌کند و تبدیل مونولوگ به دیالوگ را ارزش می‌داند لذا تلویزیون‌های تعاملی می‌تواند نقش اساسی در شکل بخشی و تسهیل ارتباطات اسلامی باشد.

سوالات این پژوهش عبارتند از:

۱. سوال اصلی این مقاله اینست چگونه از رسانه‌های مدرن برای ایجاد تمدن نوین اسلامی بهره ببریم؟
۲. تلویزیون تعاملی چیست و تفاوت‌های آن با تلویزیون سنتی کدام است؟
۳. چه ظرفیت‌های فرهنگی و ارتباطی را می‌توان در این رسانه‌ها سراغ کرد که می‌تواند در خدمت سبک زندگی در تمدن نوین اسلامی قرار گیرد؟

روش تحقیق در این پژوهش کیفی، توصیفی-تحلیلی است که بر پایه اطلاعات بدست آمده از منابع جدید کتابخانه‌ای و رجوع به برنامه‌های ساخته شده به عنوان برنامه‌های تعاملی صورت می‌گیرد.

واژگان کلیدی: تلویزیون تعاملی- تعامل- تمدن نوین اسلامی- رسانه‌های مدرن- سبک زندگی

نظام مردم سالاری دینی به مثابه الگوی سیاسی تمدن نوین اسلامی

مهدی سعیدی^۱

چکیده

در سال‌های اخیر نظریه‌ای با عنوان «مردم سالاری دینی» مطرح گردیده است که در مقام تبیین مقوله ماهیت، ابعاد و ساختار حکومت در نظام جمهوری اسلامی است و تلاش دارد تا چگونگی توزیع قدرت در نظام اسلامی را شرح و تبیین نموده و به سوالات و ابهامات متعدد در باب حکومت اسلامی پاسخ ارائه دهد. خاستگاه این نظریه را باید در فقه سیاسی شیعه جستجو کرد که توسط فقها و صاحب نظرانی از جمله حضرت امام خمینی (ره) و آیت الله خامنه‌ای در طول این سال‌ها مطرح و تشریح گردیده است. این نظریه با هدف نظام سازی و ارائه الگویی از نظام سیاسی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی ارائه شده و هدف کلی خود را «رسیدن به تمدن اسلامی» معرفی می‌کند و در این میان از پنج مرحله فرآیند تشکیل تمدن اسلامی به این ترتیب یاد می‌کنند: ۱. تشکیل انقلاب اسلامی، ۲. تشکیل نظام اسلامی، ۳. تشکیل دولت اسلامی، ۴. تشکیل کشور اسلامی، ۵. دنیای اسلامی. متفکر و نظریه پرداز محوری این نظریه معتقد است که برای تحقق فرآیند پنج گانه مذکور باید الگوی پیشرفت داشت که از آن با عنوان «الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت» یاد شده است.

تبیین چیستی و ماهیت، ابعاد و مولفه های نظریه مردم سالاری دینی و مرزها و تمایزات آن با دیگر قرائت ها از حکومت اسلامی موضوعی است که در این مقاله بدان پرداخته خواهد شد.

واژگان کلیدی: نظریه سیاسی اسلام / حکومت اسلامی / مردم سالاری دینی / الگوی اسلامی - ایرانی
پیشرفت / تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا علوم سیاسی

الزامات و راهکارهای خط مشی گذاری عمومی در جهت تحقق تمدن نوین اسلامی

حمید رضا قنبری نژاد اصفهانی^۱

چکیده

وجود «پیوندهای مشترک»، در مواردی «تهدیدات و چالش های مشترک» را نیز به همراه دارد. از آن جایی که پیوندهای مشترک «امت اسلامی» (که می تواند زمینه ساز شکل گیری تمدن نوین اسلامی باشد)، همواره به عنوان مانعی جدی بر سر راه پیشبرد اهداف نظام سلطه قلمداد شده، تلاش های دامنه داری از سوی این نظام در جهت تضعیف این پیوندها صورت گرفته که از جمله مهم ترین آن ها راهبردهای «فرقه سازی»، «فرقه گرایی»، «اسلام هراسی» و «شیعه هراسی» است. به جهت آن که زمینه های تقابل با تمدن اسلامی و موضوعی چند وجهی است و طی آن لازم است علاوه بر تبیین «ظرفیت ها و فرصت های موجود»، «موانع و چالش های موجود» بر سر راه احیاء تمدن اسلامی نیز مطرح نظر قرار گیرد، در تبیین ساز و کارهای احیاء این تمدن نیز لازم است تمامی ابعاد مورد توجه ویژه واقع شود. رویکرد این نوشتار ارائه ی الگویی با محوریت ساز و کارهای مشترک امت اسلامی بوده و از آن جایی که ارائه ی یک الگوی تمدنی، مشتمل بر مداخله ی مجموعه ای از عوامل است، ترسیم ساز و کار ایجاد یا احیاء آن نیز لازم است در چارچوب مدلی ترسیم شود که در بردارنده ی تمامی ابعاد ابعاد علمی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و حقوقی باشد. از این رهگذر، مقاله ی حاضر تلاش دارد تا در راستای نیل به هدف مطروحه، به ارائه ی مجموعه ی متنوعی از سازو کارها و راهکارها (شامل ۱۲۶ سازوکار و راهکار) مبتنی بر ابعاد یاد شده بپردازد.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، تمدن نوین اسلامی، امت اسلامی، حقوق بین الملل اسلام

^۱ دانشجوی دکترا حقوق بین الملل

تحلیل و بررسی حقوق کار در نسبت با سیاست‌های اشتغال از منظر نظام اقتصادی اسلام

حمید رضا پرهیزکاری^۱

چکیده

حقوق کار عرصه مواجهه میان کارگر و کارفرما است که این عرصه علاوه بر تمثیت حقوقی، نیاز به ساماندهی اقتصادی متناسب با مبنای مورد پذیرش نظام اسلامی را دارد. با توجه به چالش مهم از آغاز تاکنون جمهوری اسلامی ایران نسبت به ایجاد ارتباط صحیح میان کار و سرمایه، «الگوی تعاملی عوامل تولید» یکی از اصلی‌ترین نقاط مواجهه کارگر و کارفرما را تشکیل می‌دهد که در «توزیع درآمد حاصل از تولید» تجلی آشکاری دارد. تحلیل و بررسی این مسئله در حقوق کار از جهت چشم انداز کار و اشتغال کشور، «سیاست‌های اشتغال» مقام معظم رهبریمدظله‌العالی و از جهت مبنای مباحث اندیشه‌ای و الگوی اسلامی تنظیم روابط میان کارگر و کارفرما، آیت الله محمد باقر صدر و امام موسی صدر رضوان الله تعالی علیهما به عنوان دو اندیشمند اسلامی عرصه اقتصاد اسلامی است. یافته نهایی این تحقیق را باید در مسئله شناسی حمایت اقتصادی از کار در مقابل سرمایه و ابزار تولید و چگونگی تحقق این حمایت در نسبت با حقوق کار خلاصه نمود. این مقاله از طریق روش توصیفی-تحلیلی ابتدا مواجهه میان رشته‌ای حقوق و اقتصاد در حقوق کار و محوریت سیاست‌های اشتغال در آن مورد بررسی قرار می‌گیرد سپس الگوهای شرقی و غربی تعامل عوامل تولید و روش توزیع درآمد حاصل از تولید آن تشریح می‌شود و نهایتاً الگوی اقتصادی اسلام در این موضوع را معرفی می‌کند.

واژگان کلیدی: حقوق کار، سرمایه‌داری، مارکسیسم، الگوی اقتصادی اسلام، عوامل تولید، توزیع درآمد

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه علامه طباطبائی

سیر تطور حاکمیت قانون در نظام حقوقی مدرن و وضعیت آن در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران

حمید رضا پرهیزکاری^۱

چکیده

حاکمیت قانون از جمله اصول مهم در حوزه حقوق عمومی خصوصاً قانون اساسی محسوب می‌شود که وجود این مفهوم در نظام حقوقی یک کشور باعث ایجاد هویت ثابت در نظام قانونی آن کشور می‌شود چرا که این اصل وحدت و یکپارچگی را از جهت حاکمیت رویه‌ها و شیوه‌های ثابت در اداره کشور ایجاد می‌کند. حاکمیت قانون از جهات مختلف در اصول مختلف قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران متبلور است که این مفهوم در نسبت با حاکمیت شرع، بر نهاد ولایت فقیه به عنوان عالی‌ترین و محوری‌ترین رکن نظام اسلامی نیز سیطره دارد. این مقاله در جستجوی سؤال «با توجه به بستر شکل‌گیری حاکمیت قانون در مغرب زمین، معنا و مفهوم آن در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر چارچوب دینی و شرعی چیست؟» به بررسی اولاً تطور سیر حاکمیت قانون و مبانی آن در نظام غربی و ثانیاً مشخص کردن نوع برداشت و رویکرد حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران در مناسبت با حاکمیت شرع و ولایت فقیه می‌پردازد که از طریق روش توصیفی-تحلیلی کتابخانه‌ای ابتدا این مفهوم در نظام مدرن به طور کامل تبیین و تشریح می‌شود، سپس حاکمیت قانون را در حقوق اساسی جمهوری اسلامی و به طور خاص در اصول مربوط به ولایت فقیه آن مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: حاکمیت قانون، قانون اساسی، حاکمیت شرع، ولایت فقیه، حکومت

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه علامه طباطبائی

تبیین اصول و ویژگی‌های تربیت دینی در سبک زندگی اسلامی از منظر مقام معظم رهبری و با تأکید بر آیات و روایات

احمد طالعی فرد^۱

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر تبیین اصول و ویژگی‌های تربیت دینی در سبک زندگی اسلامی از منظر مقام معظم رهبری و با تأکید بر آیات و روایات صورت گرفته است. در این مقاله، پژوهشگر از روش توصیفی و کتابخانه‌ای استفاده نموده است. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نظر از یک سو از آیات قرآن کریم، سخنان حکیمانه امامان معصوم «علیه السلام» و از سوی دیگر از نظرات و سخنان گوهریار مقام معظم رهبری، با توجه به نقاط مشترک بهره گرفته شده است. در تجزیه و تحلیل اطلاعات، اصول و ویژگی‌ها و نقش موضوع (نظام تربیتی و فرهنگی) در سبک زندگی اسلامی استخراج و در نتیجه جایگاه آن در تمدن اسلامی مشخص شده است. نتایج مقاله نشان می‌دهد:

(۱) از اصول تربیت دینی می‌توان به مواردی مانند اصل ایمان، اصل توجه و نگرش به قرآن، اصل مفهوم انتظار و اصل خانواده و نقش روابط خانوادگی را استنباط و نام برد.

(۲) سبک زندگی بخش حقیقی و اصلی تمدن اسلامی است و هدف انقلاب اسلامی، ایجاد یک تمدن نوین اسلامی می‌باشد.

(۳) آسیب‌شناسی در این حوزه باید نه به صورت مقطعی بلکه با یک عزم ملی تحقیق، بصیرت و با همکاری دستگاه‌ها و نهادهای فرهنگی بخصوص دانشگاه و حوزه‌های علمیه صورت پذیرد.

واژگان کلیدی: سبک زندگی؛ تبیین اصول؛ تربیت دینی؛ آیات و روایات؛ مقام معظم رهبری

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه شاهد

طراحی جایابی بهینه مساجد (اقتصاد معنوی) در راستای تمدن نوین اسلامی با استفاده از ابزار های تصمیم گیری (تئوری بازی ها) مطالعه موردی: شهر نیشابور دروازه ورود به تمدن نوین اسلامی

محمد رضا حصاری^۱

محسن ناظم بکایی^۲

چکیده

با توجه به گستردگی های فرهنگی- مذهبی و افزایش جمعیت پرداختن به موضوعات فرهنگی و اجتماعی و مذهبی نظیر ساخت مساجد در شهر ها ضروری است مساجد به عنوان پایگاه های اصلی فرهنگی در تحقق تمدن نوین اسلامی نقش به سزایی دارند.

مدل ارائه شده در تحقیق حاضر، مدل بازی ورونویی است که امکان طراحی مکان یابی را ممکن می سازد. یکی از مهم ترین معیارهای ارزیابی مکان یابی تسهیلات از نظر بیشترین دسترسی فرهنگی و اقتصادی، نزدیک بودن محل تسهیلات به مردم و ذی نفعان می باشد. این مدل با شناسایی کلیه مسائل داخلی و خارجی سیستم که با مکان یابی تسهیلات، ارتباط متقابل دارند، معیارهای گذشته ارزیابی مکان یابی را اصلاح و برای شرایط عملی (اقتصاد معنوی) قابل استفاده می نماید؛ همچنین در این مقاله نشان داده شده است که استفاده از نظریه بازی ها در شرایط تصمیم گیری گروهی می تواند ابزار مناسبی برای دستیابی به طرح های مکان یابی و سیستم حداقل فاصله باشد که تعادل مناسبی بین هزینه های احداث و بهره برداری از تسهیلات و حاصل از پوشش حداکثری تقاضا در راستای ترویج فرهنگ مسجد پایگاه محور را ایجاد می کنند. در پژوهش حاضر، مکان یابی مناسب مساجد شهر نیشابور در استان خراسان رضوی، به عنوان دروازه تمدن نوین اسلامی مورد مطالعه قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: مسجد، مکان یابی بهینه، تصمیم گیری، تئوری بازی، بازی ورونویی، استراتژی

^۱ دانشجوی دکترا مدیریت

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

بررسی و اولویت بندی عوامل خیانت همسران با استفاده از مدل های

تصمیم گیری گروهی

(شاخص خانواده ایده آل در تمدن نوین اسلامی)

محمد رضا حصاری^۱

نفیسه مظلومی^۲

چکیده

از آنجا که خیانت اساسی ترین جزء رابطه زناشویی که همان اعتماد است را خدشه دار می کند بنابراین آثار مخرب بسیار عظیمی در زندگی مشترک به جای می گذارد. در این میان بیش از همه همسران که مورد بی وفایی و خیانت واقع شده آسیب می بینند و موجب مختل شدن سلامت روان و از دست دادن تعادل عاطفی و رفتاری وی خواهد شد. علاوه بر این مشکلات طلاق و فرو پاشیدن زندگی زناشویی نیز از دیگر پیامدهای خیانت محسوب می شود و فرزندان نیز از آسیب های وارد شده بی نصیب نخواهند بود. در پژوهش حاضر بر آن شدیم که به بررسی عوامل خیانت همسران با استفاده از ابزار های تصمیم گیری گروهی در یک خانواده ایده آل در تمدن نوین اسلامی بپردازیم. عوامل خیانت همسران با استفاده از روش AHP گروهی، توسط ۱۰ خبره مقایسه زوجی شدند. در پایان ۴ شاخص اصلی با ۲۱ زیر شاخص رتبه بندی شدند. با توجه به اطلاعات بدست آمده بیشترین اولویت به ترتیب متعلق به عامل فردی، سپس عامل خانوادگی (عاطفی)، عامل اجتماعی- فرهنگی و در نهایت عامل خانوادگی (جنسی) می باشد.

واژگان کلیدی: خانواده، عوامل فردی، عاطفی، اجتماعی و جنسی، تمدن نوین اسلامی، تصمیم گیری گروهی

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد

تبیین نقش الگوی تربیتی مبتنی بر جهاد در زمینه سازی تمدن نوین اسلامی

طاهره رجیبی^۱

محمد حسن میرزا محمدی^۲

چکیده

تحقق تمدن نوین اسلامی در عصر حاضر اهمیت ویژه ای پیدا کرده است و از ابعاد و زوایای مختلف بررسی گردیده است. در این مقاله هدف این است که از منظر تربیتی و با محوریت قرارداد مفهوم جهاد در قرآن چگونگی تحقق تمدن اسلامی بررسی شود و تربیت مبتنی بر جهاد به عنوان بایسته اساسی تحقق تمدن اسلامی مطرح گردد. برای رسیدن به این منظور با استفاده از روش تحلیل مفهومی ابتدا مفاهیم مختلف و ابعاد متفاوت جهاد در آموزه های اسلامی با تاکید بر قرآن بررسی گردید و در پایان به استنتاج و تحلیل چگونگی تاثیر پذیری و تاثیر گذاری بین انسان و تمدن با محوریت جهاد پرداخته شد. جهاد نوع مواجهه تمدن اسلامی با تمدنهای رقیب را بر اساس چهار نوع رویارویی هجوم، دفاع، تقیه و هجرت مشخص می کند. اکنون در شرایطی که انقلاب اسلامی به وقوع پیوسته و مرحله نظام سازی انجام گرفته است، لازم است تمدن اسلامی در موقعیت فعال و هجومی قرار گیرد. موفقیت در این مواجهه تمدنی به چگونگی تربیت انسان تمدن ساز بستگی دارد. الگوی تربیتی مبتنی بر جهاد ظرفیت وسیعی دارد تا با تلفیق قلمروهای تربیت اخلاقی و تربیت اجتماعی به شکل گیری تربیت جهادی با بینش، کنش و منش جهادی برای تحقق تمدن نوین اسلامی کمک کند.

واژگان کلیدی: جهاد، الگوی تربیتی جهاد، قلمروهای تربیتی جهاد، موقعیت های جهاد، تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا

^۲ دانشیار دانشگاه شاهد تهران

تمدن نوین اخلاقی بر محور تبدل فقاہت سیاسی با رویکردی بر نظریات امام خمینی(ره)

محمد رضا فارسیان^۱

سید علی پورمنوچهری^۲

چکیده

حاکمیت اسلامی در عصر اخیر خواستار بازسازی چهره سیاسی خود در قالب عرضه تمدن نوین اسلامی به ملل و آحاد می‌باشد. این جریان که در قالب حاکمیت دینی بر رفتار سیاسی جلوه نموده است به دلیل عدم پشتوانه سازی مناسب جریان فقاہت به توفیقی مستلزم شأن خود فائق نیامده است. بستر سازی نامتوازن تحت اشراف ظنون خاصه حواله‌ای جز گسست پیوندهای حاکمیتی و اجتماعی را در پی نداشته است. از این رو با توسعه این دیدگاه تطابق اصل کار بست تظنن عقلائییه و بهره‌گیری از خرد جمعی در جهت شکل‌گیری جامعه‌ای آرمانی ظهور می‌یابد. این پژوهش با بهره‌گیری از نظریات امام خمینی در باب اسلام تمدن ساز بر آن است که، تمدن نوین اخلاقی که مثبت رویکردی جدید در پیش پای حاکمیت فقهی می‌باشد با بهره‌ای خاص از اولویت فقه تمدن ساز با عنوان ظن عقلائی اخلاق مدار به حیاتی متعالی به نام تمدن دست می‌یابد و این امر مقصودی است که در این مجال ملزم پنداشته شده است که رویکرد جز در سایه پالایش فقه عقلائی و اخلاقی با محوریت آزادی و مدارا استوار نمی‌گردد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اخلاقی، ظن خاص، تظنن عقلائییه، آزادی، مدارا، امام خمینی، فقه

سیاسی

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز

^۲ استادیار دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز

سبک زندگی معنوی حضرت فاطمه (س) الگویی برای زیرساخت های تمدن نوین اسلامی

مجتبی اخوان ارمکی^۱

چکیده

برای ایجاد تمدن نوین اسلامی، که بر مبنای پیشرفت همه جانبه بنا می شود، باید همه نیازهای مادی و معنوی، انسان ها شناخته شود و از همه ظرفیت ها برای رشد و تعالی انسان استفاده کرد. از آنجا یکی از بارزترین ویژگی های شخصیتی حضرت زهرا (س) ارتباط عمیق معنوی او با خداست، که در کثرت عبادت و خویشنداری حضرت تجلی نموده است. آن حضرت در زندگی اصولی معنوی خاصی را رعایت کرده اند، که به یقین با پیروی از سبک زندگی معنوی آن بزرگوار، شالوده تمدن نوین اسلامی در جامعه پی ریزی خواهد شد. در این مقاله با مطالعه زندگی حضرت فاطمه (س) سعی شده است، سبک زندگی معنوی حضرت زهرا (س) بررسی شود. یافته های این تحقیق نشان می دهد که انسان با پیروی از سبک زندگی معنوی حضرت فاطمه (س) به خدا توکل خواهد کرد و با صبر در برابر مشکلات از آنچه خداوند به او داده است، راضی خواهد بود و با مهرورزی و محبت به دیگران اساس تمدن نوین اسلامی پی ریزی خواهد کرد. روش پژوهش کیفی مبتنی بر رویکرد توصیفی و تحلیلی می باشد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، سبک زندگی، حضرت زهرا (س)

^۱ دانشجوی دکترا

تحلیل پیام‌های تربیتی و تعلیمی پنج کتیبه تجلی یافته در مسجد-مدرسه چهارباغ اصفهان

محی الدین آقاداودی^۱

خشایار قاضی زاده^۲

چکیده

مسجد-مدرسه چهارباغ به‌عنوان یکی از شاخص‌ترین بناهای علمی-مذهبی صفویه و گنجینه‌ای از هنر کتیبه‌نگاری اسلامی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. پژوهش حاضر تلاش دارد ضمن برگزیدن هدفمند پنج نمونه از کتیبه‌های شاخص این بنا به مطالعه ساختار و محتوای تعلیمی آن‌ها بپردازد تا زمینه پاسخ به پرسش اصلی پژوهش یعنی اینکه مضامین تعلیمی بازتاب یافته در نمونه‌های برگزیده شامل چه مواردی است؟ فراهم آید. پژوهش پیش رو از حیث روش توصیفی-تحلیلی بوده و جمع‌آوری اطلاعات به شیوه میدانی و کتابخانه‌ای صورت پذیرفته است، همچنین روش تجزیه و تحلیل یافته‌ها کیفی است. مختصری از نتایج پژوهش حاضر گویای آن است که کارکرد تعلیمی کتیبه‌ها با توجه به تناسب چشمگیر با کاربری بنا، بازتاب قابل توجهی در قالب مضامین داشته است. این مضامین اغلب در کتیبه‌های ثلث و نستعلیق و در نقاط اصلی بنا به‌کاررفته‌اند و از حیث موضوع شامل مباحثی همچون ضرورت علم‌آموزی، وظایف عالم و متعلم، برتری‌های عالم عامل بر عابد و موارد گوناگون هستند که در قالب‌های مختلف بیان شده‌اند.

واژگان کلیدی: معماری صفویه، کتیبه، مسجد-مدرسه چهارباغ، پیام‌های تعلیمی

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه شاهد

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

نقش مدیریتی و نرم افزاری ولایت فقیه و فقه حکومتی در تمدن سازی نوین اسلامی، با محوریت اندیشه ولی امر مسلمین جهان حضرت امام خامنه ای مدظله العالی

رضا مقیسه^۱

چکیده

تمدن سازی نوین اسلامی یکی از اهداف انقلاب اسلامی و در واقع آخرین مرحله فرایند اهداف انقلاب اسلامی است؛ تحقق این هدف بزرگ، نیازمند نرم افزار متناسب با ماهیت و جنس انقلاب اسلامی می باشد. هدف مقاله توصیف میزان نقش «فقه حکومتی» و «ولایت فقیه» در «تمدن سازی نوین اسلامی» با روش تحلیل مضامین اندیشه حضرت امام خامنه ای مدظله العالی است. اسلام حکومت را به «ولایت» تعبیر می کند و ولایت فقیه به معنای ولایت و حکومت یک شخص نیست؛ حکومت فقه است، نه حکومت افراد. به عبارتی در واقع فقه حکومتی نرم افزار اصلی اداره و مدیریت حاکمیت اسلامی در سطوح و جغرافیای مختلف از جمله تمدن سازی اسلامی می باشد؛ تمدن سازی نوین اسلامی بدون «ولایت فقیه» و فقه متناسب با آن یعنی «فقه حکومتی» شدنی نیست. فقه حکومتی فقهی است که تمام حوزه های فقه را در بر می گیرد؛ فقه فردی در واقع فقه حداقلی است و فقه حداکثری همان فقه حکومتی است؛ فقه حکومتی شامل فقه فردی هم می شود ولی فراتر از آن است؛ «چو صد (فقه حکومتی) آید نود (فقه فردی) هم پیش ماست». در حقیقت ذات و یا بافت اصلی تمدن اسلامی، «ولایت فقیه» و فقه متناسب با آن یعنی «فقه حکومتی» است.

واژگان کلیدی: فقه حکومتی، ولایت فقیه، تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

نقش فراموشی راهبردی در پیشرفت نهادها و سازمان های تمدنی و انقلابی؛ از منظر ذینفع مرجع و محوری انقلاب اسلامی؛ حضرت امام خامنه ای مدظله العالی

رضا مقیسه^۱

چکیده

هدف مقاله بررسی فراموشی راهبردی برای پیشرفت نهادها و سازمان های انقلابی با روش تحلیل مضامین منویات امام خامنه ای مدظله العالی می باشد. وقتی انقلاب اسلامی در حال تحول و پیشرفت به سوی تمدن نوین اسلامی است، نهادها و سازمان های وابسته به آن باید همگام و همراه با انقلاب اسلامی و بلکه بیشتر و فراتر از آن متحول و در حال تغییر و پیشرفت باشند تا بتوانند حرکت تحولی انقلاب اسلامی را برای ساختن تمدن نوین اسلامی تضمین و مطمئن سازند.

تمدن به خودی خود ترویج و نهادینه نمی شود و به پیشرفت نهادها و سازمان هایی وابسته است. شاخصه اصلی دانش بنیان شدن نوآوری و تولید دانش است، اما به نظر می رسد علاوه بر یادگیری، نهادها و سازمان ها نیازمند فراموشی راهبردی نیز هستند؛ به عبارتی یعنی اولاً فراموش کردن خوبی ها برای خوب تر انجام شدن مأموریت های نهادها و ثانیاً صرف نظر کردن از کسب دانش و ابداعاتی که برای تحقق مأموریت کم اثر است.

این نوع فراموشی نقش زیادی در تحول و پیشرفت نهادهای انقلابی دارد. نهادها برای پیشرفت همه جانبه انقلاب اسلامی نیازمند فراموشی راهبردی برخی داشته ها و سرمایه های دانشی و فنی خود هستند تا بتوانند رسالت و مأموریت نهاد و سازمان خود را در قبال انقلاب اسلامی به موقع و با کیفیت انجام دهند. مصادیق فراموشی راهبردی را می توان از منویات و اندیشه ها و تدابیر ولی امر مسلمین جهان حضرت امام خامنه ای مدظله العالی به عنوان ذینفع مرجع و اصلی انقلاب اسلامی استخراج و استنباط کرد.

واژگان کلیدی: فراموشی راهبردی، ذینفع مرجع، پیشرفت، نهادهای تمدنی و انقلابی

^۱ دانشجوی دکترا سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

جایگاه تربیت زیبایی شناسی در تمدن نوین اسلامی با توجه به دیدگاه های علامه

جعفری

محمد دارابی^۱

محسن فرمهینی فراهانی^۲

چکیده

این پژوهش به بررسی آرا و اندیشه های تربیتی علامه جعفری در زمینه های، "زیبایی شناسی"، "هنر"، "تمدن" و "حیات معقول" به منظور بهره گیری در "تمدن نوین اسلامی" می پردازد. در حوزه ارتباط بین تربیت زیبایی شناسی و تمدن نوین اسلامی تحقیقاتی انجام شده اما هنوز نقشه راه کاملی برای حوزه تربیتی تمدن نوین اسلامی تدوین نشده است و بدون تردید تربیت زیبایی شناسی یکی از مقدمات واجب شکل گیری تمدن نوین اسلامی می باشد. در تحقیق حاضر از روش پژوهش استنتاجی به عنوان روش اصلی و همچنین از روشهای تحلیل اسنادی و تحلیل مفهومی به عنوان تکنیک های کمکی برای توصیف، فهم و درک موضوعات استفاده شده است. سوال اصلی تحقیق این است که: آیا در دیدگاه تربیتی جعفری هدف نهایی تمدن اسلامی رسیدن به حیات معقول است؟ و سوال دیگر تحقیق نیز این است که: با توجه به دیدگاه های علامه جعفری، نقش تربیت زیبایی شناسی در شکل گیری تمدن نوین اسلامی چیست؟ یافته های پژوهش دلالت دارد که: حیات معقول مرکز ثقل تمام تفکرات جعفری برای زندگی انسان در این جهان محسوب می شود؛ هنر پیشرو و زیبایی ها، وسایلی برای رسیدن به حیات معقول هستند؛ تعلیم و تربیت و مخصوصاً روح حاکم بر آن یعنی تربیت زیباشناختی برای رسیدن به حیات معقول برنامه ریزی شده اند؛ و از همه مهمتر تمدن اسلامی مدنظر او دارای آرمانی به نام حیات معقول است؛ و بنابراین همه در یک زنجیره طولی و مکمل هم به دنبال هدف و آرمانی بسیار بزرگ - به نام حیات معقول - مجتمع می شوند. و این یعنی تربیت زیباشناسانه یکی از مقدمات ایجاد تمدن نوین اسلامی می باشد.

واژگان کلیدی: تربیت، تربیت زیبایی شناسی، تربیت هنری، تمدن نوین اسلامی، زیبایی شناسی، حیات

معقول، هنرپیشرو

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

^۲ دانشیار دانشگاه شاهد

مطالعه تطبیقی تمدن نوین اسلامی و تمدن اسلامی: اشتراکات و افتراقات

(با تأملی بر اندیشه حضرت آیت الله سید علی خامنه‌ای)

محمدجواد فتحی^۱

زهره قدیگی^۲

چکیده

بعثت پیامبر اسلام (ص) و هجرت به مدینه سرآغاز بنا نهادن تمدنی جهانی بود که در طی پروسه‌ی چندین قرنه به بزرگترین و تأثیرگذارترین تمدن تاریخ بشری تا آن زمان مبدل گشت. منتها پس از مدتی در طی یک روند تدریجی به دلیل دوری از مبانی اسلامی هویت دهنده و قوام بخش ابتدایی و تحت تأثیر برخی پیشران‌های خارجی رو به انحطاط رفت. پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تشکیل حکومتی بر پایه اسلام و وجود ظرفیت‌های مطلوب مادی و معنوی، منجر به طرح مجدد ایده‌های تمدنی با عنوان تمدن نوین اسلامی گردید. حال این سوال مطرح می‌شود که تمدن نوین اسلامی و تمدن اسلامی دارای چه شباهت‌ها و مفارقاتی هستند؟ این پژوهش با قرار دادن این سوال به عنوان نقطه عزیمت خود سعی دارد تا با کنکاش در منابع اسلامی از یک سو و تأمل در اندیشه حضرت آیت الله سید علی خامنه‌ای که لفظ نوین توسط وی طرح و صورت‌بندی شده است، به وجوه شباهت و افتراق دو تمدن نائل گردد. به طور کلی تمدن نوین اسلامی و تمدن اسلامی در حوزه مسائل دینی، ایمانی و معنویت‌گرایی، عدل و عدالت-گرایی و تأکید بر روی مقوله دانش و علم جهت پیشبرد و بلوغ ایده‌های تمدنی، دارای شباهت هستند و از سوی دیگر در برخی مؤلفه‌ها همانند وجود اولویت‌بندی و قاعده‌مندی مراحل نیل به تمدن در تمدن نوین اسلامی و فقدان این مهم در تمدن اسلامی، تأکید بر ارتباطات بین‌المللی و محیط اطراف، فضای مجازی و رسانه‌ای و تأثیر آن بر تمدن‌سازی، علم - فناوری، مدل عقلانیت و خردگرایی، انسان تک ساحتی یا چندساحتی و رهبری و جایگاه مردم، دارای تفاوت هستند. این پژوهش از طریق روش تحلیل کیفی و با استناد به داده‌ها و اسناد کتابخانه‌ای و از طریق ابزار فیش برداری صورت گرفته است.

واژگان کلیدی: تمدنی اسلامی، تمدن نوین اسلامی، سید علی خامنه‌ای، انقلاب اسلامی ایران، حضرت محمد (ص).

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

^۲ کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی

بررسی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در بیانات مقام معظم رهبری و نقش آن در تمدن سازی نوین اسلامی

محمد رحیمیان^۱

عباس کشاورز شکری^۲

یوسف ترابی^۳

چکیده

هدف اصلی مقاله حاضر بررسی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در بیانات مقام معظم رهبری و نقش آن در تمدن سازی نوین اسلامی است. از جمله مهم‌ترین دغدغه‌های مقام معظم رهبری در طول چند سال اخیر تلاش برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی است. یکی از مسیرهای رسیدن به این مهم، توجه به مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی است که مقام معظم رهبری مکرراً به آن‌ها اذعان داشته‌اند. سرمایه اجتماعی از جمله کلیدواژه‌های است که بیش از یک دهه است که به‌طور جدی در حوزه علم و دانش به آن پرداخته می‌شود و تمام دانشمندانی که در این حوزه مشغول به کار هستند اذعان می‌کنند که یکی از خلأهای موجود در جامعه کنونی، نبود مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی که شامل اعتماد اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی و بیداری اجتماعی است. در نتیجه این تحقیق بر آن دارد که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مذکور را در بیانات مقام معظم رهبری کنکاش کرده و در پایان مدلی مفهومی از آن استخراج نموده و تأثیر آن بر تمدن سازی نوین اسلامی را توضیح دهد.

کلیدواژگان: مقام معظم رهبری، سرمایه اجتماعی، تمدن نوین اسلامی، اعتماد اجتماعی، همبستگی اجتماعی.

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

^۲ دانشیار دانشگاه شاهد

^۳ دانشیار دانشگاه علوم انتظامی (امین)

نظریه گذار تمدنی به مثابه راهبردی برای تحقق تمدن نوین اسلامی با تاکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مدظله)

هادی عبدالملکی^۱

قدیر نظامی پور^۲

محمد پیرعلی^۱

طاها عشایری^۳

چکیده

تمدن محصول باورها، نگرش‌ها، احساسات و رفتارهای انسان است، مطابق رویکرد تحلیل لایه‌ای علت‌ها آشکارترین وجوه تمدن رفتارها و نمادهایی هستند که توسط نهادها و ساختارهای برآمده از جهانبینی‌ها و یا جهان‌نگری‌ها پشتیبانی می‌شوند، علاوه بر این در لایه‌های زیرین تمدن استعاره‌ها و استوره‌ها مقوم کنش‌ها و کنشگران حوزه تمدن با چارچوب‌های شناختی - هنجاری متعهد به نگاه‌داری تمدن قرار دارند که مقوم نگرش‌ها و رفتارهای تمدن سازاست. بر همین قاعده درمقایسه دو دسته عوامل سخت افزاری و نرم افزاری تمدن‌ساز می‌توان گفت عوامل و مولفه‌های نرم افزاری نقش بنیادی‌تر و آگاهانه‌تری در ساخت تمدن خصوصا در افق آینده دارند.

مولفه‌های سخت‌افزاری ناظر بر شکل‌گیری و تکامل هویت مادی و کالبدی تمدن " وجوه آشکار" هستند که برای ناظر خارجی به صورت محدود قابل مشاهده است. درحالی که مولفه‌های نرم افزاری ناظر بر هویت معنوی و درونی و زیر ساخت فکری تمدن است. در حالت کلی ممکن است بسیاری از تمدن‌ها در هویت مادی و فیزیکی یکسان باشند اما مولفه‌های نرم افزاری اساسا متفاوت و معیار اصلی تمایز و یا

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ هیئات علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

^۳ دانشجوی دکتری دانشگاه کاشان

تشابه تمدن‌ها با یکدیگر هستند. لذا می‌توان گفت تمدن نوین اسلامی نوع خاصی از تمدن‌گرایی است که اگر چه دارای وجوه تشابه زیادی در مولفه‌های تمدن‌ساز در مقایسه با سایر تمدن‌های بشری است، اما در مولفه‌های نرم افزاری و معنوی تفاوت آشکاری با سایر تمدن‌ها دارد و دارای ویژگی‌های اختصاصی و منحصر به فرد است. بنابراین تحقق آن مستلزم گذار تمدنی (گذر از تمدن مختلط، متناقض کنونی) و تمرکز بر مولفه‌های تمدن‌ساز در قواره جهان‌بینی و جهان‌نگری اسلامی و مسلمانی است. این مقاله با هدف تبیین ابعاد و مولفه‌های تمدن‌ساز در افق تمدن نوین اسلامی با تأکید بر مراحل پنجگانه تمدن‌سازی در دیدگاه‌های مقام معظم رهبری و با روش ترکیبی؛ تحلیل گفتمان و تحلیل لایه‌ای علت‌ها (CLA) انجام شده است. نتایج این بررسی نشان داد تمدن‌های کنونی اسیر نگاه تک بعدی و سطحی به انسان و جهان هستند لذا گذر از وضعیت کنونی مستلزم نگاه تمدنی به جهان و توجه به دوگانه‌های مختلف وجود انسان است. از دیدگاه مقام معظم رهبری نیز تمدن اسلامی به عنوان محصول تعالیم انبیاء الهی و خصوصاً پیامبر عظیم‌الشان اسلام و ائمه اطهار (ع) مرهون نگاه جامع و چند بُعدی به جهان و انسان است.

بررسی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در بیانات مقام معظم رهبری و نقش آن در تمدن سازی نوین اسلامی

محمد رحیمیان^۱

عباس کشاورز شکری^۲

یوسف ترابی^۳

چکیده

هدف اصلی مقاله حاضر بررسی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در بیانات مقام معظم رهبری و نقش آن در تمدن سازی نوین اسلامی است. از جمله مهم‌ترین دغدغه‌های مقام معظم رهبری در طول چند سال اخیر تلاش برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی است. یکی از مسیرهای رسیدن به این مهم، توجه به مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی است که مقام معظم رهبری مکرراً به آن‌ها اذعان داشته‌اند. سرمایه اجتماعی از جمله کلیدواژه‌های است که بیش از یک دهه است که به‌طور جدی در حوزه علم و دانش به آن پرداخته می‌شود و تمام دانشمندانی که در این حوزه مشغول به کار هستند اذعان می‌کنند که یکی از خلأهای موجود در جامعه کنونی، نبود مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی که شامل اعتماد اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی و بیداری اجتماعی است. در نتیجه این تحقیق بر آن دارد که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مذکور را در بیانات مقام معظم رهبری کنکاش کرده و در پایان مدلی مفهومی از آن استخراج نموده و تأثیر آن بر تمدن سازی نوین اسلامی را توضیح دهد.

واژگان کلیدی: مقام معظم رهبری، سرمایه اجتماعی، تمدن نوین اسلامی، اعتماد اجتماعی، همبستگی اجتماعی

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه شاهد

^۲ دانشیار دانشگاه شاهد

^۳ دانشیار دانشگاه علوم انتظامی

آینده تمدن اسلامی مبتنی بر رویکرد سنت پژوهی

علیرضا افضلی^۱

چکیده

فهم سنن الهی از دستاوردهای بسیار مهم شاگردی در محضر آیات قرآن کریم و روایات معصومین علیهم السلام، به طور صریح و آشکار قابل استفاده بوده و جایگاه مهمی را در جهان بینی اسلامی به خود اختصاص می دهد. بنابر لحاظ این سنت ها در آینده پژوهی در پرتو رهنمودهای دینی، می توان گفت آینده پژوهی اسلامی از جایگاه ویژه و ممتازی نسبت به آینده پژوهی عرفی برخوردار است. این مقاله در صدد ارائه روشی نوین در تبیین آینده تمدن اسلامی مبتنی بر سنن الهی می باشد، به نام «سنت پژوهی». سنت پژوهی، پژوهش در سنت های الهی و کشف آنها، تبیین شرایط و چگونگی تحقق آنها، تبویب آنها و تبیین چگونگی نحوه مرادده سنن با یکدیگر، در جهت تحلیل و تبیین وقایع آینده است. در این مقاله در ابتدا به ادبیات موضوع در مورد سنن الهی و تمدن پرداخته شده، و در ادامه امکانپذیری و چگونگی «سنت پژوهی تمدن اسلامی» به منزله رویکردی برای فهم از سنن، در تبیین آینده تمدن اسلامی مورد بحث قرار گرفته است. روش تحقیق در این مقاله، مبتنی بر مطالعات کتابخانه ای و تحقیق در پرتو آیات قرآن کریم، با استفاده از روش های تفسیری بوده است.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، تمدن سازی، آینده پژوهی، سنن الهی، سنت پژوهی

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه تهران

دموکراسی ایرانی - اسلامی (راهبردی برای توسعه و پیشرفت ایران)

مصطفی مظاهری^۱

چکیده

ایجاد عدالت و برابری افراد بشر در جوامع مختلف، همواره از چالش‌های اصلی حکومتها و ملتها بوده است. نظام‌های گوناگون در سیر تاریخ، سعی در ایجاد عدالت و برابری، میان مردم را داشته‌اند، لذا مبحث حقوق ملتها و مردم سالاری ریشه در تاریخ گذشته بشریت دارد. در عصر جهانی شدن که دانش و تکنولوژی، پارادایم حاکم در جهان گیتی است، مقوله دموکراسی ابعاد تازه‌ای پیدا کرده است. اصولاً کشوری بستر توسعه را بهتر طی خواهد کرد، که به زیربنای لازم و اساسی از دموکراسی رسیده باشد. یکی از کشورها و ملت‌های کهن، ایران می‌باشد که دموکراسی در سیر تاریخ آن، با فراز و نشیب فراوانی مواجه بوده است و حکومت‌های مختلف آن، هریک به نوبه‌ای، حرف از دموکراسی یا اجرای آن را بیان کرده‌اند. آنچه مسلم است با توجه به شرایط خاص ایران، باید دموکراسی شکل گرفته در این جامعه، با بنیان‌ها و موازین کلی آن، مطابقت داشته باشد، تا زمینه را برای وحدت و توسعه ملی فراهم کند. لذا تحقیق حاضر با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و روش توصیفی-تحلیلی، به دنبال تشریح این مسئله است که کدام نوع و الگو دموکراسی برای ایران، مناسبتر است و اینکه جایگاه دموکراسی در ایران، به چه صورتی است. استدلال محقق و یافته‌های پژوهش، بیانگر این نکته است که بهترین شکل دموکراسی برای ایران، آن دموکراسی است که با اتکای بر معیارها و الگوهای ایرانی و اسلامی ایجاد شده باشد و ناشی از استعداد و ظرفیت‌های داخلی بوده و درونزا و بومی باشد.

واژگان کلیدی: دموکراسی، ایران، دموکراسی ایرانی، الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت.

^۱ دانشجوی دکتری دانشگاه تهران

نظام مردم سالاری دینی به مثابه الگوی سیاسی تمدن نوین اسلامی

مهدی سعیدی^۱

چکیده

در سال‌های اخیر نظریه‌ای با عنوان «مردم سالاری دینی» مطرح گردیده است که در مقام تبیین مقوله ماهیت، ابعاد و ساختار حکومت در نظام جمهوری اسلامی است و تلاش دارد تا چگونگی توزیع قدرت در نظام اسلامی را شرح و تبیین نموده و به سوالات و ابهامات متعدد در باب حکومت اسلامی پاسخ ارائه دهد. خاستگاه این نظریه را باید در فقه سیاسی شیعه جستجو کرد که توسط فقها و صاحب نظرانی از جمله حضرت امام خمینی (ره) و آیت الله خامنه‌ای در طول این سال‌ها مطرح و تشریح گردیده است. این نظریه با هدف نظام سازی و ارائه الگویی از نظام سیاسی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی ارائه شده و هدف کلی خود را «رسیدن به تمدن اسلامی» معرفی می‌کند و در این میان از پنج مرحله فرآیند تشکیل تمدن اسلامی به این ترتیب یاد می‌کنند: ۱. تشکیل انقلاب اسلامی، ۲. تشکیل نظام اسلامی، ۳. تشکیل دولت اسلامی، ۴. تشکیل کشور اسلامی، ۵. دنیای اسلامی. متفکر و نظریه پرداز محوری این نظریه معتقد است که برای تحقق فرآیند پنج گانه مذکور باید الگوی پیشرفت داشت که از آن با عنوان «الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت» یاد شده است.

تبیین چستی و ماهیت، ابعاد و مولفه های نظریه مردم سالاری دینی و مرزها و تمایزات آن با دیگر قرائت ها از حکومت اسلامی موضوعی است که در این مقاله بدان پرداخته خواهد شد.

^۱ دانشجوی دکتری علوم سیاسی

اجتهاد هندسی؛ نرم افزار تمدن سازی اسلامی

آرش شادمان^۱

چکیده

تمدن اسلامی دو جهت دارد: ابزاری و نرم افزاری. جهت نرم افزاری، جهت اساسی تمدن است و این نوشتار می خواهد به این جهت بپردازد.

برای رسیدن به آن، می بایست «علوم انسانی» صیوررتی اسلامی پیدا کنند. برای این امر باید منظومه های اسلامی از مباحث اعتقادی و نظری تا مباحث رفتاری و عملی وارد مبانی این علوم شود تا این علوم بازتولید شوند.

منظومه، همان نظام های مختلف معرفتی و رفتاری است که «ماهیتی» سیستمی دارد. اما اکثر علوم اسلامی معمول و مصطلح دارای خصوصیت «اتمی» هستند و دقیقا از نظر شیوه ی پژوهشی، اسلوبی مقابل اسلوب نظام ساز دارند. این امر ضرورت طراحی رویکردی جدید در مطالعه ی علوم دینی با متد سیستمی را اثبات می کند که ما آن را «اجتهاد هندسی» نامیده ایم.

استفاده از اجتهاد هندسی، نیاز ما به اجتهاد مصطلح را برطرف نمی کند و اجتهاد مرسوم باید با قوت خود در میدان باقی بماند و نقش مکمل را برای اجتهاد هندسی ایفا کند. همچنین اجتهاد هندسی، آن چه در کلام امام خمینی (ره) با تعبیر «فقه پویا» در مقابل «فقه جوهری» (سنتی) به کار رفته است نمی باشد. با طراحی متد هندسی، مبانی و نظام های اسلامی در حوزه های نظری و عملی طراحی می شود. این نظام ها مبنای علوم انسانی قرار داده شده و علوم انسانی را مبتدل به رویکرد اسلامی می کند. این علوم انسانی پس از این مراحل، می توانند جامعه ی اسلامی را با یک نقشه ی معین برای جهت نرم افزاری به سمت تمدن اسلامی جهت دهند.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی - تمدن سازی اسلامی - علوم انسانی اسلامی - فقه - اجتهاد هندسی - امام خمینی (ره) - امام خامنه ای

^۱ طلبه سطوح عالی

جایگاه علم در تمدن نوین اسلامی

جواد بهمنی^۱

چکیده

وجه به جایگاه علم، و ارتباط آن با سایر مسائل، همچون استقلال و خودکفایی و ...، در ابعاد اقتصادی و سیاسی و ...، قابل تأمل بوده و می‌تواند به ارائه نقشه‌راهی کارشناسی و کاربردی، در مسیر دستیابی و تداوم به تمدن نوین اسلامی، مفید باشد؛ از سوی دیگر، اتصال علوم اسلامی به منبع وحی، این امکان را فراهم آورده است که از آن به عنوان معیار و شاخصی اساسی و بدون خطا، در تشخیص درستی و نادرستی دستاوردهای بشری در زمینه علوم، مورد استفاده قرار گیرد؛ بدین معنا که اینبار به جای آنکه از روش‌هایی مانند آزمون و خطا و ...، برای تأیید صحت دستاوردهای علمی استفاده شود، منبع وحی شاخص قرار گرفته و صحت آن، تأیید یا ردّ شود؛ یا اینکه موضوعات بی‌شماری که در قرآن آمده است به عنوان سرفصل اصلی مطالعات علمی قرار گیرد. بدین ترتیب علم در اسلام از دو جهت متمایز از علم در جوامع غیراسلامی می‌گردد: اول آنکه معیار و سرفصل آن از منبعی قابل اتکا و خدشه‌ناپذیر کسب می‌شود که خود باعث نتیجه‌بخشی بهتر و بیشتر می‌شود؛ و دوم آنکه از جنبه صرفاً مادی خارج می‌گردد. به نظر می‌رسد در تمدن نوین اسلامی، علم و جایگاه آن باید مورد بازتعریف قرار گرفته و با نگاهی ورای از آنچه تا کنون بوده، به آن نگرسته شود.

واژگان کلیدی: علم، عقل، وحی.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ

آسیب شناسی، چالش ها و موانع تمدن نوین اسلامی

محمود نظرنیا^۱

چکیده

با پیروزی انقلاب اسلامی نقطه عطفی برای ایجاد تمدن نوین اسلامی پدید آمد و با دگرگون شدن معادلات حاکم بر زندگی جمعی، فضای مناسبی برای تمدن سازی اسلامی فراهم شد از این رو می توان گفت انقلاب اسلامی فرصتی بی بدیل را در اختیار متولیان معارف دینی قرار داد تا زمینه های اجرای این حرکت بزرگ دینی و انقلابی را آغاز نماید، اساسا تمدن نوین اسلامی بر آن است که با بهره گیری از دستاوردهای مفید تمدن مادی غرب، به ایجاد تمدنی نوین بپردازد که بتواند تمامی جنبه های تمدنی را در برداشته باشد. برای حرکت تمدن نوین اسلامی در مسیر صحیح، آسیب هایی نظیر عدم پیروی از رهبری واحد، چالشهایی مانند فرهنگ مهاجم غربی و اختلاف افکنی در میان مسلمانان، و موانعی چون مشکلات اقتصادی جوامع مسلمان و عدم توجه به عقلانیت دینی وجود دارد. توجه به نقش رهبران دینی، فکری، فرهنگی و گروههای مرجع و نخبگان در هدایت مردم راهکار اصلی فرهنگ سازی در جامعه و مقابله عملی با مشکلات و موانع است لذا در این پژوهش تلاش شده است تا موانع و چالشهای اساسی این حوزه بررسی و تحلیل گردد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، آسیب شناسی، چالشها، موانع

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی

بررسی نقش علوم انسانی در تحقق تمدن نوین اسلامی از منظر مقام معظم

رهبری

زهرا علیپور مقدم^۱

فاطمه حسینیائی^۲

چکیده

آرمان نظام جمهوری اسلامی ایجاد تمدن نوین اسلامی می باشد. اما سؤال آن است که برای آنکه بتوانیم تمدن نوین اسلامی را به وجود بیاوریم، باید به چه مؤلفه هایی توجه کنیم؟ به نظر می رسد یکی از مهم ترین عوامل در ساخت تمدن، موضوع «علم» است، اگر مقوله ی «علم» را نه به معنا و تعریف مصطلح و محدود به علوم تجربی، بلکه در تعریفی کلان تر و جامع تر به معنای «اندیشه»، «تفکر» و «تعقل» نیز لحاظ کنیم، با این تعریف، همه ی تمدن ها برای ساخت خود نیازمند «نظام اندیشه ای» هستند.

از بررسی دیدگاههای مقام معظم رهبری به این نتیجه می رسیم که در نظام فکری ایشان علم متشکل از دو شاخه ی اصلی است: علوم انسانی و علوم پایه.

تأکید ایشان در زمینه ی علوم انسانی بر نظریه سازی در این حوزه است و معتقدند که بسیاری از حوادث دنیا حتی در زمینه های اقتصادی و سیاسی و غیره، محکوم نظرات صاحب نظران در علوم انسانی است.

بر این اساس هدف این پژوهش بررسی جایگاه و نقش علوم انسانی در تحقق تمدن نوین اسلامی از منظر مقام معظم رهبری با استفاده از روش توصیفی تحلیلی می باشد.

در این پژوهش همچنین بنا داریم به بیان ویژگی های دانشگاه اسلامی از منظر مقام معظم رهبری و بررسی نقش و وظایف اساتید و دانشجویان و نخبگان علمی در فراهم کردن زمینه تحقق تمدن نوین اسلامی بپردازیم.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، علوم انسانی اسلامی، دانشگاه اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه بیرجند

^۲ کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد

مقایسه تمدن نوین اسلامی و تمدن غرب در قرن ۲۱

سعید ازگلی^۱

چکیده

مقاله حاضر، به مقایسه دو پدیده مهم در نظام بین‌الملل در قرن بیست و یکم که یکی برخاسته از جهان مسیحیت به نام (تمدن غرب) و دیگری برگرفته از جهان اسلام (تمدن نوین اسلامی) می‌پردازد. تمدن اسلام بر آموزه‌های قرآن و سیره و سنت استوار است. این تمدن از رخدادهای بزرگ تاریخ و از طریق تاجران مسلمان و زائران مسیحی و... وارد اروپا شد و بر زندگی اروپایی تأثیر داشت. دکتر گوستاو لوبون در کتاب تمدن اسلام و عرب، رویارویی غرب با اسلام و مسلمین در جهان امروز و سلطه فرهنگی این تمدن بر کشورهای اسلامی زمینه‌ای است برای تحقیق و پژوهش در گذشته این دو تمدن، پیشرفت علم و دانش در مغرب زمین و احاطه تکنولوژی بر اروپا و افزون شدن قدرت سیاسی و نظامی کشورهای آن از یک سو برخی از مسلمین را دچار از خودبیگانگی کرده است. بررسی اتفاقات این دو تمدن، حقیقت را روشن کرد که تعصب بعضی از اروپائیان در پنهان کردن حقایق تاریخ از جمله تسلط و چیرگی علم، تمدن و فرهنگ اسلامی بر اروپا و تجدید حیات علمی اروپا را دنباله‌ای از تمدن یونان دانسته اند ریشه اخلاق اروپایی دارد. در این نوشتار سعی شده است به گونه‌ای مختصر و مفید نقاط تشابه و تفاوت تمدن اسلامی و تمدن غربی از زوایای مختلفی مورد بررسی قرار گیرد. این مقاله با روش تحلیل اسنادی در پی پاسخ به این سوال است که تشابه، تفاوت و ویژگی‌های تمدن نوین اسلامی و تمدن غرب در قرن ۲۱ چیست؟

واژگان کلیدی: جهان اسلام، تمدن، تمدن غرب، تمدن نوین اسلامی، علم و پیشرفت

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد

عدالت اقتصادی و تمدن نوین اسلامی در پرتو اقتصاد مقاومتی

هادی محمدی فر^۱

چکیده

اقتصاد در تمدن اسلامی وسیله ای برای قرب الهی و در قالب دین گرایی و گرایش به معنویت قابل بحث است. اقتصاد به عنوان یک ضرورت مورد توجه نظریه پردازان دولت، اصناف، احزاب و حتی گروههای نفوذ است. تمدن نوین اسلامی در تعارض با تمدن غربی شاخص ها و فاکتورهایی دارد که در صورت برخورد تئوریک و عملیاتی نمودن این برخوردها حرف هایی برای گفتن دارد. بن مایه تمدن نوین اسلامی عدالت اجتماعی است و این بن مایه می تواند به عنوان فصل ممیز تمدن اسلامی با تمدن انسانی در غرب باشد. از این منظر عدالت اقتصادی جایگاه ویژه ای در ساختار تمدن اسلامی دارد. عدالت اقتصادی زیر مجموعه عدالت اجتماعی است در برخوردهای تئوریک گرچه به طور کلی مقوله عدالت به کار برده شده است اما با پیشرفت های نوین می توان با شناسایی این پارامترهای جدید مبحث اقتصاد را توسعه و با عملیاتی نمودن آن بسترهای تمدن نوین اسلامی را تحکیم نمود. بر همین اساس فرضیه این پژوهش پاسخ به این سوال است که در تعارض تمدن اسلامی با تمدن انسانی عدالت اقتصادی چه جایگاهی دارد و چگونه می توان با استفاده از عدالت اقتصادی بسترهای عدم وابستگی اقتصادی تمدن اسلامی به تمدن انسانی را از بین برد؟ در چارچوب این سوال با استفاده از روشی تحلیلی و توصیفی به عملیاتی نمودن ظرفیت ای نوین تمدن اسلامی بالاخص فکت های اقتصاد مقاومتی پرداخته می شود.

واژگان کلیدی: تمدن غرب، تمدن نوین اسلامی، اقتصاد مقاومتی، عدالت اجتماعی، همگرایی اسلامی، عدالت اقتصادی، رفاه انسانی.

^۱ کارشناسی ارشد دیپلماسی

تبیین اصول ارزشی تربیت شهروندی در تمدن نوین اسلامی

علی جلال زاده^۱

چکیده

هدف این مقاله، واکاوی اصول ارزشی تربیت شهروندی در تمدن نوین اسلامی است. در این مقاله نخست به تحلیل مفهوم تربیت شهروندی، بررسی تاریخچه تحول تربیت شهروندی و ابعاد گوناگون آن از دیدگاه برخی اندیشمندان و صاحب نظران تعلیم و تربیت پرداخته و سپس با بهره گیری از رویکرد کیفی و با روش تحلیلی - استنتاجی، به اجمال پس از بازبینی منابع قابل دسترس، شماری از اصول تربیت را بر اساس اصول ارزشی تربیت شهروندی از دیدگاه اسلام استنباط و معرفی کرده و در نهایت این اصول را در تمدن نوین اسلامی مورد ارزیابی و تحلیل قرار داده ایم. در این راستا، تلاش شده است پس از استنباط مبانی نظری تربیت شهروندی از آموزه های اسلامی، اصول ارزشی تربیت شهروندی اسلامی نیز صورتبندی گردد. یافته های حاصل از این تحقیق، حول مبانی تربیت شهروندی، از این قرار است: خدامحوری، برابری، اختیار، خردمندی، ارج نهادن به کرامت انسان، همیاری، دوستی و شور و کنکاش، که هر کدام از اصول ذکر شده شامل مواردی جزئی تر و قابل توجه در جریان تربیت هستند، که در مقاله به آن پرداخته شده است. در پایان باید گفت که این اصول ارزشی تربیت شهروندی چیزی متمایز از تربیت مذهبی و دینی در تمدن نوین اسلامی نیست و حتی ترویج آموزه های اسلامی مطرح در تمدن نوین اسلامی بر رعایت ابعاد مختلف اصول ارزشی تربیت شهروندی موثر خواهد بود.

واژگان کلیدی: تربیت شهروندی، اصول ارزشی تربیت شهروندی، تمدن نوین اسلامی، تبیین اصول

تربیت شهروندی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی دانشگاه شاهد

الگوهای رقیب و تمدن نوین اسلامی

فاطمه زهرا احسانی^۱

چکیده

اقتصاد با مفهوم کنونی آن سلطان بلا منازع عصر جدید و محور تعیین کننده خط مشی های سیاسی ، اجتماعی و حتی علمی فرهنگی و هنری است. در تفکری که به تبع غرب زدگی در سراسر کره زمین اشاعه پیدا کرده ، تکامل بشر در توسعه اقتصادی انگاشته شده ، حال آنکه در اسلام تکامل انسان در رسیدن به مقام عبودیت الهی است. رخدادهای تمدنی در جهان غرب به ظاهر ره تعالی پیمود ، اما آنچه فرهنگ نامیده اند اعم از جنبه های معنوی چون دین ، دانش ، آیین و رسوم ، انحطاط یافت و تمدنی عاری از مولفه های فرهنگی شکل گرفت که رفته رفته مظاهر تمدن را مختل نمود . این گسست فرهنگی ، بحران های اخلاقی ، معنوی و انحلال بنیادهای انسانی و بحران دینی را به دنبال داشت . جامعه غربی به دنبال نفی دین بود که نظم اجتماعی ، عدالت ، انصاف و پایداری به اخلاق را از دست داد و ندای وجدان به خاموشی گرایید و دلبستگی به دنیا فزونی یافت و از سوی غفلت ، ورشکستگی اخلاقی و تنگدستی معنوی بر همه ارکان تمدن غربی مسلط شد. در نتیجه طرفداران تمدن اسلامی معتقدند باید تلاش های علمی اسلامی متناسب با هر زمان صورت گیرد . از نظر آنها ساختارها و نهادهایی که غرب ترکیب سازی کرده و به عنوان راهکارهای توسعه ارائه می کند ، برای پیمودن راه اسلام مناسب نیستند عصاره این نگاه در تبدیل ایران به پایگاه تحول تمدنی برای تمدن اسلامی را جمله معروف امام خامنه ای آشکار می سازد که فرمودند: «تمدن نوین اسلامی در راه است»

این پژوهش بر اساس منابع کتابخانه ایی به روش توصیفی-تحلیلی به بررسی موضوع مورد نظر می پردازد.

واژگان کلیدی: الگوهای رقیب - الگوهای اسلامی - تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد معارف قرآن

نظریه آفرینش

صادق کیوانلو^۱

چکیده

نظریه در خصوص آفرینش و هدف و غایت آن و وظایف و نتایج آفرینش از هدف تا رسالت و چگونگی راز انسانها از دیدگاه اسلام و وظایف آنان و فرآیند زندگی و سرانجام جهان و چگونگی آفرینش و تاریخ و جهان مطرح شده در اسلام و آثار و فرآیند تکوین و نابودی و چگونگی انتقال به سایر عوالم جهان پست و نحوه تعامل با جهان امر است و نحوه ارزیابی جهان در چند مرحله با توجه به مراتب آفرینش از جمله جهان بینی اسلام و انواع آفرینش انسان از نظر تکلیف بر دو قسم انسان متولد با عقل مطلق و انسان با جهل مطلق و علوم و دانش هر یک با توجه واقع شدن در بستر دنیای حلال و حرام و اعراف و سرانجام و دلایل مکنث و عقب ماندگی مسلمانان و ارائه فرایند مدیریت در اسلام با توجه به نظریه آفرینش و خاتمه که به این بیت می رسیم

چشم باز و گوش بازو این عما در حیرتم از چشم بندی خدا

واژگان کلیدی: جهان بینی اسلام - تولد انسان با عقل مطلق - تولد انسان با جهل مطلق - بستر دنیای حرام - بستر دنیای حلال - بستر دنیای اعراف - فرجام سخن - فرجام مدیریتی سخن - خاتمه

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی

تبیین نقش نظریه سنجش علمی در تقویت بنیان تمدن اسلامی

مصطفی محمدی^۱

چکیده

اثبات حقانیت قرآن از اساسی ترین بنیانهای تمدن اسلامی به شمار می رود و جهت گسترش اسلام و دفاع از ارزشهای الهی آن ضروری می نماید. در این مقاله ابتدا نقش مقوله «اثبات حقانیت قرآن» در شکوفایی تمدن اسلامی مورد بررسی قرار می گیرد و در ادامه راهکاری عملی برای این مهم ارائه می گردد. در دنیای علمگرای امروز که بسیاری از فرهیختگان آن روش علمی را تنها معیار اعتبار یک گزاره می دانند می بایست روشی جدید و مقبول برای بیان حقانیت قرآن ارائه شود که ضمن حفظ اصول و مبانی اسلامی، مورد پذیرش مخالفین نیز قرار گیرد. این مقاله با استفاده از اعجاز علمی قرآن و استانداردهای جامعه علمی غرب، روشی ابطال پذیر برای اثبات حقانیت قرآن ارائه می نماید. چارچوب استدلالی شیوه «سنجش علمی» بر این اساس است که با توجه به روند تکاملی علوم تجربی اگر قرآن از سوی بشر نگاشته شده باشد می بایست حتما پس از هزار و چهارصد سال تناقضات مختلفی را شامل شود و عدم وجود این تناقضات نشانه فرا بشری بودن این کتاب خواهد بود همچنان که وجود هر گونه تناقض منجر به زیر سوال رفتن حقانیت این کتاب است و لذا این شیوه کاملا ابطال پذیر و مطابق با استانداردهای دانشمندان علوم تجربی خواهد بود. راهکار عملی که بر اساس ایده سنجش علمی تبیین می گردد بدین ترتیب است که مراکز علمی و ضد دینی دنیای غرب شناسایی و دعوت به مناظره خواهند شد و مستندات این مناظرات با تبلیغات مناسب در اختیار عموم حقیقت جویان عالم قرار خواهد گرفت.

واژگان کلیدی: اعجاز علمی، حقانیت قرآن، بنیان تمدن اسلامی، روش علمی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه قم

نقش و جایگاه علم در تمدن نوین اسلامی

بهاره جهانگیری^۱

چکیده

با توجه به اهمیت علم و دانش در جهان اسلام که ناشی از تعالیم این مکتب آسمانی است و وجود احادیث و روایات بی شماری از رسول اکرم (ص) و ائمه (ع)، علم و دانش در تمدن اسلامی جایگاه رفیعی دارد. با ظهور اسلامی و دستورات الهی در باب اهمیت جایگاه علم، مساله علم آموزی سرلوحه ی امور مسلمانان قرار گرفت. با گسترش مرزهای اسلامی و آشنایی مسلمانان با اقوام مختلف، این آموزه، نقش مهمی در پیدایش تمدن اسلامی ایفا کرد. مقاله حاضر پژوهشی است که به جایگاه علم و دانش در فرهنگ و تمدن اسلامی پرداخته است. با نگاهی گذرا به منابع تفکر اسلامی یعنی قرآن کریم و احادیث حضرت رسول (ص) می توان دریافت که خداوند و اولیای او پیوسته، نه فقط مومنان، بلکه کافران و مشرکان و حتی پیروان دیگر ادیان را بر خردمندی و بکارگیری عقل دعوت می کند مردمان مناطق مفتوحه با سابقه تمدنی، با تشویق اسلام به فراگیری علم، رنگ اسلامی به دستاوردهای پیشین خود دادند.

واژگان کلیدی: فرهنگ، تمدن اسلامی، علم، مسلمانان

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی دورود

معناشناسی تمدن نوین اسلامی با تحلیل مفهوم تمدن و مقایسه تطبیقی با تمدن اسلامی

احسان دنیوی^۱

چکیده

تبیین مفهوم تمدن نوین اسلامی بر اساس تحلیل مفهوم تمدن و مقایسه تطبیقی آن با تمدن اسلامی در گذشته موضوع مورد مطالعه این پژوهش می باشد. تمدن نوین اسلامی از اصطلاحاتی است که تبیین درستی از مفهوم آن ارائه نشده و بدون داشتن بیانی مشخص از معنای نوین شدن تمدن و اسلامیت آن به تولید نظریه انجامیده است. تفاسیر مختلف و نامشخص مفهوم تمدن نوین اسلامی منجر به تولید نظریات گوناگون و بعضاً معارض در ابعاد مختلف تمدن نوین اسلامی نیز گردیده است به نحوی که طرفداران نظریات غرب گرا، اسلام گرا و ایرانی محور تمدن سازی، خود را از مدعیان ایجاد تمدن نوین اسلامی قلمداد می کنند. به بیان دیگر همه می دانیم که یک تمدن نوین اسلامی می خواهیم ولی نمی دانیم که نوین بودن این تمدن به چه معناست؟، این تمدن جدید چه ارکانی دارد؟ و سهم هر رکن در تحقق آن چقدر است؟ این پژوهش با روش تحلیل مفهوم تمدن و با استفاده از منابع تمدن شناسان برجسته در نهایت تعریفی جامع از تمدن نوین اسلامی ارائه می کند که در آن سهم تاثیر هر کدام از ارکان تمدن به روشنی مشخص بوده و تمایزات و تشابهات آن با مفهوم تمدن اسلامی گذشته نمایان است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، تمدن، تمدن اسلامی، ارکان تمدن

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ و تمدن اسلامی، طلبه سطح چهارم حوزه علمیه

ضرورت گفتمان هنری در تمدن نوین اسلامی

صدیقه پورمختار^۱

چکیده

وجود حقیقی هر جامعه ای با پیدایش ارتباطات انسانی آغاز می شود و بر مبنای همین روابط بنای آن استمرار می یابد. با توجه به نقش وسیع و عمیق ارتباطات انسانی در حیات اجتماعی در طول تاریخ، بشر از همه نوع وسایل و ابزار سود جست تا آن را در همه ی قلمرو زندگی توسعه بخشد. دوران معاصر که عصر ارتباطات نامیده شده است، برای پویایی خود نیازمند ارتباطی دو سویه بین ملت ها، فرهنگ ها و به طور کلی تمدن ها است. یکی از عناصر اصلی ارتباط گفتمان می باشد. ماحصل این ارتباط، نه تنها بازتاب جهان اجتماعی و موجودیت های وابسته به آن، بلکه خلق و ساختی جهان و در نهایت تمدنی نوین است. براین اساس، هر تمدنی می تواند مجموعه ای از گفتمان ها را در خود جای دهد. یکی از این گفتمانها که تنها بر کلام تکیه ندارد بلکه با ویژگی غیر کلامی خود می تواند ارتباطی موثرتر ایجاد کند و بر سرعت تاثیر انتقال پیام بیفزاید، گفتمان هنری است. این گفتمان با جذب بیشتر مخاطبان راه را برای رسیدن به مقصد هموارتر می سازد. این پژوهش با روشی توصیفی - تحلیلی ضمن برشمردن ویژگیهای گفتمان هنری به بررسی جایگاه ویژه ی آن در تمدن های پیشین و همچنین ضرورت آن در تمدن ها و به ویژه تمدن نوین اسلامی می پردازد؛ و به این نتیجه می رسد که هنر می تواند زبان مشترک بین تمدن ها را ایجاد کند.

واژگان کلیدی: گفتمان هنری، تمدن، هنر، تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشکده هنر دانشگاه شاهد

نقش و جایگاه علم در تمدن اسلامی

سید سجاد علوی آهنگ^۱

چکیده

مقوله تعلیم نقش مهمی در زندگی انسان دارد. با ظهور اسلامی و دستورات الهی در باب اهمیت جایگاه علم، مساله علم آموزی سرلوحه ی امور مسلمانان قرار گرفت. و بدون شک، فرهنگ و تمدن اسلامی، همانند هر تمدنی دیگر، به مدد عوامل و مولفه های مختلف قادر به احیاء، تحقق و گسترش خود است. و در این میان ((علم)) یکی از موثرترین مولفه هایی است که می تواند به مثابه یک اهرم، ما را در راستای تحقق این هدف متعال یاری سازد. همانگونه که پیشرفت های علمی در زمینه های مختلف اعم از نجوم، اقتصاد، ریاضیات، فیزیک و... در دوران طلایی اسلام، شاهدی بر این مدعاست. که با گسترش مرزهای اسلامی و آشنایی مسلمانان با اقوام مختلف، این آموزه، نقش مهمی در پیدایش تمدن اسلامی ایفا کرد. مردمان مناطق مفتوحه با سابقه تمدنی، با تشویق اسلام به فراگیری علم، رنگ اسلامی به دستاوردهای پیشین خود دادند. به همین جهت، در این مقاله، به بررسی پیشینه تحقیق ((علم)) و نقش نهادهای علمی ایرانی در جهان اسلام مورد بررسی قرار می دهیم.

واژگان کلیدی: علم، تمدن اسلامی، فرهنگ اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد

تأثیر «همای رحمت» بر قدرت و استقامت عضلانی و نقش آن در تمدن

نوین اسلامی

ثمن ناز علی پور^۱

محمد رحمانی^۲

حسین ردایی^۲

چکیده

یکی از خسارت‌های اساسی در حیات بشری استفاده از قدرت مادی خویش و ابزار مادی ساخته بشری بدون توجه به حرکت ارادی و هدف‌دار توحیدی است. قدرت و استقامت عضلانی یکی از عوامل مهم آمادگی جسمانی مبتنی بر تندرستی است که دست‌آویزی برای واردات و تجویز انواع راهکارهایی شده است که بر پایه شواهد در عرصه چندان موفق نبوده‌اند. هدف از مطالعه حاضر:

۱- معرفی زمینه‌ی فعالیتی بومی است که نه تنها در افزایش قدرت و استقامت؛ بلکه با تکیه بر جهان‌بینی و حیانی (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) در راستای تمدن نوین اسلامی - که مبتنی بر فعالیت‌بخشی قوای اعطایی الهی است که «الْأَنْسُ مَعَادِنُ كَمَعَادِنِ الْذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ» می‌باشد - نقش موثر خواهد داشت؛

۲- تبیین هدف عالی در آفرینش انسان با نگاهی مبتنی بر اصل حرکت رحمانی خدای سبحان است که اولاً و بالذات، موجب حفظ ارتباط میان خالق و مخلوق، و ثانیاً و بالعرض، سبب حفظ و افزایش صحت جسمانی و ترمیم اعضای فعال تحت قوای نفس خواهد شد. ترویج این فرهنگ در جامعه و جهان، می‌تواند نقش بسزایی در تحقق تمدن نوین اسلامی داشته باشد.

بر پایه‌ی تحلیل تطبیقی، مناجات چندبُعدی (قلبی، گویشی و حرکتی) «همای رحمت» می‌تواند به بهبود و افزایش قدرت و استقامت عضلات گوناگون بدن کمک کند و نتیجه‌ی مطالعه‌ی نیمه تجربی بیانگر تفاوت معنی‌دار ($P = 0/000$) قدرت و استقامت افزوده‌ی بیناگروهی است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، مناجات «همای رحمت»، قدرت و استقامت عضلانی

^۱ کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی گرایش فیزیولوژی ورزشی

^۲ استادیار

تأثیر «همای رحمت» بر سلامت قلبی-عروقی و تبیین جایگاه آن در تمدن نوین اسلامی

ثمن ناز علی پور^۱

محمد رحمانی^۲

حسین ردایی^۲

چکیده

بر اساس آمار وزارت بهداشت بیش از ۴۰٪ مرگ و میرها در کشور بر اثر بیماری های قلبی-عروقی روی می دهد و کم تحرکی از عوامل خطر کلیدی ایجاد این بیماری هاست؛ ورود تکنولوژی به جریان حیات انسان و قطع شریان های حرکت جسمانی روزمره، به شیوع بی سابقه ی کم تحرکی در کشور انجامیده و روش های فعالیتی ورزشی تجویزی وارداتی به دلیل نبود پشتوانه اجتماعی-فرهنگی لازم با اقبال عمومی مواجه نبوده اند؛ لکن در راستای تحقق تمدن نوین اسلامی فراهم سازی زمینه های فعالیتی-ورزشی مبتنی بر آموزه های دینی و سازگار با جهان بینی ضروری است.

برای بررسی اثربخشی اجرای روزانه ی مناجات چندبعدی (قلبی، گویشی و حرکتی) "همای رحمت" دو مدرسه ی ابتدایی دخترانه ی منطقه ی ۱۶ تهران به عنوان جامعه ی آماری مطالعه ی نیمه تجربی انتخاب گردید که در آن از طرح تحقیق پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل ($nE=40$ و $nC=40$ و $N=80$) استفاده شد. گروه تجربی ۱۲ هفته روزانه یکبار مناجات چندبعدی «همای رحمت» را به مدت ۱۰ الی ۷ دقیقه اجرا کردند. برای تعیین آمادگی قلبی-عروقی از آزمون دوی ۵۴۰ متر و شاخص توده بدنی استفاده شد و داده ها با آزمون آماری تی مستقل با آلفای $\alpha < 0.05$ تجزیه و تحلیل گردید.

تحلیل آماری داده ها بیانگر تفاوت معنی دار ($P=0/000$) آمادگی قلبی-عروقی افزوده ی بیناگروهی است؛ بنابراین، می توان گفت اجرای روزانه ی مناجات «همای رحمت» می تواند به عنوان زمینه ی فعالیتی بومی و با پشتوانه ی اعتقادی قوی به حفظ و بهبود استقامت قلبی-عروقی و پیشگیری از بیماری های احتمالی آن مؤثر واقع شود.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، مناجات "همای رحمت"، آمادگی قلبی-عروقی

^۱ کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی گرایش فیزیولوژی ورزشی

^۲ استادیار

مناسبات علوم اسلامی با علوم انسانی در نگرش تمدنی

محمد نبی زاده^۱

اسدالله زنگویی^۲

سمیه نبی زاده شهر بابک^۳

چکیده

جهت دستیابی به تمدن اسلامی، راهی جز عبور از علوم انسانی موجود و حرکت به سمت علوم انسانی-اسلامی وجود ندارد. پایداری و تحقق کامل اهداف ارزشی انقلاب اسلامی نیز به این مسئله بستگی دارد و از آسیب‌ها و چالش‌های جدی که امروز در مسیر جامعه اسلامی وجود دارد، از این ناحیه برمی‌خیزد. به عبارت دیگر، اگر در علوم انسانی، تئوری‌ها و فرضیه‌های جدیدی مطرح نشود که بر اساس آنها، حقیقت دین و دینداری در جامعه اسلامی جریان یابد و اگر بومی‌سازی علوم انسانی اتفاق نیفتد و مدل‌های انسان‌شناسی به مبانی اسلام نزدیک نشود، قطعاً انقلاب اسلامی در جریان تحقق تمدن نوین اسلامی و رسیدن به اهداف خود دچار مشکل خواهد شد. تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی در راستای اسلامی‌سازی علوم انسانی در همین راستاست. در این پژوهش که به لحاظ هدف کاربردی بوده و از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی می‌باشد، با روش تکنیک تحلیل محتوا، مناسبات علوم اسلامی با علوم انسانی در نگرش تمدنی تبیین شده است. بنابراین لازم است علوم انسانی با مبانی دین تولید شوند و اسلامی‌سازی علوم انسانی در مسیری صحیحی قرار گیرد. این حرکت باید مسیری منطقی و قاعده‌مند داشته باشد تا بر اساس آن، مدلی دقیق و تبیین‌کننده اهداف ارزشی جامعه اسلامی ایجاد شود. در این مقاله ضمن تبیین ماهیت تمدن نوین اسلامی، انسان‌شناسی اسلامی و قرآنی به مناسبات فی‌ما بین علوم اسلامی با علوم انسانی در احیا و تحقق تمدن نوین اسلامی خواهیم پرداخت.

واژگان کلیدی: نگرش تمدنی، علوم اسلامی، علوم انسانی، تمدن‌سازی، تمدن نوین اسلامی

^۱ کارشناسی ارشد

^۲ استادیار

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد

چالش‌ها و آسیب‌های نظام تربیتی با نظر به افق تمدن نوین اسلامی

محمد نبی زاده^۱

اسدالله زنگویی^۲

سمیه نبی زاده شهر بابک^۳

چکیده

با پیروزی انقلاب اسلامی نقطه عطفی برای ایجاد تمدن نوین اسلامی پدید آمد و با دگرگون شدن معادلات حاکم بر زندگی جمعی، فضای مناسبی برای تمدن‌سازی اسلامی فراهم شد از این رو می‌توان گفت انقلاب اسلامی فرصتی بی‌بدیل را در اختیار متولیان نظام تربیتی قرار داد تا الگوی اجرایی تمدن اسلامی را طراحی و مراحل اجرایی آن را قدم به قدم دنبال کنند. تمدن نوین اسلامی بر آن است که با بهره‌گیری از دستاوردهای مفید تمدن مادی غرب، به ایجاد تمدنی نوین پردازد که بتواند تمامی جنبه‌های تمدنی را دربرداشته باشد. نظام تربیتی برای حرکت در مسیر صحیح تمدن نوین اسلامی، آسیب‌ها و چالش‌هایی مانند فرهنگ مهاجم غربی و اختلاف افکنی در میان مسلمانان، عدم توجه به عقلانیت دینی و ... وجود دارد. توجه به نقش رهبران تربیتی، دینی، فکری، فرهنگی و گروه‌های مرجع و نخبگان تربیتی در هدایت مردم راهکار اصلی فرهنگ‌سازی در جامعه و مقابله عملی با آسیب‌ها و موانع است. در این پژوهش که به روش تحلیل محتوا تدوین شده، ضمن آسیب‌شناسی به بررسی چالش‌های پیش‌روی نظام تربیتی با نظر به افق تمدن نوین اسلامی پرداخته و راهکارهای مناسب جهت رفع تهدیدهای ممکن ارائه گردیده است.

واژگان کلیدی: آسیب‌شناسی، چالش، نظام تربیتی، تمدن‌سازی، تمدن نوین اسلامی.

^۱ کارشناسی ارشد

^۲ استادیار

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد

الگوی مفهومی مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی در تحقق تمدن نوین اسلامی

محمد نبی زاده^۱

اسدالله زنگویی^۲

سمیه نبی زاده شهر بابک^۳

چکیده

بی شک نیل به تمدن بزرگ اسلامی جز از مسیر تحقق اقتصاد مقاومتی نمی گذرد. مدیریت جهادی در تحقق اقتصاد مقاومتی، فقط برای شرایط کنونی نیست بلکه یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور و رسیدن به اهداف بلند اقتصادی نظام اسلامی است. مدیریت جهادی نسخه عملیاتی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است. مدیریت جهادی عبارت است از تلاش علمی، با برنامه و مجاهدانه که با تدبیر، عقلانیت و عزم راسخ، خودباوری و توکل بر خدای متعال در یک فرایند و اقدام دائمی برای تحقق تمدن نوین اسلامی و حفظ آینده و سرنوشت را شامل می شود. اقتصاد مقاومتی واژه ای که با درایت حکیمانه مقام معظم رهبری برای خنثی کردن دشمنی نظام سلطه در بعد اقتصادی جنگ نرم لحاظ گردیده است. مبانی تئوریک اقتصاد مقاومتی بر پایه‌ی فرهنگ اسلام و اقتصاد اسلامی است که با الگوگیری از عدالت مورد نظر مکتب اقتصادی اسلام طراحی شده است. در این مقاله، ابتدا به بررسی مفاهیم و تعاریف مدیریت جهادی از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی پرداخته و سپس با بررسی تفاوت‌ها و اشتراکات مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی با مدیریت و اقتصاد عادی و شناسایی اصول و مبانی اقتصاد مقاومتی از منظر آیات و روایات، الگوی مفهومی مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی در تحقق تمدن نوین اسلامی تبیین و ترسیم می شود. این پژوهش از نظر هدف بنیادی و با رویکرد کیفی با روش شناخت مضامین و بر اساس چارچوب سیستمی طراحی می شود.

واژگان کلیدی: الگوی مفهومی، اقتصاد مقاومتی، مدیریت جهادی، تمدن سازی، تمدن نوین اسلامی.

^۱ کارشناسی ارشد

^۲ استادیار

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد

«رویکرد اسلام به «اخلاق مداری» و «قانونمندی» در پیشگیری از جرم»

حمیدرضا حیدرپور^۱

ژیلابی تنها^۲

چکیده

پیشگیری از جرم، امروزه، یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های دولت‌هاست زیرا جرم، به هر شکل و در هر سطحی که ارتکاب یابد، نظم اجتماعی را مختل کرده و کیفیت زیست سالم را تنزل می‌دهد. بر همین اساس، دولت‌ها نهایت تلاش خود را به کار می‌برند تا از وقوع جرائم بکاهند. در عین حال، پیشگیری از جرم را نباید و نمی‌توان فرایندی رها و فاقد انقیاد به موازین ارزش‌مدارانه قلمداد نمود. در عوض باید آن را تحت راهبری یک سری اصول راهبردی دانست که از آن‌ها تعبیر به «ارزش‌های اساسی و بنیادین» می‌کنیم و مقصود از آن‌ها نیز به ویژه دو ارزش «اخلاق» و «قانونمداری» است. ارزش نخست، دلالت بر همه اصول و قواعدی می‌کند که ناظر بر حریم خصوصی شهروندان بوده و پیشگیری از جرم را با عنایت به این مولفه مهم در نظر می‌گیرد. ارزش دوم نیز راجع به تقید کامل مجریان سیاست‌های پیشگیرانه به قوانین و مقررات جاری کشور است. بنابر این دو معیار، پیشگیری از جرم نه می‌تواند حریم خصوصی شهروندان را با چالش روبرو سازد و نه می‌تواند خلاف قانون باشد. در رویکرد اسلامی، هر دو مولفه مورد تأکید است و شواهد نقلی و عقلی فراوان نیز برای اثبات این موضوع، قابل ارائه است. در این مقاله، ضمن بررسی مفهوم «اخلاق مداری» و «قانونمداری» در فرایند پیشگیری از جرم، نگاه اسلام را به پیشگیری ارزش‌مدار از جرم مورد تحلیل قرار می‌دهیم.

واژگان کلیدی: پیشگیری از جرم، اخلاق مداری، قانونمداری، حریم خصوصی، ابزار نامشروع

^۱ کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

^۲ کارشناسی ارشد مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا

جایگاه تعلیم و تربیت در قرآن و سنت و تاثیر آن در توسعه و پیشرفت تمدن بشری

مهديه مجیدی^۱

چکیده

تعلیم به معنای یاد گرفتن، چنان که تعلیم به معنای آموزش دادن است. واژه تعلیم و تربیت برگرفته از واژه علم و مشتقات آن است که در باب تفعیل و تفعل (ثلاثی مزید) به کار رفته است تا معنای آموزش دادن و نیز آموزش گرفتن را بیان دارد.

این مشتقات واژه علم، در قرآن بسیار آمده است. در بسیاری از آیات خود را معلم و آموزگار معرفی کرده است.

جایگاه تعلیم و تربیت در تمدن اسلامی علاوه بر این که بر انتقال فرهنگ اسلامی به نسل جدید، نقش مهم تری دارد و آن هم توسعه فرهنگ اسلامی است.

توسعه فرهنگ اسلامی به این معنا است که بتوانیم از منابع غنی اسلام (قرآن، سنت، عقل، اجماع) بیش از گذشتگان استفاده کنیم و به عبارت دیگر فقط تقلید نکنیم بلکه تراوش فکری داشته باشیم. و از مکان هایی که در این راستا نقش سازنده ای می تواند داشته باشد مدارس، دانشگاه ها و مراکز دینی است. این که قرآن انسان را به تعقل می خواند دال بر این مطلب است که اسلام، خواهان توسعه فرهنگی است.

و

باید به این نکته توجه داشت که توسعه فرهنگی باید در پرتوی استقلال باشد نه توسعه در کنار وابستگی فرهنگی و سیاسی زیرا بنای تمدن اسلامی بر شناخت خدا و عروج انسان به سوی الله است. پس تعلیم و تربیت صحیح باید دور از سیاست های غیر اسلامی باشد. در غیر این صورت تربیت حقیقی (به فعلیت رساندن استعداد در جهت مطلوب و شایسته است) صورت نخواهد گرفت.

واژگان کلیدی: تعلیم، تربیت، توسعه فرهنگ اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه یزد

مرجعیت تمدن نوین اسلامی در طب و سلامت از منظر آیات و روایات

الهام کاظمی^۱

چکیده

تمدن اسلامی که از آغاز بعثت پیامبر شروع شده است و در گذر زمان مراحل پرفراز و نشیبی را پشت سر نهاده و اکنون در انقلاب اسلامی ایران با عنوان تمدن نوین اسلامی در پی احیای مفهوم اصیل خود می باشد. از آنجا که غایت تمدن نوین اسلامی پاسخ گویی به تمامی نیازهای مادی و معنوی بشر در پرتو آموزه های وحیانی است، این سوال مطرح می شود که با توجه به رشد روز افزون بیماریهای بی شمار که منجر به کاهش سطح کیفیت زندگی و عمر مفید مردمان شده است، آیا با عنایت به مجموعه تعالیم قران و اهل بیت می توان مکتبی برای بهبود و درمان دردهای بشر ارایه داد؟ روش تحقیق توصیفی و تحلیلی و جامعه تحقیق قران و روایات اهل بیت علیهم السلام است.

یافته ها و نتیجه گیری: آیات قران کریم و روایات طبی موجود در احادیث معصومین حاکی از آن است که آموزه های وحیانی به سلامت جسم و روان آدمی عنایت کافی و وافیه داشته اند و در پرتو بررسی و توجه به آنها میتوان یک مکتب درمانی جامعی به مردم معرفی کرد که همزمان درمانگر الام روحی و جسمی آنان باشد.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، طب اسلامی، منابع روایی شیعه، قران

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد قران و حدیث دانشگاه شاهد

بررسی پاسخ فشارخون و نبض به تمرین «یا صبور» و جایگاه آن در تمدن نوین اسلامی

محسن کاظمی^۱

چکیده

شاخص‌های قلبی-عروقی از متغیرهای فیزیولوژیکی حساسی هستند که در برابر شیوه‌ی زندگی نامناسب به سرعت واکنش می‌دهند. استرس (فشار، تنش) تغذیه‌ی نادرست، کم‌ تحرکی و ... از مفاهیم پرمصرف جامعه‌ی امروزی است که بر این شاخص‌ها اثر نامناسب به جا می‌گذارند. برخورد گزیده و مناسب با آثار این مفاهیم، چنان اهمیتی دارد که در جهان روش‌های تمرین گوناگونی برای پیشگیری، درمان و توانبخشی تهیه شده است که جزء لاینفک جلسات ورزشی هم به شمار می‌روند. از کاربردهای این تمرین‌ها مقابله با پرفشاری خون یا قاتل خاموش، و اقتصادی شدن کار قلب است. بررسی اجمالی این تمرین‌ها نشان می‌دهد نوع تمرین‌ها از فرهنگی به فرهنگی متفاوت است. لکن در راستای تحقق تمدن نوین اسلامی طراحی و آزمون تمرین‌های قرآن بنیان و سازگار با جهان‌بینی اسلامی امری اجتناب‌ناپذیر است؛ در این راستا تمرین "یا صبور" برای نخستین بار با تکیه بر جهان‌بینی اسلامی در دانشگاه شاهد طراحی شده است. هدف مطالعه‌ی حاضر بررسی پاسخ فشارخون و ضربان قلب به آن است. برای این منظور از جامعه‌ی آماری دانشجویان دانشگاه شاهد تعداد ۸۰ نفر دانشجوی داوطلب انتخاب، و در قالب طرح تحقیق پیش‌آزمون و پس‌آزمون مطالعه شدند. داده‌ها با آزمون آماری تی هم‌بسته با آلفای $\alpha < 0.05$ تجزیه و تحلیل گردید. تحلیل آماری داده‌ها بیانگر کاهش معنی‌دار فشارخون سیستولی ($P=0.000$)، دیاستولی ($P=0.002$) و تعداد ضربان قلب ($P=0.000$) بر اثر تمرین "یا صبور" بود. بنابراین، تمرین "یا صبور" بر متغیرهای موردبررسی موثر است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، "یا صبور"، فشارخون، نبض

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد

بررسی رویکرد امام خمینی (ره) در رابطه با امت‌گرایی اسلامی و الگوی راهبردی اتحاد جهان اسلام

عذرا اکبری^۱

قاسم زائری^۲

چکیده

انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ در میانه دو جریان سیاسی و اجتماعی اصلی غالب در جهان اسلام - مارکسیسم و ناسیونالیسم - به پیروزی رسید. البته جریان ضعیفی از لیبرالیسم هم در برخی جوامع اسلامی وجود داشت که تا مقطع پیروزی انقلاب اسلامی، حائز اهمیت چندانی نبود. انقلاب اسلامی از همان ابتدا داعیه «جهانی بودن» داشت و پاسخی بومی به بین‌المللی‌گرایی ناسیونالیسم، در قالب سازمان ملل و انترناسیونالیسم مارکسیستی بود. امام خمینی (ره) به عنوان رهبر انقلاب اسلامی، داعیه «وحدت اسلامی» داشت تا مسلمانان را به رغم تنوع فکری و فرهنگی‌شان به یکدیگر نزدیک کند و با تاکید بر مفهوم «امت» و راهبرد «امت‌گرایی اسلامی»، راهی برای اداره جهان اسلام، پس از اتحاد باز کند. ایشان در مقاطع مختلف و در مناسبت‌های مختلف دینی و سیاسی، ضمن مرور انتقادی تاریخ معاصر جهان اسلام و واریسی عوامل تفرقه و پراکندگی مسلمانان، وجوه اشتراک و تشابه عقیدتی و سیاسی مسلمانان را یادآور شده‌اند و خواهان احیای قدرت و عظمت مسلمانان بودند. ما نیز در این مقاله بنا داریم، به بررسی نگرش امام خمینی (ره) پیرامون «وحدت اسلامی» و چگونگی اداره جهان اسلام در مرحله پس از اتحاد، در قالب «امت‌گرایی اسلامی» پردازیم.

تمرکز این مقاله، بر روی راهبرد سیاسی ارائه شده، توسط امام خمینی برای ایده امت‌گرایی اسلامی، یعنی لزوم تشکیل «یک دولت اسلامی با جمهوری‌های آزاد و مستقل» خواهد بود.

واژگان کلیدی: امت‌گرایی، اتحاد اسلامی، جهان اسلام، بین‌المللی‌گرایی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانش اجتماعی مسلمین

^۲ دکترای تخصصی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

جلوه هنر نقاشیخط در تمدن نوین اسلامی

مینا محمدی^۱

حبیب الله صادقی^۲

مرتضی افشاری^۲

چکیده

با گسترش اسلام، تمدنی غنی توسعه پیدا نمود، که علی‌رغم فراوانی خلاقیت‌ها و تنوع آن، تمدنی واحد است. هنر شیوه تمدن‌های اولیه بشری است و آنچه به عنوان هنر در تمدن اسلامی پدید آمد، در واقع شیوه و روش ابداعی خود تمدن‌هاست که با تفکر خودشان قابل تطبیق است. در این میان، هنر خوشنویسی همواره برای مسلمانان ارزش ویژه داشته‌است، چرا که آن را هنر تجسم کلام وحی می‌دانسته‌اند. پرداختن به خوشنویسی بویژه نقاشیخط گویای فرهنگ غنی در سرزمین ایران است. نقاشیخط اصطلاحی است برای توصیف نوعی نگارش توأم با رنگ‌آمیزی که در آن از شگردهای خوشنویسی سنتی استفاده می‌شود. در این مقاله که با هدف شناسایی نقش و جایگاه هنر نقاشیخط در تمدن اسلامی تدوین شده است، تلاش بر این است تا به پرسش‌های ذیل پاسخ داده شود: (۱) تجلی هنر نقاشیخط در تمدن نوین اسلامی چگونه است؟ (۲) هنر مدرن نقاشیخط تا چه حد می‌تواند نقش ارتباط و پیام‌رسانی را بین جوامع اسلامی و غیر اسلامی عهده‌دار باشد؟ از یافته‌های این پژوهش می‌توان به تداعی ارزش‌های هنر خوشنویسی و کیفیات بصری و انتزاعی خط در هنر نقاشیخط اشاره کرد. مطالب این مقاله به صورت کتابخانه‌ای گردآوری شده است و تدوین آن به شیوه توصیفی می‌باشد. بطور خلاصه نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد، هنر نقاشیخط با بهره‌گیری از خط، روح حروف و شکل کلمات و تصویر فرم زیبای آن، هنری با مختصات مدرن امروزی و زیبایی‌شناسی سنتی را پدید آورده است و جایگاه خود را در تمدن نوین اسلامی به عنوان هنری جدید و هم‌دارای خصوصیات هنر اسلامی، تثبیت کرده است.

واژگان کلیدی: خط و خوشنویسی، نقاشیخط، تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

آسیب شناسی تقنین در جمهوری اسلامی ایران؛ نقد فرایند قانون گذاری در مجلس به عنوان یکی از سازمان های قانون گذاری

علی رضا حاجی زاده^۱

چکیده

اگر مجلس را یک سازمان در نظر بگیریم، فرایندی را انجام می دهد که شامل خروجی است و آن خروجی قانون است. در تاریخ انقلاب اسلامی شاهد ضعف در حوزه قانون گذاری بوده ایم که با هدف دولت اسلامی در تضاد است. با توجه به بیانات امام خامنه ای مدظله راجع به تمدن اسلامی اکنون در مرحله دولت اسلامی واقع شده ایم. برای رسیدن به دولت اسلامی شاید یکی از بزرگ ترین غفلت ها عدم توجه به ساختارها باشد. یکی از مهم ترین مباحث علم مدیریت، سازمان و ساختار سازمان است و مدعی است که با اصلاح ساختار مشکلات بسیار زیادی حل شده و کارآمدی و اثر بخشی بالا می رود. این تحقیق با روش اقدام پژوهی (Action Research) انجام شده است، پژوهشگر در این روش به تنهایی و یا با همکاری افراد ذیربط و ذینفع، به تأمل و تعمق درباره یک مسأله میپردازد تا ابتدا به راه حلی برای مشکل پی برده و سپس از طریق «اقدام عملی»، به حل مسأله یا بهبود آن بپردازد.

واژگان کلیدی: مجلس، ضعف در حوزه قانون گذاری، دولت اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه امام صادق (ع)

روش های تربیتی حضرت رسول صلی الله علیه وآله در پیشبرد تمدن اسلامی در شبه جزیره ی حجاز

اشرف طحانی^۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی روش های تربیتی حضرت رسول صلی الله علیه وآله در پیشبرد تمدن اسلامی در شبه جزیره ی حجاز می باشد روش: روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی و جامعه تحقیق، متنی می باشد. یافته ها: رسول خدا صلی الله علیه وآله در آغاز دعوت خود با سخنان، خطبه ها، عواطف و احساسات خود و در مرحله ی بعدی با رفتار خود توانست جامعه ی جاهلی آن روز را تربیت دینی کند. نتیجه گیری: وجود نظام سیاسی فاسد و استبدادی که به جای همت در جهت رشد و پیشرفت مسلمانان فقط به فکر حفظ قدرت خویش و صرف هزینه های عمومی مسلمانان در جهت خوش گذرانی و ... بودند، موجب انحرافات سیاسی صدر اسلام پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) و انحرافات اعتقادی و اجتماعی بعد از آن بود، این نظام های سیاسی، در شخصیت و منش انسان ها و فرهنگ این جوامع نیز آثار زیانباری داشتند یکی از علل گسترش اسلام در عصر نبوی که تاثیر زیادی هم در جامعه ی آن عصر داشته است سیره ی تربیتی پیامبر صلی الله علیه وآله بوده است که با روش های تربیتی خود توانست به عنوان الگو در جامعه قرار بگیرد.

واژگان کلیدی: روش های تربیتی، حضرت رسول صلی الله علیه وآله، تمدن اسلامی، شبه جزیره ی حجاز

^۱ دانشجوی ارشد علوم قرآن و حدیث دانشگاه شاهد

جایگاه تعلیم و تربیت در قرآن و سنت با رویکرد تمدن

منیره میر^۱

سید محمد حسین موسوی^۲

ابراهیم نوری^۲

چکیده

انسان موجودی است که همواره برای رسیدن به مراحل والای کمال و تکامل روحی و روانی، نیازمند تعلیم و تربیت صحیح می‌باشد. تعلیم و تربیت که مهمترین ارکان اساسی در پرورش روحی انسان به شمار می‌روند همواره در دوره‌های مختلف تاریخ مورد توجه بشر و دانشمندان بوده است، تعلیم ناظر به شکوفا ساختن و به فعلیت در آوردن نیروی فکری یا ذهنی انسان بوده و تربیت به معنای رشد دادن یک پدیده با فراهم کردن زمینه رشد و شکوفایی استعدادها و به فعلیت رساندن نیروی نهفته در آن می‌باشد بنابراین اگر این دو مصداق با توجه به آموزه‌های وحیانی و معارف دینی مورد استفاده قرار گیرند نتیجه می‌شود یک انسان کامل با استعدادهایی که نه تنها در موفقیت نظام‌های آموزشی موثر بوده بلکه در راستای ایجاد جامعه‌ای انسانی و آرمانگرا کمک شایان توجهی می‌نماید. به همین دلیل، تطبیق تعلیم و تربیت در حوزه دین (قرآن و سنت) با گسترش تمدن نیاز به راهکارهایی دارد تا بتواند جایگاه این دو مؤلفه را در شخصیت افراد مورد کاوش قرار دهد. در این پژوهش سعی بر آن است تا به روش کتابخانه‌ای - تحلیلی، جایگاه این دو مفهوم با توجه به قرآن و سنت و نقش آنان در پیشرفت تمدن مورد تبیین قرار گیرد.

واژگان کلیدی: تعلیم و تربیت، قرآن، سنت، تمدن.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشکده علوم قرآنی زاهدان

^۲ استادیار

اصول اعتقادی اسلام به مثابه منطق تحقق هنر اسلامی آینده

ناصر مقدم پور^۱

چکیده

مبانی اعتقادی دین مبین اسلام، رکن اساسی شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی است. بخش مهمی از این مبانی در قالب اصول دین ارائه و در سطوح مختلف اعتقادی و رفتاری مسلمانان حاضر، جاری و تاثیرگذار است. حال آنکه هنوز بطور مشخص و شفاف رابطه بین اصول و ذات دین اسلام و ماهیت و خصوصیات هنر اسلامی تبیین نشده است. این امر خصوصاً در حوزه برنامه‌های فرهنگی و هنری مربوط به تمدن نوین اسلامی نقش اساسی دارد. بر این اساس هنر اسلامی آینده، نه تنها در ارتباط با این اصول بلکه باید برخاسته از این اصول باشد تا شرط اسلامی بودن آن تحقق یابد. در این صورت، هنر و آثار هنری، امکان ایفای نقشی تاثیرگذار در تمدن نوین اسلامی خواهند داشت.

متن حاضر به روش توصیفی-تحلیلی، روش تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت کیفی در ۳ حوزه هنر، تاریخ و اصول دین اسلامی، انجام یافته است. این متن ضمن اینکه بر نقش بسیار مهم هنر اسلامی در تمدن نوین اسلامی تاکید دارد اصول اعتقادی دین مبین اسلام خصوصاً توحید و معاد را در درجه اول به عنوان منبع کشف و استخراج خصوصیات هنری و سپس مبانی شکل‌دهی بطن و ظاهر هنر اسلامی محسوب می‌کند.

نتایج تحقیق، ضمن تایید امکان تعیین خصوصیات و ماهیت هنر اسلامی از ذات اسلام، تاکید می‌کند اصول دین اسلام مبادی و مبانی تطبیقی قابل اعتمادی برای آینده هنر اسلامی در اختیار قرار می‌دهد ضمن اینکه چنین رویکردی به هنر اسلامی قابلیت بسیاری برای تدوین مدلی جدید، کاربردی و توسعه‌پذیر در سایر حوزه‌های فرهنگی در تمدن نوین اسلامی دارد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی - هنر اسلامی - اصول اعتقادی اسلام - توحید و معاد - هنر معادی

^۱ کارشناسی ارشد عضو هیأت علمی

آینده هنر اسلامی در تراز تمدن نوین اسلامی

ناصر مقدم پور^۱

چکیده

در تمدن نوین اسلامی، تاکید بسیاری بر فرهنگ می‌شود. هنر به عنوان بخشی از فرهنگ، فرصت‌های ارزشمندی برای پیشبرد اهداف فراهم می‌کند. تحقق این اهداف، نیازمند تدوین بنیادهای نظری است. هنر مطلوب برای تمدن نوین اسلامی قطعاً در سایه اعتقادات دینی، و بر مدار جهان‌بینی موعود تبیین می‌شود. از این رو شناخت مبانی، خصوصیات و کارکردهای این هنر به ویژه در آینده بسیار مهم است. در حالی که هنوز صاحب‌نظران توجه خود را به مرزی فراتر از مباحث ابتدایی در چستی هنر نبرده‌اند.

این متن با هدف طرح مبانی و مبادی مربوط به هنر موعود اسلامی، ارائه شده است. هنر مطلوب و موعود اسلامی، از منظر معرفت دینی و با توجه به اصول اعتقادی خصوصاً جهان موعود مهدوی، قابل شناسایی و تعریف است. غایت هنر و در اینجا هنر اسلامی آینده، مجموعه‌ای عناوین را شامل می‌شود که در ۳ دسته ذاتی، دستوری و تشخیصی قرار می‌گیرند. متن حاضر پس از تعیین مقدمات و مبادی بحث و تأکید بر موضوع «چرایی و غایت هنر اسلامی» به بررسی حوزه تشخیصی علل غایی در هنر اسلامی است.

این تحقیق به روش توصیفی-تحلیلی، روش تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت کیفی و در حوزه هنر اسلامی، غایت هنر و آینده، انجام شده است. نتایج تحقیق بر این تاکید دارد، توجه خاص به چرایی یا هدف و علت غایی هنر اسلامی، خصوصیات، روش‌ها، اهداف و کاربردهای آن را در تراز تمدن نوین اسلامی به صورت مطلوب تعیین می‌کند، ضمن اینکه چستی هنر اسلامی نیز از طریق چرایی آن قابل تشخیص و تعیین خواهد بود.

واژگان کلیدی: هنر اسلامی آینده- تمدن نوین اسلامی- علت غایی- غایت هنر- غایت تشخیصی

^۱ کارشناسی ارشد عضو هیأت علمی

بررسی اجتماع سبب و مباشر در حقوق موضوعه حقوقی و کیفری

مریم ملکی^۱

محمد رضا فلاح^۲

عهديه اسفندياري مهني^۳

چکیده

یکی از مباحث مهمی که در مسئولیت مدنی مطرح میگردد مربوط به اجتماع سبب و مباشر است که احکام آن، هم در قانون مدنی و هم در قانون مجازات اسلامی ذکر شده است. با توجه به اینکه قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در ماده ۵۲۶ طرحی متفاوت از قانون قبل در انداخته، حقوقدانان در خصوص رابطه ی قانون مدنی و قانون مجازات جدید دیدگاه های مختلفی را مطرح نموده اند از جمله: نظریه ی تفکیک، نظریه ی نسخ و نظریه ی هماهنگی. در این مقاله سعی بر آن است تا از طریق تحقیق اسنادی (کتابخانه ای) با بررسی اختلاف نظر های موجود راه حل مناسبی ارائه گردد، و با تحلیل هر یک از این نظریات به نظر واحدی دست یابیم و به تشدد آرای قضایی که شاید در بدو امر برای حقوقدانان و قضات به وجود آید خاتمه دهیم. پس این سوال مطرح است که در خصوص موضوع مورد بحث رابطه ی این دو قانون چگونه است و محاکم بر چه اساس باید رای صادر نمایند؟ در اصل مقاله به تبیین این موضوع و نظریات مربوط به آن از منظر قوانین ایران و برخی نظرات فقهی و بیانات بعضی از حقوقدانان پرداخته خواهد شد و به این پرسش پاسخ می دهیم.

واژگان کلیدی: مسئولیت مدنی، سبب و مباشر، اجتماع سبب و مباشر

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه شاهد

^۲ استادیار

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد

مسئولیت مدنی دولت و شهرداری در قبال خسارات وارده از ناحیه اشخاص ثالث

عهديه اسفندياري مهني^۱

محمد رضا فلاح^۲

مريم ملكي^۳

چکیده

امروزه با توسعه روابط میان اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی بحث مسئولیت مدنی ناشی از این روابط خواه به صورت قراردادی خواه به صورت قهری و خارج از قرارداد بیشتر خود را نمایان می‌کند در جهان امروز نیز دولت در هر زمینه‌ای که بخواهد وارد شود به گونه‌ای با حقوق مردم برخورد خواهد داشت به طوری که وقتی نگاهی گذرا به جامعه و روابط افراد آن می‌نماییم این امر خود را نمایان می‌کند یکی از اهداف مسئولیت مدنی حمایت از حقوق مردم در برابر زیان‌های ناشی از اقدامات دولت می‌باشد. زیرا در دولت‌های امروزی هنوز بحث مصونیت دولت از جبران خسارت ناشی از اعمال حاکمیت حکم فرماست و دولت‌مردان همواره در پی این هستند تا به نوعی از جبران خسارت شانه خالی کنند. در این پژوهش سعی بر آن است با بررسی ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی و سایر قوانین مربوط به آن که از طریق روش تحقیق اسنادی (کتابخانه‌ای) صورت می‌گیرد، به بیان مسئولیت دولت و شهرداری در قبال خسارات وارده از ناحیه اشخاص ثالث پرداخته شود و در پی پاسخ دادن به این سوال می‌باشد که: باتوجه به ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی آیا دولت در قبال اعمالی که در مقام حاکمیت انجام می‌دهد هیچ گونه مسئولیتی ندارد؟

واژگان کلیدی: مسئولیت مدنی، دولت، شهرداری، خسارات، اشخاص ثالث

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه شاهد

^۲ استادیار

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه شاهد

مطالعه نقش کتیبه های شیعی مساجد ایرانی در هنر و تمدن اسلامی (از دوره ایلخانان تا زنده)

حسین بهروزی پور^۱

سعید امیرحاجلو^۲

چکیده

هنرمندان شیعی و حامیان این مذهب، زمینه های مختلف هنری و فرهنگی را جولانگاهی برای ابراز عقاید، باورها و تفکر خود یافتند. از این رو، آنان نقش بسزایی در گسترش فرهنگ و تمدن اسلامی در جهان اسلام داشتند. از آن جایی که کتیبه یکی از رکن های بازتاب دهنده هویت دینی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در تمدن اسلامی در مسیر تاریخ عرصه هنر و معماری کشورهای اسلامی بوده است، بسیاری از این موارد شامل استفاده از آیات و احادیثی است که باورهای شیعیان را در کتیبه های مساجد، منعکس می کند. همچنین استفاده از نام ائمه (ع) در کتیبه بناها، نقش هنرمندان، به ویژه حامیان و حاکمان شیعی را در دوره های مختلف اسلامی در ایران، روشن تر می سازد. سوال این است: تفکر و باورهای شیعه در کتیبه های مساجد ایرانی چگونه بر هنر و تمدن اسلامی از دوره ایلخانان تا زنده تأثیر گذاشته است؟ پژوهش حاضر به شیوه توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای (اسنادی) صورت گرفته است. هدف از این پژوهش، معرفی و مطالعه کتیبه های شیعی مختلف در مساجد ایرانی در دوران مذکور، و بررسی مفاهیم و مضامین این کتیبه ها، یافتن رابطه بین تفکر، باورها و اعتقادات شیعه و هنر کتیبه نگاری در مساجد ایرانی و دست یافتن به نقشی که کتیبه های شیعی مساجد ایرانی در هنر و تمدن اسلامی در دوران مذکور ایفا نموده است.

واژگان کلیدی: کلید واژه: کتیبه، مسجد، هنر و تمدن اسلامی، مضامین شیعه، باورها و اعتقادات.

^۱ کارشناسی ارشد پژوهش هنر

^۲ دکترای تخصصی دانشگاه جیرفت

بررسی مبانی تمدن دین محور با تکیه بر نظریه « ظهور تمدن ناب در آینه تدین (علامه جوادی آملی مدظله العالی) »

فاطمه کریمی^۱

چکیده

تمدن مفهومی است که تعاریف گوناگون، مصادیق متعدد و مبانی نسبتاً متفاوتی برای آن ارائه شده است. برخی در راستای ارتباط تمدن و فرهنگ معتقدند هویت فرهنگی انسان با تمدنی تعریف می‌شود که خود را به آن منسوب کرده است. این گوناگونی تعریف، مصداق و مبانی، مربوط به همه نظریاتی است که در باب تمدن مطرح هستند اما وقتی دایره تعریف به مفاهیم دینی محدود شود تقریباً نظرات به یکدیگر نزدیک خواهد بود.

بر اساس نظریه «تمدن ناب در آینه تدین» مبانی تمدن نوین اسلامی را سه اصل «جهان دانی»، «جهان داری» و «جهان آرای» تشکیل داده که ما از آن به سه عنصر «علم»، «حکومت» و «هنر» تعبیر کرده‌ایم و به عقیده صاحب نظریه - علامه جوادی آملی - این سه، با محوریت «عدل» و بر پایه «حق‌مداری» اجزای تمدن مطلوب انسان را تشکیل داده‌اند.

در این تحقیق با تکیه بر آراء علامه جوادی آملی در باب انسان و چگونگی تعامل او با جهان به بررسی این مبانی پرداخته و ثابت کرده‌ایم که چون خالق و مربی انسان خداست بنابراین تمدنی مطلوب او خواهد بود که مبتنی بر اصل «خدامحوری» و «توحید» باشد.

واژگان کلیدی: مبانی، تمدن، حق‌مداری، عدل، خدامحوری، توحید

^۱ کارشناسی ارشد شیعه‌شناسی

مفهوم و ماهیت تمدن نوین اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری حفظه الله

سید مصطفی حجتی^۱

چکیده

لازمه حکومت اسلامی که بتواند جامعه‌ی مورد نظر و آرمانی اسلام که در آن علم، پیشرفت، ثروت، عزت و عدالت وجود داشته و قدرت مقابله با امواج جهانی را دارا باشد، ایجاد تمدن نوین اسلامی است. مقام معظم رهبری با ترسیم مراحل پنجگانه تحقق اهداف انقلاب اسلامی گام نهایی را پس از شکل‌گیری انقلاب اسلامی، تشکیل نظام اسلامی، تشکیل دولت اسلامی، تشکیل جامعه اسلامی، تحقق «تمدن اسلامی» دانستند و بیان فرمودند هدف انقلاب اسلامی، ایجاد یک تمدن نوین اسلامی است. در این مقاله سعی شده مفهوم و ماهیت تمدن نوین اسلامی را در اندیشه ایشان احصاء و بررسی و با روش توصیفی-تحلیلی به پرسش‌هایی درباره تمدن نوین اسلامی از دیدگاه پاسخ داده شود، از جمله اینکه تمدن نوین اسلامی چیست؟ ضرورت ارائه الگوی جدید تمدن نوین اسلامی چیست؟ هدف از ایجاد چنین تمدن نوینی چیست؟ ارتباط این تمدن نوین اسلامی با تمدن اسلامی صدر اسلام و تمدن غربی چیست؟ آیا تمدن غربی با توجه به مبانی غلط و ناکارآمدی الگوهای توسعه جهانی و می‌تواند الگوی مطلوبی برای ما باشد؟ از دیدگاه معظم‌له تمدن نوین اسلامی دو بخش دارد: یک بخش ابزاری و وسیله‌ای است، همان ارزشهایی که امروز به عنوان مولفه‌های پیشرفت مطرح میشوند: علم، صنعت، اقتصاد، اقتدار سیاسی و نظامی، اعتبار بین‌المللی و... اما بخش حقیقی و اساسی تمدن اموری است که متن زندگی انسانها را تشکیل میدهد: مسئله‌ی خانواده، سبک زندگی، الگوی مصرف، تفریحات و... اینها آن بخشهای اصلی تمدن است، که متن زندگی انسان است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، مفهوم و ماهیت تمدن اسلامی، مقام معظم رهبری، اسلام، تمدن

سازی

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه معارف

هندسه فرهنگی تمدن اسلامی

کامران ملایی^۱

چکیده

فرهنگ در تعابیریک معنای اعتباری در متن اجتماع انسانی به شمار می رود که به نوعی برآمده از بایدها و نبایدهای مبتنی بر حقایق است که در نهاد اجتماع بشری و بر محوریت نیازهای یک جامعه مدنی، در ابعاد فردی و اجتماعی، به تدریج حاکم بر اخلاق و رفتارهای انسانی شده و هویت این اجتماع به حساب می رود؛ مهندسی فرهنگی یک رویکرد سیستمی، به معنای طراحی، سازماندهی و معماری ساختاری برای جا نمایی اجزاء فرهنگ، اعم از فرهنگ ملی، فرهنگ عمومی، فرهنگ تخصصی و فرهنگ سازمانی است که در صدد تنظیم روابط این اجزاء و تبیین نقاط ضعف و قوت آن در این سیستم می باشد.

در مقابل مکاتب بشری، قرآن کریم برای فرهنگ، اندیشه، اخلاق و باورهای انسانی قائل به اصالتی حقیقی است که در پرتو اعتبارات (بایدها و نبایدها) همواره متناسب با فطرت بشر، در چهارچوبی نمای کلی زندگی انسان و تمام اجزاء فرهنگ را برای فرد و اجتماع هر دو لحاظ نموده و در نهایت دقت و کمال مولفه های فکری و بنیادین یک فرهنگ متعالی را تشریح و معرفی کرده است که می توان این نمای کلی را در سه محور حقیقی خدا، انسان و نظام هستی، پایه ریزی نمود و پابندی به اعتبارات قرآنی روابط این سه با هم را از مهم ترین مولفه های مهندسی فرهنگی قرآن در تحقق مدینه فاضله و تمدن مبتنی بر یک نگرش توحیدی دانست که در ایدئولوژی خود، اجتماع را به سوی این مطلوب یعنی تحقق تمدن اسلامی سوق می دهد. ولذا در این پژوهش به بررسی نقش قرآن به عنوان منظومه فکری و فرهنگی اسلام در مهندسی فرهنگی جامعه با رویکردی تحلیلی پرداخته و ابعاد نقش آفرینی آن را مورد تبیین و تحلیل توصیفی قرار خواهیم داد.

واژگان کلیدی: فرهنگ؛ تمدن اسلامی؛ مهندسی فرهنگی؛ قرآن کریم؛ مدینه فاضله

^۱ کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث

نقش انقلاب اسلامی در تمدن نوین اسلامی

محمد جزینی^۱

چکیده

بابت خاتم الانبیاء و ظهور دین اسلام و همت و تلاش آن رسول گرامی و برپای حکومت اسلامی، جرقه های تمدن نوپای اسلامی در جهان زده شد این روند با فراز و نشیب های زیادی تا زمان عثمانیان ادامه داشت و آثار درخشان و ماندگاری را از خود به جای گذاشت. ماندگاری و تحول آفرینی این تمدن باعث گردید تا استعمارگران و دشمنان این آیین، با حیلله هایی زوال و فروپاشی عثمانیان را رخم بزند. با این حال، انقلاب اسلامی با ایستادگی ملت بیدار و هوشیار، با رهبری معمار انقلاب و عنایات و توجهات حضرت باری تعالی مبارزات علیه استعمار و استبداد به پیروزی رسید. متعاقب آن بیداری ملل مسلمان و آزاده جهان را در پی داشت. در این مقاله به کاوش اصول تحول آفرین و اثر گذار انقلاب اسلامی می پردازیم مقاله پیش رو باروش تحقیقی توصیفی تاثیرات انقلاب اسلامی در تمدن نوین اسلامی را پی می گیرد.

واژگان کلیدی: اسلام، پیامبر اعظم، تمدن نوین اسلامی، انقلاب اسلامی امام خمینی

^۱ کارشناسی ارشد شیعه شناسی

نقش و جایگاه نهادهای نخستین در روند تحقق تمدن نوین اسلامی (با تأکید بر نهاد خانواده)

عصمت احمدی^۱

چکیده

فرهنگ و تمدن اسلامی، مجموعه باورها و ارزش‌هایی است که برای تحقق و به ثمر نشستن، به توجه به پایه‌ای‌ترین و اساسی‌ترین اجزای تشکیل دهنده جامعه نیاز دارد. برای تحقق تمدنی اسلامی ابتدا باید جامعه اسلامی محقق شود، که این امر مرهون پرورش افراد انسانی مطابق با اصول و ارزش‌های اسلامی در خانواده مطابق با معیارهای اسلامی است. در دنیای مدرن امروزی که افراد را به ارزش‌های جهانی و مادی سوق می‌دهد و از سوی دیگر ارزش‌های اساسی جوامع به خصوص جامعه اسلامی، در حال تحریف و جایگذاری است این امر اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. بی‌توجهی به این امر نه تنها تحقق تمدن نوین اسلامی را به تأخیر می‌اندازد بلکه بیم انحراف جامعه اسلامی نیز می‌رود. نهاد خانواده در کنار نهادهای پرورشی، دینی، اقتصادی و حکومتی از نهادهای نخستین به شمار می‌آید که بقا هر جامعه‌ای بر آن استوار است. با یک نگاه اجمالی پیرامون آیات، روایات و احکام اسلامی می‌توان به اهمیت این نهاد در اسلام نیز پی برد. خانواده نه تنها وظیفه تولید نسل بلکه وظیفه پرورش، جامعه‌پذیری و انتقال ارزش‌های اساسی جامعه به نسل بعدی را برعهده دارد. این پژوهش با رویکرد کیفی و روش تحلیل اسنادی در صدد پاسخ به این سؤال اصلی است: «نهاد نخستین خانواده در تحقق تمدن نوین اسلامی چه نقش و جایگاهی دارد؟» یافته‌های تحقیق مبین آن است که خانواده یکی از اساسی‌ترین عوامل در تحقق تمدن نوین اسلامی است و عدم توجه به این نهاد باعث عقیم ماندن سایر تلاش‌ها در این زمینه خواهد شد.

واژگان کلیدی: نهادهای نخستین، جامعه اسلامی، تمدن اسلامی، خانواده.

^۱ کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی

نقش مادر در سبک زندگی اسلامی در عصر تکنولوژی

سمیه بامری^۱

چکیده

در قرن بیستم به دلیل رویارویی با تکنولوژی و گسترش فناوری و تسخیر فضا، مرزها و مغزها، و تبلیغ سبک زندگی غربی به عنوان بهترین نوع زندگی، و مطالبات جدید نسل امروزی، جامعه اسلامی و دین مداران وظیفه سنگینی برعهده دارند، در این میان خانواده دینی و به خصوص مادر به عنوان نقش آفرینان سبک زندگی اسلامی، مسئولیت دشوارتری دارند، تاکید اسلام بر تربیت در دوران کودکی و تشبیه کودک به زمین خالی که مستعد هر نوع بذری اعم از خار و گل است، اهمیت این موضوع را چندین برابر می کند؛ در این تحقیق که به روش گردآوری اطلاعات، اسنادی و کتابخانه ای انجام گرفته، سعی شده تا درباره نقش مادر و اهمیت آن در حفظ سبک زندگی اسلامی و ارزشهای اخلاقی در عصر فناوری، با استفاده از نیروی عاطفه و محبت و صبر بر تربیت دینی کودک که یکی از اصلی ترین وظایف اوست بررسی شود و راهکارهای مناسبی در این زمینه ارائه گردد.

واژگان کلیدی: تکنولوژی، عصر فناوری، مادر، کودک، سبک زندگی اسلامی، ارزشهای اخلاقی،

عاطفه، صبر

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد علوم قرآن

جایگاه هنر اسلامی در پیشبرد تمدن نوین اسلامی با مطالعه موردی نگارگری

زهرا شاقلائی پور^۱

ندا اربع^۲

مرضیه علیپور^۳

چکیده

آینده روشن و امیدبخش هر ملتی، در گرو تمدن و فرهنگ آن ملت است و ارزنده‌ترین جلوه‌های فرهنگی هر تمدن، در هنر آن نمایان می‌شود. از دیدگاه اسلام، هنر در معنای اصیل آن، جلوه‌ای از آیات و اذکار الهی است و در ذات خود با کلمه توحید پیوند خورده است. در بین هنرهای اسلامی، هنر نگارگری دارای زیباترین و در عین حال ساده‌ترین و هنرمندانه‌ترین شکل، از تجلی این آیات و اذکار می‌باشد که به زبان اشارت با مخاطب خود ارتباط برقرار می‌کند. هنرمند نگارگر با رویکرد به این زبان، مخاطب خود را به دنیایی از اسرار و مفاهیم رهنمون می‌سازد که ارزش‌های والای انسانی جایگاه ویژه‌ای در آن دارد. در این پژوهش ضمن بررسی خصوصیات هنر نگارگری اسلامی به نقش آن در اشاعه مظاهر تمدن اسلامی و پیشبرد آن پرداخته شده و مؤلفه‌های موثر بر نقش آفرینی بیشتر این هنر بررسی می‌شود. از این رو پاسخ این پرسش‌ها را می‌توان در این مقاله جستجو کرد: اهداف تمدن نوین اسلامی چیست و هنر اسلامی در پیشبرد آن چه نقشی دارد؟ جایگاه نگارگری در هنر اسلامی چیست؟ فرضیه اصلی تاثیر زبان و بیان نمادین در هنر نگارگری و ظرفیت بالای آن در انتقال ارزش‌های تمدن نوین اسلامی می‌باشد. روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی-تحلیلی بوده و اطلاعات آن از منابع کتابخانه‌ای و مشاهده‌ای جمع‌آوری شده است. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که نگارگری در عرصه نمایش مضامین ارزشمند اسلامی، دارای ظرفیت ارزنده‌ای در جهت پیشبرد اهداف تمدن نوین اسلامی است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، هنر، نگارگری، زبان اشارت، نماد.

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه فنی حرفه ای بقیه الله قزوین

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد مرکز پیام نور شرق تهران

^۳ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

تجمل‌گرایی عاملی در جهت انحطاط و نابودی تمدن اسلامی (بررسی آن از منظر آموزه‌های تفاسیر قرآنی فریقین)

ایوب شافعی پور^۱

چکیده

در طول تاریخ بشر تمدن‌های زیادی به زوال رفته‌اند. در طول تاریخ اسلام هم تمدن‌های باشکوهی بودند که آنان نیز نابود شده‌اند. طبق گواه قرآن و برخی شواهد تاریخی یکی از عوامل انحطاط این تمدن‌ها «تجمل‌گرایی» بوده است. در پژوهش حاضر که به روش توصیفی و تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است، به این عامل نابودکننده - تجمل‌گرایی - از دیدگاه قرآن و تفاسیر فریقین پرداخته شده است. قرآن کریم تجمل‌گرایی را عاملی بسیار بزرگ در از بین رفتن تمدن‌ها معرفی و آن را مصداقی از ظلم، ستم، ناامنی و فروپاشی انسجام اجتماعی دانسته است. قرآن ریشه‌ی شروع تجمل‌گرایی در وهله‌ی اول را در بزرگان و رؤسای یک ملت و حکومت می‌داند که با روی آوردن آنان، مردم عادی نیز گرفتار چنین پدیده‌ای شده و موجبات نابودی تمدن خود را فراهم می‌کنند. قرآن کریم برای تجمل‌گرایی نسخه‌ای به نام معرفی تجمل‌گرایی به‌عنوان یک منکر بزرگ، ارائه کرده است تا بدین وسیله از گسترش آن جلوگیری شود.

واژگان کلیدی: تجمل‌گرایی، انحطاط، تمدن، اسلام، قرآن، تفاسیر، شیعه، اهل سنت.

^۱ کارشناسی ارشد فقه و حقوق جزا

نقش قرآن کریم در شکل‌گیری تمدن اسلامی و لزوم توجه به آموزه‌های قرآن در تحقق تمدن نوین اسلامی بر اساس تحلیل‌های آماری و دینامیکی

طوبی مال میر چگینی^۱

بابک محمد حسینی^۲

چکیده

بر خلاف کسانی که اعتقاد دارند تمدن اسلامی پس از گسترش اسلام و در پس فتوحات (فتح ایران و روم) و تعامل با جهان متمدن آن روزگار شکل گرفته است، نویسندگان مقاله حاضر همانند برخی محققان بر این باورند که تمدن اسلامی با نزول قرآن و از همان روزهای اول بعثت، در سه مرحله نوزادی (۳ سال اول و تبلیغ مخفیانه)، رشد و گسترش محلی (۱۰ سال تبلیغ علنی در مکه) و ثبات و قانونمندی (۱۰ سال پس از هجرت و در مدینه) شکل گرفته است. خاستگاه اندیشه بنیادی که زیر بنای تمدن اسلامیست، آموزه‌های وحیانی قرآن است. در این تحقیق به کنکاش در ساختار و نحوه چیدمان آیات، سوره‌ها، موضوعات مطروحه، و همچنین دسته‌بندی آیات و سوره‌ها بر اساس موضوعات مطرح شده در سال‌های نزول پرداخته ایم و پس از بررسی توزیع آماری داده‌های آیات قرآن کریم، منحنی توزیع آماری هر یک از موضوعات، (بیش‌تر توزیعات شامل توزیع گاوسی است) را رسم کرده ایم. در این نوشتار، موضوعات مطروحه از قانون پارتو (۸۰-۲۰) تبعیت می‌کنند. با توجه به توزیع سالی موضوعات و فراوانی هر یک از موضوعات در قرآن، می‌توان گفت، قرآن تدریجاً و نه یک‌دفعه نازل شده است. در بررسی گستردگی موضوعات در قرآن، می‌توان گفت، موضوعات اصول دین و... دارای بیش‌ترین پراکندگی (پراکندگی ناپیکنواخت) در قرآن می‌باشند. علاوه بر این بررسی‌های آماری، توجه به طول آیات و موضوعات، وجود سه مرحله شکل‌گیری تمدن اسلامی که در بالا به آن اشاره شد در ترتیب آیات نازل شده دیده می‌شود.

واژگان کلیدی: تمدن اسلامی، بررسی آماری توزیع موضوعی آیات قرآن، بررسی آماری توزیع زمانی و

ترتیب نزول آیات قرآن، توزیع گاوسی، قانون پارتو

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

^۲ دکترای تخصصی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

ماهیت تمدن نوین اسلامی

طیبه مجتهدی^۱

رضا ابوزید^۲

چکیده

تمدن در بعضی از سرزمینهای بزرگ اسلامی اگر نگوییم سابقه ای هزاران ساله دارد حداقل به وسعت چهارده قرن قابل تامل و بررسی است. کشورهای اسلامی دارای تولید فکر و اندیشه، ثروت و نیز قدرت بوده اند. و اگر غیر از این می بود تمدنی تحت عنوان تمدن اسلامی که کتابها بر آن نگاشته شده است شکل نمی گرفت. به طور کلی تمدن مظاهری دارد که با چشم پوشی از آنها نمی توان مدعی ایجاد تمدن بویژه تمدن نوین شد.

از جمله آنها می توان به بسط آموزش فراگیری علم آموزی، برقراری انضباط و نظم اجتماعی، ایجاد امنیت و آرامش در جامعه که این خود در گرو داشتن قوانین محکم و نظارت دقیق حکومتها بر اجرای قانون می باشد، تشویق حاکمان به عقل ورزی و خرد گرایی با روشهای اثر گذار بر مردم، تعامل سالم و صحیح کشورهای اسلامی با دیگر ملل در سایه خردورزی و همگرایی مساوات گونه و مظاهر دیگر که در جای خود شرح و بسط داده خواهد شد.

واژگان کلیدی: تمدن، تمدن اسلامی، ملل اسلامی، سرزمینهای اسلامی، دانشمندان مسلمان، خردورزی.

^۱ کارشناسی ارشد تاریخ تمدن ملل اسلامی

^۲ کارشناسی ارشد

اجتماع جهانی مراسم اربعین حسینی، گامی راهبردی بسوی تمدن نوین اسلامی

محمود طبرسی^۱

حسن تلاشان^۲

چکیده

مراسم باشکوه و میلیونی اربعین یکی از مولفه های قدرت شیعه است، اگرچه در طول سالیان متمادی صورت یک عمل اجتماعی سیاسی تجسم عینی قدرت را بخود نگرفته بود اما در سالهای اخیر بعنوان یک طرح انقلابی در جامعه شیعه نمود و گسترش یافته بطوریکه توانسته تبدیل به یک رستاخیز جهانی شود و جایگاه عظیم خود را در هندسه جهان و فضای بین الملل بازیابی کند.

برطبق گزارش و مستندات خبرگزاریهای رسمی جهان امسال این اجتماع را بزرگترین اجتماع سالانه جهان خواندند بدلیل آنکه از مرزهای عراق هم فراتر رفته است و زوار آن تنها به مذهب شیعه و کشورهای شیعی نشین ختم نشده بلکه افرادی با ادیان و مذاهب مختلف از قاره های مختلف جهان حضوری منسجم و فعال دارند که این همان قدرت راهبردی شیعی است که می تواند با هدایت صحیح آن گامی راهبردی بسوی تمدن نوین اسلامی بردارد.

در این مقاله سعی شده با پرداختن به اهمیت این مراسم عظیم در سیره تشیع و نحوه فرصت سازی آن در جهت سبک زندگی جدید که برگرفته از تمدن اسلامی است ضمن خود نمایی در برابر تمدن غرب، تمدن نوین اسلامی را به مرحله ظهور برساند لذا با بهره گیری از روش توصیفی تحلیلی در صدد واکاوی برخی از اثرات معنوی و فرهنگی و اجتماعی و سیاسی این اجتماع میلیونی در جهت تمدن نوین اسلامی بوده و در مقابل نیز به تهدیداتی که دشمنان در صدد تخریب آثار و برکات آن طراحی نموده اند بپردازد.

واژگان کلیدی: اجتماع جهانی، اربعین حسینی، تمدن نوین اسلامی، سبک زندگی جدید

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی شهید محلاتی

^۲ دکتری تخصصی دانشکده شهید محلاتی

نقش مشترک و مستقل دانشگاهیان و حوزویان در تحقق علوم انسانی قرآن بنیان

امید قاسمی^۱

چکیده

از جمله اهداف عالی و شاید مهم ترین هدف انقلاب اسلامی تحقق تمدن نوین اسلامی میباشد. یکی از مهم ترین پیش نیازها جهت تحقق تمدن نوین اسلامی، تحقق علوم انسانی اسلامی می باشد. آنچه ضرورت دارد شناخت پارادایم حاکم بر حوزه علوم انسانی و به عبارت دقیق تر شناخت وضعیت موجود در علوم انسانی به تبع آن مقوله ی تولید علم مبتنی بر آموزه های قرآن کریم است. در این بین حوزویان نقش بنیادی دارند و آن اجتهاد و تفقه در قرآن به منظور استخراج دکترین های جامع علوم انسانی می باشد. نقش دانشگاهیان در ابتدای امر خود باوری در این زمینه است که امکان تولید علم دینی و قرآنی وجود دارد و همراه با حوزویان در تدوین و تعیین چهارچوب های نظری و خط مشی ها و سازوکارهای تحقق و تولید علوم انسانی بومی و دینی یاری رسانند و ایمان داشته باشند آنچه که به عنوان محصول به جامعه ارائه می شود در صورتی که منطبق با مفاهیم دینی و بومی باشد، کاربردی خواهد بود.

واژگان کلیدی: قرآن، علوم انسانی، حوزه، دانشگاه

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه تهران

ویژگی‌های تمدن نوین اسلامی در نظام بین‌الملل امروز؛ فرصت‌ها و چالش‌ها

سینا کریمی^۱

چکیده

تمدن نوین اسلامی بر آن است که با بهره‌گیری از آموزه‌های دینی و همچنین بهره‌مندی از دستاوردهای تمدن بشری، به ایجاد تمدنی نوین پردازد که بتواند تمامی جنبه‌های تمدن مدنی را در برداشته باشد. در این مقاله تلاش می‌شود از ویژگی‌های تمدن نوین اسلامی مشتمل بر: دین‌باوری امت مدار، خردباوری، تمدن اندیشی، خودباوری، غرب پژوهی و عوامل دیگر بحث شود. از آنجایی که برای حرکت تمدن اسلامی چالش‌هایی نظیر عدم پیروی از رهبری واحد، فرهنگ مهاجم غربی و اختلاف‌افکنی در میان مسلمانان، موانعی چون مشکلات اقتصادی جوامع مسلمان و عدم توجه به عقلانیت دینی تفرقه درونی امت، تهاجم تمدن غرب وجود دارد. لذا جهت کاهش این آسیب‌ها می‌بایستی به فرصت‌ها و تدابیری که برای رفع این موانع وجود دارد پرداخت؛ توجه به نقش رهبران دینی، فکری، فرهنگی و گروه‌های مرجع و نخبگان در هدایت مردم راهکار درستی برای مقابله با این مشکلات می‌باشد. بر این اساس تمدن نوین اسلامی و خصوصیات آن اگر به صورت جدی مرکز توجه و فعالیت قرار گیرند و از غفلت نسبت به آن خودداری شود، ضمن ایجاد تحولی عمیق در جامعه انسانی، مجموعه از اندوخته‌های مادی و معنوی جهت نیل انسان به کمال مطلوب به بشریت عرضه خواهد کرد. در همین راستا پژوهش حاضر ضمن واکاوی خصوصیات تمدن نوین اسلامی به بررسی چالش‌ها و فرصت‌های پیش رو این تمدن می‌پردازد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، فرصت‌ها و چالش‌ها، مسلمانان، خصوصیات تمدن نوین اسلامی

^۱ کارشناسی ارشد علوم سیاسی

بررسی سبک زندگی از منظر قرآن و روایات

ملیحه صادقی^۱

ابراهیم صادقی^۲

چکیده

بیان مسأله: وقتی بحث از سبک زندگی می‌شود، آنچه مورد بررسی قرار می‌گیرد سبک زیستن و زندگی کردن است. سبک زندگی یکی از عرصه‌های بسیار مهم و تأثیرگذار در فرهنگ عمومی است که زندگی ما را اداره می‌کند، و به کمک آن معانی رفتارها را درک و از هم تمیز می‌دهیم. ما می‌توانیم زندگی ایده آل و منطقی را با داشتن زهد و قناعت مهیا کنیم. شیوه زندگی یا سبک زیستن که منعکس کننده گرایش‌ها و ارزش‌های یک فرد یا گروه است. عادت‌ها، نگرش‌ها، سلیقه‌ها و معیارهای اخلاقی و سطح اقتصادی و ... که طرز زندگی کردن فرد یا گروهی را می‌سازد سبک زندگی می‌گویند.

هدف پژوهش: بررسی سبک زندگی سالم از منظر قرآن و روایات

روش تحقیق: کتابخانه‌ای

یافته‌ها و نتیجه‌گیری

قرآن و اهل بیت مهم‌ترین الگوهای سبک زندگی اسلامی هستند که بالگوگیری از آنان می‌توان زندگی سالم و صحیحی را داشت و دوری از این الگوها با گمراهی انسان همراه است. سبک زندگی اسلامی به معنای غذا خوردن و یا لباس پوشیدن مانند ائمه اطهار(ع) نیست، بلکه در آن باید محرمات را ترک و واجبات را انجام داد. معیارهای اساسی سبک زندگی اسلامی، داشتن ایمان و عمل صالح هستند.

واژگان کلیدی: قرآن، اهل بیت (ع)، سبک زندگی، زهد.

^۱ کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، استاد دانشگاه توحید آمل

^۲ دانشجوی دکترا

امکان‌های انسان‌شناسانه اندیشه امام موسی صدر در مواجهه با منطق فرهنگی سرمایه داری متأخر افقی گشوده به سوی تمدن نوین اسلامی

بنت الهدی تاجیک^۱

فاطمه رایگانی^۲

ریحانه نادری نژاد^۲

چکیده

آنچه که انقلاب اسلامی ایران به عنوان احیاگر اساسی زیست جهان دینی ایجاد کرده توسط نظام سرمایه داری به عنوان نیرویی شناسایی شده که می‌تواند هر امر اجتماعی که مضمون دینی داشته را به امری بحران آفرین در برابر گسترش روزافزون سرمایه داری مبدل کند. آنچه که می‌تواند مایه نگرانی باشد عدم درک مناسب از رابطه‌ای است که میان نیروی احیای زیست جهان دینی و شکاف‌های بحرانی ساختار جهانی یا وجود دارد. در دهه‌های اخیر اشکال گوناگونی از غرب‌شناسی پدید آمده که با تکیه بر آراء متفکرین غربی به رابطه دین و سرمایه داری پرداخته اند اما به دلیل عدم شناخت کافی از فهم دین و انسان در چارچوب اسلام نتوانسته اند به روایت نافذی از مواجهه انقلاب اسلامی با منطق فرهنگی سرمایه داری متأخر برسند.

اگر در فهم دین آن را به نحوی صلب در نظر آوریم، از شمول اسلام در مواجهه با امر سکولار کاسته ایم بلکه اساساً معنای اجتهاد و تفقه در دین را از حیض انتفاع انداخته ایم. در این صورت تقدیر ما یا تکفیری‌گری خواهد بود یا انحلال در منطق فرهنگی سرمایه داری.

امام موسی صدر از جمله اندیشمندانی است که در این باره نگاه متفاوتی ارائه داده است. از نظر ایشان دین شالوده‌ای است که در تمامی زمان‌ها و مکان‌ها امکان حیات دارد. در این مقاله سعی بر آن است تا بر اساس نگرش‌های او به اسلام به تقریری از نسبت میان دین و سرمایه داری دست یابیم و این تلاش می‌تواند امکانی برای حرکت به سوی تمدن نوین اسلامی باشد.

واژگان کلیدی: سرمایه داری-اسلام-دین-امام موسی صدر-تمدن اسلامی

^۱ کارشناسی ارشد فلسفه دین

^۲ دانشجوی دکترا

نسبت بیداری اسلامی و احیای تمدن نوین اسلامی از منظر مقام معظم رهبری

فاطمه تقی زاده^۱

علی خاک رنگین^۲

چکیده

احیای تمدن اسلامی در دوران معاصر از مسائل حساس و سرنوشت ساز جهان اسلام است؛ از طرفی شرط بنیادین احیای تمدن اسلامی، بازگشت حقیقی به قرآن و اقتدا به سنت رسول الله (ص) و ائمه اطهار بوده که الهام بخش بیداری اسلامی است. نقطه ی اوج بیداری اسلامی در ایران، پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی «ره» بود که نوید بخش پیروزی اسلام و اموری در راستای احیای تمدن اسلامی می باشد. موج جدید بیداری اسلامی به برکت انقلاب و قیام ملت ایران، از سال ۲۰۱۱ با انقلاب در تونس شروع شده و بتدریج کشورهای عربی را فراگرفته فلذا زمام کار از دست قدرتهای بزرگ خارج شده است. علی رغم همه ی تلاش متمرکزی که علیه اسلام و موج اسلامی و خیزش اسلامی می کنند چه در آسیا و چه در آفریقا این موج اسلامی و بیداری اسلامی همین طور روز به روز گسترش پیدا می کند و صهیونیست و قدرتهای استکباری دیگر نمی توانند کاری بکنند. مقام معظم رهبری به عنوان زعيم انقلاب، خود صاحب مبانی نظری و دیدگاه های نوینی در باب بیداری اسلامی می باشند؛ از نگاه معظم له، حرکت بیداری اسلامی، پدیده ی شگرفی است که اگر ادامه پیدا کند، میتواند تمدن اسلامی را برای بشریت محقق سازد. فلذا در این مقاله به بررسی بیداری اسلامی و جایگاه آن در تشکیل تمدن نوین اسلامی از منظر رهبر معظم انقلاب، آیت الله خامنه ای پرداخته و طبق اندیشه ایشان، الزامات و اصول رسیدن حرکت بیداری اسلامی به تمدن اسلامی را بیان میکنیم.

واژگان کلیدی: بیداری اسلامی، تمدن نوین اسلامی، تحولات منطقه، مقام معظم رهبری

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی اسلامی

^۲ کارشناسی ارشد

نظام سرمایه‌داری و تمدن غرب

ناصر جهانیان^۱

چکیده

تمدن غرب تمدنی سرمایه‌سالارانه است. نظام سرمایه‌داری تجاری، نظام سرمایه‌داری صنعتی، نظام سرمایه‌داری ارشادی، و نظام سرمایه‌داری شبکه‌ای در عصر جهانی سازی به ترتیب، با این تمدن همراهی کرده‌اند. در واقع، شناخت تمدن غرب بدون شناخت نظام سرمایه‌داری و نهادها و سازوکارهای این نظام امکان‌پذیر نیست. این از یک سو. از سوی دیگر، سردمداران این تمدن ادعای برتری فرهنگی، تکنولوژیکی، اقتصادی، سیاسی، و نظامی بر دیگر تمدن‌های موجود داشته و همگان را به ادغام در این تمدن فرا می‌خوانند. پایان تاریخ، و نظم نوین بین‌المللی برخی از عناوینی است که با آن‌ها این ادعا را اعلام و تبلیغ می‌کنند. آیا نظام سرمایه‌داری قادر است اهداف مدعیانش را در عصر جهانی شدن تأمین کند؟ آیا این نظام می‌تواند رفاه پایداری را برای مردمش به ارمغان بیاورد؟ کاستی‌ها و عیوب نهادها و سازوکارهای این نظام چیست؟ چرا این نظام همواره برای ترمیم نابسامانی‌ها و تضادهای درونی خود مجبور است به صورت فرصت‌طلبانه از برخی مواضع اصولی خود دست کشیده و منتظر فرصتی جهت برگشت به اصل خود بماند؟

این مقاله در صدد پاسخ دادن به پرسش‌های فوق است. هدف این است که با تحلیلی علمی از نظام سرمایه‌داری نشان داده شود که تمدن غرب به افول خود نزدیک می‌شود. این تمدن دیگر آن شکوفایی، آن رضایت خاطر مردمانش، و آن همدلی دیگر تمدن‌ها را به دنبال نخواهد داشت.

کلیدواژه‌گان: نظام سرمایه‌داری؛ تمدن غرب؛ نهادها؛ سازوکارها

^۱ کارشناسی ارشد اقتصاد اسلامی و اقتصاد توسعه و اقتصاد وقف

کاربست تاریخ جهت ایجاد تمدن نوین اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری (مد ظله)

عباس صفری^۱

چکیده

از منظر آیت الله خامنه ای به عنوان یک متفکر و اندیشمند اسلامی، هدف نهایی انقلاب اسلامی رسیدن به تمدن نوین اسلامی است. طبعاً تحقق این موضوع نیازمند توجه به مسائل مختلفی از جمله تاریخ است. در منظومه‌ی فکری رهبر انقلاب اسلامی نگاه دقیق و تحلیلی به تاریخ و رخداد‌های آن برای درک درست تحولات بشری و روشن شدن وضعیت موجود از جایگاهی مهم و بنیادین برخوردار است. «نگاه تحلیلی به تاریخ» و رجوع مداوم به آن یکی از اصلی‌ترین جنبه‌های «مدیریت گفتمانی و ارزشی رهبری» در تمدن‌سازی را تشکیل می‌دهد. در این مقاله، نحوه استفاده ایشان از تاریخ و وقایع تاریخی جهت ایجاد تمدن نوین اسلامی مورد واکاوی قرار گرفته و با روش توصیفی-تحلیلی به پرسش‌هایی در این باره پاسخ داده شده است. از جمله اینکه تاثیر نگرش تاریخی بر ایجاد تمدن نوین اسلامی از دیدگاه رهبری چیست؟ توجه به عبرت‌های تاریخی، سرمایه تمدن پیشین، علل افول تمدن پیشین، کاربرت‌الگو‌هایی که باعث شکوفایی تمدن پیشین شده و همچنین عواملی که مانع شکوفایی مجدد تمدن اسلامی شده، از جمله عوامل تاریخی است که باعث تسریع در شکل‌گیری تمدن نوین خواهد شد. بر اساس نتایج این پژوهش، از دیدگاه مقام معظم رهبری گسترش تمدن نوین اسلامی به عبرت گرفتن از مسایل تاریخی نیاز دارد که در سایه یافتن شاخصه‌های عبرت‌گیری از تاریخ، نگرش عمیق به تاریخ، توجه کردن به جزئیات وقایع، تطبیق وقایع تاریخی با دوران معاصر و همچنین عبرت‌گیری از جریان یافتن سنت‌های الهی در جوامع گذشته بوجود می‌آید.

کلیدواژه‌گان: تمدن نوین اسلامی، کاربرت تاریخ، تمدن‌سازی، مقام معظم رهبری

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام

انسان طراز تمدن نوین اسلامی

محمدعلی نظری^۱

چکیده

بی شک کلید واژه اساسی رهبری برای آینده نظام جمهوری اسلامی تمدن نوین اسلامی است. ایشان بارها از این واژه استفاده کرده‌اند و به مناسبت به شرح و بسط آن پرداخته‌اند و علاوه بر آن از دیگران خصوصاً جوانان را برای محقق کردن آن دعوت کرده‌اند. از جمله این موارد می‌توان به فرمایشات ایشان در جمع جوانان خراسان شمالی اشاره کرد که ضمن اشاره به اهمیت نرم افزار تمدن سازی برای محقق کردن سبک زندگی متناسب با آن، به مبانی این مهم می‌پردازد و سخن از انسانی می‌شود که اسلام می‌خواهد آن را بسازد و مقایسه انسان تمدن نوین اسلامی با انسان هدف گذاری شده تمدن غربی که با تعبیر «حیوان سیر» از آن یاد می‌شود.

آثار مورد بررسی در این پژوهش تحلیلی عبارتند از آثار امام خمینی، رهبر انقلاب، علامه طباطبایی و شهید مطهری.

در این تحقیق با کمک طرح مسئله ای که رهبر انقلاب انجام داده اند به سراغ منابع ذکر شده می‌رویم تا با تبیین مبنای انسان طراز تمدن نوین اسلامی هدف گذاری دقیق تری را برای اهداف کوتاه مدت تمدن سازی نوین اسلامی که دربرگیرنده تمام وجوه حیات انسان است بدست آوریم

واژگان کلیدی: انسان طراز، تمدن سازی، تمدن نوین اسلامی، انسان اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حکمت و کلام اسلامی

مفهوم، ماهیت و عوامل پایه گذاری تمدن بین الملل اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری

علی خاک رنگین^۱

آتنا بهادری^۲

چکیده

نگاه گذرا به ماهیت، پیشینه و مؤلفه‌های تمدن به گونه عام و تمدن نوین اسلامی به طور خاص و بازتولید تمدن در عصر حاضر از نظر مقام معظم رهبری، مورد اهتمام تحقیق است. پویایی ماهیت اسلام، تجربه و تشکیل انقلاب عصر نبوی، احساس ارزشمند بازگشت به اسلام و ارزش‌های دینی، پیروزی انقلاب اسلامی، همه نویدبخش پیروزی اسلام و احیای تمدن اسلامی‌اند.

از دیدگاه ایشان، ایمان و اتکای به خدا، مجاهدت در راه خدا، اتحاد و انسجام اسلامی، اخلاص و صدق، ایستادگی و استقامت، فرهنگ و بینش و کمال فکری انسانی، علم، پرورش انسان، تقوای فردی و جمعی امت اسلامی، نوگرایی و عقلانیت عوامل پایه‌گذاری تمدن بین‌الملل اسلامی است.

بدین ترتیب، فرصت‌ها و چالش‌های دنیای اسلام در بازتولید تمدن نوین اسلامی در دوران معاصر از مسائل حساس و سرنوشت‌ساز جهان اسلام است. در اندیشه مقام معظم رهبری، آئین اسلام و معارف رسا و روشن و مقررات متین آن برای زندگی انسان، فراوان اقلیمی و جغرافیایی و انسانی، آرمان‌های مشترک، مهم‌ترین مؤلفه‌های دنیای اسلام و درعین حال اختلافات فرقه‌ای قومی و ملی، تسلیم در برابر قدرت‌های مداخله‌گر و فرهنگ فاسد غرب، بی‌اعتقادی و بی‌اعتنایی برخی از دولت‌ها به مردم خود و اراده و عقیده و نیازهای آنان و خودکامگی در برابر آنان، ترویج جدایی دین از سیاست، ندیدن آفاق بلند دنیای اسلام، تحقیر هویت نیز چالش‌هایی است که دنیای اسلام در برابر خود می‌بیند.

جمع‌بندی مقاله، نشانگر تحقق پیروزی اسلام و احیای تمدن نوین اسلامی است. تمدنی که تجلی هماهنگ عقلانیت و عدالت، ارزش و معرفت، اقتدار و قدرت، تعالی و معنویت است.

کلیدواژگان: اسلام، تمدن اسلامی، رهبری، فرهنگ، مولفه‌های تمدن، آیت الله خامنه‌ای

^۱ کارشناسی ارشد فلسفه هنر

^۲ دکترای تخصصی هیئت علمی دانشگاه الزهرا (س)

بررسی توزیع آماری آیات قرآن کریم و تطبیق آن با توزیع فراکتالی و مولتی فراکتالی

طوبی مال میر چگینی^۱

چکیده

بر خلاف کسانی که اعتقاد دارند تمدن اسلامی پس از گسترش اسلام و در پس فتوحات (فتح ایران و روم) و تعامل با جهان متمدن آن روزگار شکل گرفته است، نویسندگان مقاله حاضر همانند برخی محققان بر این باورند که تمدن اسلامی با نزول قرآن و از همان روزهای اول بعثت، در سه مرحله نوزادی (۳ سال اول و تبلیغ مخفیانه)، رشد و گسترش محلی (۱۰ سال تبلیغ علنی در مکه) و ثبات و قانونمندی (۱۰ سال پس از هجرت و در مدینه) شکل گرفته است. خاستگاه اندیشه بنیادی که زیر بنای تمدن اسلامیت، آموزه های وحیانی قرآن است. در این تحقیق به کنکاش در ساختار و نحوه چیدمان آیات، سوره ها، موضوعات مطروحه، و همچنین دسته بندی آیات و سوره ها بر اساس موضوعات مطرح شده در سال های نزول پرداخته ایم و پس از بررسی توزیع آماری داده های آیات قرآن کریم، منحنی توزیع آماری هر یک از موضوعات، (بیش تر توزیعات شامل توزیع گاوسی است) را رسم کرده ایم. در این نوشتار، موضوعات مطروحه از قانون پارتو (۸۰-۲۰) تبعیت می کنند. با توجه به توزیع سالی موضوعات و فراوانی هر یک از موضوعات در قرآن، می توان گفت، قرآن تدریجا و نه یکدفعه نازل شده است. در بررسی گستردگی موضوعات در قرآن، می توان گفت، موضوعات اصول دین و... دارای بیش ترین پراکندگی (پراکندگی نایکنواخت) در قرآن می باشند. علاوه بر این بررسی های آماری، توجه به طول آیات و موضوعات، وجود سه مرحله شکل گیری تمدن اسلامی که در بالا به آن اشاره شد در ترتیب آیات نازل شده دیده می شود.

کلیدواژگان: تمدن اسلامی، بررسی آماری توزیع موضوعی آیات قرآن، بررسی آماری توزیع زمانی و ترتیب نزول آیات قرآن، توزیع گاوسی، قانون پارتو

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه بین المللی امام خمینی

بررسی اندیشه های فراحکمرانی متفکرین اسلامی

حیدر نجفی رستاقی^۱

حمید دهقانیان^۲

چکیده

فراحکمرانی عبارت است از حکمرانی کردن حکمرانی؛ که اصول اخلاقی حاکم و هنجارهایی را که کل فرایند حکمرانی را شکل می دهند تبیین می کند. شناخت مبانی و ریشه های شکل گیری تمدن اسلامی از منظر تاریخی، در فهم روند و جریان تکاملی آن یاری رسان محققین و پژوهشگران این عرصه می باشد. هر کدام از متفکرین مسلمان از منظر و بعد خاصی در جریان کلان شکل دهی و تحقق تمدن اسلامی نقش آفرین بوده اند. برخی در حوزه مبانی معرفت شناختی، برخی در حوزه مباحث اجتماعی، برخی در سطوح مدیریتی و برنامه ریزی و ... به فعالیت علمی، معرفتی و بعضاً مشاوره ای و اجرایی در حکومت های عصر خود مشغول به فعالیت بوده اند. مبانی فکری مربوط به هر کدام از این متفکرین منجر به شناخت ابعاد فراحکمرانی این متفکرین و درک بهتر ابعاد تاریخی معرفتی تمدن اسلامی در سطوح کلان می باشد. سوال اصلی این پژوهش به این صورت قابل طرح است که «اهم متفکرین اسلامی در حوزه اندیشه های تمدنی چه افرادی بوده و با محوریت مقوله فراحکمرانی هر کدام از این متفکرین چه جایگاهی در روند شکل گیری تمدن اسلامی داشته اند؟». در نهایت به عنوان نتیجه گیری مدل مفهومی اندیشه های فراحکمرانی متفکرین اسلامی مصورسازی گردیده و محورها و مولفه های تمدنی آن مورد بررسی قرار گرفته است.

کلیدواژگان: تمدن اسلامی، فراحکمرانی، متفکرین اسلامی

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس

^۲ دانشجوی دکترا پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

بررسی جایگاه تعلیم و تربیت اسلامی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در تمدن نوین اسلامی

رقیه سربازیان اسفندآباد^۱

فریبا فلاح حسین آبادی^۲

چکیده

تمدن سازی، مقوله ای پیچیده و متأثر از عوامل بسیار است. شکل گیری یک تمدن، فرآیندی است زمان مند، که برای تحقق خود پشتوانه های مادی و معنوی بسیاری می طلبد. در این میان، آنچه بیش از همه اهمیت می یابد، توجه به روح تمدن و ابعاد معنوی آن است؛ جهانی بینی و به دنبال آن فرهنگ یک جامعه، به عنوان عوامل غیرمادی اثرگذار در شکل گیری یک تمدن، نقش فراوانی در تحقق آن ایفا میکنند. افکار، اندیشه ها و ارزشهای هر ملتی، اگر در مسیر صحیح هدایت شوند، می توانند تمدنی پویا و سرزنده را بنا نهند. بنابراین تعلیم و تربیت از طریق تبیین اهداف فردی و اجتماعی در جامعه براساس موازین شریعت اسلام، ایجاد آگاهی و گرایش نسبت به اسلام، انتقال ارزش ها و آداب اسلامی، ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی، تربیت اخلاقی، فردی و اجتماعی، تولید علم و فناوری و زمینه سازی جهت دستیابی به رفاه نسبی، زمینه ی لازم جهت شکل گیری تمدن اسلامی- ایرانی را فراهم می نماید. از این رو، ایجاد تمدنی اسلامی، جز از طریق برقراری اندیشه و جهانی بینی اسلامی، که خود نیازمند برخورداری از تعلیم و تربیت اسلامی است، میسر نمیشود. تعلیم و تربیت اسلامی با نهادینه ساختن باورها، بینشها و ارزشهای اسلامی در وجود تک تک افراد و تربیت انسانهایی آگاه و هدفمند، اولین و مهمترین گام را برای شکل گیری تمدن نوین اسلامی بر میدارد. رهبر انقلاب اسلامی به مناسبتهای مختلف به نقش و جایگاه تعلیم و تربیت اسلامی در تحقق تمدن نوین اسلامی اشاره کرده اند که بازخوانی آنها میتواند در این زمینه راهگشا باشد. لذا در این مقاله به بررسی جایگاه تعلیم و تربیت اسلامی در تحقق تمدن نوین اسلامی از منظر مقام معظم رهبری پرداخته می شود.

کلیدواژگان: تعلیم و تربیت اسلامی، تمدن، تمدن نوین اسلامی

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه تهران

مکان تاریخی طرح تازه ای از علم دینی ناظر به فعالیت های نهاد علم در افق تمدن نوین اسلامی

بنت الهدی تاجیک^۱

چکیده

طرح دوباره علم دینی در عصر حاضر نشان می‌دهد که دین حیات تازه ای پیدا کرده است و صورت بندی دینی این حیات تازه باید بتواند خود را در علم نشان بدهد. اگر این گونه نباشد تمام ادعاها عباراتی رومانیتیک خواهد بود که ما علم دینی داریم و یا دین در افق تمدن اسلامی می‌تواند و باید به همه مسائل پاسخ بدهد.

آنچه که ما در دل سنت خود داریم قطعاً هویت امروز ما منبعث از آن است. صورت بندی علم در همان سنت اتفاق افتاده است اعم از اینکه فلسفه، فقه و یا سایر علوم دینی و یا بحو مصرح یا غیر مصرح باشد. این همان چیزی است که تاریخ ما را ساخته است. اگر دین بخواهد در شرایط تازه بقای خود را تضمین کند باید بتواند دوباره با توجه به وضع جدید خود را تفسیر کند. در این شرایط تفسیر مسئله اصلی

این است که آیا ما با حقیقتی صلب و لایتغیر روبه رو هستیم به نام سنت دینی؟

یا سنت برای حیات خویش احتیاج به پویایی و حرکت در جوهر خویش دارد.

ما انقلاب دینی کردیم و خواستیم که دین را به متن حیات تاریخی و فرهنگی خویش بازگردانیم و این بازگشت، متضمن اندیشیدن در نهاد علم به آن حوزه هاست. در این راستا ما باید به مصاف تفسیرهای دیگر از جهان برویم و راهی برای دور زدن یا نادیده گرفتن این عرصه‌ها نداریم. و در واقع بدون ورود جدی به این مسئله سخن گفتن از تمدن نوین اسلامی بی معنا خواهد بود.

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی - علم دینی - دین - علم - حوزه - دانشگاه - تمدن نوین اسلامی

^۱ کارشناسی ارشد فلسفه دین

تحقق تربیت اسلامی-شیعی، پیش شرط تحقق تمدن اسلامی، تبیین چند مولفه تمدن ساز تربیت اسلامی-شیعی

احسان پورقناد^۱

چکیده

برای تحقق تمدن اسلامی به طور صحیح، باید بسترها و پیش شرط‌هایی فراهم شود. یکی از این پیش شرطها که باید از خردترین سطح جامعه محقق شود، تربیت اسلامی-شیعی است. در این مقاله ابتدا تفکیکی بین تربیت اسلامی و تربیت اسلامی-شیعی صورت می‌گیرد. بیان می‌شود که تربیت اسلامی واژه کاملی برای بیان آموزه‌های اسلامی (که در قرآن و احادیث بیان شده است) در مقوله تربیت نیست و حتماً باید عنوان شیعی به آن اضافه شود. چون بدون استفاده از تفاسیر روایی قرآن و مراجعه به احادیث پیامبر خاتم(ص) و جانشینان واقعی ایشان علیهم السلام، مباحث موسوم به تربیت اسلامی واقعا بیانگر نظرات اسلام نخواهد بود. در ادامه بازسازی تربیت اسلامی صورت می‌گیرد و چند نمونه از اهداف، مبانی و اصول تربیت اسلامی-شیعی که نقش تمدن‌سازی دارند، معرفی و تبیین می‌گردد. و نهایتاً تأکید می‌شود که تمدن اسلامی بدون تحقق مولفه‌های تربیت اسلامی-شیعی مثل انتظار و برائت از مشرکان، عملی نخواهد بود.

واژگان کلیدی: تربیت اسلامی-شیعی؛ تربیت اسلامی؛ تمدن‌سازی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد فلسفه تعلیم و تربیت

بهره گیری از الگوهای آجری بناهای دوره سلجوقی در معماری معاصر

نادر بشیری^۱

چکیده

هنر آجر کاری در این دوره تاریخی بی بدیل و بی همتا نسبت به سایر دوره خود را نشان داده است که این الگوهای ناب ایرانی بخشی از هویت و تاریخ ایران را در رمز و رموز خود نهفته اند ولی در سال های اخیر با توجه به پیدایش عناصر تشکیل دهنده جدید در معماری معاصر، آجر از گردونه ساخت و ساز به تدریج کنار رفته و جای خود را به مصالح نوین داده است، حال این پاسخ مطرح میشود که چه گونه میتوان این عنصر ارزشمند و شاخص را با شیوه های جدید وارد گردونه معماری کرد، آیا با تقلید صرف از آجر کاری دوره های طلایی گذشته میتوان دوباره آجر را به جایگاه اصلی خود در معماری رساند یا باید تغییراتی به آن داد. در این مقاله سعی بر این است که با مطالعات کتابخانه ای، مطالعات میدانی، پیمایشی و با روش توصیفی-تحلیلی به اهداف تعیین شده که بررسی نمونه های باقی مانده از این دوره و ترکیب به کار رفته در این نوع آجر کاری ها است دست پیدا کرده و به خروجی هایی با ترکیب های جدید و امروزی با هویت معماری ایرانی اسلامی دست پیدا کنیم که بتوان آن را سنگ بنایی قرار داد در معماری معاصر که خود همچون گذشته جایگاه والا و ارزنده ای به این عنصر تاریخی بدهد.

واژگان کلیدی: آجر کاری دوره سلجوقی، معماری معاصر، الگوهای نوین، معماری اسلامی ایرانی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری

اثر مکمل دهی کوتاه مدت عصاره گیاه بهشتی (گیاه بادرنجبویه) بر آسیب عضلانی و میزان درک کوفتگی در ورزشکاران پس از یک وهله دویدن در سرازیری

علی عظیم نژاد^۱

اسماعیل نصیری^۲

امین عیسی نژاد^۲

داریوش طالعی^۲

چکیده

مقدمه: فعالیت های برونگرا از جمله دویدن یا راه رفتن در سرازیری موجب آسیب های ریز عضلانی و کوفتگی تاخیری ناشی از آن می شود. در مطالعه حاضر بر این فرض شده است که یک دوره کوتاه مدت (به مدت ۱۴ روز و روزانه ۱/۵ میلی گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن) مکمل دهی با عصاره آبی گیاه بهشتی (بادرنجبویه) بر میزان آسیب عضلانی و درک کوفتگی (درد) در مردان ورزشکار موثر است. روش: بدین منظور بر اساس معیارهای ورود به مطالعه بیست مرد ورزشکار سالم به طور تصادفی انتخاب و در دو گروه مکمل دهی (۱۰ نفر) و دارونما (۱۰ نفر) قرار گرفتند سطح کراتین کیناز تام سرم (برای نشان دادن میزان آسیب عضلانی) و میزان درک کوفتگی و تورم ران در حالت پایه، قبل از مکمل گیری و پس از آن مورد اندازه گیری قرار گرفت. از آزمون تجزیه و تحلیل واریانس مکرر برای بررسی سری های زمانی و در صورت معنی داری از آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده شد، و از آزمون t مستقل برای بررسی تفاوت های بین گروهی استفاده شد (سطح معنی داری $P \leq 0/05$ در نظر گرفته شد).

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

یافته ها: نتایج تجزیه و تحلیل واریانس نشان داد که سطح کراتین کیناز تام سرم پس از یک وهله دویدن در سرازیری در گروه مکمل دهی نسبت به گروه دارونما افزایش کم تری داشت. همچنین میزان درک کوفتگی در گروه مکمل دهی کمتر بود هر چند تفاوت معناداری در میزان تورم ران در دو گروه مشاهده نشد، اما در هر دو گروه نسبت به حالت پایه ران متورم شده بود

نتیجه گیری: بر اساس یافته های حاضر، می توان نتیجه گیری کرد که مکمل گیاهی بادرنجبویه می تواند در کاهش تورم ناشی از کوفتگی، کاهش میزان آسیب عضلانی و میزان درک کوفتگی مؤثر باشد.

واژگان کلیدی: آسیب عضلانی، بادرنجبویه، کراتین کیناز، فعالیت برونگرا. کوفتگی تأخیری،

حجاب در منشور حقوق شهروندی

محمود شفیعی^۱

چکیده

با تدوین منشور حقوق شهروندی، فصل تازه‌ای در ادبیات حقوقی ایران به وجود آمد که قطعاً ظرفیت‌های زیادی برای طرح مباحث موجود در آن و تحلیل علل موضوعات مغفول مانده در منشور را دارد. در این میان «حقوق زنان» که مورد توجه تدوین‌کنندگان منشور قرار گرفته، موضوعات خاصی پیرامون زنان را به فراموشی سپرده است. یکی از موارد مصرح در منشور برای تمام شهروندان «حق پوشش آزاد» بدون توجه به جنسیتشان می‌باشد که در ماده ۱۰۲ منشور بیان گردیده است. در اینجا عیب اصلی منشور، عدم تعیین تکلیف پیرامون مقوله «حجاب زنان» و همچنین مقید نمودن این حق به شرایطی است که دیگر معنای «آزادی» و «حق انتخاب» از آن برداشت نمی‌شود. فلذا با توجه به انتقادات وارده به مقوله حجاب در منشور حقوق شهروندی، نگارنده در نظر دارد تا ضمن بررسی حقوق زنان در مقوله پوشش و همچنین بیان این مسئله که حجاب امری اختیاری است و مقوله‌ای شخصی و خصوصی محسوب می‌شود و از دایره‌ی مسئولیت‌های الزامی و همراه با اجبار حکومت خارج می‌باشد و تنها از طریق امور فرهنگی قابلیت ترویج را دارد، به بررسی موضوع «حجاب در منشور حقوق شهروندی» پردازد.

واژگان کلیدی: پوشش، حجاب، منشور حقوق شهروندی، حقوق زنان، قلمروی خصوصی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری تهران

بیداری اسلامی از منظر مقام معظم رهبری

محمد جزینی^۱

چکیده

یکی از ویژگی‌های مهم انقلاب اسلامی بازگشت به خویشتن یعنی اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه واله) و حرکت بسوی کمال و سعادت است. براین اساس مردم منطقه در تلاش هستند که به وسیله بازیابی هویت اسلامی خود بتوانند عزت و اقتدار از دست رفته خود را باز یابند. بیداری اسلامی را می‌توان تمسک مسلمانان به قرآن و معنویت دانست، که باهدف احیای ارزشهای اسلامی بوجود آمده و در حال گسترش است این تحول و بیداری حقیقتی جدی و انکارناپذیر است، که موجب گردیده، مسلمانان و آزادی خواهان جهان مشتاق تغییر شرایط زندگی و سرنوشت خود شوند. امروزه مسلمانان احساس می‌کنند که می‌توانند، در دنیا، در وضعیت بشر، در سرنوشت خود، اثرگذار باشند. وقتی این احساس در ملت‌های ما به یک نقطه معینی برسد تبلور و تجسم خواهد یافت و تبدیل به واقعیت خواهد شد. گسترش موج بیداری در دنیا، امروزه حقیقتی است که فردای نیکی را به امت اسلامی نوید می‌دهد. در این مقاله که به روش توصیفی تحلیلی، به استناد بیانات مقام معظم رهبری تدوین گردیده، به دنبال پاسخ به این سوال است که، چگونه بیداری اسلامی می‌تواند مسلمانان را از منجلاب غرب و استکبار نجات دهد؟

واژگان کلیدی: اسلام ناب، بیداری اسلامی، مسلمانان جهان، رهبر انقلاب اسلامی، عزت و اقتدار

^۱ کارشناسی ارشد شیعه‌شناسی

نسبت آموزش و پرورش و آموزش عالی کشور با تمدن نوین اسلامی

مهدی ذلبنده^۱

چکیده

یکی از ویژگی های اسلام و گفتمان انقلاب اسلامی رویکرد تمدنی و نگاه معطوف به بازسازی تمدن اسلامی در عصر حاضر است. مطابق با منظومه فکری امام خامنه ای انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن اسلامی ۵ مرحله تحقق تمدن نوین اسلامی است. رویکرد تمدنی مستلزم انعکاس اندیشه الهی و اسلامی و انقلابی در همه لایه ها و ساحت های معرفتی و ابعاد فردی و خانوادگی و اجتماعی است که این امر توسط نظام تعلیم و تربیت رسمی در قالب آموزش و پرورش و آموزش عالی انجام می شود. در واقع این دو نظام آموزشی متولی اصلی تربیت انسان تمدن ساز و هویت بخشی تمدنی هستند. به رغم فعالیت های اصلاحی و تلاشی که برای بهبود اجزا و عناصر آموزش و پرورش و آموزش عالی در طول سه دهه بعد از انقلاب اسلامی صورت گرفته، به دلیل عدم ابتناء بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی نتوانسته اند کارکرد مورد انتظار را داشته باشند، به گونه ای که بتوانند تربیت یافتگانی در تراز تمدن اسلامی پرورش دهند که از شایستگی ها و توانمندی های اعتقادی، عاطفی و رفتاری و هماهنگ با نیازهای جامعه برخوردار باشند. آنچه در این مقاله بدان پرداخته می شود نگاهی انتقادی و آسیب شناسی به وضعیت آموزش و پرورش و آموزش عالی و نسبت آن با تمدن نوین اسلامی است.

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی، تمدن نوین اسلامی، آموزش و پرورش، آموزش عالی

^۱ کارشناسی ارشد جامعه شناسی

اخلاق و مناظره بر اساس مناظرات امام رضا (ع)

معصومه بهادری^۱

چکیده

حضرت امام رضا (ع) با افراد مختلف از جمله نمایندگان یهودیان، مسیحیان، زردشتیان، صابئان، زنادقه و مادی گرایان، فرقه های اسلامی و افراد دیگر به مناظره پرداخته است. در بین این مناظرات، آن حضرت مناظراتی با متکلمان ادیان و مذاهب درباره موضوعات گوناگون اعتقادی و توحید و نبوت داشته است. این مقاله با توجه به مناظرات امام رضا (ع) و با هدف شناساندن اخلاق توحیدی آن حضرت در برابر رقیبان، از لحاظ اخلاق و آداب مناظره و به ویژه با مطالعه تطبیقی آن با معیارها، شرایط و جدل در دانش منطق و نیز یافته های علم ارتباطات، تحلیل و مورد پژوهش قرار داده و به این نتیجه دست یافته است که در این مناظره، حضرت از چندین روش و شیوه اخلاقی استفاده کرده و در سخت ترین و طولانی ترین مناظره، بدون اینکه در دام کوچکترین استدلال باطل و یا غیر اخلاقی بیفتد، با استفاده از انواع مهارت های مناظره و روش های برتر ارتباطی، استدلال و بحث را تا غلبه بر رقیبان پیش برده است.

واژگان کلیدی: مناظره، اخلاق، امام رضا

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث

نقش دعا در درونی سازی تمدن نوین اسلامی

اکبر یزدان پناه^۱

چکیده

این مقاله به دنبال آن است تا اثبات نماید دعا، نه تنها رابطه میان مخلوق و خالق است، بلکه می تواند زمینه‌ای را برای درونی سازی تمدن نوین اسلامی فراهم نماید. در همین راستا پرسش اساسی آن است که چگونه می توان با استفاده از دعا در جهت درونی سازی تمدن نوین اسلامی گام برداشت؟ به عبارت دیگر بر خلاف دیدگاه پوزیتیویستی که دعا را یک امر ارزشی دانسته و تمدن را از سنخ گزاره‌های علمی معرفی می نماید چه رابطه ای میان دعا و تمدن می توان برقرار نمود؟ برای یافتن پاسخ این پرسش علاوه بر روش کیفی اسنادی از شیوه‌ی تحلیل محتوایی نیز بهره برده شده است. در این نوع نگاه با توجه به نیازمندی همه اقشار جامعه به دعا؛ و تحریک پذیری آنها به واسطه درونی سازی مفاهیم اسلامی از طریق تلقین به نفس مخاطب؛ و ایفای نقش موعظه گری دعا؛ و ایجاد روحیه خود کنترلی در افراد؛ می توان به این نتیجه رسید که یکی از کارآمدترین عوامل انتقال فرهنگ اسلامی در میان جوامع بشری که افراد جامعه را به سمت ارزش‌های انسانی سوق می دهد دعا بوده و نقشی اساسی در درونی سازی تمدن نوین اسلامی ایفا می نماید.

واژگان کلیدی: دعا، تمدن، درونی سازی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد

بررسی تطبیقی عوامل موثر بر تربیت از دیدگاه ابن خلدون و سعدی و بهره گیری از آموزه های آن در نظام تعلیم و تربیت ایران

سید علی موذنی^۱

محمد حسن میرزا محمدی^۲

چکیده

هدف اصلی این پژوهش مقایسه تطبیقی عوامل موثر بر تربیت از دیدگاه ابن خلدون و سعدی می باشد. در راستای هدف، پژوهش در پی پاسخ به سؤالات زیر برآمد: عوامل موثر بر تربیت از دیدگاه ابن خلدون و سعدی کدامند؟ وجوه تشابه و تفاوت دیدگاه های ابن خلدون و سعدی در زمینه عوامل موثر بر تربیت کدامند؟ تطبیق دیدگاه ابن خلدون و سعدی چه آموزه هایی برای نظام تعلیم و تربیت ایران دارد؟ از میان روشهای تحقیق از پژوهش تطبیقی، تحلیلی و استنتاجی بهره گرفته شد. یافته ها نشان می دهد که می توان دیدگاه دو متفکر را تحت عناوین زیست شناختی، جامعه شناختی و روان شناختی تقسیم کرد. دیدگاه ابن خلدون و سعدی از جهات داشتن نگاه واحد به انسان، پذیرش تاثیر محیط، پذیرش طبع مدنی و اجتماعی انسان، پذیرش تاثیر حکام، اهمیت به تاثیر معلم، نگاه به عامل تقلید و تفاوت های فردی، تاثیر اوضاع سیاسی و اجتماعی و داشتن نگاه اجتماعی-دینی دارای تشابه است و از جهات تاکید بر رنگ سعدی بر وراثت، وسیع تر بودن گستره تاثیر محیط در دید ابن خلدون، داشتن اختلاف در امر تنبیه و کاربردی تر بودن نگاه ابن خلدون به عوامل موثر بر تربیت متفاوت است. بر این اساس تلاش گردید آموزه هایی که می توان از ابن خلدون و سعدی برای باز تولید، اصلاح و اعمال در نظام تعلیم و تربیت ایران به دست داد، اقتباس گردیده و ارائه گردد که برخی از مهمترین آنها شامل این موارد می باشند:

توجه به تفاوت های فردی، توجه به خصوصیات سرشتی، توجه به تاثیر عوامل اقلیمی، تاثیر محیط، نقش معلم و خانواده، نوع نگاه به انسان، نصیحتگری و الگو برداری.

واژگان کلیدی: تعلیم و تربیت، عوامل تعلیم و تربیت، تطبیق، آموزه، ابن خلدون، سعدی، نظام تربیتی ایران

^۱ کارشناسی ارشد فلسفه تعلیم و تربیت

^۲ دانشیار دانشگاه شاهد

اقتصاد مقاومتی و نقش آن در تحقق تمدن نوین اسلامی

مهدی باهوش فاردقی^۱

چکیده

در چند سال اخیر و با شدت گرفتن تحریم های غرب علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف متوقف کردن برنامه های صلح آمیز هسته ای ایران، واژه ای جدید تحت عنوان اقتصاد مقاومتی به ادبیات اقتصادی و سیاسی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است. در واقع اقتصاد مقاومتی روشی برای مقابله با تحریم ها علیه یک منطقه یا کشور تحریم شده می باشد. در شرایطی که صادرات و واردات هیچ کدام برای آن کشور مجاز نمی باشد. اصطلاح اقتصاد مقاومتی اولین بار پس از محاصره غزه در سال ۲۰۰۵ که ناتوانی در امر صادرات امکان صادرات و در نتیجه کشت بسیاری از محصولات کشاورزی را کاهش داده بود استفاده شد و ضوابط و معیارهای حاکم بر مفهوم اقتصاد مقاومتی شناسایی گردید. در ایران این واژه اولین بار در دیدار کارآفرینان با مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۹ مطرح گردید. در این دیدار ایشان اقتصاد مقاومتی را معنا و مفهومی از کارآفرینی معرفی و برای نیاز اساسی کشور به کارآفرینی نیز دو دلیل آمادگی کشور برای جهش و فشار اقتصادی دشمنان را معرفی می نمایند. برای مفهوم اقتصاد مقاومتی در همین مدت زمان کم تعاریف متفاوتی ارائه شده است که هر کدام از جنبه ای به این موضوع نگاه کرده اند. در این میان تعریف اقتصاد مقاومتی را خود رهبری ارائه داده اند. ایشان در دیدار با دانشجویان اقتصاد مقاومتی را اقتصادی دانسته اند که در شرایط دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، تمدن نوین اسلامی، ضرورت اقتصادی، جمهوری اسلامی ایران

^۱ کارشناسی ارشد علوم و معارف

خوانشی و حیانی (قرآنی-روایی) از نقش آفرینی مؤلفه های فرهنگی بر شکل گیری و ماندگاری تمدن نوین اسلامی

مهدی صانعی^۱

چکیده

بی تردید فرهنگ و مؤلفه های فرهنگی سهم به سزایی در طلوع و غروب تمدن ها داشته و دارند؛ این عامل به طور ویژه در عرصه تمدن اسلامی نقش آفرینی می نماید. به گونه ای که میزان ماندگاری و پیشرفت تمدن نوین اسلامی با درآمیختگی این عنصر نسبت مستقیم دارد. به دیگر سخن، چنانچه در تمدن اسلامی به این مهم توجه شایانی صورت پذیرد، ماندگاری و پیشرفت آن میسرتر می نماید. از این رو، بر مسلمانان است، افزون بر درک اهمیت فرهنگ و مؤلفه های فرهنگی به طور عام، نقش آفرینی آن را در عرصه شکوفایی و بارورسازی تمدن نوین اسلامی به طور ویژه، دریافته و از پی آن، راهکارهایی با صبغه فرهنگی را برای حفظ و ماندگاری تمدن اسلامی بیابند.

بدیهی است، سودمندترین مرجع برای دستیابی به چنین درکی، گنجینه ماندگار قرآن کریم و رهنمودهای گرانسنگ معصومان (ع) می باشد؛ این آموزه های ارزشمند، در راستای آگاهی بخشی و بالابری تراز بیش و فهم مخاطبان نسبت به این مهم بر معیارهایی همچون دانش اندوزی و دانش آموزی، نهادینه سازی فرهنگ قرآن محوری، بصیرت افزایی دینی، امر به معروف و نهی از منکر و... به عنوان شاخصه های فرهنگی اثرگذار بر شکل گیری و شکوفایی تمدن اسلامی تأکید نموده و با ارایه راهکارهایی چون جهاد و حفظ کرامت مسلمانان خواستار توجه و اهتمام ویژه نسبت به حفظ و نگهداری آن شده است.

این نوشتار در پی آن است، با رویکردی تحلیلی-توصیفی، معیارهای معرفی شده از سوی اسلام را در اثر بخشی مؤلفه های فرهنگی بر شکل گیری و ماندگاری تمدن اسلامی واکاوی نماید.

واژگان کلیدی: قرآن کریم، فرهنگ، تمدن، بصیرت، جهاد.

^۱ کارشناسی ارشد دانشکده علوم قرآنی سبزوار

نقش و جایگاه تعالیم قرآن و نهضت ترجمه در علوم انسانی و تمدن اسلامی

احمد عباسی دره بیدی^۱

داود جمینی^۲

چکیده

با توجه به تأکید آموزه های قرآن مبنی بر ارزش نهادن علم و اهمیت داشتن تعلیم و آموزش، و همچنین نهضت ترجمه در شکل گیری جریانات و حوادث بزرگ، این سوال مطرح است که مهمترین علل و عواملی که در قرآن و تعالیم اسلامی بود و در کنار نهضت ترجمه باعث گسترش علوم انسانی و تمدن اسلامی گردید، کدامند؟ این نوشتار در پی پاسخ به سوال فوق با استناد به منابع کتابخانه ای و روایی و استفاده از روش توصیفی- تحلیلی به بررسی و نقش تعالیم قرآن و نهضت ترجمه در علوم انسانی و تمدن اسلامی می پردازد. تعالیمی که در نوع خود بی نظیر بوده و در کنار دستورات و توصیه های پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و ائمه معصومین (علیهم السلام) مانند ارزش علم و علم آموزی، با نهضت ترجمه، موجب اعتلای فرهنگ و تمدن اسلامی و پررنگ شدن نقش علوم انسانی در آن گردید. تعالیمی که با بکارگیری صحیح آنها در کنار گشودگی فرهنگی، باز می توان در دوره ی معاصر نیز، تمدن اسلام را بر سایر تمدن ها چیرگی و برتری بخشید.

واژگان کلیدی: قرآن، آموزه ها، نهضت ترجمه، علوم انسانی

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان

^۲ استادیار دانشگاه سندج

آموزه های قرآنی - دینی و آرمان شهر تمدن نوین اسلامی

احمد عباسی دره بیدی^۱

نسرین بیگ زاده^۲

چکیده

از راهکارها و زمینه های تسریع در دست یابی به یک شهر آرمانی در تمدن نوین اسلامی، تمسک به آموزه های قرآن و دین اسلام است. با توجه به جایگاه آموزه های قرآن و ارایه راهکارها و دستورات جامعه برای سعادت جوامع، این سوال مطرح است که نقش و جایگاه آموزه های قرآنی - دینی مرتبط با ساخت آرمان شهر در تمدن نوین اسلامی چیست؟ مطالعه ی حاضر به روش کتابخانه ای و با استناد به منابع معتبر و نتایج پژوهش های مرتبط در پی پاسخ به سوال فوق، به بررسی جنبه های مختلف تمدن و آنچه در ساخت آرمان شهر این تمدن مهم است، می پردازد. پس از بررسی مفاهیم پژوهش و کندوکاو در منابع دینی، در نتیجه مشخص شد که تمام جنبه های شهر در تمدن اسلامی نوین در آمیخته با دستورات توحیدی و ارزش های دینی بوده و آموزه های قرآنی و اسلامی بهترین برنامه ها را در این رابطه ارائه نموده است به گونه ای که توجه آن کامل بوده و آرمانشهر تمدن نوین اسلامی دارای امنیت، وحدت و انسجام، معنویت و دین مداری، سبک زندگی اسلامی، ... می باشد.

واژگان کلیدی: قرآن، علم، آموزه ها، تمدن نوین اسلامی، آرمان شهر

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان

^۲ دانشجوی دکترا دانشگاه خوارزمی

سبک زندگی و تمدن سازی نوین اسلامی (کندوکاوی در جایگاه و نقش سبک و فرهنگ زندگی اسلامی در تمدن سازی نوین اسلامی)

احمد عباسی دره بیدی^۱

فرخنده محمدی^۲

چکیده

مهم‌ترین و اولین ویژگی تمدن اسلامی، اصالت و غنای فرهنگ و سبک زندگی اسلامی آن است. زیرا از مؤلفه‌های اساسی و زمینه‌های شکل‌گیری یک تمدن بزرگ مانند تمدن اسلامی، تغییراتی بود که در سبک زندگی و فرهنگ مردم عربستان (مهد اسلام) و پس از آن در میان مسلمانان با توجه به آموزه‌های قرآن کریم و تعالیم اسلام و پیامبر صلی الله علیه و آله بوجود آمد. لذا هدف پژوهش حاضر، که به لحاظ روش؛ توصیفی و تحلیل اسنادی بوده است، کندوکاوی در جایگاه و نقش سبک و فرهنگ زندگی اسلامی، در ساختن تمدن و به دنبال آن تمدن سازی نوین اسلامی می‌باشد که ابتدا معنا و مفهوم هر کدام از مفاهیم پژوهش بررسی و بحث گردید و در نتایج مشخص گردید که آنچه به عنوان بخش اصلی و حقیقی تمدن که زیربنا و محرک اساسی جنبه ابزاری تمدن نیز می‌باشد؛ همانا اهتمام به سبک و فرهنگ زندگی است و آنچه در سبک و فرهنگ زندگی فراوان دارد مقولات دین و اخلاق هستند که با فرهنگ و تمدن در ارتباط بوده و در اعتلای آنها تاثیر دارند. و امروزه با غنای این بخش از زندگی در جامعه، راه تمدن سازی نوین اسلامی هموارتر می‌گردد.

واژگان کلیدی: فرهنگ زندگی، سبک زندگی اسلامی، تمدن

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان

^۲ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان. پردیس شهید آیت

کارکردهای پیاده روی زیارت اربعین در تقویت نهادهای تمدن نوین اسلامی؛ مورد مطالعه: نهاد خانواده

هادی غیاثی فتح آبادی^۱

چکیده

خانواده از مهمترین نهادهای اجتماعی در هر تمدن محسوب می گردد. اجتماعی شدن در فرهنگ اسلامی همراه با الگوسازی و الگوبرداری از اجتماع کوچک و گرم و پرمحبت خانواده صورت می گیرد اما خانواده امروزه در یک دگردیسی تاریخی در حال از دست دادن کارکردهای تمدنی خود است. خانواده مهم ترین و کوچک ترین واحد اجتماعی است که هر چند همواره مورد توجه قرار می گیرد اما واقعیت بیان گر این است که در رویارویی با مشکلات و خطرات، چندان که باید و شاید توانمند نیست. به نظر می رسد از میان عواملی که به حفظ بنیان و کارکرد خانواده در مقابل امواجی که کانون این نهاد انسان ساز را مورد تهاجم قرار داده است می تواند کمک کند، استمداد جستن از الگوهای زیست دین مدارانه، مؤثرترین گزینه باشد. چند سالی است که یکی از الگوهای زیست خانوادگی مومنانه در ایام اربعین حسینی با حضور خانوادگی زائران و میزبانان در پیاده روی زیارت اربعین خلق شده است. موضوع این نوشتار، الگوی زیست خانوادگی جاری در پیاده روی زیارت اربعین و کارکردهای آن در تحکیم نهاد خانواده می باشد. روش این پژوهش کتابخانه ای و رویکرد آن توصیفی و تحلیلی می باشد. عقلانیت تمدن ساز، ظرفیت کارآمدی قابل توجه در عرصه های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، ایجاد پویایی و حیات مبتنی بر محبت، اتصال به حقیقت ذکراالله و هماهنگی عناصر مختلف از مهم ترین یافته های این پژوهش در تحلیل الگوی زیست خانوادگی اربعین می باشد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، زیارت اربعین، نهاد خانواده، جامعه شهری مدرن

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه امام صادق (ع)

دفاع در برابر نفوذ فرهنگی بر اساس بایسته‌های تمدن نوین اسلامی

محمد مرادی کفراج^۱

محمدجواد سبحانی فر^۲

محمدباقر عباسی^۳

چکیده

دفاع از خود در برابر کسی که قصد جان آدمی را دارد نه تنها جایز، بلکه در صورت انحصار حفظ جان به دفاع، واجب است. انسان به عنوان اشرف مخلوقات نه تنها حیات و زندگی برایش مهم است بلکه یک سری ارزش‌ها و اعتقادات و اصولی دارد که باید از آن‌ها پاسداری نماید، حتی ممکن است در اثر حفاظت از این ارزش‌ها جان و حیات خویش را از دست بدهد. دفاع یکی از گرایش‌های عالی انسانی است و حال اینکه در ساحت حیات جمعی بزرگ‌ترین ابزار دفاع، فرهنگ است. دفاع فرهنگی به مثابه شناسایی وضع موجود، برای مقابله با تهدیدهای فرهنگی و جلوگیری از رسوخ آن‌ها در فرهنگ خودی است. حال که چشم‌انداز حرکت تکاملی انقلاب اسلامی از منظر رهبر معظم انقلاب دست‌یابی به تمدن اسلامی، متناسب با اقتضانات تمدنی در عصر حاضر است. مقاله در پی آن است عرصه مناسبی برای محک زدن مفاهیم و نظریه‌های مختلف نفوذ فرهنگی به عنوان آفت تمدن سازی اسلامی را فراهم آورد. سؤال این است که، بر اساس بایسته‌های تمدن نوین اسلامی راهبردهای دفاع فرهنگی در مقابل نفوذ فرهنگی چیست؟ این تحقیق به روش مطالعه توصیفی تحلیلی انجام شده است و بر این اعتقاد استوار است که نهادهای نمودن ارزش‌های اسلامی- ایرانی به عنوان بایسته‌های فرهنگی تمدن نوین اسلامی راه‌حل دفاع در مقابل نفوذ فرهنگی دشمن است. روند تکاملی تمدن نوین اسلامی بر بستری از آموزه‌ها و ارزش‌ها استوار است؛ تقویت این سنت‌ها علاوه بر آنکه فرآیند تمدن سازی را قوام می‌بخشد راهکار جلوگیری از نفوذ فرهنگی عناصر بیگانه، درون فرهنگ اسلامی ایرانی خواهد بود.

واژگان کلیدی: نفوذ فرهنگی، دفاع فرهنگی، تمدن نوین اسلامی، بایسته‌های تمدنی

^۱ کارشناسی ارشد مطالعات راهبردی

^۲ دانشیار

^۳ کارشناسی ارشد دانشگاه امام حسین (علیه السلام)

مبانی نظری احیای تمدن اسلامی با رویکردی بر آیات قرآن کریم

فاطمه اردشیری^۱

روح الله بهرامی^۲

سهیلا همتی مامو^۱

چکیده

پرداختن به بررسی تمدن یک جامعه از آنجا اهمیت دارد که به نوعی هم به منزله شناسنامه و هم کارنامه یک جامعه است چرا که از یک طرف بیانگر هویت و از طرف دیگر معرف روش زندگی و نوع نگرش افراد یک جامعه است. حال اگر پایه‌های سازه آن تمدن برگرفته از مبانی یک دین متعالی مانند اسلام باشد، بررسی آن اهمیت بس فزونتری پیدا می‌کند و ضرورت دارد که در صورت فقدان بالندگی چنین تمدنی در عرصه‌های مختلف ادوار بعدی، به احیای دوباره آن همت گماشت. بنابراین با توجه به اینکه هر تحولی که صورت می‌گیرد دارای مبانی نظری است، از لا به لای آیات قرآن می‌توان مبانی مربوط به احیای تمدن اسلامی را استخراج و بر اساس قرآن، به واکاوی چگونگی احیای دوباره آن پرداخت. این پژوهش در پی آن است با معناشناسی واژه تمدن اسلامی، چگونگی احیای آن و زمینه‌های حفظ، توسعه‌ی آن را بررسی نماید. روشی این مقاله، روش اسنادی- کتابخانه‌ای است که مراحل سه‌گانه توصیف، تبیین و تحلیل در آن به کار رفته است.

واژگان کلیدی: تمدن، تمدن اسلامی، احیای تمدن، قرآن کریم، مبانی تمدن، مبانی نظری تمدن.

^۱ کارشناسی ارشد

^۲ استادیار دانشگاه رازی

واکاوی و تحلیل جایگاه اجتماع جهانی مراسم اربعین حسینی در تحقق تمدن نوین اسلامی

محمود طبرسی^۱

حسن تلاشان^۲

چکیده

مراسم باشکوه و میلیونی اربعین یکی از مؤلفه‌های قدرت شیعه است، اگرچه در طول سالیان متمادی صورت یک عمل اجتماعی سیاسی تجسم عینی قدرت را بخود نگرفته بود اما در سال‌های اخیر به عنوان یک طرح انقلابی در جامعه شیعه نمود و گسترش یافته است.

بر طبق گزارش و مستندات خبرگزاری‌های رسمی جهان امسال این اجتماع را بزرگ‌ترین اجتماع سالانه جهان خواندند به دلیل آنکه از مرزهای عراق هم فراتر رفته است و زوار آن تنها به مذهب شیعه و کشورهای شیعی نشین ختم نشده بلکه افرادی با ادیان و مذاهب مختلف از قاره‌های مختلف جهان حضوری منسجم و فعال دارند که این همان قدرت راهبردی شیعی است که می‌تواند با هدایت صحیح آن گامی راهبردی به سوی تمدن نوین اسلامی بردارد.

در این مقاله سعی شده با پرداختن به اهمیت این مراسم عظیم در سیره تشیع و نحوه فرصت‌سازی آن در جهت سبک زندگی جدید که برگرفته از تمدن اسلامی است ضمن خودنمایی در برابر تمدن غرب، تمدن نوین اسلامی را به مرحله ظهور برساند لذا با بهره‌گیری از روش توصیفی تحلیلی درصدد واکاوی برخی از اثرات معنوی و فرهنگی و اجتماعی و سیاسی این اجتماع میلیونی در جهت تمدن نوین اسلامی بوده و در مقابل نیز به تهدیداتی که دشمنان درصدد تخریب آثار و برکات آن طراحی نموده‌اند بپردازد.

واژگان کلیدی: اربعین حسینی، تمدن نوین اسلامی، راهبرد، اجتماع جهانی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد سیاسی

^۲ دکترای تخصصی

گذر از خلاقیت وهمی به خلاقیت حکمی؛ مقدمه تمدن سازی اسلامی

علی باقری^۱

چکیده

یکی از مهم ترین عواملی که فرهنگ ها و تمدن های بشری را شکل می دهد، خلاقیت است. خلاقیت به عنوان توانایی بشر در خلق پدیده های مادی و معنوی جهت دهنده تمدن ها و فرهنگ هاست. ارزش خلاقیت در تمدن سازی آن قدر بالاست که یکی از مؤلفه های اصلی تعریف تمدن، به ویژه در تعاریف مدرن تمدن، خلاقیت است. خلاقیت بشری را به صورت کلی می توان به دو دسته خلاقیت وهمی و خلاقیت حکمی تقسیم نمود. خلاقیت وهمی به معنای بنیان گرفتن خلاقیت، بر ذهن خودبنیاد یا همان وهم است. خلاقیت وهمی را خلاقیت سوپژکتیو نیز می توان نامید. خلاقیت حکمی به معنای بنیان گرفتن خلاقیت بر حکمت و عقلانیت است که این حکمت عمدتاً در قالب وحی بر انبیاء و اولیاء خدا نازل گشته و آنها نیز آن را برای بشر تبیین کرده اند. خلاقیت دنیای مدرن خلاقیتی وهمی و سوپژکتیو است که علم، تکنولوژی و ساختارهای گوناگون مخرب طبیعت محصول آن است اما خلاقیت اسلامی و دینی خلاقیتی حکمی است که اساس آن در همگامی با طبیعت بنا شده است. خلاقیت وهمی به دلیل ابتناء بر وهم خودبنیاد بشر با نوآوری عجین است اما خلاقیت حکمی به دلیل ابتناء بر عقلانیت دارای ثبات بوده و کمترین نوآوری را در خود دارد. از لحاظ ماهیت و روش، پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی است. از منظر کمی یا کیفی بودن نیز پژوهش حاضر از نوع پژوهش های کیفی و از سنخ پدیدارشناسی می باشد.

واژگان کلیدی: وهم، حکمت، خلاقیت وهمی، خلاقیت حکمی، خلاقیت، سوپژکتیو

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت

تبیین بینش تمدنی بر پایه مفهوم زیست عالم

علی باقری^۱

چکیده

تحقق تمدن اسلامی مستلزم داشتن پیشینی تمدنی است. بینش تمدنی مفهومی کلی و عام است لذا باید تبیین کافی درباره آن صورت گیرد. زیست عالم مفهومی است که به تبیین چستی بینش تمدنی کمک می‌کند. زیست عالم مفهومی است که از منظر کلان و راهبردی حیات بشری را بررسی کرده به تبیین وجوه بنیادین حیات بشری و تعیین نسبت آنها با یکدیگر پرداخته و همچنین درهم تنیدگی عناصر راهبردی حیات بشری را هم به صورت ارگانیک، پویا و نظام مند و هم به صورت عقبه مند و در بستر نگاه تاریخی مورد توجه قرار می‌دهد. زیست عالم علاوه بر عناصر ملموس حیات بشری و روابط آنها با یکدیگر عناصر ناملموس حیات که جلوه کمتری دارند را هم مورد توجه قرار می‌دهد و اتفاقاً این عناصر در زیست عالم نقش پررنگتری ایفا می‌کنند. برای تبیین وجوه مختلف زیست عالم از حدیثی از امام علی علیه السلام کمک می‌گیریم که گرچه ناظر بر انسان‌شناسی در بعد فردی است اما می‌توان آن را به بعد جمعی و تاریخی حیات بشری نیز تعمیم داد. امام علی علیه السلام می‌فرماید: "العقول أئمة الافکار، و الافکار أئمة القلوب، و القلوب أئمة الحواس و الحواس أئمة الاعضاء" بر این مبنا وجوه مختلف زیست عالم عبارتند از: عقلانیت (عالم)، تفکر، فرهنگ، ادب زندگی و تمدن. از لحاظ ماهیت و روش، پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی است. از منظر کمی یا کیفی بودن پژوهش حاضر از نوع کیفی و از سنخ پدیدارشناسی می‌باشد.

واژگان کلیدی: زیست عالم، تفکر، فرهنگ، سبک زندگی، ادب زندگی، تمدن، بینش تمدنی

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت

تکنولوژی چیست؟

علی باقری^۱

چکیده

تمدن سازی اسلامی مستلزم شناخت وضعیت موجود است لذا تمدن اسلامی باید نسبت خود را با یک عنصر اساسی در تمدن حاضر یعنی تکنولوژی مشخص کند. تکنولوژی میوه تمدن غرب است که عصاره درخت تمدن غرب در آن متجلی است لذا هر نوع مواجهه با تمدن غرب مستلزم شناخت تکنولوژی است. تکنولوژی یکی از مهم ترین عوامل شکل دهنده و جهت دهنده تمدن مدرن است و تصور تمدن مدرن بدون تکنولوژی امکان پذیر نیست. اما آیا تکنولوژی تنها یک ابزار صرف است یا این ابزار، دارای کارکردهای فکری، فرهنگی و اجتماعی نیز هست؟ پاسخ به این پرسش ممکن است تغییرات بنیادی در نحوه نگرش ما نسبت به تکنولوژی، مدرنیته و تمدن غرب بوجود آورد. تکنولوژی نمی تواند بی ارتباط با تفکر، فرهنگ و جامعه مورد بررسی قرار گیرد. تکنولوژی را می توان در پنج سطح نگرشی یعنی نگرش ابزاری و مهندسی، نگرش جامعه شناختی، نگرش فرهنگی، نگرش فلسفی و نگرش عقل شناختی تعریف نمود. هدف پژوهش حاضر تعریف، تبیین و دسته بندی نگرش های مختلف نسبت به تکنولوژی جهت شناخت دقیق، متقن و جامع این پدیده مهم در تمدن عصر حاضر است. از لحاظ ماهیت و روش، پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی است زیرا در این پژوهش سعی شده که مفهوم تکنولوژی به صورت کامل توصیف، تحلیل و تبیین گردد. از منظر کمی یا کیفی بودن نیز پژوهش حاضر از نوع پژوهش های کیفی و از سنخ پدیدارشناسی می باشد.

واژگان کلیدی: تکنولوژی، فرهنگ، جامعه شناسی، فلسفه، تمدن اسلامی

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت

چرخه تکنولوژی و ویژگی های اصلی آن

علی باقری^۱

چکیده

چرخه تمدن به معنای چارچوب حاکم بر تمدن است که کلیت آن را جهت می دهد. چرخه تمدن به دو دسته چرخه طبیعت و چرخه تکنولوژی تقسیم می شود. چرخه تکنولوژی، چرخه ای است که ادعای جایگزینی چرخه طبیعت در بسیاری از عرصه های تمدنی را دارد اما این چرخه بر خلاف چرخه طبیعت چرخه ای ناقص و ناپایدار است. یکی از مهم ترین ویژگی های تمدن حاضر غرب جایگاه بالای تکنولوژی در آن است به گونه ای که چرخه تکنولوژی مستتر در این تمدن به شاخصه اصلی و جهت دهنده آن تبدیل شده است. چرخه تکنولوژی، چرخه ای است که نه برای همراهی با طبیعت بلکه بر مبنای غلبه بر طبیعت شکل گرفته است. چرخه تکنولوژی به دنبال آن است که چرخه طبیعی موجود در عالم یعنی چرخه طبیعت را متحول کرده و چرخه ای مطابق خواست بشر اومانیت و سکولار شکل دهد و این چرخه جایگزین، چرخه تکنولوژی است. در این چرخه جدید میزان تولید مصرف، نوع انرژی مورد استفاده، ساختارهای اقتصادی و در یک کلام نوع مواجهه بشر با طبیعت دچار دگرگونی اساسی می شود. مهم ترین ویژگی های چرخه تکنولوژی عبارتند از: استلاطبی بر طبیعت، بنیان گرفته بر انرژی تجدید ناپذیر، ناپایداری، فقدان خود کنترلی، فقدان کارآیی، پسماندهای غیر قابل بازیافت. از لحاظ ماهیت و روش، پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی است. از منظر کمی یا کیفی بودن نیز پژوهش حاضر از نوع کیفی و از سنخ پدیدارشناسی می باشد.

واژگان کلیدی: چرخه تکنولوژی، چرخه طبیعت، چرخه تمدن، انرژی تجدید ناپذیر، آنتروپی

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت

ضرورت تبیین اخلاق اداری در بستر سازی تمدن نوین اسلامی

زینب شیرآقائی^۱

ام البنین ساریجلو^۲

چکیده

هدف این تحقیق ضرورت تبیین اخلاق اداری کارکنان در بستر سازی تمدن نوین اسلامی در سازمانها می باشد. از جمله مولفه های مهم تمدن اسلامی، نقش محوری اخلاق و معنویات است. روش مورد استفاده در این تحقیق، کتابخانه ای است و اطلاعات مورد نیاز با مطالعه و کاوش در منابع مرتبط جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته ها حاکی از آنست که امروزه در تجزیه رفتار سازمانها، پرداختن به اخلاق و ارزشهای اخلاقی یکی از الزامات است. عوامل تأثیر گذار بر اخلاق اداری را میتوان از جنبه های مختلفی تقسیم بندی کرد. یکی از جنبه ها، جنبه فردی است در این مقاله به اصول اخلاقی اداری حاکم بر اخلاق فردی با تکیه بر آموزه های دینی خواهیم پرداخت.

نقش بی بدیل فضائل اخلاقی در امر تمدن سازی بر کسی پوشیده نیست و تبلور آن دسته از مولفه های اخلاقی که زمینه ساز تمدن نوین اسلامی است مورد بررسی قرار می گیرد.

در نتیجه مهمترین مبنا در سامان یافتن اخلاق اداری، تصحیح بینش کارکنان و به سامان آوردن نوع نگاه آنان به خودشان و مردم و وظایفشان است. چنانچه شاخص درون سازمان با نگاه توحیدی و پاک بنگرد و بر اساس این نگاه عمل نماید، کار کردن عین عبادت است و عامل رشد و شکوفایی فردی و سازمانی می گردد. آنگاه در سایه عمل به اصول حاکم در اخلاق اسلامی و پایبندی به منشور اخلاقی اداری و در سایه آموزه های دینی، به وضوح می توان نتایج مثبت آن را در بستر سازی تمدن نوین اسلامی شاهد بود

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، اخلاق اداری، اخلاق اسلامی، بخش ابزاری تمدن، بخش حقیقی تمدن

^۱ دانشجوی کارشناسی دانشگاه شاهد

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد

الگوی جامعه آرمانی، پایان جدال سنت و مدرنیته؛ تبیین جامعه شناختی تلفیق همبستگی اجتماعی و عقلانیت ابزاری با نگاه به سازوکارهای انقلاب اسلامی

حسین نادیان^۱

چکیده

اگرچه تحولات ناشی از صنعتی شدن، سکولاریسم و دموکراسی منجر به پیشرفت صنعت و تکنولوژی، رفاه اقتصادی، زندگی آسان‌تر و بسیاری از مزایای دیگر شده است، اما از سوی دیگر به از خودبیگانگی، انزوا و توده‌ای شدن فرد و جامعه نیز انجامیده است. این مقاله سعی به پاسخ به این سؤال دارد که آیا زندگی بشری در مجموع یک وضعیت تراژیک است که در آن انسان در مقابل راه‌های انتخابی متفاوت و متضادی قرار دارد که همگی کم و بیش قابل پذیرش‌اند و تلفیق میان آن‌ها به دلیل وجود تعارض ذاتی میان ارزش‌های اصلی زندگی انسان امکان‌پذیر نیست؟ از این منظر تنها به تلفیق دو مفهوم همبستگی اجتماعی دورکیمی در جامعه سنتی و عقلانیت وبری در جامعه مدرن می‌پردازیم و سعی در ارائه یک الگوی جامعه آرمانی داریم. برای نیل به این هدف چهارچوب نظری پژوهش، به کمک تلفیقی از نظریات جامعه توده وار به خصوص نظریات دورکیم و وبر تدوین گردید.

در این مقاله سعی می‌شود با بهره‌گیری از روش مقایسه تطبیقی-تحلیلی نظریات اندیشمندان کلاسیک و جدید و بازخوانی تحولات سیاسی-اجتماعی پس از انقلاب اسلامی نشان دهیم که جدال بین سنت و مدرنیته نه در عصر پست مدرنیسم و نه برگرفته از جغرافیا و نظریات مادی غرب عالم بلکه در عصر بازگشت به معنویت و برگرفته از جغرافیا و تعالیم الهی شرق عالم تمام خواهد شد، براین اساس طرح جامعه آرمانی در نظام عقلانیت توحیدی منبعث از کنش اجتماعی معطوف به اطاعت الهی در حال شکل‌گیری و تدوین می‌باشد و آن را در نهادها و سازوکار-های برگرفته از انقلاب اسلامی می‌توان مشاهده کرد.

واژگان کلیدی: جامعه آرمانی، سنت، مدرنیته، همبستگی اجتماعی، عقلانیت ابزاری، عقلانیت توحیدی، کنش اطاعت الهی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی

نقش راهبردی حوزه علمیه در تمدن نوین اسلامی

هادی ترکی^۱

چکیده

حوزه علمیه به عنوان نهادی پیشرو در تعلیم و تربیت اسلامی شناخته می‌شود. پیشینه این نهاد به صدر اسلامی باز می‌گردد. با وقوع انقلاب اسلامی، حوزه علمیه نقشی پررنگ‌تر نسبت به گذشته دارد. در واقع این نهاد جزء نهادهای تأثیرگذار در جامعه اسلامی ایران است و انتظار می‌رود نقشی تمدن‌ساز داشته باشد که با توجه به افزایش مسئولیت‌های حوزه علمیه در پساانقلاب، باید این نهاد راهبردهایی را ارائه دهد که علاوه بر نقش تعلیمی، به سمت تعلیم، اخلاق و نیز علم‌گرایی حرکت کند و اگر این‌گونه عمل نکند دچار اضمحلال خواهد شد؛ زیرا بشر بعد از انسان‌محوری (اومانیزم) به خلأ فکری و عقیدتی رسیده که می‌توان فرصت مناسبی برای حوزه علمیه باشد. سؤال اصلی مقاله این است که حوزه علمیه به عنوان نهادی تمدن‌ساز باید چه ویژگی‌هایی جهت رسیدن به تمدن نوین اسلامی داشته باشد؟ در پاسخ می‌توان گفت؛ حوزه علمیه به عنوان نهادی مهم و ریشه‌دار در اسلام و ایران که به‌نوعی خاستگاه انقلاب اسلامی ایران بوده و نیز خلأی که بشر انسان‌محور با آن مواجه است می‌تواند با مثلث «علم»، «اخلاق» و «عمل» وارد شده و برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی راهبردهایی را ارائه دهد. روش این پژوهش توصیفی-تحلیلی و شیوه گردآوری مطالب، کتابخانه‌ای و اسنادی بوده است.

واژگان کلیدی: حوزه علمیه، تمدن نوین اسلامی، حوزه علمیه، علم، اخلاق، عمل.

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه باقرالعلوم (ع)

علم آموزی مسلمان اولیه، اساس شکل تمدن نوین اسلامی

غلامرضا وفایی مهر^۱

چکیده

مهم ترین زمینه شکل گیری تمدن اسلامی، گرایش به علم و دانش آموختن است. این گرایش چندعامل دارد از جمله تاکیدات فراوان قرآن که در آیات مختلف به آن پرداخته است، و دیگر پیامبر (ص) و دیگر پیشوایان دین و پاره ای از حاکمان مسلمان که تمام تلاش خود را در رستگاری این جایگاه کرد هاند. نگارنده بر آن است که تصرف سرزمین های متمدنی چون ایران و مصر سبب تاثیر گرفتن مسلمانان از اندوخته های علمی آنها گردید زیرا راههای جدید برای تصرف سرزمینهای جدید برای گسترش آئین اسلامی و دیگر احساس حقارت در برابر این بددینان آنان را بر آن داشت تا در تکاپوی حل این بحران بر آیند. اما نشان خواهیم داد که مهم ترین عامل پیشرفت دانش مسلمانان، نیاز آنان به دانش نوجهت اداره سرزمین های تحت تصرف بود تا بر درست آئینی خود در برابر سایر ادیان الهی تاکید نمایند. پیدایش جنبش علمی دامنگیر در میان مسلمانان سبب شکل گیری مراکز علمی اسلامی گردید. که برای این کار با تاسی از قرآن و فرمایشات پیامبر (ص) و دیگر بزرگان اسلام به دنبال حل این بحران باشند. از این روی شروع به ساخت مراکز علمی به تقلید از این نومسلمانان و سپس آغاز نهضت ترجمه که برگردان آثار ایرانیان و یونانیان و مصر و هند پرداختند کمک شایانی به آنان نمود.

کلیدواژگان: اسلام، تمدن اسلامی، علم آموزی، مسلمانان

^۱ کارشناسی ارشد هیئت علمی پیام نور

امکان‌های انسان‌شناسانه اندیشه امام موسی صدر در مواجهه با منطق فرهنگی سرمایه‌داری متأخر افقی گشوده به سوی تمدن نوین اسلامی

بنت الهدی تاجیک^۱

فاطمه رایگانی^۲

ریحانه نادری نژاد^۳

چکیده

آنچه که انقلاب اسلامی ایران به عنوان احیاگر اساسی زیست‌جهان دینی و امکانی برای بازگشت دوباره ی دین به متن حیات جمعی بشر ایجاد کرده توسط نظام سرمایه‌داری به عنوان نیرویی شناسایی شده که می‌تواند هر امر اجتماعی که مضمون دینی داشته را به امری سیاسی و بحران‌آفرین در برابر گسترش روزافزون سرمایه‌داری در سطح جهانی مبدل کند. آنچه که می‌تواند مایه نگرانی باشد عدم درک مناسب از رابطه‌ای است که میان نیروی احیای زیست‌جهان دینی و شکاف‌های بحرانی ساختار جهانی یا وجود دارد یا می‌تواند وجود داشته باشد. در دهه‌های اخیر اشکال گوناگونی از غرب‌شناسی پدید آمده که غالباً با تکیه بر آراء متفکرین غربی به رابطه دین و سرمایه‌داری پرداخته‌اند اما شاید به دلیل عدم شناخت کافی از فهم دین و انسان در چارچوب اسلام و به ویژه تشیع نتوانسته‌اند به روایت نافذی از مواجهه ایران شیعی مابعد انقلاب اسلامی با منطق فرهنگی سرمایه‌داری متأخر برسند.

اگر در فهم دین آن را به نحوی متجسد و لایتغیر در نظر آوریم که نسبت به مقتضیات زمان و مکان بی‌اعتناست نه تنها از عمق و دامنه شمول اسلام در مواجهه با امر سکولار کاسته‌ایم بلکه اساساً معنای

^۱ فوق لیسانس دانشگاه علامه طباطبایی

^۲ دانشجوی دکتری دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

^۳ دانشجوی دکتری دانشگاه علوم تحقیقات

اجتهاد و تفقه در دین را از حیض انتفاع انداخته‌ایم. در این صورت تقدیر ما همچون دیگر ملل جهان اسلام یا تکفیری‌گری خواهد بود یا انحلال تام در منطق فرهنگی سرمایه‌داری. امام موسی صدر از جمله اندیشمندانی است که در این باره نگاه متفاوتی ارائه داده است. از نظر ایشان دین شالوده‌ای است که در تمامی زمان‌ها و مکان‌ها امکان حیات دارد. دین حقیقتی است که هرگز خود را محصور در یک وضع خاص نمی‌یابد. در این مقاله سعی بر آن است تا بر اساس نگرش‌های او به اسلام به تقریری از نسبت میان دین و سرمایه‌داری دست یابیم و این تلاش می‌تواند امکانی برای حرکت به سوی تمدن نوین اسلامی باشد.

واژگان کلیدی: سرمایه داری، انسان، امام موسی صدر، اختیار، ژان بودریار، تمدن غرب، تمدن اسلامی

مدل تصمیم‌گیری سازمان‌های رسانه‌ای برای زمینه‌سازی ایجاد تمدن نوین اسلامی

محسن دواباشی^۱

چکیده

سخن گفتن درباره‌ی تمدن نوین اسلامی و تأثیر رسانه‌ها بر تحقق این تمدن نیازمند توجه به این مهم است که در ابتدا نقش رسانه‌ها در مراحل پنجگانه ایجاد تمدن ارزیابی گردد. امروز با ایجاد انقلاب اسلامی و برای گذار از مرحله نظام اسلامی و رسیدن به دولت اسلامی تثبیت نظام از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و بی‌تردید ایجاد و تثبیت نظام جمهوری اسلامی ایران براساس آموزه‌های مرفی دین اسلام، بزرگترین، ملموس‌ترین و عینی‌ترین دستاورد انقلاب اسلامی به حساب می‌آید و تحقق، حفظ و استمرار آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی در گرو میزان موفقیت و به تعبیری بهتر ضریب مقبولیت، کارآمدی، امنیت و ثبات نظام است. در این مقاله با بررسی نقش مدیریت رسانه‌ها در تثبیت امنیت نظام جمهوری اسلامی با بهره‌گیری از مدل تصمیم‌گیری دیمتل شاخص‌های تحقق بخش امنیت با رویکرد نخبگان رسانه‌ای ارزیابی شده است و گراف تأثیر شاخص برای تصمیم‌گیری مدیران رسانه‌ای ترسیم گردیده است.

واژگان کلیدی: امنیت ملی، مدل‌های تصمیم‌گیری، سازمان‌های رسانه‌ای، مدیریت رسانه، دیمتل

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت رسانه دانشگاه علامه طباطبایی

بررسی سبک زندگی از منظر قرآن و روایات

ملیحه صادقی^۱

ابراهیم صادقی

چکیده

بیان مسأله: وقتی بحث از سبک زندگی می‌شود، آنچه مورد بررسی قرار می‌گیرد سبک زیستن و زندگی کردن است. سبک زندگی یکی از عرصه‌های بسیار مهم و تأثیرگذار در فرهنگ عمومی است که زندگی ما را اداره می‌کند، و به کمک آن معانی رفتارها را درک و از هم تمیز می‌دهیم. ما می‌توانیم زندگی ایده آل و منطقی را با داشتن زهد و قناعت مهیا کنیم. شیوه زندگی یا سبک زیستن که منعکس کننده گرایش‌ها و ارزش‌های یک فرد یا گروه است. عادت‌ها، نگرش‌ها، سلیقه‌ها و معیارهای اخلاقی و سطح اقتصادی و ... که طرز زندگی کردن فرد یا گروهی را می‌سازد سبک زندگی می‌گویند.

هدف پژوهش: بررسی سبک زندگی سالم از منظر قرآن و روایات

روش تحقیق: کتابخانه‌ای

یافته‌ها و نتیجه‌گیری

قرآن و اهل بیت مهم‌ترین الگوهای سبک زندگی اسلامی هستند که بالگوگیری از آنان می‌توان زندگی سالم و صحیحی را داشت و دوری از این الگوها با گمراهی انسان همراه است. سبک زندگی اسلامی به معنای غذا خوردن و یا لباس پوشیدن مانند ائمه اطهار(ع) نیست، بلکه در آن باید محرمات را ترک و واجبات را انجام داد. معیارهای اساسی سبک زندگی اسلامی، داشتن ایمان و عمل صالح هستند.

واژگان کلیدی: قرآن، اهل بیت (ع)، سبک زندگی، زهد.

^۱ کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث

بررسی اهمیت اقتدار دفاعی در تحقق تمدن نوین اسلامی از منظر مقام معظم رهبری (دامت برکاته)

جابر خداپننده لو^۱

مجتبی تسنیمی^۱

چکیده

انقلاب اسلامی از همان بدو شکل گیری به تشکیل تمدن نوین اسلامی توجه ویژه‌ای داشت و به همین جهت همواره در مسیر تحقق تمدن نوین اسلامی حرکت میکرد. حرکت در این مسیر مستلزم توجه به مولفههای متعددی بود که این مولفها در فواصل زمانی مختلف توسط امام خمینی ره و مقام معظم رهبری مورد توجه قرار گرفته و در قالب شرایط زمانی و مکانی به آنها اشاره شده است. یکی از این مولفه‌ها که از جایگاه ویژه‌ای در تحقق تمدن نوین اسلامی برخوردار است، مولفه اقتدار دفاعی است. اقتدار دفاعی و یا قدرت بازدارندگی یکی از مولفه‌هایی است که در شکل دهی تمدن نوین اسلامی نقشی تعیین کننده داشته و شدت و ضعف آن در شکل دهی به تمدن نوین اسلامی بسیار تاثیر گذار است. مقام معظم رهبری به خوبی به اهمیت این مسئله واقف بوده و طول زمان مدیریتی خود به عنوان رهبر انقلاب اسلامی همواره به این مولفه توجه داشته‌اند. این مقاله با رویکردی پژوهشی در اندیشه ایشان، قصد دارد تا اهمیت و نقش اقتدار دفاعی را در تحقق تمدن نوین اسلامی مورد بررسی قرار دهد و از این منظر فتح بابی در جهت اهمیت دادن به این مولفه در مناسبات بین المللی قرار گیرد.

واژگان کلیدی: اقتدار دفاعی، تمدن نوین اسلامی، مقام معظم رهبری

^۱ کارشناسی حوزه-طلبه

بررسی نقش ارکان حکومتی و آتش به اختیار در تحقق تمدن نوین اسلامی

آروین فرشی نعیم^۱

چکیده

رهبر انقلاب هدف از تشکیل انقلاب اسلامی را تشکیل تمدن نوین اسلامی نام برده اند و مراحل پنج گانه ای اعم از انقلاب اسلامی، تشکیل حکومت اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تشکیل تمدن نوین اسلامی برای آن بر شمرده اند. اما با توجه اینکه نظام جمهوری اسلامی یک نظام جمهوری است و مردم تعیین کننده سرنوشت کشور خویش هستند و گستره ی این تعیین های مردمی در ایران اسلامی وسیع و قابل توجه است، تعارضی میان جمهوریت نظام و مراحل پنج گانه تشکیل تمدن نوین اسلامی چه از لحاظ نظری و چه از لحاظ تجربی البته در ظاهر امر به چشم می خورد. چرا که اگر قرار است مردم تعیین کننده ی دولت اسلامی باشند، ابتدا باید جامعه اسلامی تشکیل شده باشد و در غیر اینصورت یا دولت اسلامی تشکیل نخواهد شد و یا بصورت مقطعی خواهد بود و یا از روند رشد کند تری برخوردار خواهد بود. رسالت این مقاله اثبات صحیح بودن چپینس پنج مرحله ی تشکیل تمدن نوین اسلامی و رفع تعارض میان جمهوریت نظام با مراحل مذکور از طریق پر رنگ ساختن نقش «ارکان حکومتی» و مسئله ی «آتش به اختیار» است.

واژگان کلیدی: ارکان حکومتی - آتش به اختیار - تمدن نوین اسلامی - جمهوریت و تمدن نوین اسلامی

^۱ دانشجوی کارشناسی الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران

منازعه تمدن ها در بحران سوریه

معصومه آهنگران^۱

چکیده

بحران سوریه می تواند سرآغاز یک درگیری تمدنی جدید باشد. در این کشور تکثرگرایی قومی و مذهبی به وضوح نمایان است؛ به طوری که می توان آنها را به فرهنگها و ادیان گوناگون تقسیم کرد؛ مسلمانان: سنی، دروز، علوی، شیعه و اسماعیلی؛ مسیحیان ارتودوکس، کاتولیک، مارونی، پروتستان و اقلیت قومی ترکمن و کرد. بحران سوریه سال ۲۰۱۱، در اعتراض به نخنگ حاکم (علوی) آغاز شد. با تشدید درگیریها، این کشور کم کم به سوی جنگ داخلی اما با ابعاد بین المللی تبدیل شد. بدین ترتیب، این درگیری، به یک نبرد چند جانبه تبدیل شد که از یک سو دولت بشار اسد، گروههای تروریستی مانند جبهه النصره، داعش و احرار الشام از سوی دیگر، ایالات متحده امریکا و متحدان اروپایی آن، عربستان سعودی و بعضی کشورهای خلیج فارس و از طرفی دیگر ایران و محور مقاومت و همچنین روسیه و چین نقش دارند. با توجه به حضور فرهنگ و ادیان گوناگون، به نظر می رسد که این امر سبب گردد تا بحران سوریه مقدمه ای برای آغاز مجدد برخورد تمدنها باشد. پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوالات است: گزاره های اساسی نظریه برخورد تمدنها چیست و چگونه در بحران سوریه بازنمایی می شود؟ از آنجاکه به زعم ساموئل هانتینگتون اساس تمدن ها، زمینه دینی و فرهنگی است و هویت های فرهنگی و مذهبی، منبع اصلی برخورد تمدن ها هستند. لذا، جنگ علیه تروریسم، بحران سوریه و ظهور داعش و حضور نظامی امریکا و مداخلات بین المللی، رقابت قدرت های منطقه ای و فرامنطقه ای، بیانگر برخورد تمدن ها است.

واژگان کلیدی: برخورد تمدن ها، بحران سوریه، داعش، هویت، ساموئل هانتینگتون

^۱ کارشناسی دانشگاه شاهد

تمدن اسلامی؛ توهم یا حقیقت؟

مهران بوذری نژاد^۱

چکیده

وقتی بحث از تمدن اسلامی به میان می‌آید، طبیعتاً ذهن به طرف پیامبر اسلام و دوره صدر اسلام می‌رود.

این تمدن در گذر فراز و نشیب‌های تاریخ مورد تفریط و افراط‌های مختلفی قرار گرفته تا الان که علمدار آن انقلاب ایران هست.

اما مطلبی که الان وجود دارد این است که آیا تمدن اسلامی حقیقت دارد یا توهم است؟ بر فرض حقیقت آن آیا توانایی مقابله با تمدن غرب را دارد یا نه؟ اگر دارد تمدن اسلامی چه مولفه‌های دارد؟ آنچه میتوان گفت قطعاً تمدن اسلامی وجود داشته و دارد ولی متأسفانه به علت کم‌کاری متصدیان اسلام تمدن اسلامی مغفول مانده و همزمان با انقلاب سیاسی تلاشی برای انقلاب فرهنگی و برداشتن حاکمیت غرب بر فضای فرهنگی نشد.

تنها راهی که برای حل این مشکل وجود دارد تغییر نظام آموزشی هست که برای آن اول نیاز به منابع دقیق و غنی هست که به برکت ائمه‌ی معصومین مکتب اسلام هیچ مشکلی از این باب ندارد. و مساله بعدی مبحث استخراج از آن منابع هست که به گردن متصدیان انقلاب فعلی هست با مولفه‌های مشخص آن که خواهد آمد.

کلیدواژه‌گان: تمدن اسلامی - غرب - توهم - حقیقت - مولفه‌های تمدن اسلامی -

^۱ طلبه حوزه علمیه

بین تنها راهکار احتمالی پیشرفت کشور با حداکثر شتاب ممکن، با پیشنهاد چارچوبی از راهبردها و روش‌ها.

حمیدرضا متاله^۱

چکیده

"پرشتاب‌ترین نحوه پیشرفت همه جانبه کشور"، با مقصد "تمدن نوین اسلامی"، هر چه که باشد، در برگیرنده انبوهی از فعالیتها در ابعاد مختلف است، که می‌بایست در قالب یک "ابر پروژه عظیم تمدن سازی واحد" شامل سلسله‌ای از زیر پروژه‌ها، ریز پروژه‌ها و در نهایت تکالیف گروهی و فردی در قالبی منظم، در نظر گرفته شود. این مطلوب نیازمند اتخاذ و طراحی راهبردها، روش‌ها و ابزارهایی شایسته است تا در مدیریت این اقدام پرابعد کار را برای پویندگان بی‌شمارش تسهیل کند. این نوشتار که ماحصل کاوش ۱۰ ساله نویسنده است، سعی دارد تا با پیشنهاد راهبردها، راهکنش‌ها و روش‌هایی بر اساس رهنمودهای اسلام عزیز و فناوری‌های عصر، به معرفی امکان خلق ابزاری تمدنی با شاکله‌ای سیستمی پردازد، که با به‌کارگیری چارچوبی از راهبردهای یقینی، حصول هر چه سریع‌تر آن آینده‌بی‌ظنیر از طریق آن تضمین شود.

راهبردهایی از قبیل:

"ولایت محوری و تکیه بر توان مردم"، "حرکت آینده‌پژوهانه"، "استفاده حداکثری از ظرفیت‌ها" و "طراحی و خلق ابزاری هوشمند به جهت بهره‌مندی از مزایای بستر مفید فناوری اطلاعات" - شامل کلیه فوایدی که بر "مفهوم سامانه‌ها" در عرصه رایانه مترتب است، در ترکیب با راه‌حلی‌هایی که "اسلام حکیم" برای حل گستره مسائل به لحاظ روشی و بنیادین در اختیار ما قرار می‌دهد. - که طراحی این ابزار تمدنی می‌تواند متضمن حداکثر شتاب پیشرفت ما در عرصه تمدنی باشد. حرکتی بهره‌مند از حداکثر میزان ظرفیت‌ها.

واژگان کلیدی: شتاب در پیشرفت، تمدن اسلامی، آینده‌پژوهی

^۱ پژوهش‌گر در زمینه فناوری‌های راهبردی

«فقه تعاملات اجتماعی»؛ نگاهی نو به روش، هدف و گستره موضوعی

اقتصاد اسلامی

مهدی موحدی بکنظر

محمد نعمتی

محمد جواد رضائی

چکیده

تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت کشور به عنوان مصداقی از تحقق عملی دولت اسلامی می‌تواند یکی از امور زمینه‌ساز و نویدبخش تحقق تمدن نوین اسلامی باشد. اما هر گاه بحث از الگو و تدوین آن به عنوان بحثی مقدم بر تحقق پیش می‌آید، ابهام موجود در ماهیت علمی چون «اقتصاد اسلامی» به عنوان دانش‌های مؤثر و معین در ترسیم و تدوین این الگوی حرکت، موانعی را پدید خواهد آورد. بنابراین لازم می‌آید تا با گذر از پیش‌فرض‌های فلسفی و بنیادین - علی‌رغم تکیه بر آنها - به تعریفی عملیاتی‌تر از اقتصاد اسلامی پردازیم. در ارائه تعریفی جدید از اقتصاد اسلامی به مثابه فقه تعاملات اجتماعی، از آن به دانش طراحی سازوکارهای بهره‌مندی عادلانه جامعه از مواهب و خیرات یاد شده است. در واقع متناسب با مسأله تولید، استخراج، بهره‌برداری، دسترسی، خلق، توزیع، تخصیص و یا بهره‌مندی هر موهبت موجود در اجتماع، به تناظر مکاتب مختلف با سازوکارهای متفاوتی از مبادله بسته‌های حقوق مالکیت بین افراد جامعه مواجه هستیم. از این رو هر گاه بحث از اتصاف صفت اسلامی برای سازوکاری پیش می‌آید، باید دید سازوکار مطلوب و عادلانه متخذ از شرع برای مبادله بسته‌های حقوق مالکیت این مواهب که طبیعتاً شامل تعریف و تحدید حقوق مالکیت‌ها نیز می‌شود، چگونه سازوکاری است. این تعریف از «فقه تعاملات اجتماعی» به نوعی بازگوکننده روش، هدف و گستره موضوعی اقتصاد اسلامی خواهد بود؛ هر چند به نظر می‌رسد جعل عنوان «فقه تعاملات اجتماعی» برای این دانش با توجه به دلایل تاریخی، فلسفی و معناشناختی بهتر از نام قدیمی‌تر آن یعنی «اقتصاد اسلامی» است.

واژگان کلیدی: فقه تعاملات اجتماعی، اقتصاد اسلامی، بسته‌های حقوق مالکیت، نهاد مالکیت، سازوکار عادلانه.

نشانه‌یابی عوامل و پیش‌ران‌های مؤثر بر اعتلای نظام آموزشی امامیه در پنج قرن نخست هجری

محمدجواد یاوری سرتختی^۱

چکیده

هر نظام آموزشی برای شکل‌گیری و تداوم نیازمند مبانی، منابع تولید علم، اهداف، نیازسنجی، برنامه‌ریزی، مدیریت، نیروی انسانی، متون و مراکز آموزشی است. این امور اگرچه موتور محرک فرآیند شکل‌گیری آموزش هستند؛ اما فرآیند آموزش، تداوم و تعالی آن گاهی ممکن است با رکود، موانع و مشکلاتی مواجه گردد. بنابراین، برای عبور از بحران‌ها و رسیدن به تعالی و تمام اهداف و دست‌آوردهای نظام آموزشی، تنها این امور کافی نیست، بلکه باید از نشانه‌ها یا عوامل اصلی و فرعی، مسائل سلبی و ایجابی، زمینه‌ساز و تأثیرگذار بر روند پیشرفت کمی و کیفی نظام آموزشی کمک گرفت. نظام آموزشی امامیه در آغاز راه و مسیر تاریخی خویش با مشکلات خاصی روبرو بود؛ اما توانسته است از این مسیر عبور، به اهداف خود رسیده و تعالی خود را نشان دهد. اکنون برای آشنایی، شناخت و نشانه‌یابی عوامل و مؤلفه‌های مهم، زمینه‌ساز و تأثیرگذار در نظام آموزشی امامیه و روند تأثیر آن بر حراست از هویت شیعه، ماندگاری و تمایز نظام آموزشی آنان از دیگران، با تأکید بر پنج قرن نخست هجری به دلیل فراز و نشیب فعالیت‌های علمی و آموزشی، به این امر پرداخته می‌شود تا نتیجه حاصل از آن برای رشد و تعالی مراکز علمی و آموزشی به کار گرفته شود.

کلیدواژگان: نظام آموزشی امامیه، تعلیم و تربیت در امامیه، امامیه و پیشرفت نظام آموزشی، عوامل و موانع رشد آموزش در امامیه، اهل‌بیت و آموزش و پرورش.

^۱ دانش‌آموخته حوزه علمیه قم

جایگاه هنر در بسط تفکر توحیدی از منظر فلسفه سیاسی اسلامی

مهدی طاهری^۱

چکیده

هنر در فلسفه سیاسی نسبتی قریب با واژه‌های **تعقل** و **تخیل** داشته و بین نظریه خیال و خلاقیت‌های هنری می‌توان نسبتی عمیق بر قرار ساخت. **صحت تفکر** و **سلامت خیال** دو پایه‌ی اساسی و جانمایه‌ی هنر در تمدن توحیدی است. صحت تفکر، مبتنی بر عقلانیت اسلامی و سلامت فکر، وابسته به تخیل الهی بوده سرچشمه خیال محمود، **رحمان** و **ملک** و مبدأ خیال مذموم **نفس آدمی** یا **شیطان** است. استخدام قوه متخیله با خیال مذموم، محصولی جز هنر دنیوی و مبتنی بر لذت‌گرایی نخواهد داشت؛ لذتی که هنرمند و مخاطبان او را از سعادت قصوی دور، و به جای قرب حق و انس با او، به تبعیت از شیطان دعوت و با میل مبتنی بر نفس اماره، قرین می‌سازد. این در حالی است که هنر مبتنی بر خیال محمود، منجر به **اصلاح تعقل**، افکار و رفتار انسان‌ها و حالات و صفات انسانی برای تحصیل سعادت قصوی، و غایت قرب خالق خواهد شد.

تعلیم و تأدیپ مردم، رسالت رئیس‌مدینه در نگاه فیلسوفان سیاسی است. رییس‌مدینه این رسالت را در مواجهه با خواص با بهره بردن از برهان و در نسبت با عموم مردم با بهره بردن از جودت اقناع و تخیل یعنی ابزاری که در اختیار هنرمندان است، به انجام می‌رساند؛ تحقق این رسالت مستلزم بسط هنر محمود یا هنر دینی در ساحت اجتماع است. بر این اساس هنر دینی می‌تواند به عنوان ابزاری برای بسط تفکر توحیدی و تربیت سیاسی اجتماع مورد توجه و استفاده قرار گیرد. با این همه بسط تفکر دینی در ساحت هنر تمدنی مستلزم **تربیت هنرمند موحد و متدین**، در تراز تمدن توحیدی از یک‌سو و آسیب‌شناسی هنر و هنرمند مطلوب در مدینه فاضله از سوی دیگر است. غایت‌انگاری لذت هنر در مقابل ابزارانگاری آن برای نیل به سعادت حقیقی از جمله آسیب‌ها و چالش‌های پیش رو برای متصدیان امر است. به نظر می‌رسد توجه به حقیقت هنر و تربیت هنرمند موحد و متدین، و ترویج و نشر هنرهای محمود و اتخاذ سه رویکرد «**تعلیمی**»، «**تشویقی**»، «**توصیه‌ای**» سه نمونه برای تعمیق، تسری و جهت‌دهی به هنر برای بسط تفکر توحیدی در ساحت تمدن اسلامی است.

واژگان کلیدی: هنر، فلسفه سیاسی اسلامی، تفکر، تعقل، تخیل.

^۱ دانش‌آموخته حوزه علمیه قم

علی بن عباس اهوازی میراث دار مکتب طب جندی شاپور

حمید کاویانی پویا^{۱*}، فاطمه شریفیان مطلق^۲، سمانه عربیان^۳

چکیده

علی بن عباس مجوسی اهوازی، پزشک و روانشناس برجسته ایرانی، در قرن چهارم هجری، هم‌زمان با دوران حکومت دانش‌پرور آل‌بویه که دوره رنسانس اسلامی نامیده شده است، چشم به جهان گشود و با تحصیل علم از مشاهیر و برجستگان علم طب گردید. او به همراه استادش، ابوماهر شیرازی، پایه‌گذار مکتب پزشکی شیراز، نقطه عطفی در سیر درمانگری ایران و تمدن اسلامی محسوب می‌گردد. بر این مبنای در مقابل این پرسش اساسی که اثر مهم طب علی بن عباس دارای چه ویژگی مشخص و بارزی نسبت به آثار طب پیشین و معاصرش بوده است، گفتنی است که با بررسی کتاب «الملکی» و پژوهش‌های صورت گرفته درباره شخصیت، اساتید و اثر مهم اهوازی، با رویکردی توصیفی - تحلیلی بدین نتیجه نائل می‌گردیم که اهوازی در کتاب پراچ خود به نام «کامل الصناعه الطیبه» یا «الملکی»، برای اولین بار طبع عملی را با طب نظری همراه گردانید. او در باب دوم این کتاب، پندنامه‌ای را به رشته تحریر درآورد که از سوغندنامه بقراط جامع‌تر بوده و اصول منطقی رایج روزگار خود را به آن افزوده است. وی هنگام نوشتن این کتاب علاوه بر دانش پیشینیان، از تجارب و مشاهدات خویش نیز بهره جسته و اکتشافات زیادی از خود برجای نهاده است و بر اساس این ویژگی ممتاز بود که دانشمند مذکور نخستین پزشک ایرانی است که کتاب‌هایش به لاتین ترجمه شده‌اند. بدین سان با عطف بدین مهم که دریافت روش‌ها و شیوه‌های عملی و موثر، با مطالعه و شناخت تفاوت دیدگاه‌های مطرح در گذشته و امروز (سنتی و مدرن) امکان‌پذیر است؛ مطالعه اسناد طب مهمی همچون الملکی که تنظیم و طبقه‌بندی آن به کتاب‌های امروزی شبیه است، توجیه‌کننده راهکارهای مختلفی است که در گذشته برای تشخیص، انتخاب درمان و کسب دانش طب در پیش می‌گرفتند. از این رو احیای طب سنتی ایران، منجر به ارتقاء روش‌های تشخیصی - درمانی در تمدن نوین اسلامی خواهد بود.

واژگان کلیدی: مکتب جندی شاپور، کامل الصناعه الطیبه، کتاب الملکی، پندنامه، اخلاق پزشکی، حقوق بیمار.

^۱ استادیار، عضو هیات علمی، گروه تاریخ، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ علوم پزشکی، گروه طب سنتی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ علوم پزشکی، گروه طب سنتی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

کاهش شکاف نظر و عمل در تعلیم و تربیت با تأکید بر آرای ملاصدرا و ملا احمد نراقی در چشم انداز تمدن نوین اسلامی

نجمه احمدآبادی آرانی^۱، محسن فرمهینی فراهانی^۲، حمید احمدی هدایت^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر، کاهش شکاف نظر و عمل در تعلیم و تربیت با تأکید بر آرای ملاصدرا و ملا احمد نراقی در چشم انداز تمدن نوین اسلامی است. یافته های پژوهش بیانگر آن است بر ابتدای مبانی فلسفی ملاصدرا، مهمترین دلالت های شاخص را میتوان؛ معیت علم و عمل در تعلیم و تربیت، توجه به تلاش و سعی متریبان، تأکید بر مسئولیت پذیری در تربیت، مداومت و محافظت بر عمل در جریان تربیت، خود ارزیابی به عنوان الگوی غالب در ارزشیابی تربیتی، توجه به تفاوت های فردی در تعلیم و تربیت و توجه به انتخاب آزاد متریبان در حرکت تکاملی؛ همچنین بر ابتدای مبانی فلسفی ملا احمد نراقی عمده ترین دلالت های مأخوذ از آراء ایشان میتوان؛ توجه به تفاوت های فردی متریبان، ارزیابی مداوم از عملکردهای آموزشی، تناسب برنامه های تربیتی با مراحل تکاملی متریبان، تأکید بر روش های حل مسئله، مناظره و گفتگو را جهت کاهش شکاف نظر و عمل در تعلیم و تربیت اشاره نمود. بر این اساس بر ابتدای آرای این دو فیلسوف مسلمان، از جمله راهکارهایی که در باب کاهش شکاف نظر و عمل در تعلیم و تربیت در چشم انداز تمدن نوین اسلامی می توان ارائه کرد؛ پیوند علم و عمل، توجه به کاربردی کردن محتوای درسی، عدالت تربیتی با رعایت تفاوت های فردی، تنوع بخشی و گسترش مهارت های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب با آن در مقاطع تحصیلی مختلف را میتوان مورد بررسی قرار داد.

واژگان کلیدی: ملاصدرا، ملا احمد نراقی، کاهش شکاف نظر و عمل، تعلیم و تربیت، تمدن نوین اسلامی.

^۱ دانشجوی دکترا دانشگاه پیام نور تهران

^۲ دانشیار دانشگاه شاهد

^۳ دانشجوی دکترا دانشگاه شاهد

تأثیر "محور" بر عملکرد شناختی و خشم در کودکان و نقش آن در تمدن نوین اسلامی

فروزان رحمانی سرابی^۱، محمد رحمانی^۲، علی صمدی^۳

چکیده

هرگاه زندگی قرآن بنیان را پاسخ به محرک‌های درونی و بیرونی در چارچوب مبانی وحیانی (الدنیامزرعه‌الآخرة) تعریف کنیم و تمدن نوین اسلامی را تجلی آن بدانیم، آنگاه پاسخ‌های خارج از آن، در بهترین حالت هم ابتر خواهند بود. پاسخ، فصل مشترک تمدن‌هاست؛ اما در چگونگی، به‌ویژه در هدف از پاسخ، تفاوت‌های بیناتمدنی بنیادی وجود دارد. ورزش نوعی پاسخ است و تأثیرات آن برای مثال بر عملکرد شناختی و خشم در کودکان موضوع مورد توجه نظام آموزشی است؛ لکن تولید و آزمون زمینه‌های ورزشی قرآن بنیان لازم است. "محور" (مشارطه‌ی حرکت و ورزش رحمانی) مفهومی مطرح در "علم (ساینس) اسلامی حرکت و ورزش" است که استاندارد فعالیتی لازم را دارد؛ هدف از مطالعه حاضر بررسی تأثیر "محور" بر این متغیرهاست. در این پژوهش، از طرح پیش و پس آزمون با گروه کنترل ($nE=20$, $nC=20$, $N=40$) استفاده شد. جامعه‌ی آماری آن، دانش‌آموزان پسر ۹-۱۱ ساله‌ی مدرسه‌ی ابتدایی شهرستان چهاردنگه‌ی تهران بود. پس از پیش‌آزمون (آزمون استروپ و پرسشنامه‌ی خشم)، گروه تجربی، ۸ هفته‌ی سه جلسه‌ای ۳۰ الی ۲۰ دقیقه‌ای در برنامه‌ی "محور" شرکت کردند. بعد از پس‌آزمون، داده‌ها برای مقایسه‌ی تفاوت بیناگروهی با روش آماری تی مستقل در سطح معنی‌داری ($\alpha < 0/05$) تحلیل شد. نتایج تفاوت بیناگروهی معنی‌داری در عملکرد شناختی نمره‌ی تداخل ($p=0/4$) زمان تداخل ($p=0/2$)، خشم احساسی ($p=0/08$) و خشم رفتاری ($P=0/06$) نشان نداد؛ اما تفاوت بیناگروهی معنی‌داری در خشم فکری ($P=0/005$)، و خشم کل ($p=0/01$) نشان داد. لذا به نظر می‌رسد "محور" می‌تواند نقش موثری در کاهش خشم و پیشگیری از شیوع آن در کودکان داشته باشد.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، "محور"، عملکرد شناختی، خشم، کودکان.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

^۳ استادیار دانشگاه شاهد

بررسی پاسخ فشارخون و نبض به تمرین «یا صبور» و جایگاه آن در تمدن نوین اسلامی

محسن کاظمی^۱، محمد رحمانی^۲، اسماعیل نصیری^۳

چکیده

شاخص‌های قلبی-عروقی از متغیرهای فیزیولوژیکی حساسی هستند که در برابر شیوه‌ی زندگی نامناسب به سرعت واکنش می‌دهند. استرس (فشار، تنش) تغذیه‌ی نادرست، کم تحرکی و ... از مفاهیم پرمصرف جامعه‌ی امروزی است که بر این شاخص‌ها اثر نامناسب به جا می‌گذارند. برخورد گزیده و مناسب با آثار این مفاهیم، چنان اهمیتی دارد که در جهان روش‌های تمرین گوناگونی برای پیشگیری، درمان و توانبخشی تهیه شده است که جزء لاینفک جلسات ورزشی هم به شمار می‌روند. از کاربردهای این تمرین‌ها مقابله با پرفشاری خون یا قاتل خاموش، و اقتصادی شدن کار قلب است. بررسی اجمالی این تمرین‌ها نشان می‌دهد نوع تمرین‌ها از فرهنگی به فرهنگی متفاوت است. لکن در راستای تحقق تمدن نوین اسلامی طراحی و آزمون تمرین‌های قرآن بنیان و سازگار با جهان‌بینی اسلامی امری اجتناب‌ناپذیر است؛ در این راستا تمرین "یا صبور" برای نخستین بار با تکیه بر جهان‌بینی اسلامی در دانشگاه شاهد طراحی شده است. هدف مطالعه‌ی حاضر بررسی پاسخ فشارخون و ضربان قلب به آن است. برای این منظور از جامعه‌ی آماری دانشجویان دانشگاه شاهد تعداد ۸۰ نفر دانشجوی داوطلب انتخاب، و در قالب طرح تحقیق پیش‌آزمون و پس‌آزمون مطالعه شدند. داده‌ها با آزمون آماری تی هم‌بسته با آلفای $\alpha < 0/05$ تجزیه و تحلیل گردید. تحلیل آماری داده‌ها بیانگر کاهش معنی‌دار فشارخون سیستولی ($P=0/000$)، دیاستولی ($P=0/002$) و تعداد ضربان قلب ($P=0/000$) بر اثر تمرین "یا صبور" بود. بنابراین، تمرین "یا صبور" بر متغیرهای موردبررسی موثر است.

واژگان کلیدی: تمدن نوین اسلامی، "یا صبور"، فشارخون، نبض

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد

^۲ استادیار دانشگاه شاهد

^۳ استادیار دانشگاه شاهد

قرآن و مقصد تمدن

یوسف فتحی^۱

چکیده

در نگاه کلی، تمدن دو بعد مادی و معنوی دارد. سؤال اساسی تحقیق این است که آیا قرآن به هر دو بعد توجه دارد؟ کدام بعد تمدن از نگاه قرآن اصالت دارد؟ فرض مقاله پیشرو این است که قرآن، هر دو بعد تمدن را مورد توجه قرار می‌دهد و جهت‌گیری آن را حاکمیت توحید می‌داند. هر چند بعد معنوی تمدن (خداگرایی، کرامت و عزت انسان) از نگاه قرآن کریم اصالت دارد. با بررسی ابعاد چهارگانه تمدن (اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و سیاست) معلوم می‌شود که قرآن برای هر یک از این مولفه‌ها و ابعاد، تاثیر اساسی برای رسیدن به یک زندگی توحیدمحور قائل است. توسعه‌ظواهر تمدن دینی به بهای دور شدن از محتوا یا فرع شدن محتوا، انحراف بلکه تحریف راه تکاملی بشر است. قرآن کریم از یک طرف اقتصاد ربا محور، اجتماع فحشا محور، سیاست طاغوت محور و فرهنگ ارتجاعی را هر چند با رشد و پیشرفت ظاهری تمدن همراه گردد، از سوی دیگر اقتصاد فرد محور، اجتماع تفرقه زده، سیاست بدون معنویت و فرهنگ بدون ایمان و عمل را مفسده‌انگیز، مخرب و مانع تکامل بشر می‌داند. این تحقیق بر اساس روش استنادی و مراجعه به آیات قرآن و تفاسیر معتبر شیعه و سنی و طبقه‌بندی آیات براساس مولفه‌های چهارگانه اقتصاد، اجتماع، سیاست و فرهنگ به مطالعه تمدن از نگاه قرآن می‌پردازد. نتیجه تحقیق این است که قرآن کریم پیشرفت مادی و معنوی را همزمان در حوزه‌های چهارگانه، جستجو می‌کند. تمدن اسلامی همانگونه که از وجه مادگرایی آسیب می‌بیند، تاکید بر وجه معنویت نمادگرایی و مناسک بدون بازگشت به متن و محتوای دینی، نیز یک انحراف تلقی می‌شود.

واژگان کلیدی: قرآن، اقتصاد، اجتماع، سیاست، فرهنگ.

^۱ استادیار دانشگاه زنجان

واکاوی جایگاه تفکر مهدویت و حکومت جهانی مهدوی در افق تمدن نوین اسلامی

امیرحسین عرب پور^۱

چکیده

طبق تعالیم دین مبین اسلام، «تمدن نوین اسلامی» به عنوان هدف جامعه اسلامی نسبت مستقیمی با آرمان مهدویت داشته و بدین معنا، حرکت تمام انبیاء و اولیاء الهی از آدم تا خاتم مقدمه ساز این تمدن است. مهدویت از مسائل اساسی در گذشته و حال بوده است و فراتر از افق زمان و مکان، در هر شرایطی قابل بررسی می‌باشد. ایده مهدویت یکی از ایده‌های مشترک ادیان توحیدی و حتی برخی ادیان و مکاتب غیرالهی به شمار می‌رود. مهدویت پیامی فراگیر و راهکاری نجات بخش برای تمام انسان‌ها در همه گستره‌های جغرافیایی است و همه ارکان لازم و کافی برای آفرینش یک تحول اجتماعی حقیقی، همه جانبه و کامیاب در تفکر مهدویت تعبیه شده است. نقش این تفکر در تشکیل تمدن نوین اسلامی غیر قابل انکار است و می‌توان چنین ادعا کرد که تشکیل حکومت جهانی حضرت مهدی (عج)، افق تمدن سازی اسلامی است. تمدن کمترین واژه‌ای برای بیان تحولات بعد از عصر ظهور است که می‌تواند آن زمان را برای ما تبیین کند. همه تاریخ بشر در زمان و جغرافیا با ظهور متحول می‌شود و نظام کاملاً معلوم و معقول شکل می‌گیرد. به همین دلیل موضوع مهدویت کاملاً مسأله‌ای جدی و تمدنی محسوب می‌شود. وجه پیوند اندیشه مهدویت و تمدن نوین اسلامی که در حال شکل‌گیری است؛ چشم‌اندازی برگرفته از ارزش‌ها و اهداف نهفته در اندیشه مهدویت است که با تبیین و ترویج تفکر مهدوی، می‌تواند با تقویت حس امید و آرمان‌گرایی، نقطه آغاز برنامه‌ریزی برای دغدغه‌مندان ساخت تمدن نوین اسلامی باشد و به سطوح مختلف برنامه‌های اجرایی نیز سمت و سو بدهد. این پژوهش به دنبال تبیین نقش تفکر مهدویت و حکومت جهانی موعود در افق تمدن نوین اسلامی است. نوشتار پیش‌رو، به واکاوی این نکته با روش اسنادی و کتابخانه‌ای پرداخته و در پایان برای بهره‌گیری از این ظرفیت، پیشنهاداتی ارائه داده است.

واژگان کلیدی: تمدن، تمدن نوین اسلامی، تفکر مهدویت، چشم‌انداز، حکومت جهانی موعود.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته معارف اسلامی و مدیریت بازرگانی دانشگاه امام صادق (ع)

واکاوی نقش دانشگاه در پرورش تفکر انتقادی و جایگاه آن در عرصه تهاجم

فرهنگی تمدن نوین اسلامی

پیمان قنبریان^۱

رقیه موسوی^۲

فاطمه گودرزی^۳

علی کشاورز زاده^۴

چکیده

در قرن بیست و یکم به دلیل تغییرات سریع در تکنولوژی افراد به راحتی می توانند در چند ثانیه به مقدار زیادی از اطلاعات دسترسی داشته باشند. با توجه به این وابستگی همه جانبه دنیای امروز به پیشرفت و علم و فناوری، ضرورت وجود نهاد علمی کارا و موثر که بتواند افرادی را تربیت کند که از قدرت تفکر انتقادی بهره مند باشند، آشکار خواهد شد. در این صورت، افرادی پرورش خواهند یافت که، بتوانند به خوبی منابع اطلاعاتی در دسترس راقضاوت کنند. مهمترین نهاد علمی که دارای نقش اساسی است، دانشگاه می باشد. هدف پژوهش حاضر واکاوی نقش دانشگاه در پرورش تفکر انتقادی و جایگاه آن در عرصه تهاجم فرهنگی تمدن نوین اسلامی است. روش پژوهش حاضر، روش تحلیل محتوای کیفی استقرایی و ابزار گردآوری داده ها، مصاحبه نیمه ساختار یافته می باشد. نمونه پژوهش، اساتید دانشگاه کردستان است. پژوهش در پی این است که نقش پرورش تفکر انتقادی در دانشگاه چیست، جایگاه تفکر انتقادی بر کنترل تهاجم فرهنگی در عرصه تمدن نوین اسلامی و ایرانی چیست و مهمترین راهکارهای پرورش تفکر انتقادی در دانشگاه برای کنترل تهاجم فرهنگی در عرصه تمدن نوین اسلامی و ایرانی چیست؟

واژگان کلیدی: تفکر انتقادی، دانشگاه، تهاجم فرهنگی، تمدن نوین اسلامی.

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه کردستان. ایمیل: peyman.gh420@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه کردستان. ایمیل: m.mousavi1373@gmail.com

^۳ کارشناسی ارشد مدیریت درمانی دانشگاه آزاد، واحد تهران شمال. ایمیل: s.ghoudarzi@yahoo.com

^۴ دانشجوی دکتری تخصصی برنامه ریزی آموزش عالی. دانشگاه کردستان، ایران. ایمیل: keshavarz.ali66@gmail.com

لزوم بررسی فرهنگ دانشگاهی در تحقق تمدن نوین اسلامی

حدیث کرمی قله جوق^۱

پیمان قنبریان^۲

فاطمه گودرزی^۳

علی کشاورز زاده^۴

چکیده

با ظهور انقلاب اسلامی که مبتنی بر تشکیل حکومت دینی بود گفتمانی به وجود آمد که متخصصین از آن به عنوان تمدن اسلامی نام می‌برند، تمدنی که با تمدنی که صرفاً بر مادیات است کاملاً متفاوت است. به همین جهت ایران اسلامی در تعامل با غرب و رابطه با دنیای مادی چاره‌ای جز طراحی یک چارچوب خودبنیاد یک تمدن درون‌زا و خودجوش به عبارت دیگر یک تمدن نوین اسلامی ندارد. در این روند تمدن ساز نقش دانشگاه انکار ناپذیر است تا بدان جا که می‌توان ادعا کرد که دانشگاه نقش یک ستون را در بر پایی تمدن دارد. دانشگاه از سوی مهمترین نهاد و برترین سازمان عهده دار تولید علم و معرفت است و گفتمان‌های اصلی جریان‌های فکری و عملی جامعه در این نهاد بزرگ جاری است و از سوی دیگر این نهاد محل تجمع نخبگان فکری جامعه است. پژوهش حاضر سعی بر این دارد که عوامل موثر در شکل‌گیری فرهنگ دانشگاهی، مولفه‌های فرهنگ دانشگاهی و اهداف فرهنگ دانشگاهی، را مورد بررسی قرار دهیم. بنابر همه ملاحظات، روش پژوهش حاضر، توصیفی-مروری می‌باشد.

واژگان کلیدی: فرهنگ دانشگاهی، تمدن نوین اسلامی.

^۱ کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی دانشگاه فردوسی مشهد. ایمیل: karami11390@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه کردستان. ایمیل: peyman.gh420@gmail.com

^۳ کارشناسی ارشد مدیریت درمانی دانشگاه آزاد، واحد تهران شمال. ایمیل: s.ghoudarzi@yahoo.com

^۴ دانشجوی دکتری تخصصی برنامه ریزی آموزش عالی. دانشگاه کردستان، ایران. ایمیل: keshavarz.ali66@gmail.com

ظرفیت‌های انسان‌شناختی حکمت صدرایی در تمدن‌سازی

جواد پارسایی^۱

چکیده

تمدن غرب مدرن یا مدرنیته که در عصر کنونی بر همه جوامع بشری سیطره پیدا کرده است، ریشه در مبانی و جهان‌بینی خاصی دارد و با توجه به مشکلات عدیده این تمدن و ریشه‌های تفکری معیوب و ناسازگار این تمدن با مبانی فکری الهی و اسلامی، تمدن مطلوب اسلامی هیچ‌گاه تمدن کنونی غرب نیست. تمدن مطلوب اسلامی در ابعاد مختلف متناسب با فرهنگ و جهان‌بینی دینی و فلسفه اسلامی است. فلسفه اسلامی و به خصوص حکمت صدرایی دارای ظرفیت‌های بسیاری برای نظام‌سازی و هدف‌گذاری تمدن متناسب نوین اسلامی است. مبانی انسان‌شناختی از جمله مبانی تاثیرگذار در شکل‌گیری یک تمدن است. در حکمت متعالیه نسبت به دیگر مکاتب فلسفی مباحث دقیق و عمیقی در مورد انسان‌شناسی مطرح شده که دارای امتداد تمدنی نیز هست؛ از جمله این مبانی بحث از حقیقت انسان، جایگاه انسان در عالم، تفاوت انسان و حیوان، ابعاد وجودی انسان، ارتباط نفس و بدن و غایت و کمال انسان، است که در این نوشتار به تاثیر هر یک از این مبانی در تمدن‌سازی پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: تمدن، تمدن‌سازی، مبانی، انسان‌شناسی، حکمت صدرایی.

^۱ دانشجوی دکتری فلسفه اسلامی دانشگاه باقرالعلوم (ع). ایمیل: Ja.parsaee@gmail.com